

Index capitulorum et paragraphorum.

Ad audientiam de prescriptionibus.	47.	cum causam de appellationibus.	200.
ad audientiam de appellationibus.	161.	* cum ecclesiasticis de exceptionibus.	50.
ad aures de prescriptionibus.	38.	cum ex offi. de prescript.	50.
ad aures de appellationibus.	161.	* cum dilectis de confirmat. util. vel inutil. 216.	216.
ad Egi de appellat.	138.	cum i. et A. de sent. et re iudicat.	118.
ad Egi et 2. de appellationibus.	152.	cum in ecc. de appellat.	10.
ad Egi et 3. de appellat.	159.	cum inter de exceptionibus.	9.
* ad Egi et 4. de appellat.	163.	cum inter de sent. et re iudicat.	92.
* ad Egi et 5. de appellat.	159.	cum nobis de prescript.	50.
ad notitiam de appellat.	133.	cum non liceat de prescript.	49.
ad notitiam de confir. util. vel inutili.	218.	* cum parati de appellat.	150.
ad presentiam de appellat.	148.	* cum olim de prescript.	12.
ad probandum de appellat.	121.	cum olim de sent. et re iudicata.	80.
adversarios de exceptionibus.	28.	cum sit romana de appellat.	136.
accedentes de prescriptionibus.	44.	cum speciali de appellat.	191.
accepta de appellat.	162.	cum super de sent. et re iudicata.	112.
a nobis de exceptionibus.	4.	cum te de sent. et re iudicat.	118.
an sit deferendum de appellat.	167.	cum teneantur de appellat.	149.
apostolica de exceptionibus.	21.	cum venerabilis de except.	13.
auditis de prescriptionibus.	51.	* cum cessante de appellat.	196.
Bonememoriz de appellat.	179.	De cetero de sent. et re iudicat.	70.
bonae de confirmat. util. vel inutili.	215.	* de appellationibus de appellat.	144.
Causam de prescriptionibus.	39.	denique de except.	2.
causam de sentent. et re iudicata.	95.	de priore de appellat.	160.
conquerente de clericis peregrinantibus.	213.	de quare de prescript.	35.
consequens de sentent. et re iudicat.	88.	dilectis in xpo de except.	22.
constitutur de appellat.	153.	dilecti filij de except.	19.
constitutur et 2. de appellat.	173.	dilecti filij de appellat.	131.
constitutur et 3. de appellat.	175.	dilecti filij et 2. de appellat.	181.
consultus de appellationibus.	141.	dilecti et 3. de appellat.	208.
consultus et 2. de appellat.	149.	dilectis de appellat.	187.
consultus et 3. de appellat.	159.	dilecto de appellat.	201.
cum aliquibus de sent. et re iudicat.	81.	directis de appellat.	164.
cum bertoldus de sent. et re iudicat.	106.	diobus de sentent. et re iudicat.	127.
cum causa de sent. et re iudicata.	83.	Quare de sentent. et re iudicat.	78.
		* examinata de confir. util. vel inutil.	219.

ABBATIS PANORMITANI
COMMENTARIA
Tertiæ Partis in Secundum Librum
DECRETALIVM.

Quæ præter ea, quæ superioribus hucusque Editionibus in lucem eductis ad hæc
illustranda acceperant, ornatiora & auctiora reddita sunt

IACOBI ANELLI DE BOTTIS NEAPOLITANI

Regij Consiliarij, Adnotationibus;

A T Q V E

Antonij Corsetti, Iur. Conf. Clarissimi,

REPERTORIO integro: nunc primum ordinario Indici ita permixto, una cum materijs, quæ ab
Adnotantibus observatae sunt, ut nihil supra desiderari possit.

Tomus Quintus.

DONO EREDI DI

CVM PRIVILEGII NICOLA E NICOLETTA GATTINI

Antonius
Materanus
Neap.

GATTINI
D
146/5

Passarelli
Materanus
ibor

VENETIIS. M D X X C I I X.
Apud Iuntas.

Antonij Passarelli Materanensis.

exceptionem de exceptionibus.	26.	questioni de appellat. tribus.	152.
eximinatione de appellat. tribus.	175.	quia indicante de prescript.	41.
ex parte una de appellat.	176.	quia nobis de appellat.	204.
ex parte m. de appellat.	201.	quia nos de appellat.	161.
ex ratione de appellat.	141.	quod a consule de sent. et re iudic.	96.
extranmissa de prescript.	72.	quoniam omne de prescript.	67.
Ind aut de prescript.	39.	Reprehensibilis de appellat.	156.
in causis de sentent. et re iudic.	109.	Sarutor de prescript.	34.
inquisitioni de appellat.	212.	secundo requirit de appellat.	167.
inter ceteras de sent. et re iudic.	85.	sentent. de sent. et re iudic.	73.
inter ceteras de appellat.	132.	sepe contingit de appellat.	171.
intercepta de appellat.	210.	sicut nobis de sent. et re iudic.	99.
* intermonasterium de sent. et re iudic.	110.	si diligenti de prescript.	59.
incomati de appellat.	208.	hinc de appellat.	139.
inrogantur de sent. et re iudic.	76.	hinc de appellat.	178.
Lacor de sentent. et re iudic.	82.	hinc de appellat.	208.
Minimus de appellat.	143.	hinc de appellat.	32.
Nicolas de appellat.	203.	hinc de appellat.	171.
ne sit prodest de prescript.	32.	hinc de appellat.	212.
+ novit ille de appellat.	170.	hinc de appellat.	214.
+ non potest de sent. et re iudic.	76.	hinc de appellat.	186.
Oblata de appellat.	190.	hinc de appellat.	220.
olim de exceptionibus.	18.	hinc de appellat.	114.
Pastoralis et infra de except.	6.	hinc de appellat.	148.
pastoralis de appellat.	182.	hinc de appellat.	143.
personas de appellat.	134.	hinc de appellat.	145.
personas de appellat.	191.	hinc de appellat.	87.
personas de appellat.	147.	hinc de appellat.	29.
personas de appellat.	165.	hinc de appellat.	63.
personas de appellat.	31.	hinc de appellat.	214.
personas de appellat.	218.	hinc de appellat.	37.
personas de appellat.	162.	hinc de appellat.	212.
personas de appellat.	153.	hinc de appellat.	192.
personas de appellat.	165.	hinc de appellat.	187.
personas de appellat.	154.	hinc de appellat.	210.
personas de appellat.	154.	hinc de appellat.	211.
personas de appellat.	123.	hinc de appellat.	199.
personas de appellat.		hinc de appellat.	184.

ABBATIS PANORMITANI IN TERTIAM SECVNDI DECR. LIBRI PARTEM

Commentaria pene Diuina, quamplurium Iurifconsultorum
Adnotationibus illustrata.

*Et hac omnium postrema Editione ab innumeris propè mendis, quibus undique
scatebant, sic purgata, ut si cum alijs editionibus conferas
nostram proculdubio diligentiam probabis.*

Rubricarum Thomi huius Syllabus.

De Appellationibus, recusationibus, & relationi- bus.	129
Clericis peregrinantibus.	213
De Confirmatione vtili, vel inutili.	214
Exceptionibus.	2
Præscriptionibus.	30
Sententia & re iudicata	72

De exceptionibus. Rubrica.

S Y M M A R I V M.

Exceptionis diffinitio.
Exceptio actionis quæ sit.
Exceptio intentionis quæ sit.

Vltimo de iure actorum,

quo muniuntur, vt lanceis
feu gladijs, merito subijci-
tur ius reorum, quo mu-
niuntur, vt clypeis, & lo-
ricis, vel aliter, & sic. Su-
pra visum est de probatio-
nibus in genere, & in spe-
cie, sed quia ut plurimum

fundata intentione actoris reus opponit peremptoria contra probationem actoris, congruo igitur ordine subijcitur tractatus de exceptionibus. Opp. contra situationem rubricæ. Videtur enim male situata. debuit poni ante rub. de litis contest. cum tunc opponantur dilatoriæ fori. Sol. dic. quod respectu dilatoriæ congruentius fuisset ibi posita rubrica, sed potius respectu peremptoriarum necessario debuit poni hic. Et si diceret, quare non posuit ibi, sicut hic? dicit Ioan. Andr. hoc esse de arbitrarijs. uel uoluit hic ponere, quia peremptoriæ magis afficiunt negocium principale, ideo fuit æquius illas in ordine ponderare, argumen. in l. quaritur, ff. de stat. hom. & 4. quæstione tertia cap. hermaphroditus. Et si diceret, quod aliquæ peremptoriæ proponuntur ante lit. contest. ut infra de lit. contest. cap. uno, libro sexto, respondet ipse, quod hoc casuale non fuit præponderandum regulæ. Vel dic quod iura adaptantur ad ea, quæ frequentius accidunt, ut l. nam ad ea, ff. de legibus. † Quæro, quid est exceptio? Solu. dico, quod est actionis uel intentionis exclusio. sic alternatiue dico, quia aliquando excludit actionem, aliquando intentionem tantum. * exemplum primi, cum in ue-

ritate actori competit actio, & eam per exceptionem excludit oportet. nam si metu coactus, uel dolo inductus tibi stipulanti promitto, de iure ciuili obligatus tibi sum, unde ex stipulatu recte quidem agitur, sed inique, ideo per exceptionem, quod merus causa, vel doli mali excludendus est actor, & idem in similibus. Exemplum secundi, quando actio in veritate non competit actori, sed de facto agit. ut si petas a me decem, & ego excipio, & dico me soluiffe, nulla competit tibi actio: quia solutione eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio, institu. quibus mod. tol. obl. in princip. Et quod exceptio excludat quandoque non actionem, sed intentionem uel actorem, probatur. ff. eodem l. 2. & de his per Goffr. in sum. huius tituli. & de multiplici exce. uide quod not. infra eodem capitul. exceptionem, & uide etiam per Innocen. in capitul. cum dilecti, & capitul. dudum. 2. de elect. ubi appellat exceptionem intentionis, quando excipitur contra eum, qui non petit, est tamen in facultate petendi, & habet intentionem, vel habere debet petendi, ut quando excipit contra electum ante, quam petat confirmationem, uel consecrationem. nam & exceptio potest deduci quandoque in iudicio, licet non deducatur actio, ut leg. & not. in l. si contendat, ff. de fideiuf. & in l. Aurelius. §. si centum, ff. de liber. legat. uide quod dixi in capitu. si quis contra clericum de foro competen. Adde unum notabile dictum Specul. dicentis, quod quando peremptoria proponitur ante lit. contestat. est intentionis exclusio. si uero proponitur post, tunc est actionis exclusio, ita institu. eo, §. 1. ver. & no. & in tituli. de lit. contestat. §. 2.

A D D I T I O.

† Aliquando intentionem tantum. Tu uide bon. gloss. in l. 2. in uers. intentionem, ff. eodem & illa dicitur improprie exceptio, quoniam proprie exceptio est actionis exclusio, denominaturque ab ea, & appellatur exceptio actionis. altera uero, scilicet quando actor sine actione agit, ita quod ei nulla actio competit, quicquid opponit reus dicitur exceptio intentionis, & facti, ut præal. glo. & no. Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra, §. exceptiones, in prin. sup. de probat. & his paucis absolutum est quod in ru. ista dicitur. ZACH.
* De doctoribus de Padua. ANT. FRAN. A 2

§.1. versiculo sed nunquid per exceptionem, & hæc omnia procedunt in exceptione peremptoria. de reliquis videbitis. infra eodem capitulo pastor. & capitulo exceptionem. unde autem habuit ortum exceptio? Dic quod in Paradiso, Adam excipiente, quod deceptus ab Eva peccauerat, ut ponit Spec. in proo. §. sane. Ego credo, quod processit ab ipsa natura, exceptio est quædam defensio, quæ est de iure naturali, ut in cle. pastor. de re iud. Et Tul. lib. 1. offi. in tractatu sic inquit: Principio generi animantium omni est a natura tributum, ut se uitam corpusque tueatur, declinetque ea. quæ sibi nocitura uideantur, quæque sint ad viuendum necessaria, inquirat, & paret, ut pastum, vel latibula, & alia eiusdem generis, formalitatem tamen sumpsit a iure positio.

A D D I T I O.

2 Circa hoc quod dicitur de exceptione intentionis, & facti dicas quod illa non potest opponi post transactionem finitam. nec intentio, ubi per Bald. C. de trans. & adde quod talis exceptio potest obij. etiam si sit statuto, quod nulla exceptio admittatur, ita Bald. in l. sancimus, in secunda columna, C. de don. de quo per eundem in l. peremptoria, C. sentent. rescind. non poss. & per Alex. in l. qui debere, ff. de condi. ob caus. & vide Spec. in titu. de except. in §. primo, in uers. defensionis & in uers. ubi dicit quod exceptio intentionis dicitur proprie defensio, non exceptio, & in utu. de empt. & uend. in §. primo, in prima forma libelli, ubi ponit materiam istius exceptionis, & ui. Bald. in addi. Spec. in titu. de lit. contest. in §. primo in uers. per exceptionem. & Innoc. in c. cum super, de or. cog. ubi dicit quod tres sunt species intentionum. nam quædam opponuntur iudicio, quædam sententia, & c. quædam executioni. De iure naturali. Vide late per Ang. Are. in titu. de exceptio, columna 5. uers. ueniamus ad secundum. Bartol. in l. ex hoc iure, colum. penult. ubi. Mod. ff. de iustit. & iure. Nunquid autem exceptio sit defensio, uide Gem. post glo. in capitulo primo, de lit. contestat. lib. 6. Bald. in l. 1. C. qui accus. non poss. Fel. in c. ex parte, 2. in princ. sup. de off. deleg.

S U M M A R I V M.

1. Testis repellitur a testimonio, si fuit conuictus de crimine contra eum excepto: non tamen de illo puniatur, si non tangit causam principalem. nu. 14. 15.
2. Testis criminofus, & toleratus, an possit reddere testimonium, si de crimine conuincatur.
3. Testes non possunt repelli tanquam criminofus post sententiam uel conclusionem in causa.
4. Testis integer, & qui non possit repelli, qualis esse debeat.
5. Sententia lata in alio iudicio, & quæ inter alias personas afficit hominem, & ipsum notat, facit fidem in omni iudicio.
6. Testis conuictus de crimine per viam exceptionis, an ueniat puniendus. Sufficit, istud uerbum de natura sui importat, ut nil aliud requiratur.
7. Exceptio contra personas uel dicta testium, usque ad quantum tempus opponi possit. 3. 10. Exceptio contra testes non est peremptoria. Exceptio peremptoria, uel habens naturam peremptorie, potest opponi usque ad sententiam.
8. Exceptio contra personas testium an, & quo casu possit opponi in causa appellationis. Exceptio, quæ potest opponi in primo iudicio, ante sententiam & li. uis contestata potest opponi in causa appellationis.
9. Exceptio omnis, quæ malitiose non fuit opposita in prima instantia, uel tempore congruo, non potest ulterius opponi.
10. Exceptio contra personas testium an possit opponi post sententiam in casibus, in quibus sententia non transit in rem iudicatam

11. Testis criminofus, qui egit penitentiam criminis, non repellitur a testimonio.
12. Non appellans uidetur acquiescere actui contra se facto, ubi non uiter conuincitur de crimine, uel confiteretur.
13. Testis interrogatus de proprio crimine an teneatur respondere.
14. Testis vacillans, uel falsum dicens, puniatur, sed qua pena, uide remissive.
15. Preferim, ista dictio ponitur pro tantum. Testis conuictus per testes seu instrumenta non puniatur nec ordinarie, nec extraordinarie.
16. Crimen incidenter confessum an sit punibile.
17. Crimen quando dicatur contingere causam. Factum diuersum dicitur in iudicium deductum per viam connexionis, quando contingit idem factum, & exigit quod tangat & idem factum, & easdem personas. Sententia lata contra producentem, cuiuscunque conditionis & status sit persona producens, non præiudicat testis, nec e contra.

C A P. P R I M V M.

Denique. Si testis de crimine conuincitur, vel alias conuictus appareat, repellitur a testimonio, sed de crimine non puniatur, si non tangit negocium principale. hoc dicit. tria sunt dicta. secundum. ibi. Quod si. ter-

tium, ibi. Ceterum. Ego materiam huius capituli clarissime expediui in duobus locis, primum enim & secundum dictum expediui in capitulo testimonium, su pra de testibus. ultimum in capitulo secundo, de ord. cog. hic autem aliqua simpliciter dicam pro forma, & materia huius capituli, quæ utilis est, & quotidiana in practica. Casus literal. Quæsitum fuit a papa an in persona testium crimina obijci possint, ut sic a testimonio repellantur, quibus ante iuramentum, uel depositiones nihil fuerat obiectum? Respondit papa, quod possunt opponi. Et subdistingendum est in hunc modum. si crimina obijciuntur testibus, de quibus nondum fuerant accusati, sed tandem opponuntur in modum exceptionis, crimina illa probari debent ante, quam causa per sententiam terminetur, quæ si probata fuerint, a testimonio repellentur, quia (ut dicunt canones) testes absque ulla infamia, uel suspicione uel macula manifesta in ferendo testimonium requiruntur, quod si sola crimina, de quibus alio tempore conuicti uel confessi sunt in iudicio, testibus obijciuntur, a testimonio repelluntur, quia eorum confessioni non est credendum contra alios, nisi prius se probauerint innocentes, & innocentia probata, bene eis credi, & fides adhiberi potest. Ceterum quæret forsitan aliquis, & qui sibi uidetur in iure canonico aliquid profecisse: Ecce crimina probata sunt contra testes, utrum puniatur pena ordinaria? Respondet papa quod in eos accusatio iuris ordine non procedit, sed sufficit, si a testimonio repellantur, præcipue ubi crimine, quod eis obijcitur, non contingit causam, de qua agitur. Et hæc est sententia, & responsio papæ, quæ placet ex toto. Ber. No. testem quantumcunque etiam publice tole-

2. toleratum a posse repelli a testimonio, si nunc de criminis suspicione aut infamia conuincitur potest, concord. ca. testimonium, & c. sup. eo, de testib. & ibi no. qd de iure civili: fecus autem, si erat toleratus tpe, quo reddit testimonium, ut l. 1. C. de testib. & quod ibi no. & 3. q. 7. c. 1. famis.

3. S. verunt. No. 2. q. sententia est terminus exclusiuus probationis exceptionis opposita in psonas testium. pnt ergo usq; ad sententiam probationes induci, & intelligi ante conclusionem in causa, p ca. dilectus, de si. instru. & c. auditis, de pecu. & quod no. Inno. in ca. pastoralis, de causa pos. & proprie. exceptio tamen debet opponi ante aperturam attestatorum: de quo dic ut legit, & no. in c. presentium. s. de testi. An aut probationes possint induci ante, quam testis recipiatur, dixi plene in c. ex parte Adæ. de testi. ubi uideas materiam pulchram, & quotidianam, & frequenter tractatam a Doctoribus.

4. No. q. ad hoc ut testis omnino dicatur integer, oportet quod sit omnino immunis ab his quatuor. s. crimine, quod intellige, ut dixi in d. c. testimonium. Infamia. an hoc procedat in infamia facti, dic, ut d. ca. testimonium. Suspicionem. s. inimicitiam. 3. q. 5. c. accusatores. uel criminis, quia non debet in aliquo uacillare, sicut opinio ordinandi. 81. di. c. tantis. Item a macula manifesta, & hoc dupliciter potest intelligi, s. de macula animæ, quæ potius attenditur, quam uitium corporis. quod pcciosior sit, & tunc non differt a crimine, & sic forte sumitur hic, quia primo fecit in gne mentionem de crimine, & postea explicando dixit a macula manifesta. Secundo potest intelligi de macula corporis, & tunc oportet restringere fm 104. An. & bñ, qñ qñ testificari uult in criminali clerico, repellitur. n. corpore uitiatus eo casu, quo repelleret ab ordine, fm Pet. & Ab. uide tex. cū glo. 2. q. 7. c. ipsi apostoli, & in c. si. s. de test.

5. No. in §. quod si, quod inia corporis afflictiva facit fidem in alio iudicio, & inter alias psonas. Vides. n. hic, q. cōfessus, uel conuictus in alio iudicio, potest nunc repelli a testimonio inter alias psonas. Istæ. n. snæ, quæ afficiunt, & notant hominem sequuntur hominem, sicut lepra leprosum, arg. in c. cito turpe. 1. q. 1. facit c. testimonium, & quod ibi dixi, s. de testi. No. in §. Ceterum, argu. p. & c. an testis conuictus de crimine sit aliqua pena puniendus. n. a tex. a pñio ibi, Poena ordinaria, facit ut puniri possit pena extraordinaria, & pro hoc uide l. nullū, C. de testi. in pñium, q. nulla pena puniat, faciūt multum uerba sequentia ibi, Sufficit ergo si a phibido testimonio repellantur. Nā uerbū, sufficit, importat, ut nil aliud requiratur, seu imponatur, ut no. gl. in c. statutu, in prin. de resc. li. 6. uide tñ circa hoc, quod plene dixi in c. 2. de or. cog. t. Opp. & vñ quod non solum usque ad sententiā, sed et p 20. annos post, potest opponi, & exceptio pbari p testes, ut in c. licet, de proba. & c. cum uenerabilis. j. eo. & l. querelam, C. de fal. secūdo potest argui, quod non usque ad sententiā, sed tñ usque ad litis contestat. debet pars admitti. hæc. n. exceptio p psonas testium non est peremptoria, cum non perimat actionē seu ius agēdi, cum & aliis testib. seu probationib. possit fieri probatio, ad hoc. j. eo. c. inter. Sol. capiēdo mentē glo. 4. hæc exceptio, quæ opponitur in psonas testium, non potest dici dilatoria, uel peremptoria, cum non differat iudicium, & sic non debet regulari fm regulas dilatoria. & licet non sit pñrie peremptoria, accedit tamen magis ad naturam peremptoriā, quam dilatoriā:

ga si non directe, saltem p obliquū perimit: quia subla ta probatione, remanet ius partis inuile, ut in c. sape, de res. spol. & l. duo sunt Titij. ff. de testa. tu. et ideo potest dici quasi peremptoria, arg. 4. q. 3. c. si testes. s. itē hermaproditus. iō usque ad sententiā potest opponi, sicut alię peremptoria, ut l. 2. C. sen. resc. non poss. Nō ob. pñr: quia procedit in exceptione falsi, qñ. s. opponitur in dicta et non in psonas, quo casu est distinguendū, ut in gl. et no. bene hoc dictum, simile no. in c. ex parte Adæ, s. de testi. et ibi plenius dixi. t. Sed quæro, an in causa appellationis possit opponi cōtra psonas testium? Glissa in ultima parte notabiliter dicit, quod sic, sicut dñ de alijs peremptorijs seruata tñ di. c. presentium. s. de testi. no. sin. hoc dictum, et pro eo facit illud gnale: nō oppositū opponā, non probatū probabo, in c. cū lo. de si. instru. et C. de tēp. ap. l. pñac. Itē probō alia rōne; appellatio rescindit omnia usque ad li. conte. ita q. illud, qd poterat opponi ante sententiam et li. cont. potest opponi in cā appellat. ut leg. et no. in l. ita demū, C. de procu. et maxime p Bar. sed ante sniam poterat opponi, et probari p psonas testium iuxta distinctionem c. pñtiū, pal de. ergo et in cā appellationis eadē distinctione seruata. t. Aduerte tñ ad unū notabile dictū tā circa istā exceptionē, quā circa alias peremptorias, q. si malitiose cā uexandi aduersarium pars distulit opponere in prima instantia, nō audiet in cā appellat. ita no. sentiūt Io. An. et Hof. in c. inter monasteriū. j. de re iud. quod est mēti tenendū, et idē potest dici in qualibet exceptione, q. malitiose tpe determinato nō fuit opposita, ut post illud tps non admittat, arg. p locū a speciali in c. exceptione. j. eo. t. Sed circa hoc q. ro, nunquid in causis, in quibus sententia nō transit in rem iudicatā (ut in mrimonialib.) possit opponi in psonas testium citra appellationē? glo. hoc nō aperit: loquit. n. qñ opponit circa dicta inferēdo falsitatem: tunc. n. clarissimū est, q. in infinitū potest opponi: quia apparet p nouā probationē fuisse ecclesiā in snia deceptam. et sic procedūt illa iura uulgaria, de re iud. c.

A D D I T I O N E S.

1. Toleratur. Quando tolerantia inducat dispensationem, tangit Fel. in c. 1. col. 1. uer. limita hoc tripliciter, ff. de treu. & pace. & in c. sicut. inf. de iude. Alex. in cons. 170. inc. pro inuestigatione, colum. fina. in 1. volu. SEB. SAP.
2. Exceptionis. Videtur iste sentire, quod si contra testem excipiat de crimine ante tamen sententiam in causa, quod repellitur, & ista est ueritas, sed caue ne erres, quia oportet specificē opponere declarando qualitate criminis, nec sufficit dicere esse criminofum, ita no. Bal. in l. 3. §. 1. l. l. ff. de testibus. & in capitu. presentium, eodem titu. lib. 6. immo etiam ut uoluit idem Bal. in auth. si dicatur in fi. C. eo. specificari debet locus, & tempus commissi criminis. ZAC.
3. AN. FRAN.
4. Tu adde quod sine dubio crimen debet opponi specificē neq; sufficit illud opponere in genere, immo debet qualitas declarari per modum, locum, & tempus, de quo ultra hñc alleg. per Barto post gl. in l. cum apud. C. de testi. & Bal. in l. in 2. q. eodem titu. & uide Do. Cardina. in clemen. constitutionem, in §. 1. de elect. & domi. de Rota in decisio 269. in nouis. ubi dicunt esse specificandum locum, annum, & mensem, non autem diem, neque horam, nisi dies, & hora essent de substantia materia, de quo plene per Domi. Card. ubi supra in 3. quæst.
5. An testis. Vide late per Do. l. in l. 1. §. qui mādatur, col. 2. ff. de of. eius cui manda. est iurif. Fel. & Dec. in c. præterea. sup. de of. deleg.
6. In causa appellationis. Adde, quod hoc uidetur intelligendū, quando appellatum fuit ab admisione exceptionis: nam si pars nihil opponat, exceptio non opposita in prima instantia poterit opponi in secunda, secundum Ro. cons. 348. ubi ita consuluir de exceptione, tu non potes esse procurator. SEB. SAP.
7. Exceptione. Vide And. Siculum in cons. 35. inc. in minimis, in 3. col. & Fel. in c. ad audientiam. 2. sup. de resc. AN. FRAN.

A 4

A D D I T I O N E S.

[illegible]

a Quæ sit prius probanda. Adde quia iste all. Spec. in tit. de excep. & re-
plica §. h. facit melius. Si. ver. fed de qua. ubi dicitur, q. poit excep.
& in §. hoc quoque. eo. tit. quod est verum, nisi talis replicatio sit de
directo exceptio non contraria, quia tunc dicitur simul probare, quan-
do exceptio probatur, fed si non est de directo contraria, potest pro-
bati post, ut no. in c. illud. inf. de rescrip. Z A C.

S V M M A R I V M

- 1 Replicatio paris criminis repellit excipientem.
- 2 Beneficia quis potest plura possidere in diuersis ecclesiis, intellige,
ut infra nu. 7. & 8.
- 3 Exceptio alicuius rei nõ dicitur opponi ab illo, quod eadẽ re laborat. 4. 9.
- 4 Alienans male bona ecclesiæ potest bona per alium alienata repetere.
- 5 Beneficiarius pluribus beneficiis vtrum possit opponere, & quomodo
mine contra aliquem querentem plura beneficia?
Exceptio, in habes uel queris plura beneficia, an possis obijci per
illum, qui etiam habet plura beneficia? 10. 11.
- 6 Collatio beneficii facta ex certa scientia licet excludat surreptionem,
tamen non includit dispensationem, uidelicet quod Papa
velis cum eo dispensare.
- 8 Index potest ex officio libellum lacerare, si uidet ius non compe-
tere actori maxime in spiritualibus, quibus regulariter in-
dex supplet ex officio.
- 9 Criminosus non dicitur opponere in alium id, in quo ipse versatur.
Exceptio non dicitur opponi ab illo, qui posset eadẽ exceptione repelli.
- 12 Habere plura beneficia, an sit peccatum?
- 13 Rei voluntarii equiparantur actoribus in multis casibus.
- 14 Accusator illegitimus non admittitur ad accusandum.
- 15 Exceptio famosa, vel de iure communi notoria, an admittatur contra
illum, cui de beneficio est promissum.

C A P. III.

I **U**m ecclesiasticæ. † Habens plura beneficia contra aliu
de pluralitate non excipit, ita summat Ioā.
And. hæc summatio est multum generalis,
conuenit tñ literę in genere. Alij summāt sic: Reus nō
necessarius ab exceptione repellitur per replicatio-
nē paris criminis, uel obiecti. Posset aliter summari,
& intelligi, ut. j. patebit. Est. n. hæc decre. difficilis quō-
ad intellectum & adhuc redditur magis difficilis, pro-
pter dicta doc. Diuiditur in duas partes. In prima po-
nit decisum exordium, in secūda mandatum, ibi, *Mandamus*. Casus lit. Quidam iacobus nomine fuit inuesti-
tus per dominum papam de quadā prābenda vacante
in Nouariensi ecclesia, & de mandato ipsius in corpo-
ralem possessionem ipsius prābendæ inductus, q̄ non
permittēbant eum Nouarienses canonici possidere.
Hoc proposuit Iac. p̄dictus in p̄ntia Papæ: cōrio pars
cap̄si exceptionem quādam proposuit p̄ ipsum, uide-
licet, q̄ in alia ecclesia beneficium obtinebat. ille re-
plicauit p̄ eos, q̄ ipsi plura beneficia in piurib. eccle-
sijs obtinerent. Inn. cognita ueritate mādāt Laudicēsi
ēp̄o, quatenus dictum Ia. faciat p̄bendæ illius pacifica
possessione gaudere. de qua fuit p̄ C. p̄decessorē suū
inuestitus non obstante exceptione p̄dicta, q̄ non p̄nt
ei obijcere, cum & ipsi uaria beneficia in diuersis ec-
clesiis h̄re noscantur. B. No. ar. q̄ per inuestiturā factam
in absentia beneficij nō acquir̄t illius beneficij
possessione, de quo dic, ut no. in c. transmissam. de elec. &
c. 2. de cōsue. † No. 2. quē posse esse pluralē in diuersis
ecclesiis, quod intellige iux. no. in c. gratia, de resc. lib.

A D D I T I O

Per inuestituram. Vide Bald. in rub. C. de contrahen. empt. in 17. q. 2. Alex. late in l. 3. in prin. col. 5. ff. de acq. pos. **SEB. SAP.**

A D D I T I O N E S.

a Reputat æquum. Pondera est. si quis in gravi. S. hi quoz; ff. ad Syll. ubi in habilis favore reip. ceterum habilis; & ita dicimus in casu nro & per cōsequens nō procedat ista decisio. pōdera ista. AND. BARB. & Dicit Pondera si possit dari alia lectura, ut dicamus, quod nō possit il-
 piens est gravioris defectus, quam sit aduersarius, quod nō possit il-
 lum repellere; & facit illud, quod in euang. legitur de habentibus tra-
 bē in oculo suo; & redarguit festucam in oculo fratris sui 3. q. 7. c. infa-
 mes. S. item cum in euang. & contra eos fuit replicatū, q. in di-
 habere beneficiū in alia ecclesia; & contra eos fuit replicatū, q. in di-
 uer- sis ecclesijs habebant varia beneficia, simile quod habetur in au-
 th. quō oportet epi. S. hæc de Deo. ubi dicitur, quod quando mulier
 contraxit ter matrimonium, non dicitur caste uiuere. AND. BARB.

A D D I T I O.

a 5 Contra personam. Celebratur dictum Inn. hic, quod rescriptum cō
sideratur secundum intentionem concedentis, ut per Bal. in l. rescrip-
ta, cō. pen. C. de prec. impe. offe. & And. sic. in cōti. 13. col. 9. in
1. uol. & inter cōfi. Ale. in cōfi. 22. scriplit ecclesiastes, char. ult. in
5. uol. SEB. SAP.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Exceptiones dilatorie non possunt opponi post elapsum terminum datum a iudice, nisi in casibus expressis in tex. & in nu. 4.*
- 2 *Exceptiones dilatorie possunt opponi usque ad li. cons. de iure. nu. 5.*
Index potest terminum a iure statutum abbreviare, si sibi videbitur.
- 3 *Dictio, ex tunc, denotat extremitatem temporis.*
Terminus præfixus ad aliquid faciendum in dubio præsumitur peremptorius.
Terminus, quando debeat esse peremptorius, uel terminus, uide remissine.
Quid iuris erit, si ultima dies termini erit feriata?
- 4 *Exceptiones peremptorie possunt de iure opponi usque ad conclusionem in causis, sed quid si ad eas opponendas fuit statutus per iudicem terminus, an eo elapso poterunt opponi, uide hic plene. nu. 6.*
- 6 *Utrum situr iuramento partis dicentis, quod post terminum peruenit ad notitiam suam exceptio peremptoria, uel dilatoria, quæ opp. 3.*
Restitutio in integ. non habet locum in criminalibus.
Iuramentum non est deferendum illi, qui est suspectus de iurare.
- 7 *Notorium uel publicum præsumitur q. quis sciat, nisi ille probet se in tali loco fuisse, quod uerisimiliter potuit ignorare.*
- 8 *Ignorantia præsumitur, nisi probetur scientia,*
- 9 *Exceptiones peremptorie possunt opponi usque ad conclusionem in causa, nec debet præfigi terminus ad ipsas proponendas sine causæ cognitione.*
- 10 *Post terminum elapsum ad opponendas dilatorias possunt opponi exceptiones mixtæ.*
Exceptiones mixtæ possunt opponi post litem contestatam indifinitè.
- 11 *Exceptio dilatoria orta post conclusionem in causa, non potest amplius opponi.*
Post conclusionem in causa non admittuntur nec probationes, nec allegaciones consistentes, aut in facto, aut in iure.
- 12 *Exceptio excommunicationis potest dilatorie opponi etiam post litem.*
- 13 *Iudex, de cuius incompetencia est opposita, non potest se in causâ intromittere, donec de sua iurisdictione sit indicatum, & interim super illa causâ non est ei parandum.*
- 14 *Exceptio, tu non eras iudex, an possit opponi elapso termino, quæ*

- talis iudex dederat ad probandum, & nil fuit probatum.
- 15 Prefixio termini habet vim liti contestationis.
Terminus hominis surrogatus in locum termini iuris censetur
item cum termino iuris.
- 16 Incompetentia iudicis potest allegari etiam post sententiam.
Litigans curam iudice non suo, an censetur in ipsum consentire
adeo, quod non possit ipsius incompetentiam allegare?
- 17 Exceptio dilatoria, quando post terminum opponitur, quæ forma
seruatur?
- 18 Exceptiones dilatorie utrum indistincte non opponantur post ter-
minum.
- 19 Exceptiones contrarie, an possint uno, & eodem tempore opponi?
- 20 Terminus datus a iudice ad excipiendum si sit lapsus, an perdat
facultas excipiendi, uel agendi?
- 21 Exceptio dilatoria post litem contestatam, & post terminum da-
tum a iudice potest opponi.
- 22 Exceptio dilatoria orta post terminum datum a iudice, ueniens ad
notitiam partis post litem contestatam, nunquid indistincte admitta-
tur? numero 23.
- 24 Terminus datus reo ad respondendum, an uelit cedere, uel conten-
dere, quo casu extendatur, ut in eodem termino reus opponat di-
latorias, alias ulterius non audiat.
- 25 Citatio cum tenore libelli debet continere terminum, ut reus ueniat
ad respondendum libello, & ad dilatorias proponendum.
- 26 Terminus ad opponendum dilatorias datur reo ad instantiam acto-
ris, uel ex officio ipsius iudicis.
- 27 Terminus ad dilatorias opponendas est in iudicis arbitrio uel in
elongando, uel breuiando.
- 28 Terminus ad opponendas dilatorias, an sit indistincte prefixus
tam secundum ius canonicum, quam secundum ius civile?
- 29 Exceptio dilatoria non opposita in causa principali non potest oppo-
ni in causa appellationis.
- 30 Appellatio restituit appellatam ad eum statum in quo causa
fuit post litem contestatam: secus ante.
Terminus datus ad dilatorias opponendas habet vim liti contestatæ.
- 31 Iudex potest opponere dilatorias post lapsum terminum ex officio
suo in casibus, in quibus potest ex officio supplere.
Termini iudiciales licet excludant partem, non tamen excludunt
iudicem.
Exceptio dilatoria, quæ post lapsum terminum non potest opponi,
potest tamen prius opposita declarari.
Declarare non est aliquid de nouo adducere, uel facere.

C A P. III.

Pastoralis, & infra. Iudex statuere de-
bet terminum ad om-
nes dilatorias proponendas, post quem exci-
pientem non audiet, nisi in tribus casibus hic
exceptis. Diuiditur nam primo ponitur decisa consul-
tatio. In secunda responsio, in qua duo facit. Primo po-
nit decretum, & ipsius causam. Secundo poenā, & tres
casus exceptos ibi, Ita quod. Casus lit. Quidam mali-
tiose dilatorias exceptiones proponebant, ut causarū
terminatio differretur. Ad istorum malitiam conuincē-
dam statuit Papa, ut intra certum tempus assignandū
a iudice omnes dilatorie exceptiones proponatur, ita
quod si partes post terminum aliquas uoluerint propone-
re, quas in termino non fuerint protestatæ, nullatenus
audiatur, nisi de nouo post terminum exortæ fuerint,
uel nisi ille, qui eam opponere uoluerit, fidem faciat
iuramento, eam post terminum ad illius notitiam per-
uenisse. B. No. ibi, Inquisitioni, iuncto uer. Decernimus,
quod quandoque ad inquisitionem alicuius Papa editus
de nouo, quod intellige, quando constitutio non ue-

nit in prejudicium causæ pendens. Nec ob. quod ha-
betur in Auth. ut facta noua constit. facit ad primum
dictum c. pastoralis, in prin. de refer. sic limita quod no.
in c. consultationi, de temp. ord. & c. ex tua, de fil. pres-
by. & No. 2. arg. opt. iudicem posse ex causa abbreviare
terminum a iure statutum sine hominis ministerio. nā
ad proponendas dilatorias præfigit terminum li. con-
te. ut in c. inter monasteriū. inf. de re iud. & C. de except.
li. si. & tamē iudex potest abbreviare, ut hic, ad hoc ad-
ducit istum tex. Bar. in l. 2. ff. de iur. Ille tamen tex. posset
adduci in contrarium, quia hoc facit iudex authorita-
te huius constitutionis, ut patet ibi, Decernimus, & de
materia uide quod no. in c. cum sit Romana, de ap. ubi
latius dicam. & No. ibi, Ex tunc, de hac dictione, ex-
tunc: denotat enim extremitatem temporis, & dic, ex
tunc. i. post terminum lapsum. Et ex hoc no. quod terminus
præfixus ad aliquid faciendum intelligitur in dubio pe-
remptorius, nisi aliud in iure exprimat, quod tenet
hic Host. alle. decr. consuluit. Idem Guil. in Spe. in
cle. 1. eo. ti. in uer. peremptorio. & uer. seq. ubi etiam tra-
ctat de dila. §. 1. uer. exceptoria, & uer. seq. ubi etiam tra-
ctat quid iuris sit, si dies ultima termini sit feriata. uide
bonam gl. in c. r. de do. & cont. li. 6. quæ sentit, quod si in iu-
re uel alia dispositione sit mentio de termino, intelligi-
tur de simplici termino, unde non est necesse, quod statua-
tur peremptorie. Et regulariter, an & quando terminus
debeat esse peremptorius, seu trinus, uide quod plene
no. in c. consuluit, de offi. deleg. & c. ad petitionem. inf.
de accu. ubi satis p. Inn. & Do. de Ro. dec. 29. & 248. &
per Bart. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infe. & l. mā-
cipiorum, de opt. le. uide tex. cū ibi no. in l. si. ff. de ser-
u. & No. regulam, & tres casus exceptos a regula. Regula
n. est, quod post terminum lapsum pars nullatenus debet
audiri uolēs proponere dilatorias. Fallit primo, si pars
fuit protestata in termino, quod intellige, ut in glo. 3.
Secundo, si de nouo exceptio sit orta. Tercio, si prius
erat orta, & de nouo uenit ad notitiam rei. Adde quar-
tum casum, si de nouo superuenit facultas probandi
ea, quæ orta erant tempore termini seu dilationis. pa-
ria. n. ista sunt. §. quod de nouo sciatur, uel superueniat, p-
bandi facultas, ut probatur in c. ut circa, de ele. lib. 6.
ita sentit Pau. de Lea. in cle. constitutione, de elec. Ad-
de quintum, cum uult proponere exceptionem illi cō-
trariam, quam primo proposuit, quia nō potuit a prin-
cipio simul exceptiones contrarias proponere, ita no.
dixit gl. in c. cū dilectus, de reli. do. & 13. q. 2. c. ad hoc,
in glo. in uer. ut asseritis. & hic, de hoc latius cum glo.
His notabilibus expeditis assumā primo gl. & postea
expediam aliqua dicta Doct. quæ non poterunt ad gl.
commode applicari. Quæro ergo primo, an dispō ha-

A D D I T I O N E S.

- a Pro intellectu huius dec. uide quæ late & eleganter scribit D. An. in
c. item cum quis in 3. & 4. col. de resti. spo. Bald. in l. 2. §. & parui, ff. q. d.
ui aut clam. Item uide quæ late scribit D. Ant. in c. licet causam, in 4.
& 5. col. sup. de proba. & quod ibi late scribit Im. & in l. quamdiu, la-
ultima, ff. de acq. hare.
- b Iudicem. Vide Abb. in cōf. 40. inci. uenio, in 1. uol. Roma. conf. 497
uolu. 1. SEB. SAP.
- c Ex tunc. Vide Ro. in cōf. 13. inc. prima dubitatio, & in cōf. 138. inc.
noua superuenit, & Dec. in cōf. 63. in 1. col. & in cōf. 89. in 4. col. &
in cōf. 90. col. penul. SEB. SAP.
- d Et de hoc uide per Pet. de Anch. in c. frequens, de resti. spo. li. 6. &
Bald. in l. 2. ad fi. de temp. app. & D. Ant. hic in 3. col. uer. quarto.

a ius c. habeat locū in peremptoriis. Gl. 1. dicit quod non
Aduerte, gl. pōt intelligi dupliciter. Primo, quod statuto
termino ad proponendas dilatorias nihil ob. quin post
terminum possint pponi peremptoria. & iste intellectus
non habet dubitationē, maxime, quia peremptoria pro-
ponuntur post litem contestatam, & non ante, ut in c. 1. &
2. ut lite contest. lib. 6. & iste terminus præfigitur ante
litē contestatam. Secundo pōt intelligi, quod nō obstat termi-
no præfixo ad proponendū peremptorias, possunt ipsæ
peremptoriae nihilominus pponi, non tñ reddit rationē
huius dicti, sed remittit ad no. inf. eo. c. exceptionē, &
ibi gl. singulariter dicit peremptorias posse pponi vsq;
ad conclusionē in causa, ut in c. finē, de do. & cont. &
1. exceptionē, C. de prob. sed certe illa iura, & consimi-
lia nō faciunt, quia loquuntur, quā non fuit statutus ali-
quis terminus. nā dilatoria pnt de iure vsque ad lit. cō-
test. proponi. inf. de re iud. c. inter. secus tñ est, si termi-
nus ad eas proponendas fuit a iudice præfixus, ut hic.
Idē ergo posset dici in peremptoriis, sed pro glo. ista fa-
cit, quā indultū a iure beneficium nemini est auferen-
dū, ut in regula, indultū, de reg. iur. lib. 6. Nec obstat. iste
tex. quia loquitur in dilatoriis, in quibus nō tractatur
de tato præiudicio, sicut in peremptoriis. Ex his potes
colligere dubiū esse, pabile, quid ergo dicendū? dico
4. opi. principales in hoc articulo reperiri. Prima, quod in
peremptoriis nō habet locū prefixio huius termini. hāc tenēt
Inno. & Host. hic. Tertia, ut cū causā cognitione pos-
sit terminus pfigi, alias secus. hāc fuit opi. Dy. in reg.
indultū, de reg. iur. lib. 6. Quarta, ut quo ad regulā hic
cōtentā habeat locum iste tex. in peremptoriis, l. ut ter-
minus possit pfigi ad oēs peremptorias proponendas,
sed quo ad exceptiones nō, & hęc opi. uariat. & Nā Cō-
post. in c. sicut, de ele. recitans Do. de Ro. dec. 39. dicit
nō credendū iūro partis, si post terminū dicit ad suam
notitiā peremptoriam puenisse, quia cū tex. iste deuicta
reg. iur. ut credat in facta proprio iūro partis, nō dēt
extendi ad peremptorias, maxime quia p p grauitatē
præiudicii pars de facili deieraret, iūm non est suspe-
cto deferendum. c. clericos, de coha. cle. & mu. Spec. in
ti. de exce. §. dicto, uer. utrū, tenet indistincte hūc tex.
habere locū in peremptoriis, nisi quo ad proponendū
cria. In illis. n. uult, quod non credatur iūro partis, si dicit
illā nouiter ad notitiā suā puenisse, quia post termi-
num nō dēt audiri sine restitutione in integrū ex clau-
sula gñali, ut no. Inn. in c. corā, de in integ. rest. In crimi-
nibus aut non habet locū in integ. rest. quia nō subest
æquitas, & c. do. de Ro. dec. prox. all. plene prosequunt,
& finaliter, licet dñi fuissent uarii, fuit tñ sententiātū,
ut in actore, cui fuit pfixus terius ad oia iura & muni-
menta producenda, non stetur iūro partis p p grauita-
tē, præiudicii ex parte rei imminētis, quā alias ueniret
absoluendus, sed in reo standū est suo iūro, quia fauo-
rabilior, & sic habebit locum iste tex. in eo ēt quo ad
exceptiones. Pau. de Leaza. in cle. cōstitutionē, de ele.
dicit, quod aut exceptio nouiter est orta, & admittit, sed
nō stat iūro suo, ar. de of. dele. c. insinuante, & 3. q. 10.
c. placuit, & qd ibi no. in gl. si. Aut uult opponere anti-
quam, quod nouiter ad eius notitiā puenit. Et distinguit
quod si nunc alle. sibi notū esse, quod prius erat publicū,
non audit, quia est præsumptio contra eū, ut in c. r. de
postu. pr. & 26. d. c. q. dictis, nisi pbet se in tali loco

fuisse, qd uerisimiliter potuit ignorare, ut in ca. si. qui
ma. accu. pos. & hoc credo admittendū ēt in dilatoriis,
& sic puto limitadū ēt istū tex. ar. c. si. de iure iur. in fi.
Si illud non allegat notū seu publicū, admitti dēt eū
iūro, quia præsumitur ignorantia, nisi exceptio surgeret
a facto proprio, quod debuit indagare, de ele. c. inno-
tuit, & c. nulli, eo. ti. li. 6. & de cri. fal. c. ad falsariū, uel
nisi aduersarius pbet aliqua p q præsumatur scia, quā
tunc non sufficeret iūm fm eum; sed probare habe-
bit aliqua, per q præsumatur ignorantia, & nihilomi-
nus iurabit, ut in ca. innotuit, iuncta gl. de ele. hāc oia
puto procedere ēt in dilatoriis, quia nunquam debet
credi soli iūro partis, qñ uerisimilitudo est in contra-
rium, ut probatur in c. nulli, de ele. lib. 6. in uer. uerissi-
militate, iuncta gl. Aut superuenit nouiter facultas pro-
bandi, & idē dicit, qd in casu proxi. Caute. n. egit non
pponēdo qd pbare nō potuit, all. 2. q. 7. c. pleriq; Ego
allego tex. expressum in c. ut circa, de ele. lib. 6. p quem
tex. dicit Arch. 13. q. r. sup. summa, quod ēt respecta crimi-
num proponendorū standum est iūro partis contra
opi. Cōpost. Spe. qd mihi placet, ad idē facit tex. in d.
c. nulli. Ego dicerē, quod sine cā cognitione nō possit
præfigi iste terminus ad pponendū peremptorias, ut di-
cit Dy. tā respū actoris, quam respectu rei. unde fateor
actori posse terminū præfigi ad oia munimenta cā,
pducenda, ut in c. corā, & qd ibi no. de in integ. rest. &
c. auditis, de p. c. Sed nō sine cā cognitione, ar. l. diffamari,
C. de inge. ma. & l. cū Titia, ff. de accu. & l. si ea, C.
qui accu. non pos. hoc probō ēt per locū a speciali nā
hoc

A D D I T I O N E S.

- a Peremptoriis. Et de hoc no. per Ang. in l. si ea. C. qui acc. nō pos. sed
per gl. hic, uide gl. in uer. libere, in c. ordinari. de of. or. li. 6. sed adde
quod no. post Do. Ant. in c. licet causam sup. de proba. in 4. col. & ad
hoc uide glo. in uer. partes. & ibi Imo. in cle. sepe, de uer. fig. & qd ista
decre. non habeat locum in peremptoriis, tenet Imo. in l. quamdiu,
in prin. in 6. col. ff. de acq. hare. & all. Cōpost. in d. c. sicut, & uide Ang.
in l. peremptorias, ad fi. c. sen. rescin. non pos. & in l. c. de re iud. ubi
dicit, quod peremptoria superueniens post sententiā potest opponi, sed
credo quod uelit dicere, quod casus illius l. sit specialis. Item de isto ar. uide
etiam per Bal. in addit. ad Bar. in l. 1. de excep.
- b Adde, quod Ro. sing. suis fol. 8. dicit, sicut declinatoria superueniens
potest opponi post litem contestatam post conclusionem in causa.
- c Adde, quod uoluit allegare sing. Ro. no. 354. quod inci. ru. scis, quod excep-
tio declinatoria, pro quo dicto adde tex. in l. elegāter, §. si quis possit,
ff. de condi. ind. & in c. insinuante, sup. de of. dele. lo. And. sing. in ca-
auditis, sup. de proc. quod ad hoc inferit Ro. ubi sup. & Lanfr. in cle. se-
pe, nu. 15. uer. ex hoc sequitur, & ibi in apost. Cels. in uer. post litem cō-
test. de uer. fig. ZAC.
- d Circa hoc, an exceptio peremptoria superueniens post terminum
possit opponi, uide Car. in cle. cōstitutionē, in §. 1. in 7. q. de ele. ubi di-
cit, quod potest opponi post terminū, dum nō pbet superuenisse aliter, quā
p iūm opponētis, de quo uide oīno Ale. de Imo. in l. si insula, in pe-
char. ff. de uer. ool. & p And. Sic. in c. pastoralis, in 2. col. de exce. & ad-
de, quod exceptio peremptoria regulariter nō pōt opponi post sniam, nisi
p oīno restitutū in integrū ad opponendū ut in l. peremptorias, C. sen.
rescin. nō posse. & ibi plene de materia. & uide Spe. in ti. de exce. in §.
3. in uer. hoc th. ubi ponit septē casus, in quibus exceptio peremptoria
admittit post tē iudiciā adde in qd qd opponit post sniam, dēt oppo-
ni contra tē onē primāuam, & nō contra executionē, de quo uide
Bart. post gloss. in l. 1. & ibi plene per Doct. C. de iur. & fac. ign-
ANT. FRAN.
- e Aduersarius. Non statui iūro in his, quæ dependentia conscientia
al cuius quando aliqua præsumptio est contra aliquem, ut per Fel.
in c. si diligenti, col. 3. inf. de refer. & Arc. in c. ad præsentium, per il-
lum tex. sup. de testi. SEB. SAP.
- f Quod sine. V. de Bar. Idem concludentem in l. col. 1. & ibi Moder.
ff. de re iud. & ita seruatur in curia secundū Arch. in c. 1. 13. q. 2. &
& Bal. in rub. sup. de consuetu. col. 2. SEB. SAP.

A D D I T I O N E S.

a ¶ Post conclusionem. Quæ admittantur post conclusionem in causa, tradit pulchre do. las. in repe. l. ad moned. col. 2. uer. ex sup. scriptis omnib. ff. de iurei. SEB. SAP.

b ¶ An exceptio. ex com. Vi. Lanf. de Oria. in c. quoniam contra. §. exceptio nes nu. 10. uer. idē in exce. exc. sup. de prob glo. in cle. 1. & ibi Car. co. ti. de exce. 1. q. 16. Bar. in l. 1. §. & parui. ff. q. ul. aut clā. Dal. in cōcl. ti. de exc. & repli. §. 2. uer. idem quoq; & Fe. de Sc. conf. 8. ZAC.

riis, sed in contrariis secus nō.n. potuit simul, psequē cōtra-
ria, ideo ad ea prosequenda admittitur pars post terma-
num. Idem nō. gl.in c. cum dilectus, de reli. do. & 13. q.
2. in sum. & quod sup. tetigi. do. Ant. dicit, q̄ forte hæc
contrarietas non excusat, cum possit illas proponere
cum disunctione, seu vnam pure, & aliam sub condi-
16 tione, ut in regula, nullus pluribus, de re. iur. lib. 6. † Hæc
quæstio pendet iudicio meo ab alia, uidelicet an plu-
res excep. cōtrariæ possint simul & eo. tpe proponi
pure, uel conditionaliter. nam si possunt proponi sal-
tem conditionaliter, in dubio putarem hanc glo. non
benedicere, quia non debuit reus de illis protestari,
& sic potuit sibi prospicere, & huius cōstitutionis mē-
tem, & uerba seruare, contra quàm committitur, si sue
cessiue possent proponi. Si uero non possunt proponi
simul, glo. opt. loquitur, quia præceptum non obligat
ad impossibile. Dy. in re. nullus, de re. iur. lib. 6. ponit
exquisitam theoricam. dicit enim q̄ si id, quod propo-
nitur in una exce. non potest cōcurrere cum eo, quod
ponitur in alia, non possunt simul proponi, nec succes-
siue, quia conuincitur reus de mendacio, ad hoc auth.
qui contra propriam, C. de non nu. pe. & l. i. ff. si qua-
dru. pau. fe. di. & l. i. C. de noxa. ac. Aut est possibilis cō-
cursus, & admittitur & sic vult, q̄ ubi exce. sunt prō-
fus contrariæ, non potest reus eis uti etiam diuerso
tempore,

¶ Et, & vide q. ibi in alia simili q. no. Inno. & vide hic d. An. in col. ver. vel dic. & melius, pro quo facit quod no. Bar. in lab. exsecuto-
re, circa fin. C. quorum app. non reci. vbi dicit q. licet executio confe-
ditionis inuentarii posset opponi post sententiam, vt. Nelsenius. S. fi.
ff. de re iudic. tamen non poterit opponi, si autem ea datus fuerat ter-
minus ad opponendas exceptiones dilatorias & peremptorias; & me-
lius facit tex. in l. exceptiones, in fi. & in l. si ex falsis, in fin. C. de tran-
sa. & respondet ad glo. in d. cle. i. de. xc. q. ibi est diuersa ratio, scilicet,
peccati propter communionem cum excommunicato, quare ratio-
non militat hoc casu.

¶ Circa exceptionem inuentarii dicas, quod non impedit litis con-
testationem, vt per Paul. de Cast. in l. si. S. donec. C. de iure delibe. &
dicit ibi Bar. q. est exce. dilatoria iudicii & solutionis; & potest oppo-
ni per heredem, ne conueniatur intra tempora inuentarii actione
personalis, quod dixit Bald. ibi in §. cum igitur. procederet etiam si hæ-
reditas sit euidenter lucrosa. & tene menti glof. & Bald. in l. i. C. de
iur. & fac. igno. & in l. peremptoriaz, in i. col. C. sen. resc. non poss. q.
exceptio inuentarii non confecti potest opponi etiam post senten-
tiam, & de modo opponendi tales exceptioes vide Bar. in l. illa stipu-
ff. de verb. ob. ubi dicit, quod debet opponi hoc modo: ita non fecisti
inuentarium, & si fecisti, peto mihi copiam exhiberi: tamen Ang. in
d. l. illa. & Bald. in l. cum mulier. ff. sol. mar. & d. An. in c. super his, de
accu. tenet contra Bar. dicentes q. sufficit dicere, tu non fecisti inuen-
tarium, & qui dicit fecisse inuentarium debet probare, quia allegan-
ti incumbit probatio. l. 2. de probff. & in l. actor. C. eo. ad q. dilato-
riis propositis non potest opponi declinatoria fori, vt dicit Rom. con-
fil. 169. & q. exceptio incompetenti iudicis possit quando cõque opo-
nunt, vide Paul. de Cast. consil. 288, in secundo impressis. ANT. FRAN.
¶ Post sententiam. Vide Pet. de Anch. in consil. 27. i. inci. de titu. crimi-
nali, consil. pen. Alex. in d. de pupillo §. qui opus ff. de ope. no. nun. Pe-
ru. in c. dilecto, in §. q. vers. sexto l. m. in infra de appell. Alex. in consi-
l. 11. i. inci. viso themate, in i. vol. Angel. in consil. 184. inci. A. & B. con-
traxerunt, in fi. & in consil. 192. inci. do. Guliel. SEB. SAP.

¶ Exceptiones contrariæ. Adde Fran. Are. consil. 96.

¶ An excipiens debeat probare omnes exceptiones propositas, si uult
in causa obtinere, & dicas conclusionem huiusmodi esse ueram, & si ex-
cipiens non probat exceptiones necessarias pro uictoria; debet in ex-
pensis condemnari, c. si nem. litib. de do. & cont. c. sententiam, de pæ-
l. non ignorans, & ibi per Bar. C. de fru. & h. exp. & per Specu. in ti. de
exc. in §. 2. in uer. porto, & in §. 3. & 4. in uer. quod si reus, ubi dicit
hoc esse uerum, si actor probat suam intentionem, alias fecus per l. q.
accusare. C. de eden. nec potest appellare condemnatus in expensis
tali condemnatione expensarum, ita in c. sepe, de ap. & refert & sequi-
tur Ro. in fi. in uer. exceptio, inci. quidã opponi, & Bal. in addi. Spe-
in ti. de expen. ver. 2.

tempore, & in hac opi. procederet ista gl. sed gl. sen-
tit contrarium in l. nemo, ff. de exce. & clarius ibi Bar.
dicens, q. contra Dy. v. esse tex. in l. cum de indebito,
ff. de prob. facit ca. fin. de so. ubi ponitur consimilis ca-
sus, in quo pot. reus transire ad contraria exce. Cy. in
l. 1. C. de fur. post aliquos dicit, sub condone resultante
ex eadem ecce. posse contraria simul proponi. all. l. si
quidem, C. de exce. & idem Ia. Bu. in d. auth. contra q.
propria Bar. in d. l. nemo. sic distinguit, q. aut contrarie-
tas resultat ex eadē exce. & nō admittit uolens ea uti,
ut l. 2. §. sed si alius, ff. q. n. ap. sit. Aut ex diuersis exce. re-
sultat contrarietas, & tunc aut onus probandi utran-
que incumbit ipsi excipienti, & admittit uolens simul
proponere, all. c. auditis, & c. cū olim, j. de præscr. Aut
onus probandi vnā incumbit auctori, & onus proban-
di aliam incumbit reo ordine successiuo, & non admit-
titur. Exēplū, si nego pecuniā mihi mutuatā. Idē dico
q. solui. Nam quatenus nego, incumbit onus pbandi
auctori, & quatenus dico q. solui, incumbit mihi, & sic
resultaret quādam contrarietas ēt in ordine proban-
di, & ideo non debeo admitti. Mihi placet, q. si excep-
sunt prorsus contrariæ, nō pnt simul pponi pure, sed
conditionaliter sic, quia alegans contraria non est au-
diendus, ut in c. solitudinem, de ap. & l. ubi repugnan-
tia, ff. de rei. Auct. auditis, respōde ut nō gl. in d. re. nul-
lus plurib. ex his apparet, qualiscunq. opi. teneat pter
illā Dy. gl. hanc maledicere, q. saltē pot. pponere fm
cōem opi. exce. contrarias sub conditione, & sic pote-
rit vnā pponere pure, & de alijs protestari, & sic ser-
uabitur mens huius c. & ēt uerba, & hēs incidenter il-
lum articulum plene, & expresse discussum, an plures
exceptiones contrariæ possint simul proponi, & uide
quod dixi in c. imputari, de fi. intr. ¶ Quæro, utrū lapsō
termino perdatur facultas excipiendi, uel agendi? glo.
ista in secunda parte, dicit, q. nō. Aduerte, quia gl. pot.
habere duplicem intellectum. Primo, q. statuto termi-
no ad agendum, non perditur ppea actio lapsō termi-
no, & iste intellectus nō ēt uerus in se, quia in effectū
pditur sicut exceptio, ut l. diffamari, C. de ingen. ma.
& c. lator. qui si. sint le. & l. Titia, ff. de ac. nec puto glo.
habuisse hunc intellectum, cū contrariū sentiat in seq.
Secundo pot. intelligi, q. statuto termino ad exce. pro-
ponendas non perditur actio, s. surgens ex illa materia
ex qua poterat excipi, & sic intelligit hic Io. An. & bñ
pone exēplū in spoliatioe de qua pot. agi, & excipi,
ut in c. 2. de ord. co. sed in termino pfixo ad dilatorias
proponendas, spol. nō excipit, nec tollit actio, s. quin
per uiam acti. possit spo. deduci, quia ad aliud nunc agi-
tur. Item in simili uult Io. An. in regula, mora, de rei. iu-
lib. 6. in Mer. & nō in d. c. 2. uide Fed. conf. 98. & profe-
quitur Io. An. & Fed. an p uia accusationis seu denun-
tiationis possit peti remotio illius, qui fuit ad benefi-
promotus pmissio termino peremptorio uolentib.
excipere psonā, uel rescriptū, & nō ēt opponētis &c.
¶ Venio nunc ad fm casum exceptum, & quæro quid si
exceptio dilatoria oriā nedū post terminū sed ēt post
lit. conte. nunqd poterit opponi? Gl. 7. tenet q. sic p. c.
insinuante, de of. dele. v. ēt tex. ultra gl. in l. 2. C. de cō-
for. eius. li. tenet gl. in d. c. insinuante, & Inn. ibi, sed ipse
Inn. dedit admirabilem limitationem in c. 2. de or. co. di-
cens, q. si de materia exce. nouiter orta ēt prouisum
de modo agendi, non poterit excipi post li. conte. sed

dēt agi. Pone exemplum in spoliatioe contingente
post li. cōt. Io. Cal. in c. fi. j. eo. tenet contrariū dicens q.
ē excipi, poterit p. regulam, qui ad agendum, de re.
iur. lib. 6. & hoc mihi plus placet, facilius n. est excipe-
re, q. agere, & pro hac snia facit iste tex. qui indistincte
admittit exceptionē post terminū ortā, & iste termi-
nus surrogat in hoc loco conte. litis, ut s. dixi. & tene-
menti in hoc istum tex. sic intellectu, & uide qd dixi in
d. c. 2. & fi. ¶ Venio nunc ad ultimā exceptionē, & ca-
pio primo si gl. q. melius adaptat ad tex. & q. nō, nunqd
indistincte admittat exce. post terminū, si eā sibi cōpe-
tere ps ignorauit in termino? Gl. fi. prope si. v. uelle q.
nō, & intelligit tex. iuris in exceptionib. facti, & nō iu-
ris, i. his q. b. q. s. ignorauit factū, & nō ius, ut puta igno-
rabat iudicē esse cōsanguineū partis, certe postea cer-
tificatus dēo admitti cū iura. ut hic, secus, si sciebā cō-
san. sed ignorabā ob hoc posse recusari, tūc n. mihi im-
putabit fm gl. & idē v. sequi Io. An. qd placet, p. regu-
lā ignoratiā, de rei. iu. li. 6. idē sentit Io. Cal. in c. fi. de or.
co. idē dic ubi alia præsumptio scia ēt contra alle.
ignoratiā, ut sup. dixi post Pau. de Leaz. ¶ Nunc redeo
ad prin. gl. q. nō, qd si deuenit ad notitiā partis post li.
cōt. Gl. recitat quosdā tenere eā pponi posse, nō ob. li.
conte. sed gl. tenet cōtrariū, q. ab initio debuit inq. re,
an sibi cōpeteret iura. n. subueniunt uigilantib. & nō
dormientibus. seu negligentib. ut l. nō. n. ff. ex qui. cau.
ma. primam op. tenet. Gof. in sum. huius ti. §. sciendum,
& In. de of. del. c. pruden. & Spe. in ti. de rec. §. sit autem
& gl. in l. exc. C. de pb. Arch. & gl. 3. q. 6. c. exce. Sed ad-
uerte, q. gl. in ratione sui nō p. p. impugnat primā
opi. sed potius limitat, ut pcedat, q. nō nihil pot. parti im-
putari, quare nō opposuit tpe debito, secus si pot. im-
putari, & negligentia notari, ar. opt. in ca. innotuit, de
ele. et c. nulli, eo. ti. lib. 6. in uer. uero similiter. ut quia di-
ligēter indagauit, et hoc tenet D. Ant. hic Ego all. Cal.
qui hoc expresse tenuit in c. fi. de or. co. qui dicit se ita
intelligere istū tex. cū gl. Idē dicit respectu testis, s. q. n.
puenit ad notitiā post terminū, ut admittat, si pbabili-
ter ignorauit, alias secus, ut in d. c. nulli. ¶ Expeditis gl.
cum suppletionib. nunc ad maiorem declarationē ma-
teriæ quæro, pone, q. iudex a principio non præfixit
hunc terminum sed statuit dilationem ipsi reo ad deli-
berādū, an uelit cedere uel contendere, iuxta id, quod
h. 3. q. 3. c. offeratur. reus uero comparens in termino
petit inducias ad omnes dilatorias proponendas, q. n.
an dari deant: v. f. primo q. sic p. c. cum cām, de app. cō-
trariū tenent Host. Inn. Ab. et cōiter Doc. quia in termi-
no dato ad rñdendum dēt excipere, uel rñdere, et ad
hoc habuit illū terminū et licet iste terminus dēt ad pe-
titionē auctoris, nō tñ dat ad petitionē rei fm eos. Ad c.
cū cām rñdet, q. fm narrat, nec ille ar. ibi examināt. et
dēt Io. An. addēdū, qd nō in Spe. in ti. de dil. §. r. uer. sed
quid ec. et uerfi. deliberatoriæ, et §. nunc uideamus,
uer.

ADDITIONES.

¶ Onus probandi. Vide Ab. post Inn. in c. auditis, col. 8. uerf. opponitur
tertio. infra de præsc. & Bar. in l. 1. in 2. o. po. c. c. f. l. causa adie. leg.
ubi uult q. reus potest opponere, q. solui, & q. liberatus est in testa-
mento. SEB. SAP.
¶ Exceptio, uide Ro. late in l. si uero. §. de uiro in §. fal. ff. so. ma. Fed.
in c. insinuante, sup. de of. del. & in c. cum M. Fer. uer. & hic inciden-
ter, sup. de conf. SEB. SAP.
¶ Partis. Vide Alex. in l. ita demum, in 4. fal. C. de procu. late per Are.
in c. 1. in 2. col. inf. de accus. SEB. SAP.

ver. in sum. Zenze. in cle. r. e. t. do. An. dicit se putare q.
si terminus est statutus reo ad deliberādū, nō dēt iudex
ad petitionē ipsi rei dare aliū terminū, q. hoc includit i.
prio. Idē si datus ē terminus ad rñdēdū libello, nā v. da-
tus ēt ad pambula, q. fieri debent ante responsonē: sed
si ab initio eo cōparente nullus terminus est datus, si
tunc peteret maiorē terminum termino iuris, de quo
in d. auth. offeratur. non admittit, si breuiorē, admittit,
quia ex quo uult sese arctare, non apparet quid repu-
gnet huic assignationi, & sic potest intelligi d. c. cum cau-
sam, secundum eum. Mihi hæc dicta non placent. Dico
enim q. si ab initio reus petit terminum ad dilatorias
proponendas, non debet iudex, nisi ex iusta causa sibi
uideatur concedere, quia posset malignari petendo si
bi terminum causa subterfugii, cum forte nullam ex-
ceptionem dilatoriam habeat. unde cū istud c. ueniat
ad breuiandas lites, non debet esse cā prorogadi. Nec
obst. si dicat, q. a iure hēt terminum de quo in d. auth.
offeratur, §. 2. o. dierum, quod ēt sentit Spe. in d. uerfi. in
summa, & se. quia nego illum terminū simpliciter dari
ad proponendas dilatorias, sed ut eas proponat, uel re-
spondeat libello, ut colligit ibi ex. fi. gl. & c. uxor. 17. q.
4. & iō dico, q. si reus petit a principio terminū, debet
iudex uolēs obuiare malitiis, dicere, ego statuo tibi ta-
lē terminū ad dilatorias pponēdas, q. si nullā propo-
nere uolueris, statuo ad respondendum libello, quod
fieri potest, ut nō Io. And. post Gul. Naso. in d. uerfi. in
sum. in addi. Spe. si aut iudex a principio statuit termi-
num simpliciter ad deliberādū, & comparens in ter-
mino petit terminū ad dilatorias, & comparens in ter-
mino petit terminū ad dilatorias, dico, q. iudex potest
præsumere fraudem, & ex hac causa denegare: sed si
reus in termino aliquam dilatoriam proponit, & petit
terminum ad proponendū oēs alias, nō uideo quare iu-
dex debeat denegare, imo ex officio suo debet indulge-
re, quia reus posset successiue proponendo plures dila-
torias prorogare nimium iudicium, quod posset termi-
no nō statuto, ut in regula, nullus plurib. de reg. iur. li.
6. & l. nemo ex his, ff. de rei. iu. nam tex. in d. aut. offerat,
nō dicit, q. dēt proponere oēs exceptiones, & p. hoc
facit, quod nō in Spe. in loco prox. ubi dicit, q. si reus
nihil dicit, iudex non dēt præfigere terminum ad dila-
torias, quia forte nullam pponet, secus si incipit aliq.
proponere, & sic limita oia p. dicta. ¶ Et tene mēti hāc
cautelā ad lites breuiandas, ut iudex in citatione iſerat
tenorē libelli, & præfigat terminū ad cōparendū, &
dilatorias proponendum, uel ad respondendū libello,
& uide qd dixi in c. 2. de dila. ¶ Et ex his deciditur alia
quæstio, ad cuius petitionē debeat iudex hunc termi-
nū pfigere, & dicendū q. ad petitionē auctoris, q. in ei.
fauorē principaliter emanauit hæc p. uisio. Itē iudex
ex officio suo, q. a boni iudicis est lites dirimere, & mali-
tiis hominū obuiare, ut i. l. quidā estimauerūt, ff. si cer-
pet. & c. finē litib. de do. & cōtū. & Spe. in d. uer. in sum.
& ad rei petitionem, quæ omnia intellige, ut supra di-
ctū est. ¶ Quæro, an terminus, de quo hic dī, possit ex-
cedere terminū iuris, §. 2. o. dierū, de quib. in c. induciæ.
§. offerat 3. q. 3. Spec. in uer. in summa, dicit, q. nō, dicēs
q. hoc c. uenit ad abbreviādū lites, & nō ad augendū,
iō pt ille terminus abbreviari, & nō elongari. Ego du-
bito de hoc dicto, q. ut s. dixi, §. offeratur, nō loquit p.
prie i casu huius c. sed de termino ad deliberādū, an ue-
lit cedere, uel licē cōtestari, uel iudicem recusare, uel

aliā exceptionē proponere, non aut tenetur uigore
illius termini pponere oēs dilatorias simul, sed termi-
nus, de quo hic, principaliter præfigitur ad pponēdū
oēs dilatorias, ita q. postea nō auditur amplius, & sic
cum hoc possit esse magnę indaginis p. causę magni-
tudinē, & simus extra casum a lege p. uisum, puto sim-
pliciter hunc terminū fore arbitrariū, arg. l. i. ff. de iure
delib. & quod nō in c. 2. de dila. ¶ Quæro, utrū in istin-
cte tā de iure cano. quā ciuili possit iste terminus præfi-
gi? Sol. Io. Ad. in addi. Spe. in ti. de dila. §. r. uer. & nō di-
cit Guid. de Su. tenuisse, q. de iure can. pt statui, ut hic,
sed de iure ciuili nō pot. præfigi a principio, quia iā sta-
tutus est a iure terminus ad dilatorias proponendas,
s. li. conte. ut in l. exceptionē, C. de pba. sed si ex post
facto timeat de malitia patris, poterit statui. Io. And. ibi
dicit, q. in hoc ius canonicū non discordat p ea q. ha-
bentur in d. uer. in sum. ubi Spe. v. uelle hunc terminū
statuendū, nisi q. n. timeatur de malitia, & ex hoc innuit
hunc terminum non esse pfigendū sine causę cogni-
tione, hoc ēt sequitur hic, do. An. Ego de hoc dubito p
istum tex. in uer. Nunquam & c. ex quo uidetur innui,
q. quia cōtingere potest prorogatio ex dilatoriis suc-
cessiue proponendis, ideo & c. Et ideo citra maliciā p
sumptam pt iudex ab initio pfigere terminū, ut citius
finis litib. imponat, & sic v. satis bene procedere opi.
do. Gud. notantis dīam inter ius canonicum, & ciuile
quantū ad principium, sed poterit seruari cautela, quā
su. di. ¶ Quæro, an post terminum lapsum hominis au-
diat uolens opponere in cā app. do. An. dicit, q. sic, p.
c. cū Io. de fi. intr. & l. p. hanc, C. de temp. ap. & c. frater
nitatis, de test. & q. terminus ab hoīe statutus restrin-
git ad instantiā opponentis. est. n. qdā cōtinuatio nō
se extendens ad ap. C. commi. uel epi. per totū. C. alle.
et Io. Mo. & Arch. in c. cupientes. §. qd si super 20. de
ele. li. 6. & 25. q. 3. c. de illicita. Ego tenerem cōtrariam
opi. quia ut sup. sæpe dixi, iste terminus, q. statuitur ab
hoīe hic succedit loco termini iuris. s. cōte. litis, ergo
dēt ēt cēseri eo iure cum illo, ut nō. Inno. in d. c. ex rō-
ne. sicut ergo in cā appellationis non licet proponere
dilatoriam non oppositā ante li. conte. ut lita demū,
C. de pro. ubi notabiliter probatur, ita nec omisum in
hoc termino. ¶ Nam (ut nō. dicit Bar. in d. lita demum)
appellatio non restituit ad eū in statum, in quo cā erat
ante cōtest. sed ad eum, in quo erat post, ut ibi probat.
sed iste terminus hēt uim conte. quo ad exclusionem
dilatariorum, ergo non restituitur per ap. ad statū cāe,
in quo erat ante lapsum termini. Item si bene ponde-
ret rō literæ limitat tam in instantia principali, q. in ap-
pe. ergo idē dēt esse ius, ut cle. 2. de testib. alias de faci-
li huius decr. prouisio euacuaretur. Et ad iura su. in cō-
trarium alle. dico, q. procedunt in termino perempto-
rio statuto ad probandum peremptoriam, uel inten-
tionem principalem, nam appellatio rescindit oia, ut
su. dixi. & sic loquitur Arch. in d. c. de illicita, sed nos lo-
quimur in termino præfixo ad dilatorias pponendas,
qui hēt uim in hoc conte. li. cuius effectum non rescin-
dit app. ut sup. ¶ Vlt. q. ritur, an iudex ex officio suo pos-
sit opponere dilatoria post lapsum termini in casib. in
quib. pt ex officio supplere do. An. dicit q. sic, alle. bo.
gl. in simili in c. in primis. 2. q. 1. in uerbo, quærendū. ex
qua colligi pot. q. isti termini iudiciales licet excludat
patrem, non tñ excludant iudicem. pro hoc v. facere

bo. tex. in c. cū Io. de fi. instr. & quod le. & no. in c. cum clamor, de test. uide gl. no. in c. i. de ele. li. 6. in uer. absentia, in fi. uide et ad limi. prædictorū Arc. 13. q. 2. in sum. ma, qui dicit, q. licet post terminū pars non possit excipere, poterit tñ exceptionē prius, ppositā declarare. q. a q. declarat nihil agit de nouo, ut l. hñdes palā, ff. de test. ad hoc ego adduco bo. tex. in c. cū dilecti, de accu. & qd. no. In. in c. p. inquisitionē, de ele. scias q. Inn. plene hic tractat de dilatoria solutionis, & similib. dicā post gl. inf. e. c. de exceptione, quia hoc c. est satis onera tū.

A D D I T I O.

2 Declarare. An post lapsum termini ad proponendas exceptiones p. positas possit declarare, uide do. Ant. in c. licet, in 7. col. sup. de prob. 3 Declarare. uide Bal. in l. 1. §. huius studii, col. 1. ff. de iust. & iu. Aret. in l. hñdes palam. §. si quid post. ff. de testa. Ful. in con. 137. inci. uita, in fi. & Ro. in consi. 4. inci. super eo, in prin. & And. Sicu. in consi. 18. col. 9. in 1. uol. & Io. de Ana. in consi. 84. inci. uide, col. 2. & ibi qualis debeat esse declaratio. SEB. SAP.

S Y M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus potest appellare, & omnem aliam defensionem facere: reconuenire autem non potest. 4. 11.
- 2 Excommunicatus conuentus potest per procuratorem respondere.
- 3 Si unus ex iudicibus datis allegetur suspectus uel moriatur, expiari iurisdiclio omnium, quia censetur talis iurisdiclio data pro parte, secus si in solidum.
- 4 Exceptio qualibet maxime declinatoria, potest dici defensio. 6.
- 5 Coram iudice suspecto litigare periculosum est.
- 7 Argumentum ab absurdo, ualidum est in iure.
- 8 Ex certa scientia aliquid non presumitur factum, nisi hoc exprimat.
- 9 Ex certa scientia quando papa rescribit, censetur perinde, ac si diceret se uelle facere ex plenitudine potestatis.
- 9 Iudices suspecti iurum possint dari per papam ex certa scientia. Recusatio iudicis est de iure naturali.
- 10 Princeps non tollit ea, quæ sunt de iure naturali sine causa. In principe semper presumitur iusta causa.
- 10 Excommunicatus in casu, in quo potest esse in iudicio, an possit petere sententiam pro se ferri.
- 11 Excommunicatus conuentus non potest compelli ad agendum si actor oblato libello negligit prosequi.
- 11 Reus quomodo dicatur actor in excipiendo.
- 12 Excommunicatus, an tanquam reus possit indistincte esse in iudicio.
- 13 Reus uoluntarius aut necessarius, quis proprie dicatur.
- 13 Excommunicatus potest esse in iudicio tanquam actor, si reus est fugiturus, uel res est tempore peritura, sed in hoc ultimo aliqui contra.
- 14 Gesta per excommunicatum coram ordinario ualent, antequam repellatur, sed coram delegato dubitatur.
- 14 Excommunicatus non interrupti præscriptionē contra se curren-tem per actus civiles, sed naturales sic.
- 14 Excommunicatus, contra quem est facta missio in possess. ob contumaciam, audiatur postea petens possessionem sibi restitui.
- 15 Excommunicatus, potest indistincte appellare, & appellationem iudicalem prosequi in casibus, in quibus posset non excommuni-
catus idem facere.
- 15 Excommunicatus appellando, si non fecerit mentionem de excommuni-
catione, non reddit literas nullas.
- 16 Excommunicatus appellatus, an possit aduersario non prosequen-
te appellationem interpositam prosequi.
- 17 Excommunicatus, an possit appellare extraiudicialiter, & ipsam
appellationem prosequi.
- 18 Excommunicatus, an possit appellationem extraiudicalem prose-
qui, si post appellationem fuerit excommunicatus.

- 19 Excommunicatus absolutus, an poterit appellare, non obstante,
quod tempor a sint decursa.
- 20 Excommunicatio non ualentis ius suum prosequi, an curvant tem-
pora.
- 20 Excommunicatio quo casu possit deferri iuramentum.
- 21 Excommunicatus conuentus super eo, pro quo fuit iniussie excom-
muni. an poterit excipere, quod non teneatur respondere, nisi prius
resistatur ad communionem, qua fuit iniussie priuatus.
- 22 Presbyter parochialis, qui nō exhibet sacramenta parochianis, s. p-
petat ab eis decimas, poterit repelli, quod non exhibet sacra-
menta.
- 23 Sententia non retractatur ex eo, quod dicatur lata a iudice suspe-
cto, etiam si suspicio postea delegatur.
- 23 Rescriptum nō redditur nullum ipso iure ex eo, quod impetratum
a suspecto.
- 24 Excommunicatus conuentus non potest petere debitum compen-
sari.
- 24 Compensare non potest, qui non potest agere.
- 24 Excommunicatus licet per aduersarium non repellatur ab agen-
do, poterit tamen a iudice ex suo officio repelli.
- 25 Compensare est soluere adeo, quod qui iurat soluere, & compensas
non est periurus.
- 26 Excommunicatus, si aliquid ab eo petitur uigore alicuius contra-
ctus poterit a petente sibi dari id, quod tenetur ex eo contractu.
- 26 Excommunicatus, si conuenitur ab emptore, ut tradat sibi rem em-
ptam, ipse poterit petere, ut precium det.
- 27 Excommunicatus conuentus, si non potest compensare, poterit eius
fideiussor hoc facere, si ipse conueniatur.
- 27 Excommunicatus repellitur a petendo propter communionis pe-
riculum, ut rubore suffusus eius ad communionem redeat.
- 27 Exceptio competens reo principali competit etiam eius fideiussori.
- 28 Excommunicatus habens exceptionem non audiatur implorans offi-
cium iudicis, ut uigore exceptionis imponat silentium actore non
dum contra eum agere.
- 29 Excommunicatus non potest suam iniuriam prosequi.

C A P. V.

Quoniam inter. Excommunicatus excipere, appellare, & omnem suam de-
fensionem facere potest, sed reconuenire nō
potest. communis diuisio. secunda ibi, Inquisi-
tioni. Casus liter. Inter priorem, & conuentum de Ar-
gétolio ex parte una, & S. nobilem uirum de Malile-
ne dice. Piétau. ex altera controuer. super quibusdam
damnis, & rebus alijs uertebatur eorum tribus delega-
tis iudicibus, propter hoc cōstitutis, procurator ipsius
nobilis excipiendo proposuit, q. duos de iudicibus ha-
bebat certa ratione suspectos: procurator monasterii
alle. q. cum nobilis ille excommunicationis uinculo
teneretur astrictus, exceptiones huiusmodi propone-
re non ualebat. iudices cōsulerunt dominum papam.
Respondet papa, q. ipsi nobili qualibet legitima de-
fensio in iudicio referatur, & præcipue iudicis recu-
satio, cum piculosum sit sub iudice litigare suspecto,
& apost. sedes iudicibus suspectis ex certa scientia cām
non cōmittit, unde in talibus non consideratur fauor
excōicati, sed æquitas iudicantis, & absurdum est reo
p. actorem defensionis copiam denegare, quia sic con-
demnaretur, qui deberet absolui, cum excommunica-
to deneganda sit sententia, quando est in causa absolu-
tionis, & si cōdēnetur, pōt appellare, si p. iustitia fuerit
condemnatus, & eadem ratione alia suffragia in uno,
& eodem iudicium non denegatur eidē, sed excōica-
tus reconuenire actorem nō pōt, ne quod in remediū
defen-

defensionis sustinetur, ad impugnationis materiā ex-
tendatur. B. t. No. i. excommunicatum posse conueni-
ri, & rñdet tunc per pcuratorem. An aut possit inter-
uenire personaliter, no. in c. intelleximus. sup. de iu. &
ibi plene dixi. t. No. quem posse oīum iudicium iudi-
cium declinare, si hēt aliquem ex eis suspectum, quod
intelligi, qñ non suspectus nequit procedere sine su-
specto: sicut. n. cessat iurisdiclio aliorum per mortem
vnus, in c. vno delegatorum, de offi. dele. ita & per su-
spicionem. Et ratio rōnis est, quia exercitium iurisdic-
tionis competit oibus delegatis pro parte, & non in
solidum, ut no. in c. prudentiam, de offi. dele. secus dic-
ubi ex forma rescripti unus potest sine alio procede-
re, & hoc casu de modo proponendi, & procedēdi in
cā reculationis dic, ut leg. & no. in c. si p. unum, de of-
deleg. lib. 6. in c. si quis p. cler. de foro compe. t. No. 3.
regulam, q. omni defensione legitima potest excōi-
catus uti, impugnare uero aliū directe, uel indirecte
non pōt, & hæc est alia regula, quæ in fi. c. colligitur.
Et ex hoc, & ex tex. no. q. oīs declinatoria iudicij ma-
xime rōne suspecti iudicis p. dici defensio. t. Item no.
periculosum fore coram iudice suspecto litigare, con-
cor. c. qd. suspecti. 3. q. 5. ubi tex. est bon. t. No. ibi, Sed
æquitas, q. exceptio fundatur sup. æquitate per hoc,
b quia exceptio est defensio, b ut hic, & l. exceptio, ff. e.
defensio uero est de iure naturali, cle. past. de re iud.
No. iudicium non debere claudicare: claudicaret autē
fm Gof. si audiretur impugnatio, & non defensio, pu-
ta q. semper diceretur claudicare, ubi quq. iudex pen-
deret ad alteram partium forte fauore, uel odio per-
sonæ, licet sit disparitas inter psonas, quia in iudicio
nō dēt esse acceptio personarum, de iu. c. nouit. t. No.
ibi, Absurdum, q. ualet arg. a uitatione absurditatis.
simile arg. facit tex. in c. ex ore, de priu. & c. quemad-
modum, sup. de iure iu. t. No. q. in dubio papa non cen-
setur committere causam suspectis ex certa scia. Qñ
aut dicatur facere ex certa scia, dic qñ hæc exprimit,
arg. c. pasto. §. præterea, de offi. deleg. & no. gl. quam te-
nebis menti, in cle. 2. de rescr. Idem dic, ubi ex his, quæ
c in rescripto exprimuntur, patet de certa scia papæ,
ut no. uoluit Inn. in c. præfenti, quod hodie incipit, sta-
tutum, de rescr. lib. 6. sentit Io. And. in c. nonnulli, eo.
tit. & scias, q. qñ papa actum gerit ex certa scientia,
perinde est, ac si diceret se uelle facere ex plenitudi-
ne potestatis, si illa opus est in actu, qui geritur, ut in
gl. semper menti tenenda in c. ad hæc, de rescr. facit, qd.
no. in c. ex multiplici, in fi. de deci. & in c. 1. de cōsti. li.
6. No. in uerl. Qua ratione, & c. q. uno concessio, viden-
tur oīa similia esse concessa, facit c. cū dilecto, de con-
fir. uti. uel inuti. & quod no. gl. in l. 1. C. de condi. inde.
No. q. reconuentio nō est defensio, sed impugnatio,
& cui prohibetur conuentio, prohibetur et reconuen-
tio: nam reconuentio est secunda conuentio, ut in c. 1.
& 2. de mut. pet. & c. fi. de ord. cog. t. Antequam descen-
dam ad gl. q. pro declaratione p. dictorum, & tex. q.
d si papa ex certa scia committeret cām suspectis, nun-
quid ualeret commissio? Host. dicit, q. sic per c. ex pa-
te, 2. de offi. deleg. dicit tñ hoc non decere, quia sic pos-
set de facili grauari, & damnari innocens, q. esset ini-
quum, de proba. c. qm p. nec inde debent iniuriæ nasci
unde iura nascuntur, de accu. c. qualiter, & qñ. Idem,
quod Host. hic tenuit Inno. in c. ex transmissa, de foro

comp. Ego uero aliter dicerem, & sic, q. aut Papa cō-
mittit cām cuius decisio dependet a præte sua, & pro-
cedat d. Host. ad hoc, q. no. in c. ueniens, de iure iuran.
aut non dependet a præte sua, puta quia agit de statu
personæ, uel de rebus temporalibus inter laicos, &
tunc puto, q. sine causa rationabili non posset cau-
sam committere suspecto parte reluctantante, quia recu-
satio iudic. est de iu. na. ut probatur i. c. quod suspecti.
3. q. 5. & in c. 2. requiris, in fi. de app. ea uero quæ sunt
de iure natu. per principem sine causa tolli non pos-
sunt. d. cle. pastor. Insti. de iu. na. gen. & ciui. §. sed natu-
ralia, & hoc uidetur sentire gl. in cap. ad hæc, de resc.
quæ est not. in fi. 2. gl. In dubio tamen forte præsume-
retur iusta causa in principe, iuxta no. in cap. quæ in
eccl. de consti. & per legistas in l. fin. & l. præf. C. si
contra ius, uel util. publ. & ad hanc distin. puto redu-
cendum. c. ex parte, præalleg. t. Secundo quæro, nun-
quid excōmunic. in casibus, in quibus potest esse in
iudicio, possit petere sententiam pro se ferri? Solu. iste
tex. in uer. porro, uidetur innuere, quod sic, & clarius
hoc sentit do. An. in quodam notabili dicens, quod in
casibus in quibus excommunicatus potest esse in iu-
dicio, non solum esse potest, in quantum repellat sen-
tentiam pro alio ferendā, sed etiam in quantum cōse-
qui uelit iustam sententiam pro se. Ego dicerem sic,
q. aut excōmunic. est in iudicio, ut actor in casu, quo
pōt, ut puta in causa absolutionis, & procedat dictū
do. Ant. quia ex quo ius permittit, ut possit, vñ permit-
tere, ut sententiam possit petere, b facit c. 1. de rescrip.
lib. 6. & sic proprie iste tex. loquitur in uer. porro. Aut
est in iudicio in casu, in quo esse non potest, & tunc
in qualibet parte iudicij potest repelli etiam ex offi-
cio iudicis, ut in c. pia, eod. ti. lib. 6. & c. exceptionem.
inf. eodē. Aut est in iudicio, ut reus, & puto quod non
possit petere sententiam pro se, quia nū potest in iudi-
cio petere. sup. de iu. c. intelleximus, licet iudex ex offi-
cio suo possit illum absolvere, si uideat actorem non
probatte uide credo, quod si actor oblato libello
negligit prosequi, non ualeret ipse excommunica.
petere ipsum actorem compelli ad agendum, iuxta
auth.

A D D I T I O N E S.

- a Defensio. Quæ autem differētia sit inter exceptiones, & defensio-
nes, uide gl. in c. i. in uerl. defensionis, de li. conte. li. 6. q. stricte appel-
latione uniusalia non continetur, q. est no. secundum Do. ibi ad
statutum, adde hic, q. in statuto appellatione exceptionis non cōti-
netur recusatio, ad hoc gl. in uer. exceptiones, quam ibi no. do. An-
to. in c. quoniam contra, de prob.
- b An appellatione defensionis ueniat exceptio, dicas quod uenit ex-
ceptio declinatoria secū dū Abb. in hoc c. & uide Car. in cle. sepe, in
§. i. de uer. sig. ubi dicit, q. uenit omnis exceptio, nisi sit friuola, & uī
de eundem in c. qualiter & quādo, il. 2. de accu. & Bal. in l. si quidē,
C. de except. ubi dicit, quod appellatione defensionis, non uenit ne-
gatio. ANT. FRAN.
- c In rescripto. Vide Im. & alios in l. quidam cōsulebant, ff. de reg. iu.
Are. in l. potest quis, col. 3. ff. de vulg. & pup. Fel. in c. nonnulli, col. 15.
in 4. fallentia, ver. confirmatur ista 4. fallentia, sup. de rescrip. & ibi
quid operetur certa scientia principis, uide etiam Fran. Cur. in con-
sil. inci. super præmissa, ubi plura etiam adducit circa hoc, q. dicitur
constare de certa scientia, quādo ex narratis colligitur. Quid autē si
princeps dicat expresse se fecisse ex certa scientia, & ignoret, quō in-
telligantur illa uerba, uide pulchre per Card. in consi. 15. in ult. col.
ultra ea, quæ adducit Fel. hic. SEB. SAP.
- d Quid si papa. An papa possit committere causam reculatione re-
mota, uide late per An. Sic. in c. ex parte 2. ff. de offi. deleg. SEB. SAP.
- e Non possit. Adde Fran. Are. consi. 29.
- f Petere. Tu pondera, quia uno permissio uidetur permissum id & c. l.
2. ff. de iurisd. omni. iud. AND. BARB.

auth. qui semel, C. qño, & qñ iud. quia solum p̄ stare in iudicio quatenus ab alio stimulat, ne reportet cō modum de sua malitia, ut d. c. intelleximus, quæ quidem ratio cessat actore non prosequente, de quo vide, 11 quod no. in c. intelleximus. † Venio ad glo. & opp. vñ n. q. excōicatus non possit et excipere, quia reus in excipiendo fit actor. l. in exceptionib. ff. de prob. Solu. gl. i. sentit hoc contrarium in prima parte, sed formaliter non soluit. dic quod efficitur actor quoad onus probandi, non autem est actor proprie, quia non petit sibi aliquid adiudicari, uel dari seu fieri, sed intendit repellere actorem in totum, & in partem a petitione sua. l. exceptio, ff. de excep. & sic defendit se aduersus actorem, ois aut defensio sibi reservatur. unde 12 fm gl. eadem defensio competit excōicato, q̄ competit non excōicato, quod no. pp quod potest appellare, & appellationē prosequi, quia appellatio est quædam defensio, & principaliter instituta ad remouendum grauamen, c. suggestum, in fi. de appe. † Aduerte pro clara expeditione istius partis duo sunt uidenda. Primo, nunquid excommunicatus possit semper ut reus esse in iudicio. Secundo, an indistincte possit appellare, & appellationem prosequi. Circa primū dicit hic Inn. q. excōicatus ut reus necessarius pōt esse in iudicio, & oī defensione uti, & de tali reo p̄t intelligi iste tex. & dī necessarius, cum actio dirigitur cōtra eum, uel specialiter uocatur ad iudicium: redditur. n. iudicium in inuitum, ut l. inter stipulātem. §. si Stichū. a ff. de verb. obli. Si autem excōicatus a uenit ut reus uoluntarius, non est audiendus fm eum. Et dī uoluntarius b qñ non necessitatur per iudicem uenire ad iudicium, sed quia ipse uoluntarie uenit forte pro suo interesse, uel communi. exemplum in auth. si omnes, C. si mi. se ab hære. abstin. ubi dicitur, quod cum minor petit se restituī aduersus aditionem hæreditatis uocā di sunt omnes creditores. uel pone exemplum in c. ueniens. 2. de testi. dicit tamen Inn. q. si in libello specificaretur certa persona, ut si petat minor, uel ecclesia restituī contra sententiam pro Petro, cōtra se latam, uel quia damnosa est hæreditas propter debita Petro uel propter legata sibi relicta, tunc Petrus ueniens a directur excommunicatione non obstante, cum uidea a tur contra ipsum specialiter actio dirigi, unde potest dici reus necessarius. Dicit tamen quod aliqui dicunt etiam hoc casu ipsum esse repellendum. do. Ant. dicit istum non admittendum, quando acta isti tertio non præiudicarent, uel si præiudicarent, non tamen in suo iure priuato, uel ecclesiæ suæ, alias cum stimuletur a præiudicio sniæ, quæ ei præiudicat, poterit appellare, quia iste est reus necessarius, h. d. Host. inf. eo. in c. dilecti, sentit Inn. in c. super his. inf. de accusa. & facit quod infra dicam de appe. extraiudiciali. Tene ergo, qd̄ aut ille cōparēs pro suo interesse uult aliquid cōsequi, & non admittitur, quia est mere uoluntarius, in c. pia. inf. eo. tit. li. 6. Aut uult euitare præiudicium, & grauamē sibi imminēs, nisi compareat, & dēt audiri, sicut est uidere in appellatione. nam ad appellandum non molestatur per iudicem, sed solo præiudicio sniæ, est. n. ista mera defensio, quæ indistincte permittitur excommunicato, ut hic, & de hac materia uide q. no. inf. eo. c. dilecti, hæc procedunt quando timet præiudicium sibi inferendum, uel illatum per iudicē. si aut

grauatur extra iudicium per priuatum, non audit con querens, etiam si petit restitutionem spoliatiōis, c. ut in c. 2. de ord. cog. no. gl. in c. ex insinuatione, de pro cu. & c. in nomine domini. 2. 3. dist. & Inn. in c. cum no stris, de concess. præb. & no. in c. dilectus, de rescr. diuer sitatis ratio potest esse iudicio meo, quia primo casu mere se defendit, nec intendit principaliter cōsequi, ut hic. In secundo uero uult consequi, & alium impu gnat, ideo non auditur, nec fit præiudicium irreuoca bile, si nunc non audiat, cum obtenta absolutione poterit agere, sed in iudicialibus, nisi audiretur de præsentī, non posset postmodū agere, obstante tran situ in rem iudicatam. † Et per hanc rationem puto posse attentari, q. si reus est fugitiuus, uel res est tem pore peritura excommunicatio debere audiri, stimu latur enim ad agendum ex imminenti præiudicio, & potest dici defensio quædam, & hoc est acquissimum, facit quod leg. & no. in l. ait prætor. §. si debitorem, ff. de his, q. in frau. cred. & in l. nullus, C. de iudicis. hoc ta men puto uerum respectu debitoris fugientis, sed si res esset aliter tēpore peritura, secus posset dici, cum possit facere se absolui, & hoc expresse tenet Host. infra eod. in cap. significauerunt. ubi dicit, quod si a ctio excommunicati perit tempore, non per hoc de bet admitti, & si de facto fuit admissus, non ualet et quoad interrumpendam præscriptionem. unde dicit se putare, quod nulla ciuilis interruptio habet excō munitum iuuare, ff. de reg. iur. l. quod quis, in c. 1. de postula. præla. naturalis uero, quæ omnibus pro dest, sibi proderit, ff. de vsucap. l. naturaliter. primum dictum, ut non ualeat iudicium ad interrumpendam præscriptionem, si de facto fuit admissus non puto uerum, quia omnia gesta coram ordinario tenent ante, quam repellatur, ut in c. pia, de excep. lib. 6. sed coram delegato impetrato tempore excommunicatio nis posset dubitari, quia illa gesta non tenent, ut in cap. 1. de rescrip. lib. 6. unde esset incidere in quæstio nem, an per actum iudiciale nullum interrumpatur præscriptio, de quo dicitur inf. ti. de p̄sc. † Quid aut, si contra

A D D I T I O N E S.

a Excommunicatus. Excipit, si sit reus necessarius non uoluntarius. Et uide do. An. in c. exhibita, in antepe. col. de iur. & de hoc uide late per D. Ant. in c. dilecti, in 3. col. inf. eo. tit. & ad idem vi. Pau. de Cast. in l. libertus a patrono, ff. de in ius uoc. & probatur in l. de pupillo. §. in inducendo, & ibi per Bar. ff. de ope. no. nunc. & per eundem Bart. in l. si fide. §. si necessaria, ff. qui satisd. cog. & adde, quod excep. potest opponere exceptionem præscriptionis secundum Bal. in c. intelleximus, sup. de iur. q. Adde, q. licet excōicatus non possit agere, tñ p̄t commissionem im petrare in curia Rom. ut dicunt do. de Ro. decis. 594. in antiquis, de sen. excom. Item potest beneficium acceptare, ut dicunt iidem do. eo. tit. deci. 126. optare tamen præbendam non potest, ut ibidem. q. An excō. possit impetrare beneficiū eccl. habetur in c. postulasti, de cle. excom. ubi habetur, q. non. & uide Card. in cle. 1. in §. 2. de reli do. & dominos de Ro. in decis. 49. incip. no. q. non admittitur, in antiquis. ubi dicunt hoc esse uerum in excom. a lege, secus in excō municatione ab homine, & uide do. de Ro. in deci. 175. in antiq. ubi dicunt, q. non pōt optare, de quo no. in c. referente, de præb. utrum autem possit impetrare rescriptum, uide quæ plene habentur per Ant. Sic. in c. significauerunt, in ult. col. de excep. & per Phi. Franc. in c. bonæ, de app. & per Spec. in tit. de act. §. 1. in uer. item, quod est excōicatus, & de rescr. præsen. in §. 5. in uer. ad primum, & per Io. An. in c. 1. de rescr. li. 6. per Card. in cle. 2. in q. 4. utlite p̄nd. AN. FRAN. q. Voluntarius. Quis sit reus necessarius, & quis uoluntarius, declarat Bar. & latius Ale. in l. de pupillo §. seruus, ff. de oper. no. nunc. Ro. in consi. 217. incip. res. ista. SEB. SAP. q. Restitutionem spoliatiōis, uide Fel. in c. dilectus. col. pen. uer. no. regulam, sup. de rescrip. SEB. SAP.

a p̄ reu. necessariū fuit facere missionē in posses. ob cō tumaciā, postmodū in excōicatione existēs petit pos ses. sibi restituī, nūquid dēt audiri? uide, qd̄ dixi c. qm. §. in aliis, & seq. §. ut li. nō cōte. & p. Spe. de cōtu. §. si. ff. de op. no. nunc. ubi cōcludit, q. aut uenit ut res principa liter ad subeūdā defensionē cāg. & p̄r ad recuperādā posses. & dēt audiri, q. reus est attēro principali, ar. l. si pupillus. §. i. ff. de priu. cre. & d. c. 1. §. in aliis. Aut prin cipaliter petit rescindi qd̄ factū est p̄ se, uel petit posses. sibi restituī, & dī actor, ar. l. in trib. ff. de iud. uñ oīa iura illa loquētia de actore hnt locū in isto, & sic non uult reū debere hoc ultimo casu audiri, & idem hic D. An. ego dico hoc ultimū nō pcedere, q. uenit stimulat ex facto iudicis, & sic est reus necessarius. Quēadmo dum. n. reus grauatus appellat, ut defendat se aduersus sniā, ut hic, & j. c. pe. & fita. & iste grauatus p̄ missio nē, & sic per interlocutoriam iudicis potest cōparere, & allegare defensionem suam, & petere grauamen re uocari, maxime si timeret, ne lapsū anni missus efficiat uerus possessor, & sic pdat possessionē, ut d. §. in aliis. 15 † Venio ad secundum, uidelicet an excommunicatus ualeat indistincte appellare, & appellationem psequi? & dic, q. aut quæritur de appellatione iudiciali, aut ex tra iudiciali. Primo casu potest excommunicatus sem per appellare, eo tamen casu, quo posset non excom munitus. In hoc enim non differunt ut hic, & si excō munitus fuit actor ordinarius, quia ad actum appel lationis uenit necessitatus stimulo sententiæ, ut proba tur in c. significauerunt. infra eo. ti. & appellationem a se interpositam psequi, & literas super ea impetrare potest etiam mentionem de excommunicatione non faciendo, ut probatur infra eo. ti. c. si. † An autem ex communicatus appellatus possit appellationem inter positam per aduersariū prosequi aduersario non pro sequente. uidetur q. sic, quia nō excommunicatus pos set eam prosequi, infra de ap. c. oblata. ergo idem est in excommunicato, cum in hoc non differant, ut supra dixi. contrarium uidetur uelle Io. An. in c. pia. præalle. quia respectu prosecutionis excommunicatus non sti mulatur, cum rata maneat sententia pro eo lata aduer sario non prosequente, infra de ap. c. personas. & c. cū sit. quod placet, ad quod facit quod supra dixi. † Secun do casu. cum quæritur de appellatione extraiudicia li, 16 Inno. fuit uariis, sed hic tenuit, q. non, cum talis ap pellatio sit ad causam prouocatio, ut d. c. cum sit, & sic habet uim conuentionis, quæ excommunicato inter dicitur. Contrarium sentit in c. dilecti. de ma. & ob. Io. An. post alios concordando dicit in d. ca. pia. q. aut ap pellatio est mere extraiudicialis, & procedit primum dictum. Aut non est mere extraiudicialis, & procedit dictum contrarium. ponit exemplum huius ultimi di cti in eo, qui appellat ab executore uolente alicui pro uidere de beneficio, qui potest uexare & grauare. dicit D. Anto. primum dictum procedere, inquantum appel lat a grauamine futuro, sed inquantum a grauamine p terito quo ad finem deuoluēdi, iuxta no. in c. bonæ. de ap. putat q. deberet audiri cum stimuletur a grauami ne, maxime ubi est grauamen possessionis. hoc dictum puto omnino falsum, quia talis appellatio est omnino extraiudicialis, cum sit ad causam prouocatio, nec ob grauamen imminens, cum ut supra dixi, non possit pe tere restitutionem, etia si fuit spoliatus, nec hoc casu

defendit se, sed potius uult alium impugnare, & pote rit absolutione obrēta agere cum nullum sibi sit iuris præiudicium, tene ergo simpliciter dist. Io. An. iuxta prædicta quæro pone, q. aliquis non excommunicatus extra iudicium appellauit, & postea excomunicatur, nunquid prædictam appellationem prosequi poterit, non obstante prædicta excommunicatione, quæ super uenit? & intellige, ut procedat dubitatio in appellatio ne mere extraiudiciali. Inn. distinguit, q. aut negociū est delatum ad superiorem, puta quia post appellatio nem, & ante excommunicationē grauatus fuit in eo, super quo appellauit, maxime si arripuit iter eundi ad curiam ante excommunicationem, & poterit dictam appellationem prosequi, ar. 3. q. 9. c. re uera, quia ge neraliter dicitur excommunicatum posse suam ap pellationem prosequi, ut in c. si. inf. e. ti. quia uidetur iā cōceptum iudicium, uel appellationis causa, ad hoc qd̄ no. de offi. del. c. gratum. & c. cum causam. Aut ante ex communicationem non fuit grauatus, & per conse quens appellatio nondum habebat effectum, nec ne gocium erat translatum ad superiorem, & non pote rit hoc casu appellationē psequi. Refert tñ Inn. alios tenere prius, dicens, q. indistincte talem appellatio nem poterit prosequi excōicatus. D. Ant. tenet primā dist. & reddit rōnē diuersitatis inter primū casum, & secundum, dicens quod qñ iam superuenit grauamen, se defendit stimulat, quod non est ante, ideo repelli tur. Sed hęc iudicio meo nō est sufficiens diuersitatis rō quia tpe prosecutionis semper reperitur grauamen p cessisse, & sic secūdū rōnē semper deberet admitti, cū ueniat a grauamine stimulat, qd̄ est falsum. Ego aut saluo

A D D I T I O N E S.

a Contra reum. An excommunicatus possit petere reuocari tenurā, & de hoc aliquid per D. Ant. in c. dilectus lect. 1. de res. & per Do. Post Io. And. in c. j. in 2. col. de resc. in vi. quid de bannito? uide Bar. in l. non cogendum, §. si procur. ff. de proc. & de q. hic posita in terminis uide Lap. alle. §. 5. in 4. col. q. Adde Inn. in c. dilecti, de uer. sig. & But. hic, qui tenent gl. D. An. de quo Spe. in ti. de conu. §. si. uer. sed pone. Ale. in l. libertus de in ius uo. Bal. in addi. Spe. in præalleg. ti. de con. uer. an ueniens. Gem. in c. j. & ibi in apost. Cel. de resc. lib. 6. & Bal. & Pau. de Ca. in l. testa menta, C. de testa. Adde Cal. conf. 1. de arb. ubi ponit an petenti redu ctionem ad arbitrium boni uiri obstat exceptio excommunicationis. ZAC. q. An excommunicatus, uel bannitus possit petere reuocationem te nura. dicas, ut habetur per Doct. in c. intelleximus, de iud. & an eodem modo possit petere reuocari attentata appellatione pendente, uide Io. de Imo. & Phi. Fr. in c. bonæ, de app. ubi dicunt, q. licet appel latio sit iudicialis, secus si sit extraiudicialis, ut per Io. An. in c. j. de excep. lib. 6. ANT. FRAN. q. Contra reum. Vide Ro. consi. 217. incipien. res. ista, & Nellum de S. Gemin. in trac. bannitorum, in prima parte secundi temporis. q. 64. Fel. in c. intelleximus, sup. de iud. col. 2. uer. utrum autem excommu nicatus, & in c. significauerunt. inf. eo. SEB. SAP. b Excommunicatus. Sed tu hoc intellige uerum si antequam pro sequeretur appellationem, petat se absolui ab excommunicatione, nam si hoc non petit, repellitur a prosequendo tanquam contem nens excommunicationem, ita no. limitat D. Ant. in c. ab excommu nicato, in 23. col. de resc. & uide Archi. 4. q. 1. in summa, ultra me diū. ubi dicit, q. nulla defensio siue fauorabilis, siue odiosa est de neganda excommunicatione, uel hæreuco, & uidetur reprobare ibi di ctum Vin. in c. si aduersus, de hære. qui dixit, q. mulier hæretica non poterit uti beneficio Velleiani, quod erat inductum in fauorem mulierum, sed dicebat, quod bene hæreticus poterit se iuuare auxi lio Macedoniani, cum non sit inductum in fauorem, sed in odium creditorum. Item uide, quod de hoc no. Archi. in ca. quod autem, in 2. col. 4. q. 1. c. Secundo casu. Verum excommunicatus possit appellare extraiudi cium, & de hoc per Pe. de An. in c. cōcertationi, circa prin. ds. ap. c. li. Extraiudiciali. Vide Phi. Peru. in c. bonæ. in 2. q. de ap. Gem. in c. 1. §. 1. col. 2. uer. quid de appellatione extraiudiciali, de excep. in vi. SEB. SA.

saluo meliori iudicio di cerē, q. nec in primo casu, nec in secundo pōt excōicatus psequi, ex quo appellatio est mere extrajudicialis. Moueor principaliter, quia appellatio extra iudicium nō est proprie, & stricte appellatio, sed potius qdā pronocatio ad cām, ut est tex. in gu. in d. c. cū sit inf. de ap. nec superuenientia grauaminis mutat naturā istius appellationis, sed eā uerificat, & facit eā uires assumere, ubi primo erat quasi pditionalis & pendebat a futuro grauamine. unde regulariter non tenetur appellatus comparere ad terminum appositum per appellatorem, sed debet iudex ad ipsius instantiam citare aduersarium, ut no. glo. in d. c. cum sit. & Innoc. in c. dilecti. de maior. & obed. & sic cum appellans semper teneat locum actoris, potest semper repelli p̄textu excommunicationis etiam superuenientis, ut in c. prudentiam. §. 6. de offic. del. & inf. e. c. exceptionē. & in d. c. pia. Nec ob. c. si. inf. e. sup. quo se fundat Inn. dicens ibi cauēri excōicatu posse appellationē psequi, quia loquitur de appellatione p̄prie sūpta. si iudiciali. nā nisi tunc posset appellare, & appellationē psequi, snia trāfret in rē iudicatā, & sic p̄prie se defendit appellado, & appellationē psequēdo. sed nos loquimur in ap. extrajudiciali, & in grauamine extrajudicialiter facto p̄ parte, quo casu cessant rōnes p̄dicta, tñ poterit postmodū q̄cunq; psequi grauamē saltē per uia querelā, de ap. c. cōcertationi. lib. vi. & sic non timef de transitu in rē iudi. Nec ob. q. opponit de grauamine, quia hoc idem est reperire citra omnem appellationem, & tamen non potest excommunicatus id psequi etiam si fuit spoliatus, ut supra dixi, licet spoliatio sit in multis priuilegiata, ut de or. cog. c. si. ad hoc facit quod sup. dixi. † Iuxta p̄dicta q̄ritur, sup. uidimus, quando excommunicatus appellare nō potest, nunc quāritur, an in alijs casibus poterit saltem absolutus appellare non obstante lapsu decennii a tpe grauaminis seu sniā? Sol. Inn. ponit circa hoc duas opi. Prima ut post absolutionem audiatur nō uia directa, sed p̄ rest. in inte. dēt. n. sibi restitui facultas appellandi, ex quo nec p̄ se, nec p̄ p̄curatorem potuit excōicatione obstante ius suum psequi, ff. ex qui. cau. ma. l. sed & si. ff. de mil. l. Papin. exuli. Secunda opi. est, q. excōicatio non currit tps, ex quo non potuit agere seu appellare, unde post absolutionē poterit appellare intra x. dies, quasi tempus decennii ad appelladū currat post absolutionem obtētā, & inducit in arg. q. excommunicato tēpus non currit, ut in c. quia diuersitatem, de concess. p̄b. fatetur tñ Inn. q. factum contra excōmunicatum tenet, nec potest retractari, quia uocatus non fuit uel admissus, quamuis nō excommunicatus posset ob hoc dicere actum nullum, ut no. sup. de proc. c. in nostra. hoc ultimum dictū Inn. intelligo uerum, quando actio non dirigebatur specificē cōtra excōmunicatum, ut puta cum petitur confirmatio electionis, uel in casu auth. si omnes, C. si mi. se ab hā re. absti. uel similia. alias dicerem actum nullum, si processum fuit contra excōmunicatum eo non uocato ar. hic iuncto c. omnia. 2. q. 9. & c. caueat. Sed circa principale dictū plus placet Inn. prima opin. ut audiatur p̄ uiam restitutionis, quam dicit concedendam, quando alter sup. iure suo sibi subuenire non potest. Si autem alter agere potest, ut in cōfirmato, qui post confirmationem potest accusari de criminib. nō restituetur iste

nunc absolutus ad appelladū, ad p̄dicta facit c. cōstitutus. de ap. iuncta l. 1. & 2. ff. ex quibus caus. ma. Aduerte, quia idem Inn. in c. prudentia, de offi. deleg. vī magis accedere ad secundā opin. dicit enim q. si excōicatus non fuit admissus ad agendū, post absolutionē agere poterit p̄scriptione nō obstante: quia per iudicē uel aduersarium stetit, quominus ageret in tpe, adducit no. in c. ex rōne. inf. de ap. Ho. hic nō placet prima, nec secūda opin. primā impugnat ex eo, quia cū fuerit excōicatus p̄p̄ delictū suum, non meretur restitui. in integ. licet aliud sit in absente causa reipū. uel in detēto iusto impedimento. in quibus casibus loquuntur iura superius inducta per Inn. unde de uno casu ad aliū nō est bona illatio. Secūda opi. impugnat: q. aut fuit casus in quo poterat excōicatus appellare, & sic currit sibi decennii, cū appellare possit, ut hic, & j. e. c. si. Aut erat casus, in quo non poterat appellare, & tunc cessat quāstio. Sed in c. significauerunt. inf. e. formans quāstionem, nunquid excōicatus possit petere restitutionē contra sniā, a qua non appellauit, refert cōtra rias opi. ipse uero dicit, q. si petitur restitutio ex clausula generali, tali clausula expressa, qua probata, nisi subueniretur, dāretur innocens, uel periret anima, subueniendum est, ar. hic, & sup. de in integ. rest. c. ex literis. Si uero petit restitutio ex alio fauore dependens, excōicatus repelleret, cum de iniquitate iudicis, uel iniusta sententia non conqueratur, arg. ff. de min. l. p̄fecti. Nec ob. iste tex. ubi excōmunicato subuenitur ex æquitate, quia æquitas suadet, ut hi qui sūt exclusi a participatione ecclesiæ repellantur ab omni legum fauorabili auxilio. imputetur ergo sibi, si non appellat. & licet loquatur in excommunicato, tamen in ratione sua uidetur limitare primā opi. secundam opi. uidetur limitare in d. c. prudentiam, non solum respectu appellationis, sed generaliter sentit, q. si excōmunicatus fuit in mora petendi absolutionem, currit sibi tempus, quasi tūc impediat agere ex culpa sua, & non per iudicem uel aduersarium, secus si non fuit in mora. D. An. hic dicit satis æque posse distinguī, an excōmunicatus sit iniuste, & audiatur, uel sibi nō currat tempus uel saltem restituatur: an iuste, & si est in culpa petendi absolutionem, currit tempus a tēpore culpa, & non restituitur, non a tempore sententiæ, si non est in culpa, q. a forte uellet, sed non p̄t, tunc non currit, uel saltē restitueretur. Nec ob. q. delictū nō p̄t causam legitimam impedire, uel cursum restituēdi, q. delictū uel culpa nō est immediate causa, quare nō p̄t: sed est excommunicatio, ut no. de cōc. p̄b. c. quia diuersitatem, secundum eū. Et uide ad hoc ultimum, qd no. gl. in regula, imputari, de reg. iur. l. 6. Ego latius p̄si derado distinguere sic, q. aut loquimur in facultate appellandi, aut aliter agendi, puta pro rebus seu iuribus p̄scriptis p̄ defectū facultatis agendi. Primo casu aut q̄ritur de facultate appelladi in iudicio, aut ext. si in iudicio, nō dēt audiri post tempus a iure p̄fixum ipso iure, nec p̄ uia restitutionis, siue excōmunicatio fuerit iusta, siue iniusta, siue fuerit in mora petēdi absolutionem.

ADDITIO.
Per uiam restitutionis. Vide Abin c. 1. uer. sed ego formo quāstionem, col. 3. inf. de p̄scri. Gem. in cons. 142. inc. pro intellectu, Abin cons. 22. incip. quidam Ioannes in 2. uo. & Arc. in cons. 101. inc. causa Gregori. SEB. SAP.

tionē siue non. Ratio huius dicti est, quia excōicatio nō impedit facultatē appelladi, ut hic, & inf. e. c. si hoc uerū, qñ p̄tendit impedimentum ex capite excōicationis: secus, si p̄tendit aliud impedimentum ex cā probabilis, & hoc casu procedit dictum Host. inf. e. in c. signauerunt. Si uero de appellatione extra iudiciū quāritur, tunc in casib. in quib. sup. dixi excōicatum posse appellare, puto distinguendum, ut sup. dixi. In alijs casib. secus, cum sub sit remedium agendi per uia querelā, ut in c. concertationi, de appel. lib. 6. & si tps agendi esset elapsus, & sic obstaret p̄scriptio, tunc dicendū, ut in sequenti casu, & hoc de primo mēbro. Quoad sū membrū satis puto procedere dictum domini Ant. & facit d. l. Papin. exuli, ff. de min. & per hoc est expedita prima pars gl. † Venio ad secundam partem, & opp. p̄ tex. vī. n. excōicatum non admittendum ēt se defendendo, quia reus hēt iurare, sicut & actor, de calumnia. sup. de iura. cal. per totum. excōicato uero non licet tangere sacra, sicut nec ingredi. 6. dist. c. ad eius, & 2. dist. c. clericos. Sol. ut in gl. quē soluendo dicit excōicatum admittendum ad iurandum, quia hic uenit in odium suum, alias reportaret cōmodum de malicia sua p̄ c. intelleximus. de iud. & hac est bona solutio, & uide in periuro, quod le. & no. in c. cū in ecclesijs, de ma. & obed. uide ēt quod no. 1. q. 1. c. qui studet, & 2. q. 4. c. vir cum propria. † Quāro, quid si excōicatus conuenitur super eo, pro quo fuit iniuste excōicatus, nunquid potest excipere, q. non teneatur respondere, nisi prius restituatur ad communionem, qua fuit iniuste priuatus? gl. in 3. parte concludit, q. sic, dūmodo probet, q. iniuste excommunicatus fuit. Host. h. d. esse uerum, si agat excommunicatus, uel is qui fecit istum excommunicari: secus, si alius, arg. inf. de resti. spo. c. frequens. lib. 6. & credo, q. hoc fuit de mente gl. & id quod no. hic, firmat gl. in c. nullus. 2. q. 2. ubi dicit idem in suspenso, & uide ibi per Archid. Ex quo sing. no. quem posse petere restitutionē illorum iurium, quæ proprie possideri, uel quasi possideri non possunt, sed concernunt quodammodo statum personæ; facit ad materiam c. querelam, de elect. † Et per hoc dicit Lap. allegatione. 71. q. si presbyter b. Parochialis non exhibet parochiano sacramenta, sicut dēt & solitus erat facere, si petit ab eo decimas uel alia iura parochialia, poterit parochianus excipere, q. nō exhibet sacramenta, ut prius, & q. cum priuauit quasi possessione exhibitionis, & satis bene facit tex. in d. c. nullus, & uide quod no. 84. dist. c. quisquis. † Quāro, dī hic, q. suspectis iudicibus ex certa scientia Papa causam non committit. pone, q. sententia lata detegatur iudicis suspicio, nunquid debeat retractari? Sol. gl. in uerbo, de certa scientia, arg. per istū tex. q. sic: quia litera sic obtentā nullam videntur conferre iurisdictionem: de quo tamen remittit ad no. in c. ad audientiam. 2. de resc. Idem vī notari in ordinario, in c. quoties. 2. q. 6. Aduerte, quia fundamentum huius dicti est falsum. suspicio enim non inducit nullitatem rescripti ipso facto, licet per exceptionem possit iurisdicō elidi, ut patet in c. inter monasterium. inf. de re iud. quonimo nec quolibet alia surreptio, ut no. in c. ceterum, & c. ad audientiam, supra de resc. unde puto, quod nec in ordinario, nec in delegato ex hac sola cā possit retractari snia, quia non sequitur, iudex fuit suspectus.

ergo tulit iniquam sniam. Si n. credebatur sniam iniquā debuit appellare. quapropter sibi imputetur, si sniā acquieuit. inf. de re iud. c. q. ad consultationē. facit qd le. & no. in c. cum I. & A. de re iud. & c. sicut, de testi. Et ad istum tex. dico, q. Papa non cōmittit suspecto cām ex certa scientia, si quin recusari possit; iurisdicōnem tñ cōfert, qd patet ex eo, quia parte nō recusante tenet snia, ut in c. insinuante, de offi. dele. & d. c. inter monasterium. qd non esset, si nullam iurisdicōnem iudex receperet. † Venio ad gl. si. q. in effectu quārit, nunquid excōicatus cōuentus possit suū debitū cōpensare? & cōcludit q. nō, quia qui cōpensat quodammodo agit & petit. l. amplius. ff. rem. ra. hab. quonimo sū gl. si aduersarius excōicatus non repelleret, posset iudex ex offiō illud facere, inf. eo. c. exceptionē. hanc opi. gl. tenent Io. Vin. & idem Tan. hic, & inf. de sen. excom. c. si aliqui. Gof. primo arguit pro opi. p̄ria, sed finaliter putat opin. gl. ueriores, ut excōicatus cōpensationem obijcere non possit, quia qui damnatus est nō petere, cōpensare non p̄t. d. l. amplius, ad fi. Bar. Brix. in qōne uenereali, q. incipit, q̄ritur utrum excōicatus, dicit q. licet Tan. & Io. dicant p̄: ipse tñ putat excōicatu posse cōpensare, & idē Phi. j. eo. in c. dilecta, p. l. uerū. de cōpen. Host. primo arguit pro cōpensatione; q. qui cōpensat, proprie nō agit, qd patet ex eo, quia uenit in compensatione sū leges, q. nō uenit in petitione, ut debitū naturale. ff. de cōp. l. i. Itē excōicatus soluere debet, & hoc uidetur facere qui cōpensat. l. si debitor, si. qui

A D D I T I O N E S.

a Iniuste. Adde, quod etiā si iuste fuit excōicatus, non tenetur respondere, si conuenitur super eo, pro quo est excommunicatus iuste, nisi prius absoluat. ita concludit Ro. deci. 3. t. inci. no. q. ubi. i. anti. 2A. b Et facit ad hoc gl. & quod ibi no. in c. omnis christianus, de consec. dist. 1. & de ista qd. in terminis uide per Doc. in c. frequens. §. si in fi. in vlti. col. de resti. spo. lib. 6. & latius per D. Ant. in c. cum dilectus, in 25. col. uer. ex his deciditur, de ordi. cogn. c Conferre iurisdicōnem. Sed p̄dēra, q. ista gl. sentit, q. rescriptū recipit uim ex mente rescribentis, mō si committendo cām iudici suspecto ext. mētem Papā, uideretur q. rescindatur rescriptum, uel si nullum ipso iure, ergo rescinditur ista, quia tale rescriptum non p̄stat iurisdictionem: nec dicit q. rescriptum teneat, quia ego tenui, q. sit ipso iure nullū per id qd h. in c. ext. uer. de ref. & uide ibi AND. BAR. d Excommunicatus. An excommunicatus possit cōpensare, & de hoc, & de heretico uide per Abb. in 4. par. statu. q. 9. de hoc etiam uide per gl. 4. q. 1. in sum. per Inn. in c. si uero, in fi. gl. magnā, de sen. excom. per Bal. in l. cum Papin. in fi. C. de sen. & interloc. om. iud. & in l. quoniam Alex. C. de adul. & per Bart. in d. l. amplius non peti. ff. rem. ra. ha. & dato q. excommunicatus nō possit cōpensare, an eius fideiussor possit opponere exceptionem compensationis competentem principali excōicato uide per Pet. de Anch. in c. intelleximus, de iud. ad quem locum ipse & D. Pet. in ead. q. se remittunt, in c. pia, circa fi. de excep. lib. 6. & q. excōicatus possit cōpensare, tenet Bart. Brix. in q. uenereali, quæ incipit, quāritur utrum excōicatus, cuius op. dicit ueram Archi. 4. q. 1. in sum. in fi. si debitum est liquidum, & consentit aduersarius, quia tūc in nullo impugnatur, & cessat ratio huius c. cum inter. Et quod excōicatus non possit cōpensare, tenet Bal. in c. intelleximus, in princ. 2. col. de iud. & idem Salyc. post la. de Are. in d. l. qm. Alex. in 3. col. C. de adul. & idem Bal. in simili penitus q. in disputatione sua quæ incipit, statuto cauetur qd fenerator, in 12. col. Adde, an exceptio compensationis dicat proprie exceptionem, & an cōpensans dicat agere, Ale. cons. 12. l. i. & cons. 23. l. i. An excōicatus possit opponere exceptionē cōpensationis, uide Bal. in add. Spe. in ti. de arb. in uer. hac rōne, & Pau. Cast. in cōf. 64. & Bal. in l. qm. Alexan. C. de adul. Alex. de Imo. in l. libertus, ff. de in ius uoc. ubi ultra hic allegata concludunt, quod excōicatus nō proponere exceptionem cōpensationis, qd dicit Abb. uerū in c. cum inter, hic al leg. ita actor negat debitum, alias secus, & ibi ēt ponit, quid de fidelis fore excōicato, an possit opponere compensationem. ANT. FRAN. fore excōicato, an possit opponere compensationem. ANT. FRAN. uideamus, & Pau. de Cast. in cons. 64. inc. Nanes, & Georgius, sedm antiquam impressionem, Albe. de Ro. in 4. par. statu. q. 92. SEB. SAP.

ff. qui pot. in pig. hab. Demum distinguit, qd aut debitum est liquidum, nec aduersarius negatione, uel exceptione p tendit; sed consentit qd fiat copensatio, & detur admitti, ut l. si. C. de cop. & c. bona fides. j. de depo. & sufficere detur iudici qualitercunq; satisfiat actori, ff. de pign. act. l. si rem. §. ois. si aut aduersarius excōicati negat, uel excipiat, tunc secus est eum. Io. And. expresse non eligit more suo, quid uelit. Primo. n. confirmando opi. gl. dicit, qd duplex est defensio, una quæ hēt naturam solius exclusionis, & hæc excōicato permittit, ut hic, & ff. de accu. l. seruos. alia, quæ hēt naturam impugnationis & actionis, ut compensatio, & hæc non cōceditur, ut C. de adul. l. qm Alexan. sed in alia addi. ad fi. sen. rit. prium, dicens non ob stare qd compensans dicatur agere, quia idem dicitur de excipiente: tñ excōicatus excipit, ut hic. Vnde uerum est em eum, qd qui cōpensat, agit quoad hoc, quia habet probare; sed ueritate inspecta non agit, quia iam compelleret actor si ageretur, residuum restituere, qd tñ non facit, sed solu fit cōpensatio: & hanc opi. qd possit cōpensare, sequit hic D. An. & mouetur, quia excōicatus p̄t excipere, & compensare, excipere est. det. n. attendi, qd principaliter agit, ut l. i. ff. de auth. tur. finis aut compensantis est principaliter actorem a sua petitione repellere, licet in consequentiam sibi debitum cōsequatur, & hoc idem consequitur excipiendo. Non ob. l. amplius, ubi promittens non petere non p̄t cōpensare, qd uerū est, qd in effectu cōpensans petit, quem quidē effectū aduertit recipiens promissionē de nō petēdo, sed directe non agit, ita ut ob hoc excōicatus repella tur. Ia. de Are. cū quo transit Cy. in l. qm Alexandrū, C. de adul. dicit qd excōicatus, uel bānitus, qui non p̄t agere, non p̄t compensare, quia compensatio hēt in se quandā impugnantiam, & petitionem. Bar. in l. amplius, pal. tenet idem, qd gl. hic ut non admittat compensatio, & hoc idē dicit tenere Old. & Ia. de Are. per illā. amplius, per quam ēt dicit compenſantē indebitum solutū incidere in pēnā statuti penientis petentē indebite solutū, qd no. Puto quoad nostrā qōnem satis æque posse distinguī, qd aut aduersarius confitetur debitū & acquiescit compensatiōi, & admittitur, nec detur index ex officio suo eum repellere; quia non agit, sed potius soluit, & non refert, qualitercunq; satisficiat, ut d. l. si rē. §. ois. & sic pcedit opi. Host. aut aduersarius negat & nō acquiescit cōpensatiōi, & tunc de rigore procedit opi. gl. & sequacium, qd vī magis cōis, sed de æquitate (quam puto obseruandā) vī admittendam, cum sit qdam defensio, cum iō nō soluit, quia im peditur ex facto aduersarij. si. n. ille actor sibi solueret, iste excōicatus satisficeret; unde impeditur per actorem ipsum quominus sibi satisficiat. Ad hoc qd no. Bar. in d. l. amplius, ubi concludit eū nō incidere in per inrium, qui iurat soluere, si compensat rōne prædictas, & hoc puto magis iuri & rationi consonum, cum ois defensio excōicato referretur, ut hic. & ad l. amplius, rñde ut sup. qd ibi consideratur effectus compensatiōis, quia damificat partem contra pactum de non petendo, sed excōicatus non repellitur a iudicio, quatenus aliū stimulat, sed si stimulat admittit uolens se defendere cōpensando, uel alio modo. Vñ tñ notabis, qd si nō excōicatus petit aliquid ex aliquo p̄ctu ab excōicato, qd si excōicatus cogit dare excōicato oē id.

ad qd tenet ex eo p̄ctu, ita notat p̄ istū tex. dicit Ina. in c. si uero, de sen. exco. p hoc dixit Io. An. hic excōica tū posse excipere p̄ emptorem, qd non tenetur tradere rem, qd uendit, nisi sibi p̄tium numeretur; & idē no. in c. i. sup. de pac. t. Quæro p̄supposito, qd excōicatus non possit suū debitū cōpensare, nunquid saltē ipsius fideiussor cōuentus possit cōpensare debitū ipsius ex cōicati? & vī primo, qd non, quia hoc esset prouidere ēt excōicato; & sic p̄p connexitatē de vno dicto det extendi ad aliud, de conti. c. trāslato, & facit l. Pedius, ff. de arb. & l. i. §. item quæritur, ff. de aq. quot. & æli. Itē si admittet, vitarentur duæ regulæ, quia nō seque ret accessorii naturā principalis. Itē denegatum vna via admittet alia via p̄ regulā, accessorii; & regulā, cū quid vna via, de reg. iul. li. 6. Io. An. tenet priam snā, f. qd si debitū est cōpensabile, possit indistincte fideiussor compensare excōicatione principalis non obstant. Mouet, quia ius p̄mittit fideiussori soluere de substantia debitorum. ff. man. l. si procuratorem. §. si igno rantes. nec ob stare det excōicatio fideiussori onerosam cām hñti, ff. de do. except. l. apud. §. si cū lūma. Itē cū exceptio p̄sonalis rei nō iuuat ipsū fideiussorē, ff. de exce. l. exceptiones qd personæ, multo minus p̄sonalis p̄ reū det nocere, ff. de reg. iul. l. i. & regulā, oia, de reg. iul. li. 6. & hanc opi. sequit hic D. An. qd vī mihi uerissima, facit qd no. gl. in c. vni. de iur. pat. li. 6. Itē adduco talē rōnē, excōicatus repellit ab agendo seu petēdo p̄p cōiōnis periculū, & ut rubore suffusus citius ad cōiōnē redeat, ut in c. pia. de exce. li. 6. qd rōnes cessat in fideiussore: audit. n. ipse proponens exceptionē cōpetētē reo principali ex persona sua, cū ois exceptio cōpetēs ipsi reo principali cōpetat ex iuris dispōne ipsi fideiussori ēt inuito reo, ut in l. oēs exceptiones, ff. de exce. p̄p connexitatē nō det innocēs p̄p nocentē puniri, sed nocens, p̄p innocentē tolerari, ut in c. la cris de sepul. & in c. q. magnū. 2. 4. q. 4. Vltimo qrit hic gñaliter dñ hic excōicatus possit ut oī defensionē, nunquid excōicatus hñs exceptionē possit antequā cōueniat, implorare offm iudicis, ut silentiū imponat actori ea probata, sicut p̄t non excōicatus, iux. ea qd no. in l. si contendat, ff. de fideiuss. & l. Aurelius, §. centū. ff. de lib. leg. dixi in c. si quis p̄ clericum, de fo. compe. D. An. to. recitat Fede. tenere, qd sic, consi. 282. & placet sibi hæc opin. quia quicquid agit, ordinat ad finē defensionis. adducit no. p Inn. inf. qui fil. sint leg. c. lator. nā dato quod

A D D I T I O N E S.

Qui iurat soluere. Adde Alex. cons. alleg. 12. & 21. l. 2. lib. 4. qd compensatio detur uera solutio. l. 4. qd qui pot. in pig. ha. & c. qd iurauit soluere, si cōpensat non vī periturus. & uide Bar. in l. diuortio, in §. ob donōnes, ff. de ma. in 1. op. & in l. aufert. in §. qui cōpensationem, ff. de iur. h. & ibi per Ale. & hī per Pau. de Cast. in cons. 35. & Bal. in l. ex cā, in prin. C. de cōpen. & in l. tam mandatori, C. de non nu. pec. in 3. col. & iō vī, qd decisio istius apostillantis sit dubia, tñ Spe. in tit. de usu. in §. sed pone, dicit, qd si per statum requirere tur solutio, ut quia dicit statum, non relaxari debitorem, qui non soluit, uel si dat terminum ad probandum solutionem, non hēto cum in eo qui compensationem opponit scdm Bar. no. in l. in ea. in fi. C. de compen. & uide Bart. in l. iul. l. i. ff. de condi. & demon. ubi uī, qd exceptio compensationis improprie dñ exceptio solutionis, & non uere, & ideo possit dici, qd cum iuramentum detur obseruari, qd non excuset a peritio, qui obiecit cōp. c. debitoris, de iur. AN. FR. Excommunicatus. Vide late per Alb. de Ros. in 4. par. statutorum, q. 92. in cap. an fideiussor banniti, & Nellum in tract. bannitorum, in l. par. secundi temporis. q. 67. Ipsi fideiussori. Adde an fideiussor possit se tueri exceptione rei iudicandem Albe. cons. 60. & Fr. Arc. cons. 34.

to quod prouocet ad iudiciū: tñ totum, quod facit, uenit ad defensionē, qd nil petit, uel impugnat, nisi ut absoluat. Sed hoc dictū mihi nō placet. Primo p̄ istū tex. qui permittit defensionem excōicato, impugnat ab actore, & durum esset, quod actore impugnate reus excōicatus non posset se defendere, nā sic multo ties condemnaretur absoluentis. qd quidē rō cessat actore non agente. Itē quis satis lucratur, cum satisfacit uoluntati suæ, ut no. in l. pen. ff. de cond. cau. da. non ergo detur admitti, cum ipse prouocat ad iudiciū p̄p rationes, quas ponit tex. in c. pia, palle. faciat ergo se prius absolui, nā repellit a iudicio, ut citius resipiscat. admittitur. n. qd uenit ut reus, quia necessitatur ab alio, & ne reportet cōmodū de malitia sua, ut in c. intelleximus, de iudic. quæ rō cessat, qd ultro se offert, ut implorandū officium iudicis sub sua defensione. hic. n. officiū iudicis non exercet in sui odiū, sed potius ad sui cōmodum. & hanc cōtrariā opin. puto uerissimā, ex quo habet facultatem faciendi se absolui. Et facit quod dicit Feder. consi. 114. ubi dicit excōicatum non audiē dum uolentem propriā iniuriā prosequi, quia indistincte iura repellunt excōicatum, facit quod dixi. s. eo. c. a nobis, & admitti non debet, nisi in casibus a iure expressis: casus autem noster non est expressus, si beneponderetur iste tex. & d. c. intelleximus.

A D D I T I O.

a. Mihi non placet. Idem quod Abb. tenet hic Io. An. pro quibus optime facit quod no. Do. An. in c. intelleximus, in vlti. colum. de iudi. ubi dicit, qd excommunicat us nō potest compellere actorem ut agat condi. cione ex l. diffamari, contrarium tenet hic Imo.

S Y M M A R I V M.

- 1 Excipiens non uidetur fateri ea, quæ in exceptione includuntur, & numero 26.
- 2 Exceptio falsi potest post sententiam opponi.
- 3 Libellus potest esse generalis in accessorijs.
- 4 Rei uindicatio potest competere pro rebus sacris, ipsis prelati vel rectoribus, licet non sint domini rerum sacrarum.
- 5 Vna ecclesia potest cum pluribus permutari, siue iure proprietatis, uel tituli, dummodo illæ plures ecclesie tenerentur de iure communi: secus si cum dispensatione, quia dispensatio non transit in tertium.
- 6 Tutor bene administrans habetur loco domini, sed male administrans habetur loco furis.
- 7 Episcopus uel alius prelatus non potest ad libitum disponere de rebus ad eius ecclesiam pertinentibus.
- 8 Episcopus uel alter prelatus potest prescribere, ut habeat aliquas ecclesias sibi temporaliter subiectas.
- 9 Ad originale recurritur, si transumptum discordat cum originali.
- 10 Actor potest fundare intentionem suam super instrumentis per reum productis.
- 11 Procurator uel prelatus si falsi instrumenta, non debet puniri dominus uel ecclesia.
- 12 Mandatum procuratoris non extenditur ad illicita.
- 13 Index potest supplere ex officio allegando falsitatem instrumenti, quando falsitas est euident.
- 14 Concedo, istud uerbum non semper importat translationem domini.
- 15 Confessio ineliberate, & festinanter emanata præiudicat cōsistenti data per seuerantia.
- 16 Confessio facta calore iracundie non præiudicat.
- 17 Litis contestatio, an inducatur per exceptionem factam a parte.
- 18 Actio pignoratitia directa, & contraria, quibus competat.
- 19 Actio pignoratitia contraria non datur creditori sciens rem pignoratam alienam, uel alteri obligatam, uel morbosam.

- 20 Actio bonæ fidei quare potius dicatur illæ quæ enumerantur in §. actionum, de act. quam alia, cum in omni contractu requiratur bonæ fidei.
- 21 Pura petuntur ut interesse hodie in actionibus bonæ fidei post moram, quatenus interest.
- 22 Pura an sint prohibita de iure civili?
- 23 Pecuniam dari quando est in obligatione, hī ratio lucris cessantibus.
- 24 In obligationibus facti quare succedit obligatio ad interesse, & in obligationibus dandi non?
- 25 In obligationibus facti post moram interesse est in obligatione, secus in obligationibus dandi.
- 26 In bonæ fidei contractibus non veniunt ea, de quibus cogitatum non fuit, nisi comprehendantur ex natura actionis, & nu. 21.
- 27 Permutatio an possit fieri cum alio, quam cum domino.
- 28 Res permutata si euincatur datur regressus contra illum, qui talē rem dedit.
- 29 Si duo permittant beneficia, & unus non habet ius in beneficio, non potest ille alius propria autoritate redire ad beneficium suum, cum tenuerit renunciatio.
- 30 Agens ad beneficium permutatum non habet necesse probare permutantem habuisse ius in beneficio.
- 31 Confitens unum, uidetur confiteri omne id, quod sequitur ex illo.
- 32 Replicans non uidetur confiteri, quæ continentur in replicatione.
- 33 Falsitatem committens in causa perdit causam.
- 34 Delictum prelati & capituli simul præiudicat ecclesie.
- 35 Falsificans instrumenta uel acta in aliqua causa, an debeat perdere illam, uel aliter puniatur?
- 36 Producent instrumentum falsum uel minus solemne in sui fauorem, an debeat secundum illud, licet falsum, uel inualidum, iudicari ipse producent? & nu. 39.
- 37 Producent instrumentum, censetur approbare & confiteri omnia in eo contenta.
- 38 Producent instrumentum falsum sine dolo & ignoranter, non censetur in eo contenta confiteri, nec debet secundum illud iudicari, etiam si expresse confitatur cōtenta in instrumento esse uera. & nu. 33.
- 39 Confessio emanata non habita mentione instrumenti, si illud instrumentum reprobat, remanet confessio, nisi prætextu instrumenti reprobat renouetur.
- 40 Confessio emanata vigore instrumenti non solemnis ualet, & non tollitur etiam instrumento apparente non solemni.
- 41 Producent instrumentum non solemne, censetur in eo contenta confiteri, & nu. 3.
- 42 Producent instrumentum, uel statutum, uel legem, male eā intelligens, si postea appareat contra se, an possit condemnari?
- 43 Rescriptum licet dicatur surreptitium, potest in allegari in fauorem aduersarij, in quantum in eo narrabantur aliqua in suum fauorem.
- 44 Instrumentum continens factum indiuiduū nō potest pro parte acceptari & pro parte non, alias secus, & idem dic in confessione.
- 45 Sententia lata prætextu falsæ probationis an sit nulla?
- 46 Falsitas potest allegari usque ad uiginti annos.
- 47 Sententia lata per probationes falsas, intra quantum tempus, & qualiter, possit retractari.
- 48 Episcopus potest dici dñs reddituum ecclesie quo ad administrationē, non quo ad hoc, ut possit fructus in usus proprios conuerti.
- 49 Patronus an possit petere, quod clericus ecclesie patronatus assignet quid & quantum expediat pro suo iure?
- 50 Quando ecclesia est collegiata, electio spectat ad collegium, non autem ad episcopum, nisi consuetudo aliter disponat.
- 51 Ecclesia quando est sita in parochia alterius, an episcopus, uel rector parochie in ea presentabit?
- 52 Ius patronatus non querit nisi ex constructione & adificatione.
- 53 Ius patronatus non acquiritur populo, si ecclesia non habet patronum.

Ius patronatus non acquiritur populus ex consuetudine, vel presentia?

- 48 Sententia an possit dici nulla ratione incertitudinis?
- 49 Sententia generalis in iudicijs uniuersalibus, vel generalibus tolleratur, in particularibus secus, & nu. 50.
- Sententia hoc modo lata: pronuncio prout talis iudex in tali causa pronuntiabit, non ualeat.
- 50 Sententia laia hoc modo: pronunciamus per omnia ut in consilio in actis reddito conuenietur, an ualeat?
- 51 Sententia interlocutoria ualeat etiam sine scriptis, dummodo notarius eam reducat in scriptis: diffinitiuu uero debet fieri in scriptis.
- 52 Sententia laia hoc modo: condemo te ad petita, vel ad id quod debes, ualeat.
- Sententia laia, ut supra proxime, ex quibus actis debeat certificari?
- 53 Ecclesia si aliquid allegat pro se, non tenetur illud contra se acceptare.
- 54 Producentis pro se scienter instrumentum falsum, non potest contra illud allegare falsitatem, secus si ignoranter.
- 55 Approbatus ad unum officium, non potest idem reprobare respectu eiusdem officij vel diuersi, ubi consimiles persone admittuntur, nisi ex noua causa superueniente, & nu. 56.
- Approbatus in iudicio, potest reprobari in sequestem.
- Scholaris approbatus in rectorem studij, potest reprobari in examine.
- 57 Dubia probatio recipit interpretationem ex partium confessione.
- 58 Ex rei exceptione non fundatur intentio actoris, nec declaratur dubia probatio eius.
- Articulans non fatetur.

C A P. VI.

Vm. Venerabilis. Si reus, a quo res petit, excipiat de permutatione ipsius rei facta cum actore, non fatetur per hoc actorem fuisse dñm: & exceptio falsi est post sententiā potest opponi. Vel generalius summa sic. Excipiens non vult fateri ea, quæ in exceptione includuntur, & hoc primo. Exceptio falsi potest et post sententiā opponi. & hoc secundo. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur facti, & processus narratio. In secunda diffinitio, ibi, Intelleximus. Prima subdividitur in tres partes, nam primo ponit petitionem actoris. secundo, ibi, Idem, rñsonem, & exceptionem, & probationem reorū. tertio, ibi, Adhuc, replicationē & probationē actoris. Secunda subdividitur et in tres partes. Prima ponit quoddā motuum diffinitionis soluēs obstaculum. Secunda diffinit eam quo ad spiritualia, ibi, Quia uero. Tertia quo ad temporalia, ibi, Verum, colligā notabilia principaliora. Casus literalis. Eps Sabin. habebat eam cum monasterio Farfen. super ecclesia S. Viti, coram auditoribus utriusque partis petebat Sabin. eps ipsam ecclesiam in monasterio Farfen. cū possessionibus & pertinentiis suis, dicens eandem tam in spiritualibus, quam in temporalibus pertinerere ad ecclesiam Sabin. procurator monasterij, nondum epi intentione fundata, præpropere sic rñdit, qd et si ecclesia pñdicta olim fuit ecclesie Sabin. eam tñ eps non potest uendicare, cum ex causa permutationis monasterium Farfen. eam obtineat. ad hoc probandum quoddā exhibuit instrumentum, in quo prima facie contineri videbatur, qd Theodosius eps cum assensu canonicorum suorum pñdictam ecclesiam S. Viti concesserat monasterio Farfen. in cābium pro quibusdā ecclesijs & rebus alijs. ad hoc eps memoratus intentionē suā fundatam esse rñdit per hñmōi responsionem. quia cum procurator monasterij responderit dictam ecclesiam ex permutatione facta per Sabin. ep̄m obtinere, per consequens confitebatur se credere, quod dicta ecclesia tpe permutationis pertinuit ad ecclesiam Sabin. cum permutatio inter cōtractus bonæ fidei cōpūter, & celebrari non possit nisi cū uero dño, uel cū eo, qui loco domini hñt. & ad probandū quod dicta ecclesia pertineat in temporalibus ad ep̄m pñdictum, quosdā testes induxit, per quos ostendere nitebatur, quod tam dictam ecclesiam, quā molendina, terras, & alia bona eius Sabin. epi diutius possederunt, de illis pro suæ uoluntatis arbitrio disponendo. His & alijs examinatis dñs Papa intellexit dictum ep̄m intentionem suam non probauisse per testes, uel responsionem supradictis procuratoris: quia qui opponit exceptionem, non vult confiteri intentionem aduersarij, vel per instm̄ ad hoc exhibitum ex aduerso. Quia in eo Theodosius eps, a quo permutatio facta proponitur, non dñt eps Sabin. quam uis in transcripto, quo procurator utebatur appositū fuit, Sabin. per uicium falsitatis, licet aut nimis excesserit, qui transcriptum illud falsauit, & delictum psonæ non debeat in damnum monasterij redundare, & falsitatis exceptio, & ante inñam & post obijci possit vsq; ad 30. ann. ueritate cōperta non uult Papa, quod p hoc monasterio pñdiciū generetur. Veruntñ, quia cōstitit Papæ dictā ecclesiam S. Viti sitā esse in diocesi Sabin. ideo adiudicauit ei ius episcopale in oibus in eadē, exceptis illis q̄ per authentica scripta eidē epo sunt subtracta, eū exempta non probentur. quo ad temporalia eius dñi ecclesie absoluit monasteriū ab impetitione epi, cum sup hoc non probauerit se legitima pñscriptione munitū. Bern. Et no. primo, quod in accessorijs potest libellus esse gñalis, ut patet ibi, Cū suis possessionibus & pertinentiis. & de hoc plene per Inn. in c. tanta, de excess. prel. & de hoc, & quid cōprehendatur noīe pñtentiariū, plene dixi in c. cū ad sedē, de reffit. spolia. Et secundo no. ibi, Vendicare, quod licet rei vendicatio stricta, & directa nō cōpetat, nisi ei, q̄ est effectus dñs de iure gentiū, uel ciuili, ut l. in rē actio. ff. de rei uedi. tñ larga & utilis competit ei, qui hñt ius in re sacra, & religiosa, licet non sit uerus dñs. vñ (ut hic uidet) eps uendicat sibi ecclesiam rōne iurium, quæ hñt in ea, & de hoc dic, ut no. Inno. in c. cum uenerabilis, de reli. do. & uide quod dixi in c. examinata, de iudi. facit l. qui tabernas. ff. de contrahen. emp. Et no. tertio, quod una ecclesia potest cū pluribus pmutari, & ad hoc quotidie solet allegari iste tex. tñ hic loquitur, qñ permutatio fit iure proprietatis. Nunquid aut possit fieri iure tituli. Io. An. dicit hic posse argui qd sic, & quod hoc uidit sæpe fieri, alleg. in arg. c. 2. de mu. peti. quod parum facit:

A D D I T I O N E S.

Non vult fateri. Adde Ro. in l. cum mulier, col. 5. & 6. ff. sol. ma. & in l. alia. C. de his quibus ut indi. & Ale. in l. decem, col. 7. ff. de uer. obl. & Dy. in reg. exce. & ibi apost. D. Boetij, ipsum Inn. qui etiam dubiam illius probationem non declarat, & per Felin. hic col. 4. & seq. falsis tamen limitationibus ad primum dubium, quas etiam ibi ponit Ange. in l. i. Instit. de exceptio. col. 20. in princ. de quo plene per Lanfr. in c. quoniam contra falsam exceptionem, nu. 4. uel sic. istud quoque est notandum, & ibi in apost. Celis. sup. de prob. Ecclesiam. Vide Bal. & Pau. de Cast. in l. monumenta. C. de leg. ubi dicit, quod admittitur libellus, in quo patronus ecclesie tanquam suam petit, quod etiam tenet Abb. in c. pro illorum, in prin. inf. de preben. SEB. SAP.

citidictum tñ suum cōiter approbatur, & maxime per Federi. in trac. suo de permutatione. c. 12. & per Ioan. Cal. hic, & Do. de Ro. deci. 16. hoc tñ dicunt procedere, si habens plura beneficia, illa tenebat de iure cōi. si aut cum dispensatione, ut quia erant incompatibilia: tunc non potest hoc fieri, quia dispensatio non transit in tertiam personam, de priu. c. sane, & 7. q. 1. cap. petijti. No. quarto, quod una ecclesia potest permutari pro alia ecclesia, & rebus alijs. & si intelligitur de reb. alijs, l. spiritualibus, litera est clara. si uero intelligitur de rebus temporalibus, tunc obstat c. ad quæstiones, de rerum permu. Sed potest dici hoc c. procedere, qñ ecclesie pmutantur iure proprietatis, nam tunc pmutantur uelut quædam temporalitates, argu. c. 1. de eo qui mit. in pos. ideo admittio temporalium non nocet illi, qñ pmutantur iure tituli, & hoc no. No. ibi, Loco dñi, & c. quod licet episcopus non sit rerum ecclesiasticarum, & ipsarum ecclesiarum dñs, ut in d. c. 2. de do. hñt loco dñi, unde permutat, sicut dñs, idem dic in quolibet alio prelato. Et Na. & ipse tutor, cum bene administrat, hñt loco dñi: sed cum male, loco furis, ut l. qui fundum. §. si tutor, ff. pro emp. non tñ per hoc debet episcopus exigere seruitia more serui: quia scriptum est: Neque ut dominantes in clero. 10. q. 3. capitu. 1. in fin. Et No. sexto, quod episcopus non potest de iure cōi disponere ad libitum de rebus pertinentibus ad ecclesias sibi subiectas. Vel sic. no. q. licet episcopus fundet intentum de iure cōi sup ecclesijs respectu spiritualium, seu iurij episcopaliū, non tñ quo ad temporalia, ut de eis possit ad suum uisum disponere, nisi aliud sibi comperat de iure speciali, et si ecclesie uacent, ut hic, & in c. presenti, de of. ord. li. 6. Idem dic in abbate respū prioratum, & ecclesiarum sibi subiectarum, ut in cle. ga regulares, de sup. neg. pra. l. potest tñ episcopus, uel alius prelatus prescribere, ut aliquas ecclesias habeat temporaliter subiectas, ut hic no. probatur in si. facit d. ca. presenti, & uide omnino quod legi. & no. in c. ut sup. de reb. eccl. non alie. & cle. 1. de excess. prel. & ibi no. quæ ecclesie dicantur de mensa prelatis, & uide no. Io. And. in reg. qui p. de re. iur. li. 6. in Mercu. Et No. q. si transumptum discordat ab originali, standum est originali. concor. cap. qm̄ 3. falsam, 3. de prob. Et No. q. ex instrumentis productis p aduersarium, etiam si sit reus, potest actor fundare intentionem suam, & quod plus est, et si sint producta ad probandam exceptionē, sup qua actor se fundare non potest, & est rō, quia ut edo instrumentis efficiunt illa cōia, ut l. 1. §. edenda. ff. de edē. & c. G. perpetuus. cum ibi no. de fide instr. & ca. cum olim. de cens. Et No. q. ecclesia non debet puniri, si procurator, uel prelatus falsat instrumentum, facit etiā q. procurator nō vult habere mandatum ad illicita. l. si procurator. ff. de condi. indea. & l. 1. §. si procurator ff. si quis ius dic. non obtem. ubi patet, quod procurator ipse, & non dñs punitur ex sua contumacia, ut in c. 1. ut li. non cont. Et No. q. iudex potest supplere ex officio allegando falsitatem notoriam instrumenti, maxime ad commodum publicum, licet fuerit falsatum per producentē. 11. Alia expedientur. j. cū materia. Et Potes tñ notare, ibi: Concedendum, q. per uerbum, concedo, transferetur dominium. ego dico, q. hic non probatur hoc per uerbum, in cābiū, huic uerbo adiunctū. potest. hic colligi, q. per hoc uerbum, concedo, transferetur dominium, si uer-

ba præcedentia, uel sequentia hoc innuunt, ut si dñs, Cōcedo hanc rem utendam, uel fruendam; non. n. tñc uenit dominium, sed usus fructus. 16. q. 1. c. possessiones. Vel si dico, Tibi concedo eā mortis: nam tunc uerbum, cōcedo, restringitur, ut non uideatur de presenti concedere. ff. de do. cau. mor. p. totum, & l. nō minus. ff. si cer. peta. Quid aut dicendum in dubio, ut cum simpliciter conceditur p hoc uerbum concedo: dic quod idē importat, quod dono; ad hoc uide bonum tex. in l. si. ff. de dona. & c. pastoralis. eo. ti. no. glo. & Bar. in l. uxori. §. si. ff. de leg. 3. quod puto uerum, nisi ex circumstantiis contrarium eliciatur; ut si pulcherrimum equum quærenti commodatum quis concedat; facit quod no. glo. in l. cum quid. ff. si cer. pe. & hoc no. Expediam morte solito prius gl. Prima gl. dicit similem casum haberi in c. pte. rea. 2. de transac. dic q. est simile quo ad narrationē factā, sed dissimile quo ad decisionem. nam ibi fert sententia ex sola confessione rei, hic econtra. sed dic, & bene fm Ioā. And. quod ibi rñdendo fuit purē confessus, & non p uiam exceptionis, sicut hic. nā excipiens non fatetur, ut in reg. exceptionem obijciens, de reg. iur. lib. 6. & l. non utiq; ff. de excep. Et no. hoc p testib. concordandis, qui dixerunt aliquam rem simile, ut non exigatur omnimoda similitudo, uide quod dixi in c. translato. de const. & c. cum dilecta, de confir. uti. uel inuti. Opp. vñ enim tñ q. ex ista cōfessione rei potuit episcopus actor suam fundare intentionem, ut in d. c. pte. rea, & de ele. c. p. inquisitionem. Sol. dupliciter p glo. 2. primo, quod huic fuit repentina confessio, quæ non habet præiudicare, nec debet sufficere pro li. conte. No. bene hac gl. cum seq. q. confessio facta in deliberata, & propere, nō præiudicat, sicut in simili dicit gl. no. de cōfessione facta calore iracundiæ, in ca. ex literis, de diuor. sed quo ad istum tex. non placet mihi hac gl. quia licet possit illico talis confessio reuocari, ut est glo. no. in capud. 32. q. 1. & c. si. de iure iur. li. 6. tñ ex quo non reuocatur, sed datur perferentia, ut hic datur, debebat ualere, ut in dictis iuribus, & c. præterea, de test. cog. Et forte ob hoc transit ad secundam fo. quod li. conte. debet fieri per directam rñsonem ad libellum, ut in c. uno. de li. conte. hic aut excipiendo sub conditione rñdit. Hac sol. an sit uera in se, dic ut habes tex. & glo. in c. 2. de li. conte. li. 6. & dicit hic Inno. & bene, quod siue excipiendo, siue rñdendo petitioni rñdeatur animo contestandi litem, facta erit contestatio, quod dicit hic pater: q. hic id q. uocatur rñsio, et uocatur exceptio: sed dic quod

A D D I T I O N E S.

1. Cōcor. c. qm̄. Adde ibi Lanfr. in prin. nu. 2. uer. item si diuersitas apparuerit, & ibi remissio in apost. Cel. in ver. stat. protocollo, & dixi in apo. ad istū in c. literas, in pe. no. post eū. sup. de rest. spol. ZAC. 1. Verbo, concedo. De hoc uerbo cōcedo, utrum importet translationem dominij, uel iuris, uide tex. iuncta gl. in l. 1. ff. de const. princ. & ibi Ang. distinguens, q. aut concessio fit ex causa, ex qua cōuenit dñm transferri, tunc importat dñij translationem, alias secus, iuris per eum alle. de quo uide et per gl. Bar. & omnes in l. si. in princ. ff. de do. per Bar. in l. uxori. §. si. per illum tex. cum glo. ff. de leg. 3. per Bal. in §. Titius filios, si de seu. fue. contro. inter do. & agna. Ange. in §. quia, ver. in Auth. de non alie. & plenius per D. Alex. de Imo. in l. cum quid. ff. si cer. pe. ad quē te remitto cū alius concor. ibi p eū alle. 1. Verbum, concedo. An & q. uerbum, concedo, inducat dñij translationem, uide Sal. in l. si donatione. C. de col. Bal. in l. cum uirū, col. 3. c. de fideicom. in l. non ambigitur, in si. ff. de legi. & Fran. Are. in cōi. 265. inc. longa est ista consultatio, in 9. & 10. co. Alex. in l. Titio, col. 265. ff. de uer. ob. & in d. l. si donatione, char. pe. & in l. si quis ante, in si. ff. de acq. pot. la. in l. col. 2. ver. 2. pondera. ff. de leg. SEB. SAP.

non est bona, & formalis responsio ad contrarium, & ad istum tex. quia hic non queritur, an fuerit facta cōtēstatio. nam confessio facta ante litem conte. praiudicat, ut in l. i. ff. de confes. & no. gl. in c. dudum. 2. de ele. & 2. q. 1. c. nos in quemquā. & ideo dic q. confessio hic non praiudicat, quia emanauit excipiendo, ut s. dixi, & dicit tex. & dicitur latius in gl. super ver. fuisse cōfessus. Glo. in ver. Bonafidei, facit duo, nam primo q. rit, quā dicantur actiones bonafidei, & quā stricti iuris. Secundo querit, quare aliquæ actiones dicuntur duntaxat bonafidei, cum in omni p̄ctu consideretur bona fides. Secunda pars ibi, Nec dicitur. Venio ad primam partem, in qua dic declarando istam glo. quod omnes actiones r̄r sunt stricti iuris prater actiones enumeratas, Insti. de ac. s. actionum, & hic in gl. in qua enumeratur. Et quatenus enumerat actionem pignoratitiam, dic secundum Pet. & Abb. tam directam quam p̄riam, est n. duplex, quædam quæ datur debitori debito soluto, alia q. datur creditori, si res sibi pignorata sit aliena, & ista appellatur pignoratitia p̄ria, & ad hoc alle. tex. apertum in l. tutor. s. p̄ria, ff. de pigno. actio. non tñ competit, si creditor sciebat rem pignoratam esse alienam, uel obligatam, uel morbosam, ut ibi dī, adde ad gl. actionem ex stipulatu, de dote, ut hī in d. s. actionū. Venio ad secundam partem, & quero, quare aliquæ dicantur actiones bonafidei, & aliquæ stricti iuris; cum in omni p̄ctu consideretur bona fides. l. bonam fidem, C. de ac. & ob. unde hoc respectu omnis p̄ctus pōt dici bonafidei. ita sumitur in c. 2. 2. q. 1. & adeo considerat bona fides, quod si interuenit dolus, aut p̄ctus est nullus, aut irritatur, de quo dicendum, ut plene no. p. glo. & Doc. in c. cum dilecti, de emp. & vendi. Solu. gl. fateatur, quod in omni p̄ctu cōsideratur bona fides, sed ponit tres differentias, rōne quarum diuersificant in omnibus. Prima, t̄ quia in actione stricti iuris non uenit, nisi quod stricte exigit actionis natura, unde non ueniunt usuræ ex mora, nisi specialiter sint promissæ, ut l. 3. ff. de usu. sed in actionibus bonafidei sic, ut in l. Iulianus. s. ex uendito, ff. de act. emp. & l. curabit, C. e. ubi dī, q. si emptor distulit soluere pretium rei emptæ, cuius fructus percepit, agitur p̄ eum nedū ad p̄tium, sed et ad usuram pretij: quia ex quo percepit fructus, eq̄l simum est, ut soluat pretium, & usuram pretij, ut ibi dī cit Ioā. And. hoc procedere secundum leges, sed secundum canones p̄. Idem forte hodie fm leges secundum eum, & fm Abb. per no. in capi. 3. de vsur. quasi dicant, quod cum hodie multi tenent usuras prohibitas et de iure ciuili, cessabunt usuræ, et in istis p̄ctibus bonafidei. Aduerte, an usuræ sint prohibitæ de iure ciuili. ego plenissime dixi in ca. cum sit, de foro competen. sed an in p̄ctibus bonafidei cessent hodie usuræ saltem de iure canonico: ego dico, q. cessant quatenus petatur, ut usuræ, sed si petantur, ut interesse, tunc quatenus interest, peti possunt, ita uoluit gl. no. in d. l. curabit. & in c. conquestus, de vsu. ubi plene hoc examinam, facit c. dilecti, de foro competen. & in c. peruenit, de fidei. cū si. & per Innocen. in c. sacro. de sen. excommu. ubi dicitur, t̄ quod ubi pecuniam dari est in obligatione, habebit rō lucris cessantis, quod est bene no. ad idem alle. l. nō utique, in fi. & quod ibi no. Bar. ff. de eo quod cer. loco. & dico plenius in d. ca. conquestus. t̄ Secunda differentia est, quia in actionibus stricti iuris non uenit interesse,

si rem mihi dari est in obligatione: secus si rē tradi, uel factum, ut l. ubi autem, ff. de uerbo. oblig. & l. si quis ab alio. s. ff. de re iudi. sed ista omnia ueniunt in actionibus bonafidei, l. i. ff. de ac. emp. Aduerte, hæc n. differentia potest intelligi dupliciter. Primo, quod in actionibus stricti iuris non uenit interesse, i. non liberatur q. soluendo interesse, ubi rem dari est in obligatione: secus, si rem tradi, uel factum, & hic intellectus est uerus in se, & probatur in iuribus superius alle. Et est ratio diuersitatis, quia si p̄cise compelleretur ad factū, uel ad rem tradendam (quod et cōsistit in facto) esset quædam species seruitutis, quod iura abhorrent. l. Titio cōtum, ff. de condi. & demon. facit quod no. gl. in l. cū anti quitas, C. de usu, & habi. non sic, cum rē dari est in obligatione, quia dare est accipientis facere, id est facere alium dominum per traditionem, Insti. de actio. s. sic itaque discretis. quod consistit in puro facto. hanc rationem allegat Bar. in l. stipulationes non diuiduntur, ff. de uerborum obliga. ubi plenissime prosequitur istā materiam. sed licet hoc dictum sit uerum in se, tamen non conuenit hic intellectus materiæ nostræ, quia ex hoc sequeretur, quod in contractibus bonafidei dādo interesse, quis liberaretur, quod est falsum apparete re, quæ debetur, ut l. is qui, ff. commo. & l. ex empto, ff. de ac. emp. no. in c. cum Ioannes, de fide instrumēto. ideo do fm intellectum, qui consistit magis in subtilitate, ut dicamus, quod in actionib. stricti iuris uenit interesse, si rem tradi, uel factum, est in obligatione, i. quod ipsum interesse est in obligatione, & peti potest, quod intellige post moram, ut d. l. stipulationes, in fi. & ibi Doc. tenet gl. & Bar. & Dy. in reg. mora, de regu. iur. lib. 6. nam aliqui uolunt, quod interesse non est in obligatione, nec peti potest etiam post moram, sed debet peti ipsa res, & interesse uenit post condemnationem per officium iudicis. Sed primum dictum est magis commune & uerius, in actionibus uero bonafidei ipsum interesse non uenit. i. non est in obligatione, ut peti possit: sed debet peti res, & in defectum uenit interesse, ut probari uidetur in d. l. ex emp. nam ut ibi dī-

cit

ADDITIONES.

De iure ciuili. Et quid de iure can. uide de utroque, an & q. sint promissæ per Ale. in conf. 49. in l. 1. & l. col. & quasi per tot volu. 4. Zac. Circa hoc an uerbum, concedo, importet translationem domini, dicat, quod si non apparet alia cā, ex qua fiat concessio, importat donationem, l. uxori. s. ff. de leg. 3. & plenius per Alex. in l. cum quid, in fi. 2. col. ff. si cer. pe. & in l. si pecuniam, ff. de condi. ob cau. & in l. sed si me putem, in s. i. ff. de condi. inde. & per Ale. in l. ob cau. & in l. sed si me putem, in s. i. ff. de condi. inde. & tu a Titio, de uer. ob. ubi dicit, q. si peto a te equum commodatum, per tex. in c. dīcis, concedo simpliciter, intelligitur in commodatum, per tex. in c. pastoralis, de loca. & uide gl. in c. i. de usu. in 6. quæ dicit q. uerbum, concedo, est uerbum gñale. & tene menti quod Bal. in l. in uendētis, in s. opp. C. de cōtrah. emp. dicit q. si concedo alicui usum pecuniæ, & dīcor mutare pecuniā, & uide eundē in c. 2. in s. l. Titius, in ver. & no. q. p. uerbū, concedo, si de feo. fue. contro. ubi dicit q. uerbū, p. q. d. transferatur ius pcedente titulo habili ad translationē, aliā nō. & uide Abb. in c. pasto. de dona. ubi dicit q. concedens v̄r concedere ius q. hēt in re, & idē dicit in c. cum aut. de iur. pat. & ideo dicebat Bal. in l. monumēta, C. de leg. q. concedens castum uidetur concedere ius, quod hēt in illo. & uide Flo. in l. arbitri. in s. iustit. q. dicit, q. est uerbum transferens titulum habilem ad translationem. ANT. IRAN. b. Lucris cessantis. Quando habeatur ratio lucris: ultra alle. hic per Fe. ly. uide Dec. in conf. 16. col. 3. uer. tertio generaliter. Are. in conf. 9. inci. elegantem, & uere, circa fi. Ale. in conf. 199. inc. uisa scriptura priuata, in fi. 3. col. Raph. Cu. in conf. 39. incip. P. laicus, col. fi. & Ro. in conf. 201. inc. proposita consultationis, ubi dicit, quod si non dediisti pecuniam, quam debebas, & ego accepi pecuniam sub cambio, tenetis mihi ad illud interesse. SEB. SAP.

cit tex. Nihil magis bonafidei cōgruit quam id p̄stari, b. 20 quod inter contrahentes actum est. t̄ quod no. fatetur tñ ista gl. q. in bonafidei cōtractibus qñq. ueniunt ea de quib. cogitatu nō fuit: nā si uēdo fundū, uel domū, non ueniunt cæsa, & rupta: quia non sunt pars fundi, nisi actū extiterit ut uenirent, ut l. fundi. s. rupta, ff. de act. emp. & uendi. & dic cæsa, ut carbones, & arbores cæse, rupta ut arena, creta, & similia, q. sunt in fundo, ut ibi dī in tex. Tertia dīa est, q. in actionibus bonafidei multum exuberat officium iudicis, & plenius succurrit quā i alijs, & p. p. has differentias illæ actiones uocantur stricti iuris, & iste bonafidei. t̄ Contra p̄cedens dictum gl. opp. de cap. cum ecclesia Sutrina, de cā pos. & proprie. ubi dī, quod in iudicio ueniunt ea et, de quibus actū non fuit, ut uenirent, quod est contra d. l. fundi. sed dic, quod illud intelligitur de his quæ p̄nt comprehendi ex natura actionis, ut plenius no. in d. c. cū ecclesia Sutrina, & in l. solemus, ff. de iur. alias extra nea non ueniunt, ut l. non pōt uideri. ff. e. & hoc sic de claraui ultra alios in fauorē canonistarū, a qui hāc materiam ut pure legalē intelligere nō solent, & hēs cōsimilem gl. in d. s. actionū. Insti. de ac. Sed q̄ro, ad quē effectum allegauit iste, quod pmutatio cōpute inter contractus bonafidei: So. non pōt hoc colligi ex tex. nec extra, sed forte uoluit dicere, quod cū pmutatio esset p̄tractus bonafidei, dēbat iste abbas agnoscere bonā fidē, ac et debuit credere ecclesiā istā p̄tinere ad ep̄m, cum quo contrahebat permutationem: hoc tñ 22 non multum refert. t̄ Q̄ero, quare pmutatio nō pōt fieri nisi cum cum dño, uel eo qui est loco domini? Sol. dicit gl. in uer. loco domini, quia qui dat alienā rē, nō contrahit pmutationē, ut l. i. ff. de rerum pmutat. sed certe p hoc non soluit formaliter q̄situm: nā de hoc pōt q̄ri, quare non contrahit pmutationem, nec hoc absolute tenet, quia tradens rē alienā bona fide contrahit pmutationē, ut no. gl. ponēs opi. cōtrarias in d. l. i. sed gl. fuit hic locuta fm opi. Pedij iurifcon. de qua ibi, & plene p Dyn. in l. i. ff. de re. pmut. dic tu post Bar. in d. l. i. ff. eo. q. aut uolentes permutare vtuntur uerbis denotantibus translationē domini, ut puta, dabis mihi equum & dabo tibi codicem: & tunc cum non dño pmutatio contrahit, & procedit hoc casu opi. Pedij, & est rō, quia non dñs non facit tradendo rem alienā, alium dominum, quia nemo dat, quod non habet, ut l. traditio, ff. de acq. re. dom. & c. quod at. de iure patro. nam ut ibi dī, pro non dato hī, quod ab illo datur, qui de iure dare non pōt. permutation aut sumit initium non ex consensu simplici, sed ex rerum traditione & translatō in alium dño, ut d. l. i. & l. ex placito, C. de re. pmut. cū sit contractus innominatus, ut ibi. Aut uolētes pmutare utunt uerbis sapientibus puri facti traditionē: ut ego accipio codicē tuum, & tu meū Digelū: uel utunt uerbo, tradere, uel simili, & tunc pmutatio pōt perfici cū non dño, quia satisfactum est uerbis cōtrahentiū, & cū hoc tēperamento intelligas hanc allegationem, q. ponit in tex. puto tñ, q. re alterius euicta p̄t is qui rē p̄didit, habere regressum contra tradentē, & sic obseruat in contractu uenditionis: de quo tñ dīcendū, ut no. in d. l. i. C. e. & hoc no. quia canonistæ nō declarant hic. In dubio aut credam actum, ut transferat dominium, quia hoc v̄r de natura permutationis, arg. 3 d. l. i. t̄ Ex hoc dicendū, q. si duo pmutant bñficia, &

alter non hēt ius in suo, nulla contrahitur pmutatio. vñ recipienti bñficiū alterius nullū ius acquirit, tñ quia non cōtrahit pmutatio cum non hñt ius, cum saltem tacite uideat actū ut bñficiū suū assignet, & nō alienum: tum quia superior non intendit cōferre ius nisi loco beneficij sui, & ita concludit Fed. in tract. pmutationū. c. 10. p̄ istā & alias rōnes, & isto casu nō curarem de uarietate uerborū, de qua s. p. p. rationes pro xi. alle. non tñ dēt quis propria autoritate redire ad beneficium suum, ex quo tenuit renunciatio, licet ex cā pmutatio non tenuerit, sed cum superioris auctoritate, de quo tu dic, ut no. Fed. in d. trac. c. 5. & p. Io. An. i. d. c. unico, de re. perm. lib. 6. uide tex. no. & qd ibi no. 24 in c. si beneficia, de p̄ab. li. 6. t̄ An aut agens pro beneficio pmutato habeat necessē probare permutantē se cum habuisse ius in bñficio, uide p. do. de Rota decis. 115. ubi dicunt q. non sufficit p̄bare illū habitū & reputatū pro tali, & fuisse in possessione illius bñficij, quod no. & facit quod in fi. no. Inn. in ca. ueniēs, de uer. sig. li. 6. Opp. & v̄r, q. iuper illa cōfessione p̄curatoris possit ep̄s fundare intentionē suā: nam ex quo fuit confessus permutationē fuisse factam cū ep̄o: ergo cōfitebatur ecclesiā illas pertinuisse ad ep̄m, quia 25 permutation non fit nisi cum dño, ut s. dixi. t̄ Et qui cōfiteretur vñ, confitetur omne id, quod ex illo sequitur. 8. dist. c. quo iure. Sol. gl. in uer. fuisse cōfessus, intrat hāc materiam, & dubie loquit. sed si bene ponderet, t̄ hoc 26 intendit, q. procurator fuit hic confessus excipiendo, is aut qui excipit, licet confiteatur factū contentū in exceptione, nō tñ confiteretur id, quod iure est tacite comprehensum in ipsa exceptione. Exemplū, excipio de pmutatione, per hoc bñ fateor pmutationē interuenisse inter te & me, quia expresse hoc dico, sed nō fateor, q. res uere spectabat ad te, quia potuit esse pmutatio de facto. & hoc, q. p̄tinuerit ad te, ego non confiteor. vñ, cum proponam factum excipiendo, & repellendo te ab intētionē tua, nō debet dici, quod ego cōfiteor intentionem tuam, ne una & eadem confessio operetur cōtrarios effectus, cōtra c. maiores, de bapt. consultit tñ gl. ad omne periculum euitandum, ut quis excipiat sub conditione, ut si uolo excipere de pacto de nō petendo, dicam non confiteor te mihi mutuasē, & esto, q. probaretur, dico te mihi fecisse pactum de non petendo. & idem dic de excipiente de interruptione cōtra p̄scriptionem, & in cōiuge excipiente de cōsanguinitate cōtra cōiugem eam uendicantem, & similibus: tunc n. in dubio non potest aduersarius se fundare sup illa confessione: & hāc gl. sic clare & aperte intellectā nō. & perpetuo tene mēti. Et fias q. extra glo. multū in hac materia in diuersis locis uariarū Doct. et p ordinē sit prima hāc opi. gl. quā aptius tenet

ADDITIONES.

In fauorē canonistarū. Vñ q. hāc materia ad canonistas nihil spectet, q. ingt Bal. i. c. i. col. vlt. p. p. de p̄t. q. de aq̄tate canonica oēs cōtractus mūdi sunt bonafidei: sequit l. i. s. actionū, col. 2. & col. 7. Insti. de act. tamen idem l. i. si fundus i. princ. ff. si cer. per. sentit contrarium & clarius in l. quod te, col. pen. eo. ti. ubi contra Bal. adducit hanc decr. & ita sentit Abb. hic. SEB. SAP. Beneficia. Adde de hac. q. 4. Card. in cle. i. de rer. permuta. & Bal. in l. i. col. 3. uerfic. quarto an possit spiritualia. C. e. ti. Zac. In bñficio. Vide D. de Rota ita cōcludētes in decr. & 3. in nouis, & Gem. in c. i. colum. 6. uerfic. sed circa p̄missa, de rer. permu. lib. 6. sed contrariam partem dicit magis communiter teneri, & eam defendit D. Soc. in conf. 166. incip. in primis, in 1. parte. SEB. SAP.

net hic Inno. dicēs, q̄ aut nō excipiēdo, sed alio modo cōfiteat quis intentionē aduersarij, & sibi p̄iudicat, adeo quod contra suā confessionē non pōt aliquid dicere, nisi probaret errorem ante sniam, de quo dicendū est, ut plene dixi in c. si de confes. sed si nō confiteat, sed solum excipiendo proponit, non pōt dici, q̄ confiteatur, nec quod credat. qui n. excipit, non credit fm̄ eum, nec discrediti immo dici potest, quod dubitat, & quasi inter duo verisimilia deducit, C. e. l. si quidē. hanc opin. clarius & latius prosequit, & tenet gl. in reg. exceptionem, de reg. iur. l. 6. ubi dicit, quod illa uia negādi factum non est iusta; cum doceat mentiri, si ueritas uel scientia est in oppositum: dicit tñ quod si pure excipit, non p̄ hoc actor pōt intētionē suā fundare p̄ regulā hic, & ibi traditā, & huius dicti triplicē reddit rōnem, quam ibi uideas. Idē v̄r tenere Spe. eo. ti. in S. uiso, uerū. quid si reus, & seq. sentit Cyn. in l. exceptione, C. de probat. & l. si quidem, C. de except. ubi late hoc prosequitur. Secūda opi. est Accur. in l. non utiq; ff. e. & in l. si quidē, C. e. quod aut excipiens primo negat; & nō v̄r fateri, ut puta si dicit, nego obligationē, & inquantū apparet, dico te mihi fecisse pactū de nō petendo, & in hoc casu intelligit iura, q̄ dicūt q̄ excipiens non v̄r fateri. Aut simpliciter excipit, & v̄r fundata intentio aduersarij, hanc opin. secutus est Dy. in reg. p̄ alleg. Tertia fuit opi. Bar. in d. l. non utiq; reducentis ad concordia dictas opi. dicit. n. quod si reus pure excipit, & actor ex toto negat exceptionē, & non pōt actor super illa se fundare, p̄ l. cū de debito, ff. de prob. & p̄ regulā, ex eo, de reg. iur. l. 6. Exemplū; dicit me tibi obligatū occasione mutui. excipio quod mihi fecisti pactū de nō petendo. tu hoc negas: dicit intētionē tuā fundatā ex uerbis meis. certe nō bñ dicit p̄dicta. Aut p̄fiteris factū, sed negas ius, ut puta, q̄a fateris pactū de nō petendo; sed dicit illud esse inualidū rōne minoris atatis, uel alia ratione; & tūc poteris te fundare sup̄ exceptione mea p̄ l. qm̄, ff. de his qui nor. inf. Hæc opi. Bar. iudicio meo est contra hunc text. nā ep̄s hic cōfitebat permutationem de facto intercessisse, ut clare colligit ex tex. sed eam impugnabat forte ex defectu alicuius solemnitis: et tñ non potuit fundare intētionē suā super illa exceptione, nisi diceret, q̄ iste p̄curator nō excipit pure, sed cōditionaliter. sed p̄ primo facit rō literā, quia Papa in decidēdo nō se fundat sup̄ cōditione, sed simpliciter sup̄ exceptione. et ad l. qm̄, quam alleg. Bar. rñdeo, q̄ hoc nō pbat. loquitur. n. in transigēte super crimine, et dicit q̄ transigendo uidet fateri crimen. Videt. n. fecisse metu p̄bationis futuræ, et sic nō loquitur in excipiente, quia excipiendo intendit repellere aduersariū ab intentione sua. Quartā opi. posuit Iaco. de Are. ut recitat Cyn. in d. l. si quidē, distinguens multas formas excipiendi. Aut. n. reus sic rñdet. cōfiteor obligationē, sed tu fecisti mihi postea pactū de nō petendo; et tunc nisi p̄bet exceptionē cōdemnabitur; quia fundata est p̄ suā puram cōfessionē intentio actoris, ad hoc adducit d. l. si quidē. in 2. respō. et l. i. et l. exceptionē, C. de p̄b. et no. hoc, q̄a uerissimū est, q̄a cōfessio est separata ab exceptione, et est de hoc bono tex. i. c. p̄terea, 2. de trās. Aut reus dicit, nō p̄fiteor obligationē, et si d̄ ea appareat, dico q̄a fecisti mihi pactū de nō petendo, et tunc non p̄t actor se fundare ex illa cōfessione, q̄a obligationē

negauit. Aut dixit, si obligatio p̄cessit, ut asseris, tñ tu felici mihi pactū de nō petendo, et tunc nō dicit cōfiteri, nec negare, et sic nō pōt actor super illa se fundare, et hoc casu dicit loqui hāc decr. et l. nō utiq; p̄ alleg. cum simi. quasi uelit secus esse, qm̄ reus pure exciperet, puta si diceret, tu fecisti mihi pactū de nō petendo: quia tunc v̄r tacite cōfiteri obligationē, et in hoc accedit ad opi. Accur. et Dy. D. An. uidet in effectu sequi primā opin. q̄ mihi satis placet, cū regula, exceptionē, et d. l. nō utiq; loquant indistincte. ergo simpliciter sunt intelligendæ, ut stans in finibus meræ exceptionis nō uideat cōfiteri, & sic nisi actor p̄bet intentionē suā, uidet reus absoluendus, ut hic. limita tñ, ut colligi pōt ex p̄dictis, quia si pure cōfiteretur obligationem, & immediate excipit, sibi p̄iudicat. Itē super puro facto exceptionis pōt actor se fundare, ad hoc allego tex. no. in c. ex parte decani, de rescr. ubi ille excipiendo dixit se p̄curatorē reuocasse, & aduersarius sup̄ illa reuocatione se fundauit. nā respectu eius, qd̄ ponit explicite in ipsa exceptione, nō hēt ipse reus aliā quā recusationē. uidemus. n. q̄ si excipiendo negauit, & postea sup̄ illo cōuincitur, punit in penā mendacij, ut l. pen. ff. de rei vend. & auth. q̄ qui p̄p̄iam, C. de nō num. pecun. Tertio limitari pōt secundum do. Ant. qm̄ actor uult se fundare super facto intercluso, p̄t est in facto, & nō p̄t est in iuris effectu. nam illud uidetur reus fateri excipiendo. Exemplum. si. n. agit ex maleficio infamante, opponens transactionem uidet fateri factum ex quo infamat, alleg. d. l. qm̄. ff. de his qui nor. inf. certe illa lex hoc nō pbat: q̄a, ut s. dixi, nō loquitur in excipiente, sed in transigente, cum cōstat de transactione, et de maleficio obiecto: sed hic nos loquimur, qm̄ nullo mō cōstat de facto, nisi ex eo, q̄a simpliciter iste excipit. Itē aduerte, q̄a quod dixi de exceptione, hēt locū in replicatione, ut actor replicans nō uideat fateri, ut dixi in reo excipiente, fm̄ gl. no. in d. reg. exceptione. iō sicut se hēt exceptio ad actionē, ita se habet replicatio ad exceptionē. est. n. replicatio q̄dam exceptio exceptionis, ut l. 2. ff. de excep. et p̄ hæc habes plene, et clare hūc articulū examinātū. Et nota bis ex p̄dictis multas practicas excipiendi, ut euitentur opi. iō sis cautus, ut taliter excipias q̄ nullo mō uidearis fateri. Itē tene menti dictū Bar. q̄ actor negas ex toto exceptionem nō pōt sup̄ ea aliquo mō se fundare, qd̄ intelligo et super eo, quod explicite contineatur in ipsa exceptione: qd̄ declara ut s. f. Opp. vltius de c. olim, de rescr. ubi cōmittens falsitatem in cā p̄dit cām. ergo monasterium debuit hic succumbere, cū pars

ADDITIONES.

Non utiq; Tu pondera, quia tex. iste dicit, nō intelleximus p̄ exceptionē huius p̄curatoris, sed p̄curator excipit cōditionaliter, ergo intelligit, q̄ tunc nō fateat excipiens, quare excipit cōditionaliter, & alie. iste tex. formaliter, & l. nō utiq; ubi d̄r, nō existimat cōfiteri de intentione actoris, cum reus uis exceptionem, & pondera unū, quod gl. sint discordes in hoc, q̄a gl. in l. nō utiq; e. ti. & in l. nemo, tenet, q̄ nō v̄r cōfiteri, & gl. in l. si quidē, C. e. ti. tenet contra & in S. sancimus, in Auth. de exhib. reis, & sic ista gl. sunt cōtrariæ, & est dubitatio nō me dicris. vñ v̄r q̄iste tex. tollit istā dubitationē. & istud est dictū meū, & ad hoc adduco tex. in c. cū uenissent, de insti. cū excipit, q̄ nō spe d̄tat ad archiepiscopum, quia p̄petuo contulerat archiep̄o. AN. F. Mod. in l. decem, ff. de uerborum obligat. & Bal. in l. Polla, colum. 2. C. de his qui. ut indi. SEB. SAP.

pars sua falsauerit instrm. So. gl. in ver. p̄ uitiū. sentit hoc p̄rium, & non soluit. sed gl. sequens v̄r soluere, q̄ p̄rium procedit in priuato fallante in causa p̄pria: hic uerō cum procurator falsauit in cā ecclesiæ. nam (ut d̄r in tex.) delictum p̄sonæ non debet redundare in dānum ecclesiæ. Non ob. c. cum ex literis, de in inte. resti. ubi ex delicto falsitatis fuit lata sententia p̄ ecclesiā, quia fm̄ gl. ibi deliquit tota ecclesiā, hic uero non constitit capitulum fuisse in culpa: immo innuitur p̄rium 29 in eo quod dicit, Delictum p̄sonæ, & c. f. No. duo sing. ex hac gl. Primo, quod delictum p̄lati, & capituli nocet ecclesiæ. idem no. glo. in c. 2. de ord. cog. uide tu de hoc quod plene dixi in c. 1. de do. & contu. & no. bene, quia sentit hic gl. quod et in iudicio delictū solius p̄lati non nocet ecclesiæ, cuius p̄rium tenet gl. in reg. delictum, de reg. iur. in 6. p̄ c. cum olim, de cens. sed uide 30 quod dixi in d. c. r. f. Secundo principaliter no. q̄ com mittens in iudicio uitiū falsitatis dēt p̄dere cām, si falsitas est talis, q̄ causā p̄iudicare possit. Io. & D. An. trāseunt simp̄r cū d. glo. sed ego alle. Bar. in l. in fraudem. S. quoties. ff. de iur. iur. in p̄riu. n. dicit q̄ cōmittit falsum circa instra uel testes non ex hoc p̄dit cām, licet aliter possit puniri de falso, alle. l. diuus, ff. de re iur. & l. q̄ agnitis, ff. de exce. q̄ leges bñ faciunt: secus, si cōmittit falsum circa acta causæ, per tex. illius. S. quoties. ubi tex. aperte v̄r innuere, q̄ dēbat p̄dere cām. gñaliter tñ gl. ibi dicit q̄ q̄ falsitatem cōmittit in cā, debet p̄dere cām, sed (ut p̄dixi,) Bar. restringit ad acta, & sic in ueritate loquit ille tex. ita intelligit glo. in l. r. C. de formu. q̄ est no. & ponit ibi aliū intellectu ad S. quoties, q̄ loquit in cā fisci, quæ agit apud p̄curatorem fisci, & sic in ueritate loquit, licet Bar. & gl. ibi extendant ad oēs. & q̄ nō habeat locum in priuata cā, optime facit c. cum olim, 2. de of. dele. ubi ille qui uiolauit sigilla iudicum circa acta, non fuit punitus in p̄ditione causæ, sed solum, ut non posset opponere p̄ illa acta. Vel nisi uelis rñdere, ut no. dicit Bar. in l. qui testium, ff. de fal. quod ibi non fuit p̄prie commissa falsitas, cū nō immutauerit acta: sed solum aperuit, & p̄legit, & iō fuit extraordinarie punitus. Quid dicemus circa hanc ueritatē? ut reducatur aliqua ad concordia, facio in hoc duo mēbra. aut q̄rit, nunquid cōmittens falsitatem in iudicio dēat p̄dere cām, aut quærit nunquid falsans instrm̄ seu producens instrm̄ falsum debeat falsē iudicari, ac si instrumētum esset legitimum: ita quod contra ipsum faciat plenam fidem. Circa primum puto, q̄ rñr non debeat p̄dere cām, b̄ licet posset aīr puniri: quia cū hæc p̄ena nullo iure caueat, non debet ei capitalis sententia imponi, facit ad hoc quod in simili no. gl. in c. si. de iur. patro. & p̄ena dicti S. quoties, cum loquat in cā fisci, in quo sunt multa specialia, non debet extēdi, ut in reg. odia, de reg. iur. l. 6. & de p̄e. dist. 1. c. p̄ena. ubi d̄r, q̄ p̄ena nō debent excedere casum propriū. Item tex. in d. l. diuus, indistincte dicit quod aduersus sniam latā ex falsis probationibus debet succumbens in integrū restitui. non enim dicit quod falsarius debeat puniri in amissione causæ, sed potius innuit p̄rium aperte, cū cā sit de nouo agitando remedio restitutionis in integrum, quod est p̄ hanc gl. & gl. cum ex literis, de restitui. in inte. Nec ob. c. cum olim, de rescr. quia ibi fuit clericus priuatus beneficio p̄p̄ delictum falsi, p̄p̄ quod pōt et clericus deponi ab ordine, & detrudi et in monasterium,

ut no. dicit tex. in c. si Episcopus 30. di. Ad c. tum ex literis, dico quod secundum alium intellectu magis cōem nihil facit. tulit. n. ibi Papa sententiam p̄ ecclesiā, credens quod instrm̄ productum per ecclesiā, esset falsum, & sic quod nihil probaret, quod tñ non erat falsum. unde non tulit sententiam puniendo ecclesiā: sed credens ecclesiā nullum ius habere ex defectu p̄bationis. Ad istum tex. rñdetur, q̄ non probat, quod p̄p̄ delictū falsitatis debeat quis cadere a causa: sed quod si cā non fuisset ecclesiā, debuisset iudicari fm̄ istud instrumentum, quia opponēdo instrm̄, quod ille fuit Episcopus Sabin. v̄r falsarius cōfiteri, q̄ in ueritate iste Episcopus (de quo dicit in originali) fuit Sabin. & hoc 31 probat no. iste tex. ut dicam in seq. mēbro. f. Venio ad secundum, in quo concludam aliqua bona, & quoridiana dicta p̄ Inn. hic & uidetur primo quod debeat produci instrumentum falsum, uel minus solemne, iudicari fm̄ illud, quia non pōt quis dicere p̄ instrumenta per eum producta, tñ rōne productionis, & approbationis, ut in c. cum olim, de cens. tum et rōne tacite confessionis. nam producendo instrumētum uidet tacite cōfiteri omnia in eis contenta, ut no. Inn. in d. c. cū olim, & hic, Bar. in l. post legatum, ff. de his qui. ut indi. & facit iste tex. arguēdo p̄ locum a speciali. Expediam hanc materiā ponendo aliquos casus, qui erunt quasi cōclusiones in materia. f. Primus casus sit, qm̄ q̄s sine dolo & ignoranter produxit instrumētū, quod p̄stea probatur falsum, & non debet secundū illud iudicari, q̄a ex quo fecit ignoranter, non debet ex hoc puniri, sicut hic dicimus in ecclesiā, q̄ non fuit in culpa, & facit l. post legatum, p̄al. nec rōne cōfessionis tacite pōt aduersarius se fundare, si aliqd̄ ibidem continetur in fauorē suū, q̄a illa tacita confessio, q̄ resultat ex p̄ductione, est cohærēs instrm̄, vñ sublato instrm̄ ut falso, tollit & tacita cōfessio tāquā accessoria. vñ. n. q̄s cōfiteri, quatenus instrumentum probat, & nō aliter, ut d. l. post legatū, & hoc uoluit Inno. hic, & Barto. in d. l. post legatū. f. Secundus casus retentis p̄missis terminis est, qm̄ produci instrm̄ expresse fuit confessus uera esse oīa, quæ continentur in instrm̄. & idem quod s. dictum est in instrm̄, postmodum falso probato secundū Inn. & Bar. in d. l. post legatum, quia licet hoc casu emanauerit ultra productionē expressa cōfessio, tñ est applicata & relata in instrumento: & sic v̄r cōfiteri, quatenus instrm̄ probat, & non aliter, ut d. l. post legatū, 34 facit ca. fraternitatis, & quod ibi no. de hæreti. f. Tertius

ADDITIONES.

Non nocet ecclesiæ. Tu dic pro concor. harum differentiarum, ut no. in apost. ad istum in c. si diligenti, nu. 24. in verlic. nocet ecclesiæ. ubi dist. pono conclusionem hanc, supra de fo. comp. & in c. Imperatorum. nu. 3. in ver. p̄iudicat ecclesiæ, sup. de iur. cal. q̄ Perdere causam. Vide Bal. in l. fina. col. 1. C. de p̄e. iud. qui ma. iud. Imo. in confi. 119. inci. ad primum, ver. ad secundum Pet. de Ancha. in confi. 399. inci. casu p̄missio, col. 9. ver. p̄terea. Ioan. de Ana. in confi. 12. inci. primo ad intellectum, & multa alleg. per Alex. & Mod. in d. l. diuus. ff. de re iur. SEB. SAP. q̄ Approbationis. Adde quod produciens instrumentum uidetur omnia contenta in eo fateri, Ro. confi. 71. Old. confi. 198. q̄ Puniri. Dummodo non confiteretur, sed eum peniteat, ita no. Sal. in l. si falsos, C. de falsis, & Bar. in l. diuus. ff. eo. Bal. in l. 3. C. de infra. & in l. 3. C. de h. instru. & Io. Papi. in sua sum. ti. de fal. ver. dolose usus, ubi dicit quod usque ad sententiam potest penitere. ZAC. q̄ Tacita confessio. Vide Pau. de Cast. in confi. 208. inci. aduertendum, col. 4. & Ale. in confi. 108. inci. niso p̄cessu, col. 3. f. vol. Ro. in confi. 294. inci. hæc confessio. SEB. SAP.

tius casus est, qñ confessio emanauit nulla habita mentione de priui. seu instrō, & tunc reprobato instrumēto, nihilominus remanet cōfessio fm eos. rō pōt esse, quia ex separatis non fit illatio, de transla. praelat. c. 2. & l. Papinianus exuli. ff. de mino. in l. neq. natales, C. de proba. Adde ad hunc casum no. limitationem Bar. in d. l. post legatum, quam non solent hic alleg. canonistæ, videlicet q̄ licet hoc casu nō corruat confessio reprobato instrō, tñ si confitens vult rōne erroris reuocare confessionem, hoc poterit allegādo illud priuilegium reprobatur, quasi fuerit cā illius probationis, & confessionis, quod no. facit quod in simili no. in c. si. de do. & contuma. & l. qui solidum, ff. de leg. 2. ¶ Quartus casus est, qñ agitur ignoranter^a producto instrumento illud reprobatur per aduersarium non vt falsum, sed ut minus solemne, puta quia deficit consensus canonicorum, ubi necessario debebat interuenire, uel charta non esse sufficientem ad probandum id, ad quod inducitur, & tunc secundum Inn. rata manent omnia ibidē contenta pp confessionem. ^b Rō diuersitatis inter hūc casum & pcedentem est, quia probato instrō falso, tollitur fundamentum, cui inhærebat confessio, & ita per consequens totum tollitur ædificiū. sed in hoc casu, ubi non probatur falsum, remanet instrū in suo vigore, licet non habeat tñ uigorem, ut credebatur ille, qui producebat. ¶ Aduertendum tñ est subtiliter circa hoc, nam Inn. in seq. col. v. prima frōte uelle rescindere, uel limitare hunc casum: dicit. n. quod si quis male intelligens legem, allegat eam pro se, uel instrumētum, uel chartam simplicem dicit sibi fauere in sua cā, cum in ueritate de iure non faueat, quia non est authentica charta, uel est testimonialistm, tñ si postea ppter alium articulum, qui in eadem charta continetur, inducatur p̄ eum, non facit sibi præiudicium per rōnem istam, quia ueritas gestorum præferenda est opinioni, l. illicitas. §. ueritas, ff. de of. p̄f. & 7. di. c. ueritate, & c. consuetudo. & qui errat in iure, ut in casibus præcedētibz, non solum se corrigere pōt, immo & iudex corrigere, & supplere debet, ut no. in summis, de erro. aduo. Non ob. fm eum, si dicatur, q̄ producens hāc chartam credebatur probare per eam id, quod pro eo faciebat, ergo & eadem rōne debet probare p̄ eum: ergo debet haberi pro confesso, maxime si confiteatur ea quæ, continentur in charta esse probata. nam ex quo ueritas est in p̄rium, nec probari potest fm quod credebatur, patet q̄ eam confitendo errauit in iure, & ideo sibi non præiudicat, ut est dictum; secus si confitetur, se credere ea quæ sunt in charta, esse uera. hic tamē fateretur Inn. q̄ si per talem chartam minus authenticam aliquid iudicatum esset, tñ tam iudex, quam assessor, quam ēt litigator eandem chartam, uel consimile, uel idem ius condemnato agente p̄ se admitte e tenetur alle. no. in summa, quod quisque iur. quod est no. Ecce ergo (ut patet ex proxime dictis) uult Inno. q̄ licet instrumentum non reprobetur, ut falsum, sed ut minus solemne, non tñ nocet confessio tacita, cuius p̄riū uidetur sensisse in præcedentibus, nec Doctores nri aliter declarant. Potest primo dici, q̄ prius dicta procedunt, qñ scienter quis produxit instrumentum minus sufficiens, secus si ignoranter, ut hic. sed certe hāc sol. stare non potest, quia si scienter produxisset, nō esset dubium, & idem forte in instrumento falso, ut statim

dicetur. cuius contrarium uoluit sup. Inn. Secundo potest dici (& melius) quod aut instrumentum reprobatur ex defectu extrinsecæ solemnitate, ut puta, quia non interuenit in alienatione consensus canonicorum, est tñ instrū in se publicum & authenticum, & tunc procedant primo loco dicta. Aut non est authenticum, & tunc procedūt hāc ultima. non. n. v. q̄ aduersarius possit pro se inducere, ex quo non approbatur illā chartam, ut authenticam: secus si approbatur, ut authenticam, sed ex alio defectu intrinsecō reprobatur. ¶ Ad hoc alleg. dictum Ioan. And. in ca. cum in positionib. de iure iur. lib. 6. ubi dicit quod si aduersarius meus impetrauit rescriptum p̄ me, in quo narrauit aliqua prome, possum illa pro me facientia approbare & allegare in alio iudicio; quamquam illud rescriptum reprobem ut surreptitium, quia per hoc, quod sit surreptitium, non desinit esse authenticum respectu narratorum. ¶ Vel tertio dicerem, q̄ aut instrumentū, seu charta producta continet factum producentis uerisimiliter sibi notum, & tunc, ex quo produciens v̄ confiteri omnia ibidem contenta esse uera, nec potest ab hac tacita confessione desistere, licet postmodum probeat illam chartam esse minus solemnem, argu. c. ab excōicato, & quod ibi no. de rescrip. Aut cōtinet factum sibi uerisimiliter incognitum, & tunc cum uideatur ex ignorantia approbasse, distingue, ut s. prox. dixi, quod aut non est authenticum, & non potest p̄ eum produci. aut sic, licet in aliis solemnitatibus deficiat respectu contentorum, & secus dicendum, ut s. rō diuersitatis patet ex se, & hāc no. ¶ Quintus casus est, qñ q̄ sciēter & dolose^c produxit instrumentum falsum, & dicit quidam (ut Inn.) q̄ nullum in hoc est speciale in ecclesia; quia quicumque priuatus inducit instrū falsum, eo probato falso non condemnabitur productor instrumenti ad id quod falsum instrū dicebat eum teneri, cū in ueritate non teneretur. fateor tñ, q̄ posset condemnari de falso, argu. de cau. pos. & proprietate. c. cum sup. Item alia rōne fm eum, non debet condemnari ad id quod continetur in instrumento, quia excipiendo proponit, & iō non confitetur. alij dicunt (ut ipse refert) quia ex quo scienter producit instrumentum falsum, ferenda est sententia p̄ eum in eo quod facit p̄ producentem, per superius dicta, quia s. v̄ fateri omnia contenta in instrō, sed in ecclesia est speciale, ut hic, & cū hoc transit hic Innocentius. Ex hoc potes colligere intellectum ad istum tex. in eo quod dicit, q̄ delictū p̄sonæ nō debet præiudicare ecclesiæ, nam in alio tale instrumentum probasset p̄ producentem, licet probaret falsum. non. n. probat litera, q̄ alius debuisset perdere cām pp delictum falsitatis, ut s. dixi, quod satis sentit Inn. Ex prædictis no. casum, in quo iudex fert sententiam fm instrumentum falsum. Do. Ant. hoc temperat, ut non tam ex uiribus instrumenti, quam in penā sciēter producentis sententia ferri debeat; alias esset snia iniqua. ¶ Ego in hoc articulo sic dicere, q̄ aut instrū continet

ADDITIONES.
^a Ignoranter. Vide Bal. in l. alia, col. 2. C. de his qui utind. g. & Ro. in praele. conf. 294. inc. hāc confessio. SEB. SAP.
^b Confessionem. Adde uidendum Ro. conf. 294.
^c Dolose. Quomodo hoc procedat, uide Ioan. de Ana. in conf. 12. inc. primo ad intellectum, in secundo dubio & Pa. in l. si quis testibus col. 1. ver. sed nunquid, C. de testibus. SEB. SAP.

continet vnum factum indiuiduum, & tunc si aduersarius vult recipere pro se, dēt recipere et contra se. unde saltem ex officio suo iudex dēt consulere producēti, ex quo aduersarius fundat se sup. illo ar. in reg. ex eo, de re. iur. li. 6. & c. cū olim, de cēsi. & sic intelligo no. ibi p. Inn. & Bar. in d. l. post legatū. facit q̄ in fili no. in confessione expressa cōtinente vñ factū indiuiduum, ut no. Io. An. in c. de cōfess. li. 6. & Bar. in l. Aurelius §. idē q̄ sit, ff. de li. leg. & in l. si qdē, C. de excep. & sic intellige Bar. in l. si cōsur. ff. de adop. ubi dicit, q̄ si i factō pprio tabellio scripsit instrū, & pduxit illud in iudicio, si pars aduersa vult recipere p̄ se, tenet et recipere p̄ se. Aut instrū cōtinet plura separata, & tunc procedit dictū Innocētiū hic, ut possit se aduersariū fundare ex illo instrō non in penam, ut dixit domi. Ant. sed quia ex quo scienter produxit, v̄ fateri oīa contenta in instrō esse uera. vñ sicut in confessione expressa potest aduersarius recipere quod facit pro se, & reijcere quod facit contra se, ut in cap. p̄terea. 2. de transact. & no. in iurib. pal. ita & in hac confessione tacita maxime in odium ipsius dolosi, & hoc v̄ pbare hāc litera. nā ut clare habeas factum, in originali instrō dicebatur solum, q̄ ipse Theo. Ep̄s permutauit cum monasterio, nec dicebatur, vñ esset Ep̄s, procurator uero monasterij dolose in transumpto ex originali apposuit, q̄ erat Sabi. Ep̄s. postquam Ep̄s fundauit intentionem ex instrō, dicebat q̄ non proderat Ep̄s, quia in originali non dicebatur, q̄ esset Ep̄s Sabi. Replicabat ep̄s, q̄ hoc non poterat allegari: quia procurator falso apposuit, & sic v̄ fateri, q̄ erat Sabi. Respondetur per Papam, Quod delictum p̄sonæ, &c. Sed dices, si ep̄s recipiebat instrū pro se, quare non compellebatur stare permutationi factæ per prædecessorem? ut in c. cū uenerabilis, de cēsi. Respondeo fm Inn. q̄ forte instrū non continebat oīa substantialia ad permutationem; ut quia non interuenerat cōsensus superioris, nec alia quæ interuenire deberent, de quib. 12. q. 2. c. sine exceptione, & 17. q. 4. c. in uenditionibus, cum simil. Et ex hoc quod s. dixi, no. q̄ ex instrō productō ad probationem exceptionis pōt aduersarius se fundare, licet nō possit super illa exceptione; quia immediate, q̄ probatio producitur in iudicio, efficitur cōis, ut l. i. §. edēda, ff. de eden. & c. G. p̄petuus. & quod ibi no. de si. instrū. Venio t̄ nunc ad gl. antep. & pe. Et q̄ro, an snia lata p̄textu falsæ probationis teneat, & intra quātū tps posset retractari: gl. pe. arguit p̄ & s. v̄. n. primo q̄ sit nulla, quod patet, quia ex ea non cōpetit excep. l. qui agnitis, ff. e. In p̄rium facit, quia si esset nulla, non conualesceret post uiginti annos. nā ut dicit hic tex. post 20. ann. non pōt retractari; & sic sentit, quod intra 20. ann. dūtaxat pōt retractari, & idē sentit gl. an pen. tan dē gl. soluit obscure. sed itētus gl. est fm Hof. q̄ nulla ē quo ad ueritatē, sed aliqua quo ad opi. vñ quādiu nō detegit falsitas, det obseruari, & post tps 20. ann. præcludit uia dicendi nullū. Et ex hac gl. no. q̄ id quod est nullū quo ad ueritatē & quo ad opinionē, tractu tps non confirmatur: sed id, quod est nullum quo ad ueritatem, sed aliquid quo ad opinionem, pōt confirmari, nō ut in ueritate teneat, sed ut pcludat uia dicēdi nullū; & sic intelligo gl. Io. An. multū in stat hic circa materiā. ego plenius, & clarius examinaui hos duos articulos in ca. licet, de prob. breuiter quātum attinet ad

hoc c. dic, q̄ snia tenet mero iure, si est lata p̄ p̄sentem, ut l. diuus, ff. de re iud. C. si ex fal. instr. p̄ totū, maxime in l. 3. tenet gl. & post eā Bar. in l. si p̄tor. §. Marcel. ff. de iud. Nō ob. l. qui agnitis, q̄ facit gl. istā cespitare; quia solū dicit, q̄ non pōt excipi de re iudi. p̄ uolētē agere de fallo quominus examine q̄ falsi; snia tñ interim tenet, ut in ca. accepimus, de si. instr. donec p iudicem retractetur. aut snia est lata p̄ absēntē ex falsis instris, seu allegationibus dolosis, & tunc snia est nulla, & iste casus est in d. §. Marcellus, & tenet ibi gl. & Bar. & vide p. Inn. in c. cū Bertold. de re iud. & ca. cum dilecta, de re scr. Quo ad fm, t̄ intra quantum tempus^d & qualiter debeat retractari. dic qd de falso p̄t agi multis modis. Primo criminaliter, ut falsarius puniat: & tūc dēt accusatio institui intra 20. annos, ut l. querelā, C. de fal. q̄ lex in hoc casu loquitur, & non qñ agitur ad effectum retractandi sententiam. vñ cōiter dī, q̄ Papa hic posuit falsam allegationē, & cōtingit hoc pp uarie no. in d. l. querelam. Secundo pōt agi ciuilitate actione, in factum, ad interesse; & tūc pōt agi usq; ad 30. an. quia tanto tempore durat qualibet actio personalis, ut l. si. C. de præscript. 30. uel 40. an. Tertio modo pōt excipi, & durat hāc facultas perpetuo. l. pure. ff. de doli excep. & in d. l. querelā. Quarto modo cum quis uult obtinere directē retractionem snia, si fuit reus, uel si actor uult reduci ad pristina actionē, & peti dēt restitutio in integrū intra quadrienniū, ut d. l. diuus. Quinto modo pōt deduci falsitas p uiam replicationis, & dic, ut dixi in d. c. licet, ubi inuenies hac materiam longe latius discussam. Et aduerte, q̄ loquor de falsitate probationis. si. n. rescriptū delegati erat falsum, uel iniustū instrū procuratoris, dicendum est, ut in c. sup. literis, de rescr. & in c. in nostra, de pc. t̄ Nūc extra gl. primo op. v̄. n. q̄ de iure cōi ecclesiæ sita in diocesi p̄tineat ad Ep̄m loci ēt in temporalibus, ut in c. Ep̄iscopū. 10. q. 1. petit enim ibi rationem administrationis reddituū, itē agit pro rebus temporalibus spectatibus ad ecclesiam, ut in c. si. de suc. ab intest. Itē adduco tex. no. in ca. cum ad sedē, de restit. spol. ubi Ep̄s fundabat intentionem suā ēt super hospitali, et super omnibus possessionib. ad illud pertinentib. Sol. dic ut s. dixi in quodam notabili, et adhuc latius, quod aut Ep̄s dicit temporalia ecclesiæ ad se p̄tinere. s. vt eorum redditus possit conuerrere ad usus proprios, et de eis disponere ad libitū, et non pōt, quia redditus particulariū ecclesiā sunt deputati ad usum ministrorū, et ad alia necessaria ipsarū ecclesiā, ut in c. pastoralis, de his q̄ fiūt a pla. adeo q̄ ēt si uacat ecclesia, non pōt Ep̄scopus illius redditus sibi appropriare, sed debēt cōuerti in utilitatē ecclesiā, uel reseruari futuro successorī, ut in ca. p̄senti de of. ord. li. 6. Facit quod legi, et no. in cap. si pp tua debita. de rescrip. eo. li. Aut uult fundare intentionem suam super tpalibus quo ad iurisdictionem, et protectionem,

ADDITIONES.

^a Indiuiduum. Adde quando confessio connexa possit pro parte acceptari, Ro. conf. 172. Old. conf. 292.
^b Adde Lanfranc. de Oria. in c. quoniam contra §. confessiones. nu. 2. & ibi in apof. Cel. in uerbi. defensionem, supra de prob. ZAC.
^c Teneat. Adde Raph. Cu. cōfi. 8. ubi de sentētia lata pp falsos testes.
^d Debet obseruari. Adde istum, & quod no. in apof. ad ipsum in ca. cum in causa. nu. 29 in apof. mea. in uer. apof. sententiam. supra de iu. ca. ZAC.
^e Tps. Vide late p. Io. de Ana. in c. super eo, co. pe. infra de cri. fal. §. 5. **Tomus Quintus.**

tionē, & ut exigat rōnem de administratione ipsorū,
& pōt; & hoc casu loquuntē contraria; & his respecti-
bus admitteret libellus Epī, si peteret temporalia ec-
clesiā sibi subiectā, ut nō. Inn. in d. c. cum ad sedē, ubi
uideas. dicit hic Inn. quod uacante ecclesia pōt Epī, p
ea agere per cap. fin. de success. ab intesta. dic tñ, quod
etiam non uacante pōt agere, ut nō. in d. c. fina. & ad
hoc induco c. nouerit, & c. regenda. 10. q. 1. & nō. in cle.
i. de rescript. dixi plenius in c. cū deputati, de iud. ubi
tractauit post Inno. quod si concurrunt Epī & rector
immediatus ecclesiā, quis eorum debeat praeferri. di-
cit q si ecclesia nō habet patronum, erit libera, & ad
Epīm pertinet ponere ibi rectorem, si non est collegia-
ta, nec in parochia alterius ecclesiā, quamuis aliqui
dicant fm eum q Epī petit rōnem administrationis;
sed populus praesentabit; quod ipse non credit, quia
44 nullo iure probatur. ¶ No. plura ex dictis Inno. Primo,
q epī petit rōnem administrationis ecclesiā, quod
dicit ipse uerum, exceptis ecclesijs, in quibus clericus
est patronus, de quo uide quod leg. & nō. in ca. in Late-
ranensi, de prae. & c. cum & plantare. §. in ecclesijs, de
priui. ubi ēt uide per Inno. qualiter sit exigenda hac rō
p Epīm uel patronū ecclesiasticum, an sit opus quod
clericus particularis assignet, quid & quantum expen-
45 dat pro suo uictu. ¶ No. secundo, q ubi ecclesia est col-
legiata, electio p̄tinet ad collegium, & nō ad epīm, ut
in c. 1. de ele. nec etiā ad legatum, ut in c. 3. & 4. de offi-
leg. li. 6. dic tñ q Epī hēt confirmare electionem, ēt si
sit collegium religiosorum. ad hoc all. bo. tex. cum gl.
in c. 1. 18. q. 2. & quod nō. in c. nihil, de ele. facit 16. q. 7. c.
oēs basilicā. uide ad materiam bon. gl. in c. quamquā,
de ele. li. 6. & hoc dicit uerū Host. nisi ex cōsuetudine
46 hoc cōpeteret Epō, ut in c. 2. de in int. ref. ¶ Tertio no.
q si ecclesia sita est in parochia alterius, non Epī, sed
rector parochia hēt p̄tare ministrū; sed eo negligē-
te hoc faciet Epī fm Host. qui se remittit ad c. ad au-
dientia, de eccl. xdi. Et sic nō. q ēt Host. approbat hoc
dictum, & transeunt cum eo cōiter Doc. hic, & firmat
10. An. in c. 1. de capel. mon. li. 6. sed certe hoc nullo iu-
a re probat, sed emanauit iste cōis error^a p illud c. ad au-
dientiam, quod loquitur, qn ecclesia parochialis con-
tulit de suo ad ædificationem & dotationē capellæ. de
dit. n. ibi oēs obuentiones illius uillæ, secus ergo qn ni-
hil de suo cōtulit, q ius patronatus non acquirit nisi
ædificatione, constructione, uel donōne & c. vt nō. 16.
q. 7. c. piæ mentis, & hoc plenius dico in d. c. ad audien-
tia. ubi hoc ēt sentit do. An. licet hic simpliciter tran-
47 fieri cū dicto Inn. ¶ Quarto no. q ēt, ubi ecclesia non
hēt patronū, populus nō hēt p̄sentationē. ¶ An aut ex
cōsuetudine uel p̄sumptione possit acquirere, uide nō.
in c. querelam, de ele. plenius p 10. An. in reg. quod ali-
cui gratiose, de reg. iur. in Mercur. dico tñ, q Epī dēt
conari, in quantū pōt deputare rectorē cū bñplacito
populi, ar. in c. nullus. 16. dist. c. 1. & uide ibi bonā gl. qd
si populus non uult sine scandalo acceptare Epīm, seu
48 rectorē deputatū p̄superiorem. ¶ Op. secundo cōtra
hac sniam Papæ, nā rōne incertitudinis ēdēt esse nul-
la, C. de sen. q si. cer. quant. profe. per totū, & 2. q. 6. ca.
diffinitiuā. q aut hac snia fuerit incerta, patet in exce-
ptione sniæ, ibi, Quod p̄ auth. scripta ei nōscunt esse
iubtracta, & c. & nō dicit, q sint illa auth. scripta, & qd
cōtineat. Sol. triplex colligi pōt ex dictis Inn: Prima,

q Papa in snia (licet nō dicat hic) distinguit certis no-
minibus, uel circumlocutionibus hac instā, ita q con-
stabat de qbus instis snia faciebat mentionē, qd suffi-
cit ad certitudinē, ar. in c. licet ex quadā, §. de test. & in
l. certum. ff. si. cer. pet. Sed o pōt intelligi, q ista instā
erant pducta ibi in actis, & sic ex parte aētoris certi-
ficabit snia, quod fieri pōt, ut l. penul. & ult. C. de sent.
q si. cer. quant. pfe. Tertio dicit hac sniam certā si in nul-
la parte aētorū exprimat capitula: quia scripta auth.
certa, & indubitata fuerūt; iō eis fides est adhibēda; &
ideo p hunc tex. & p̄dicta consului, q is a quo petunt
iura epalia, faciat illa exprimi. nā si simplr cōdēnaret,
teneret ad oia, nec releuaretur, si postmodum diceret
se exēptū ab aliquibus. Iudex tñ p̄dēter faciet, si de
aliquibus dubitet, q pronunciet faciendo exceptionē
ut hic. No. sing. ex tertia & prima sol. Inn. q snia pos-
set certificari ex instis productis apud acta, ad q iu-
dex se in snia retulit specialiter, uel in gñe. ¶ Iri: ipse
met sentit in c. 2. de lib. obla. in fi. ubi dicit, q snia dēt
esse certa in se, uel p acta. ff. de re iud. l. ait p̄tor, & l. pē.
C. de sen. q si. cer. quant. pfe. do. An. dicit, q exceptio
sententiæ pōt bñ certificari p instā^d non producta;
& sic intelligit istū tex. qa de dubitabili pōt iudex ex-
cipere, ut uult, cum exceptum non declarat, sed super
eo protesta. hoc dictū posset procedere; qn iudex ex-
ciperet certa capitula, quia satis est sniam esse certam
in principali, ubi sit condemnatio; & sic vī intelligere
Spe. in ti. de sent. prola. §. qualiter, ver. sed quid si peto.
sed qn exceptio est ualida & gñalis, ut hic erat, nec po-
terat certificari ex actis: tunc incertitudo exceptionis
reddat principale incertum: quia nec apparet hic, nec
ex actis apparere pōt, in quibus articulis sit facta con-
demnatio. ¶ Ideo pone hic singularem intellectum, q
procedit illa gñalis in iudicijs uniuersalibus, seu gñali-
b. in quibus multa sunt specialia, ut plene dixi in c. 2.
de lib. obl. & hunc intellectum ad hoc c. & c. cum ue-
nerabilis. j. de rel. do. sentit nō. 10. An. in adi. Spec. pal.
§. qualiter. uer. si. quid si reus. ubi dicit, q in particula-
rib. nō ualet sententia, nisi sit certa ex se, uel certifica-
ri possit p acta p l. pē. praeal. Ideo concludit nō ualere
hanc sniam; ¶ pronuncio, ut talis iudex in tali causa p-
nunciavit.

A D D I T I O N E S.

Communis error. Vide Fed. de Sen. in consi. 234. inci. super primo
puncto, in fi. & Car. in consi. 65. inc. pro diffinitione, colum. 1. Card. in
cle. i. in prin. col. 1. j. uer. solutio pro declaratione q̄tionis, de sup. ne-
gl. praeal. SEB. SAP.
¶ Præsentationem. Adde eundem consi. 67.
¶ Incertitudinem. An & quando incerta sententia teneat, uide hic per
d. Ant. in c. constitutus, & c. cum uenerabilis, de rel. do.
¶ Per instā. Et q sententia possit certificari ex actis non productis te-
net Bal. in l. pē. C. de sen. q si. cer. quant. pfe. sed contrariū vī proba-
re tex. i. d. l. pē. pōderādo uerbū, aliqua parte, ibi positi. Adde an snia
possit certificari ex actis, Pa. de Cast. cōli. 229. i. primo imp̄ssis. AN. B.
¶ An sententia possit certificari est actis, dicas quod poterit certi ficari
ex actis eiusdem instantie de quo per Aug. in sum. in §. fortis, de re-
in. idē dicit sic fuisset iudicatum Florentia. uide Alex. in l. ex diuer-
s. ff. de rei uen. & 10. And. in add. Spe. in ti. de sen. in §. qualiter, in
uer. qd si iudex. & Ang. in l. si cōuenit, de rei u. & Bal. & Imo. in c. cū
uenerabilis, de rel. do. ubi alle. 10. An. i. pal. ad & uide Pau. de Cast.
in consi. 93. i. inci. uis & pōderatis oibus. ubi ponit an ualeat snia, si
iudex dicit, cōdēno, put cōstat in actis, & uide Bar. in l. 3. de sen. q si.
cer. quant. pfe. ubi tenet q si. & uide Bal. in l. terminato, in 2. co. C.
de fruct. & lit. expē. ubi ponit, an ualeat snia i qua iudex dicit absoluo
absoluedū, & cōdēno cōdēnadū & dicit q ualet & certificat ex actis.
¶ Hac sniam. Vide Ale. tenet cōtra i. l. ait p̄tor. §. si iudex. ff. de re-
iud. Moder. i §. curare, istit. de ac. Raph. Cu. i cōl. 7. inc. uis cōpromis-
io, co. 7. Sed cū hac opi. 10. An. & Spe. tenet Alex. sibi cōtrariū in cōl.
109. i. ep. uisio p̄cessu, col. 2. i. §. uol. & in cōl. 37. incip. uisio. i. 2. vol. §. S.

nunciavit. ex quo ista snia nō est pducta in actis; secus
50 in uniuersalib. iudicijs, seu gñalib. ut hic. ¶ No. bene ex
hoc & ex tex. q cū epī petit subiectionē in ecclesia, ua-
let hac snia, adiudicamus tibi ius Epale in tali ecclesia,
licet alr iura epalia nō exprimat. hoc dico notādum
p pēa, q nō. Inn. in c. cōquerente, de of. or. uide tñ q di-
xi in d. c. 2. Et hac faciunt ad qd. quotidianā, assumptus
fuit sapiēs ad cōsulendū in certa cā, q cōsuluit reū cō-
dēnadū: iudex redactō cōsilio in actis, p̄nunciavit hoc
mō, p̄nunciamus p oia, ut in consilio in actis redactō
a cōtineat: an ualeat talis snia, q legistæ plenē tractant
in l. r. C. si aduer. li. & plene 10. An. in addi. Spe. de exce.
§. uiso, ver. porro. ubi Spe. ponit in hoc casu bonā pra-
cticā, p quā euitant uariæ opi. de qb. statim dicet, & eā
ibi uide, sed in qōne principali Bar. in d. l. i. tenet sniam
non ualere, qa cōsiliū dicit cōdēnadū, iudex ergo se
quando formā cōsiliij refert se ēt ad futurum, & sic de
p̄nti nō cōdēnat, nec absoluit, p l. qd tñ, ff. de arbi. &
l. ait p̄tor, ff. de re iud. Cy. post Petrū tenet p̄riū, ut res
potius ualeat & c. Idē ibi Bal. qa uerba cōsiliij dirigunt
ad iudicē, iō sunt de futuro, sed iudex vī p̄nunciare de
p̄nti, cū alias snia nō esset cōformis libello, alle. l. fun-
dus, de resc. ven. 10. And. in loco pal. post multa distin-
guit in diffinitiuā, & interlocutoriā, ut diffinitiuā nō
51 teneat, interlocutoriā sic. Rō diuersitatis est, q diffi-
nitiuā dēt p̄ferri in scriptis, nō sic interlocutoriā, qa
fatis est, q postmodū reducat p notariū in scriptis, ut
leg. & nō. in c. si. de reg. iur. li. 6. & c. qm̄ p̄ falsam. §. de pb.
sed qn iudex sic p̄nunciat, nec absoluit, nec cōdēnat
ex scripto, cōiter tenet, q snia ualeat, quod vī tenedū
faltē in re dubia, p c. abbate, de ver. fig. & l. quoties, ff.
de ver. ob. & de subtilitate iuris vī multum restringe-
re consideratio 10. And. sed qa maxime in sniis dēmus
considerare mentē potius, quā uerba. mens aut iudicis
est cōdēnare de p̄nti, qa alias nō esset snia. & interpreta-
tio dēt fieri, ut cōueniat rei de qua agit, ut in c. iter di-
lectos, de fi. istru. teneo partē, quod snia ualeat, p quo
all. tex. satis nō. in c. in his, q. j. de verb. fig. q optime fa-
52 cit, maxime cōiuncta. l. ait p̄tor, ff. de re iur. ¶ Ex quibus
b aut actis^b dēt snia certificari, qd dēt q ex p̄bato-
riis, ut ex attestatōib. instis, uel cōfessionib. ut nō. in
d. l. pē. Alij dēt sufficere, q ex assertoriis, ut ex libello,
quod sentit 10. And. in d. ver. qd si iudex. ubi dicit uale-
re sniam si iudex dicat, cōdēno te ad petita. Bar. i. d. l. 3.
sic distinguit, q aut iudex retulit se ad certa acta, & nō
est uis, q sint illa: dummo ex illis possit certificari, ut d.
l. ait p̄tor, & l. qd tñ. Aut nō retulit se ad certa acta, sed
gñaliter dixit, cōdēno te ad id q dēs, & tunc oportet
cōstare ex actis p̄batoriis, & bñ loquit, quod ex sola
snia est tex. iuncta gl. in d. l. quid tamen, ff. de arb. Tertio
53 p̄ncipalr op. producēs instm̄ nō pōt p̄ illud dice-
re, ut in c. cū olim. de cēsi. facit quod leg. & nō. in c. im-
putari, de fi. instr. ergo pars monasterij^c nō potuit ali-
quid allegare p̄ instm̄ p se pductū. Sol. dicit Inno. q li-
cet pducēs instm̄ nō possit illud redarguere de falso,
ut in p̄rio, pōt tñ dicere, q p̄ ipsum non facit, ita dice-
bat hic monasterium, q in instro authentico nō erat
Sabia. sed certe hoc nō soluit p̄rium, qa respectu trāf-
sumpti, qd monasteriū seu ipsius syndicus pduxit alle-
gabāt falsitas, ut in litera. Iō dico, q hoc est spale fa-
uore ecclesiā: qa, ut in lra dī, delictū psonę, nō debuit

54 ecclesiā p̄iudicare. ¶ Itē dic q dictū Inn. nō est indistin-
cte uerū. vñ distingue, q aut sciēter qs. pduxit instm̄,
& procedit dictū Inn. ut possit p̄ illud allegare falsita-
tē, cū ipse d̄ hoc possit accusari & puniri, & hoc ēt uo-
luit Bar. i. d. l. post legatū. Aut pduxit ignoratē, & tūc
ipsemet pōt dicere illud falsum, ut pbat in d. l. post le-
gatū, & ibi Barto. & optime facit l. q ignorās, ff. de fal.
vbi hoc probat, & intellige qn probabit ignorauit.
55 ¶ Ex p̄dictis ēt inferē fm Inn. q ex quo semel approba-
ui aliquē ad certū officium, nō possum amplius illum
respū eiusdē officij reprobare, ut patet in teste, quem
semel produxi, ut 4. q. 3. c. si testes, §. si qstestib. nisi ex
cā superueniente, ut in c. insinuante. de of. del. Et plus
no. dicit q ēt respectu alterius officij nō possum repro-
bare, d̄ dumō sit tale, ad quod personæ consimiles ad-
mittantur,

A D D I T I O N E S.

a ¶ Sententia. An ualeat snia lata secundū formā cōsiliij, de hac q. uide
plene p Do. Ant. in c. cōstitutus, & c. cū uenerabilis, de reli. do. & Bal.
in l. 1. cir. prin. C. de sen. ex peric. reci. ubi dicit q iudex nō pōt p̄nu-
ciare secundū cōsiliū sapiētis clausum, sed dēt aperire & legere, scdm̄
do. Barth. de Rel. adde ultra eū p cōfirmationē, q singu. tenet Ange. i
cōl. 242. qd inci. dñā Liberina de Mātua, & teneas bñ mēti, qa posses
lucrari unā bonā uestē. vbi cōsuluit q si de cā uertēte corā ordinario,
puta corā p̄tate, sit petitiū cōsiliū sapiētis, & cā cōmissa cōsilio unius
cōsiliētis partiū, pone potatur istud cōsiliū clausum iudici ordina-
rio, q d̄ illigat & dicit, p̄nuncio, put in isto cōsilio cōtineat uer-
bū, & postea tradit cōsiliū notario banchi, & notarius in fine scribit
qualiter ordinarius p̄nunciavit, put in isto cōsilio cōtineat, cōsuluit
Angelus, & bñ, q ista snia est ipso iure nulla, quare qa snia diffinitiu-
ua dēt de necessitate p̄ferri de scripti recitatione, iudex ergo ordina-
rius debuit primo scribere ista uerba, p̄nuncio, put in isto cōsilio cō-
tineat, & postea p̄ferre, si secus fecit, snia ē nulla. & ista decisionē Ang.
p singulari refert, & seq̄ do. Ant. & Ale. in l. 1. cir. fi. C. si aduer. li. & sic
refert & seq̄ d. l. ad. de May. i. l. ne q̄quā. §. ubi decretū, ff. de of. p̄c.
¶ Circa hoc, an ualeat snia lata secundū cōsiliū sapiētis, dicas, q
cōsilio clauso nō ualet, sed eo aperto sic, aliās est nulla, ita notabiliter
uoluit Bal. in l. 1. in 1. col. C. de sen. ex peric. reci. q intellige uerū, si se-
ratur a iudice, nō si feratur ab arbitratore, put ēt uoluit Bal. & post
eū Ang. in d. l. 1. in vl. col. & l. ad. de Oria. in c. qm̄ cōtra, sup. de pb. in
uer. snia, & Inn. in c. quinquauallis. in 2. col. de iurei. & uide Pau. de Ca.
in l. p̄tes. C. de sent. immo dixit Bar. in l. r. C. si aduer. liber. hic alle. in
uer. facit ad qd. q snia nō est cōdēnatoria, q fertur secundū cōsiliū
in quo cōcluditur esse cōdēnadū, secus si cōsultor uitiur uerbo con-
dēnamus, uel si iudex dicit, cōdēnamus secundū cōsiliū, de quo ui-
de p Ale. post Bal. & An. in l. 1. §. si quis ita, de verb. ob. & Ro. in l. 1. de
iud. & in rub. de arb. & Bar. in l. fundus. ff. de testi. vī. & Pau. de Ca. i
cōl. 1. inc. pro clariori. & uide Ale. in cōli. 183. in 3. par. ad fi. ubi po-
nit, an ualeat snia, q fert secundū cōsiliū hndū a cōsultore, & an ua-
leat snia ferda de cōsilio sapiētis, si feratur sine eo, qn statuit regit,
q feratur de cōsilio sapiētis, uide Bar. in l. 1. §. si plures, in ver. 4. qro,
ff. de exco. ad. ubi dicit q nō ualet, & uide Bal. & Imo. in c. cū olim.
de arb. Ale. in cōl. 52. in 4. par. consi. & in l. 1. ff. de lib. & posth. AN. F.
¶ Ex quibus autem actis. Adde Lanfr. in c. quoniam cōtra. in §. inter-
locutiones ap. nu. 18. ver. attenditur tamen. sup. de proba. ZAC.
c ¶ Pars monasterij. Vide Bal. in l. 1. §. p̄ testi. C. de testi. ubi dicit q p-
duxit instm̄ scriptū manu cuiusdā notarij alias inhabilis, uideor eū
approbare adeo, q si cōtra me pducatur istud instm̄ scriptū manu
illius notarij, nō potero dicere illū notariū inhabile, & an & qn quis
possit uenire cōtra illud, qd semel approbauit, uide late p Fel. i c. capi-
tulū sanctæ Crucis, col. 13. cū plurib. seq. su. de resc. & nūq̄ approba-
tus in uno of. possit alio reprobari, uide all. p Dec. i cōl. 86. col. 6. S. S.
d ¶ Reprobare. Vtrū si approbo aliquē in uno officio uidear eū appro-
bare in alio, & uide p An. i c. p̄ntiū, de test. 1. col. & i d. c. ēt ponit, an
si semel approbauit testē, postea iter alias psonas possim eū reprobari.
¶ Vtrū a p̄batus in uno officio possit in alio reprobari, dicas qn,
qn illud aliud officij requirit eandē idoneitātē psonæ: ita Bal. in l. 1. in
vl. col. C. de ser. & in l. 1. §. qstestib. in 1. co. C. de testi. ubi dicit, idē esse i
teste, quē semel approbauit, & ita dicit intelligenda esse dicta Inn. hic,
& d. Ant. & aliorū in c. p̄ntiū. hic alle. quod intellige uerū, nisi sit me-
dicus, uel grāmaticus, qa semel approbatus pōt ēt reprobari, ut hī p
gl. & Doc. in l. Pōpo. de neg. gest. & per Bar. in l. dispensatorē, ff. de fo-
& uide Spe. hic omnino in ti. de arb. in §. sequitur, in prin. & in ti. de
teste in §. pē. Adde tamē, q potest approbari factum & reprobari eius
qualitas, ut nō uoluit Bal. in l. 1. in 2. col. C. de fur. & adde ē, q hares
approbās testm̄ obligat se ad legata facta in ipso testamento etiam in
uulda, ita Bal. in l. non dubium. C. de test. in prin. ANT. FRAN.

mittant: secus, si diffites, vñ si approbaui aliquē i iudicē
posu eū reprobā, si pducit me i testē, qā psona cri
minosa p̄t eē iudex, iux. no. plene i c. sciscitat², de resc.
l. 3 n̄ testis, ut i c. testimoniū, d̄ tes. q. no. ex hoc a s̄ dixi,
q. l. 3 scholaris fuerit approbat² i rectorē studiū, n̄ tñ p
hoc pcludit, q. n̄ possit reprobāri i examine, qā illud ē
diuersū offm̄. nā illiterat² p̄t eē iudex, dūmō hēat peri
tiā carū, ut i l. licet. C. d̄ iu. no. gl. i d. c. sciscitat², n̄ tñ do
ctor, ut i l. magfros, C. d̄ p̄f. & med. li. x. & l. uni. C. de
p̄f. q. i v. r. l. 12. nec statutuū uniuersitatis i p̄riū v. 3
qā hoc n̄ ē i p̄tate eorū. doc. n. i ap. p̄bado sūt vt testes,
& cācellari² p̄fert honorē doctorat² loco Principis, ad
hoc cle. 2. d̄ mag. facit q. no. Bar. i p̄. ff. & uide q. dixi i
c. p̄posuisti, d̄ p̄b. & p̄ dicto In. all. bo. tex. cū gl. i c. acce
pim², d̄ q̄ta. & q̄ta. ubi hoc vñ q̄si exp̄sū, & uide q̄ gl. i
36 c. scriptū, d̄ ele. l. Limita tñ hoc dcm̄, ut p̄cedat respū
priuati, qā approbaui, vñ tolerauit i uno offō, sed re
spū sup̄ioris n̄ p̄cedit i d̄istincte. dico. n. q. p̄t illū exami
nare, cū ē trāsferēd² ad illud offm̄, qā potuit effici idī
gn², ar. l. magfros, & q. ibi no. C. d̄ p̄f. & med. li. x. &
p̄ hac limitatiōe mea vñ tex. i c. i cāis, d̄ ele. & i c. scrip
tū. p̄al. & ibi hoc idē vñ uelle Io. An. post Vinc. sup̄ gl. i
37 ver. p̄sumptiōe. t̄ Quarto, & ultio fortiter ultra alios
opp. sic, dubia, p̄bō recipit i t̄p̄tationē ex p̄tū p̄fessio
ne, ut i c. cū Ioānes, d̄ si. i t̄r. sed hic pars monasterij, p̄
posuerat, q. p̄mutatio sc̄a fuerat cū Ep̄o Sabi. ergo ori
ginale faciēs mētiōē de Ep̄o Theodosio simp̄l̄r, de
bebat i t̄elligi, q. ille Theo. erat Ep̄s Sab. Sol. dico q. hic
n̄ fuit sc̄a mētiō d̄ Ep̄o Sab. i forā p̄cessiōis, sicut i c. cū
38 Io. sed i forā exceptiōis, ut collr ex l̄ra. t̄ Et ex hoc i t̄el
lectu colligo singulare, & notabile dcm̄, q. nescio ali
bi, uidelicet q. ex rei exceptiōe n̄ solū i fundat̄ actō
ris i t̄tō: q̄mo nec declarat̄ dubia probō ipsi² actō
ris ad ipsi² cōmodū, & idē dic̄ b̄, si reus aliqd̄ ponit in
articulis, qā articulas nō fatet, ut no. Io. An. in c. cū in
positiōib. de iurei. li. 6. Secūdo p̄t dici, q. hāc cōfessio
emanauerat falso, & erat fundata sup̄ falso i t̄fō, vñ
sicut falsitas nō nocet monasterio, ita nec illa p̄fessio.

S V M M A R I V M.

- 1 Exceptiōe non admissa, si fuit appellatum, debet coram iudice appellatio
nis declarari uera.
- 2 Dieta, ultra quam prohibetur quis trahi, connumeratur a fine diocesis, non
autem a loco habitationis.
- 3 Citatus non tenetur comparere, quotiescunque notorium est, q. sibi competit
declinatoria fori, nec tenet processum contra eum factum, & nu. 4.
- 4 Dieta an sit consideranda per aquam, an per terram, dato, quod una ista
rum uiarum sit breuior, uel longior alia?
- 5 Dieta an consideretur usque ad locum, ubi causa est commissa, uel ad locū,
ad quem se iudices conferunt?
- 6 Index commissarius deputatus, ut iudicet sub commemoratione loci, ubi re
sidet, non potest ultra illum locum iudicare.
Index appellationsis, si ad ipsum fuit appellatum circa unum articulum, an
debeat, uel possit se intrinsecus super tota causa?

C A P. VII.

Olim & j. t̄ Qui p̄p̄ exceptionē n̄ admissam ap
pellat, corā iudice app̄onis, p̄bat dēt ex
ceptionē eē uerā. ita cōiter sūmat: sed s̄m hāc sūmati
ōe hāc d̄cr. ē d̄ iudubio p̄ c. i t̄p̄posita, de ap. iō p̄t sum
mari a t̄r̄ i t̄elligēdo, q. hic scribit̄ executorib. illarū sen
tētiarū, & sic exceptiō i f̄erēs nullitatē s̄n̄ḡ ē corā exe
cutore audit ad effectū, ut si uerā eē cognouerit, sup
sedeat. Vñ tertio sic i t̄elligēdo, q. isti erāt iudices ap
p̄onis. Si exceptiō iurisd̄is exclusiua, p̄p̄ quā fuit ap
pellatū, p̄bat uera, iudex app̄onis n̄ dēt de principali
cognoscere, sed sup̄sedere, & tā iste, quā p̄cedēs est no
tabilis i t̄el̄s. In p̄ria ponit app̄onis q̄relā. In sc̄da, p̄ui

sio ibi: Discretiōi. Et ut p̄3 ex p̄dictis, hēt iste tex. duos
i t̄el̄s. s̄m primū & magis cōem pone sic casū. V. tract²
corā iudice delegato opposuit, q. trahebat ultra duas
dietas. replicabat, ut i l̄ra. demū p̄p̄ exceptionē nō ad
missā fuit appellatū, d̄ legat² app̄one n̄ obstatē excōi
cauit illū V. & fuerūt impetrat² lit. ab aduersario sup̄
execur. illi² s̄n̄a ad istos, d̄ q̄b. i sup̄ascri. corā q̄b. V. p̄
posuit excep. suā: & qā n̄ nō audiebat, mādāt eis Pa. ut
i lit. p̄3. Sc̄d̄m aliū i t̄el̄. pone casum, q. V. appellauit,
& i p̄trauit lit. ad istos iudices in sup̄ascri. cōtētos, q̄b.
Pa. mādauit, ut p̄3 i lit. & iste i t̄el̄. est magis plan², &
lit. cōsentaneus. nā si scriberet̄ executorib. Papa non
mādaret eis, ut ipsi d̄cerneret̄ appel. esse legitimā, qā
nō p̄inet hoc ad eorū offm̄: sed solū dēt cognoscere
ad effectū exequēdi, uel sup̄sedēdi, ut i c. de cetero. j.
de re iud. ubi plene tractabō hūc art. an & quas excep.
dēt executor admittere. Itē facit c. cū cōtigat, de res. &
no. i c. pastoralis. §. qā uero, & q. ibi no. d̄ of. del. p̄ t̄e
rea p̄ isto i t̄el̄u facit, qā appel. p̄dēte n̄ d̄3 fieri exec.
latā s̄n̄a post appella. cū ualiditas gestorū post appel
lat. a grauamine d̄p̄deat ab ipsa appel. ut i c. n̄ solū, d̄
app. li. 6. vñ si sc̄m cōtigisset, ut recitat gl. si. n̄ mādasset
pa. ut executores cognosceret̄ aliquo mō d̄ appel. sed
ut sup̄sederet̄ i eūētū cāq̄ appel. & miror, q. gl. & Doc.
hoc nō pōderauerūt, iō tene aliū i t̄el̄. t̄ No. ibi: Extra
suā diocēsim & c. q. duā dietā, q̄b. p̄hibet̄ tract², n̄ cō
putant a loco h̄ita. sed a fine diocē. cōcor. c. nōnulli, de
res. & clari² tenet Doc. ibi: hodie uerō n̄ p̄t q̄s trahi vñ
tra unā, ut i c. statutuū, d̄ res. li. 6. No. 2. practica p̄cedē
di, cū q̄s citat̄ ultra duas diet. dēt. n. hoc p̄ponere corā
iudice, & si nō audiet̄ dēt appellare. t̄ Ex hoc infero ad
duas q̄q. p̄ria nūqd̄ citatus ultra duas diet. hodie ultra
unā teneat̄ cōparere ad excipiē. t̄ Rescriptum? Gof. &
Hof. arguūt ad partes, q. teneat̄ ire, all. l. arbit̄r calen
dis. §. i. ff. de arb. & §. d̄ of. del. c. prudētiā. In p̄riū ē. l. nō
vñ. & l. si q̄s ex aliena, ff. d̄ iud. & l. ex quacūq̄. ff. si q̄s in
ius voc. tñ hāc ul. duo iura vñr poti² p̄ p̄ria parte. Cō
cludūt tñ p̄fati Doc. q. ire tenent, si dubitat̄ de dietis,
uel an l̄ra sint obtētā d̄ cōsensu p̄curatorū, quos p̄res
hnt in curia, als n̄ teneret̄ ire, si nullū dubiū ē. Aduerte
q. Doc. hāc eād. q. formāt i d. c. nōnulli, & cōiter cōclu
dūt oppositū, dicētes q. dēt ire ad allegādū priuilegiū suū
p̄ d. l. si q̄s ex aliena, cū si b̄. sed mihi p̄l² placet opi. p̄ce
dēs, qā ubiq̄q̄ notoriū ē, q. citato cōpetit d̄clinatō
ria n̄ tenet cōparere, ut d. l. n̄ vñ. ff. d̄ iud. no. Inn. i c. 2. de
dil. & gl. i c. sup̄ l̄ris, d̄ res. i uer. nisi forsā, q. loq̄t̄ quasi
i t̄er. n̄ris, & gl. i c. ueniēs, d̄ acc. & i c. si Ep̄s. 3. q. 2. & Io.
An. i reg. sciēt̄i, d̄ re. iu. i Merc. facit opt. tex. cū gl. in c.
pastoralis. §. Pisana. d̄ re. iu. Et ad istū tex. dicit q. iste uo
luit, ut saltē euitaret̄ p̄iud. facti cōparere, uel sc̄m erat
dubiū. t̄ Sc̄da q. ē, nūqd̄ teneret̄ p̄cessus si nō cōpare
ret? Dic q. re existēte dubia teneret̄, ēt si p̄ri² n̄ p̄nūcia
ret se iudicē, qā rescriptū tenet mero iure, licet cōpe
tat exceptiō iurisd̄. elisiua, ut satis colligi pōt ex c. nō
nulli. sed hodie p̄t dici p̄riū p̄ c. statutuū, d̄ res. li. 6. in fi.
Tertiū t̄ q̄rit, qd̄ si ad iud. citatē iter est p̄ aquā, & p̄ ter
rā, sed p̄ aquā nō distat ultra unā diet. p̄ terrā uerō quā
tuor, uel ecōuerso, q. uia attendit, an terrest̄is, uel ma
rina? Quidā dixerūt p̄siderād. eē uia usitatorē, & fre
quēt. arg. in §. o. di. c. sape, & l. si putator, ff. ad l. Aq. &
d̄ sp̄s. c. ex l̄ris, & l. cū de laniōis. §. asinā. ff. d̄ fun. i t̄ru.
Gof. & Hof. dūt frequēt² eē, ut p̄siderent̄ itinera ter
rest̄ia,

rest̄ia, maxime t̄p̄e hyemali, quo solet periculosa na
uigatio esse, C. de of. recto. p̄uinc. l. ciuitas. Itē termi
ni diocē. melius distinguūt per terrā, quā in mari, uel
aquis, facit quod no. in Spe. de ci. post prin. & hāc satis
placēt. de materia ista uide plures qōnes Doc. i d. c. nō
nulli. t̄ Gl. i. quārit, qd̄ si literā impetrant̄ ultra duas
dietas, sed iudices conferunt se ad locū propinquū, nū
quid reus teneatur r̄ndere? Gl. ista dicit q. sic, qā hic &
in d. c. nōnulli, solum ponderatur tractus. olim t̄p̄o
re istorū iurū erat h̄c opi. uera, & satis faciebat iste
tex. & rō d. c. nōnulli. sed hodie pōt procedere, dūmō
iudex non exeat locū cōmissionis, ut puta si est deputa
tus in certa diocēsi, non pōt illam exire, sed intra illā
pōt se appropinquare, ut probat̄ in c. statutuū. §. in nul
lo, p̄al. & vñ iudicio meo facta cōmissio in certo loco
non solum, qñ hoc exprimit̄, sed ēt si in commissione
exprimatur diocē. iudicis. Et si dicatur in tali loco cō
moranti, pōt tunc cognoscere in loco morē, licet non
sit intra suam diocēsim, ad hoc b̄o. tex. in c. si. de re. per
mu. & ibi hoc tenet Io. An. quod sp̄ notabis, qā quoti
die accidit. t̄ Gl. 2. opponit de multis iurib. & b̄n̄ soluit.
sed tu de ista materia dic ut latius dicitur in c. interpo
sita. j. de ap. & ibi est b̄o. tex. principalis & fundamētū
huius materiā. Vltima glo. op. vñ. n. quod iustificata ap
pellatione non dēant iudices sup̄sedere, sed p̄cedere
in cā, cum ipsi succedant loco primorum iudicum, ut
i c. ut debitus, de app. Sol. gl. ponit intellectū, quem
s̄. recitauit, ut patet ex ea. Ex quo intellectu collige no.
q. dixi in secundo sumario. Pet. & Abb. ponunt aliū
intellectū, q. isti, quib. nunc scribitur, erant iudices ap
pellationis, & hāc lec. est uerior & notabilior, ut s̄. di
xi. Et ad p̄riū dic, q. procedit, qñ exceptiō, p̄p̄ quam
appellat̄, non uenit ad declinandā, & extinguendā iu
risd̄ictionem iudicis, sed concernit intentionē actōris.
tunc. n. cum iudex appellationis succedat loco primi
iudicis, dēt iustificata appellatione de cā cognoscere.
sed cum exceptiō extinguat iurisd̄ictionē iudicis, dēt
iste facere quod primus iudex erat de iure facturū, s̄.
sup̄sedere, & pronunciare se nō iudicē, alias si dicere
mus oppositū, iste p̄ suā exceptiōē quasi nihil obti
neret, nec huic intellectu obstat. ca. ex parte. l. 3. de quo
Pet. & Abb. opponunt & nō soluūt, qā (ut ibi no.) illi
iudices fuerūt de nouo dati nō p̄ matrē appellantem,
sed p̄ filios, in quos erat actiō dirigēda, & ita potuisset
Papa facere hoc, si uoluisset, sed uoluit supplere d̄ sc̄o.

A D D I T I O.

- 1 Terrestria. Attenditur potius uia terrest̄is, q̄ auest̄is, de quo ultra
Do. Ant. hic satis ēt per Do. Ant. in d. c. nōnulli, de resc. & Archi. in
c. statutuū. §. cū aut. de resc. in 6. & uide Bar. in l. i t̄nere, ff. de ver. sig.
q. Bal. hic, & q. attendi dēt uia breuior, dūmō non sit periculosa, al
le. opi. Bar. in l. ueteres, ff. de exc. tu. sed tu super hoc ar. distingue pul
chre, ut per Bar. in l. i. in fi. ff. si quis cau. lmo. in l. continuus. §. cum
ita, ff. de uer. obl. & ad hoc alle. b̄o. tex. in l. 2. §. pen. ff. si q̄s cau. & re
fert Plutar. in uita Caton. p̄o tribus ēū p̄ cōm̄ a t̄atem p̄niam egisse,
primo, si quod arcanum mulieri credidisset. sc̄do si p̄ aquā traieci
set, & poterat p̄ terrā p̄fisci. tertio si aliquos dies p̄ incuriā sine l̄tu
dio trāsiuisset & adde & imputat̄ alicui casus fortuitus, eo qā nō iui
p̄ uia seu iter cōsuetū sc̄dm Bar. i l. cū p̄ponas, C. de nau. ff. i l. i. ff. de
his q. de re. uel effu. facit qd̄ no. Ang. i §. his igit̄ prin. i t̄st. de iu. & iu.
§. Quo fiat cōputatio dietarū, & qualiter dēt fieri mēsuratio, primo
dicas, q. mēsuratio nō fit a porta, sed a continentibus. adificijs. itē
sit p̄ uia magis usitatā, uel ēt per aerem, si aliter fieri nō pōt, ut Bar.
in l. i. ff. si quis cau. hic alle. & qñ una uia est longior altera, dicas q.
mēsuratio dēt fieri p̄ uiam longiorem, si forte agat̄ de uia hois, ut
per do. Ant. & lmo. in c. nōnulli, de resc. & per lmo. plene in l. con
tinuus, in §. cū ita hic alleg. & uide Bar. in l. i mperat̄or, de app. utrū
aut̄ dicta i t̄elligat̄ sc̄dm legālē d̄sp̄nē, an uero sc̄dm consuetudi

nē regionis, uide gl. & Doc. in c. nōnulli, de resc. & in c. statutuū. §. cū
uero, c. i. l. 6. & adde, q. dicta cōputat̄ a fine diocēsis domicilij ipsius
rei sc̄dm Io. An. in d. c. statutuū, & uide Do. de Ro. in deci. 644. inc. cōi
ter tenet Ro. in antiq̄s. & adde ēt q. dicta in realibus cōputat̄ a loco. i
quo est res, & p̄ d. Car. in cle. i. de resc. & tene menti qd̄ dixit Bal. i l.
si tibi mādauero, ff. cō. q. q. facit dictā nimis lōgā d̄ esse i culpa. S. S.
Terrestria Vide Alex. in consi. 22. incip. cōsideratis uerbis statuti in
4. vol. & quot̄ miliaria faciant unā dietā p̄ mare, tangit Bar. in tra
tu de insula, col. 3. ubi dicit, q. quinquaginta miliaria requirunt SE. S.

S V M M A R I M.

- 1 Excommunicatus & periurus possunt pro defensione ecclesie ipso
rum excipere & opponere illa crimina, quibus ipsi tenentur.
Excommunicati possunt electionem de indigno factam incusare.
- 2 Excommunicati & periuri non sunt ipso iure priuati beneficio.
- 3 Electio facta de excommunicato est ipso iure nulla, si uero excom
municatio uenit post electionem, talis electio potest cassari.
- 4 Periuri repelluntur ab agēdo, uel accusando, sicut alij criminosi:
ab excipiendo uero non repelluntur.
- 5 Replicatio ubi elidit exceptionem, debet primo probari: quia ea
probata manet exceptio inefficax.
- 6 Excommunicatus & periurus, an audiantur tanquam rei uo
luntarij?
- 7 Ius suum dicitur prosequi ille, qui non uult superiorem non ido
neum.
- 8 Exceptio criminis an tollatur per replicationem eiusdē criminis,
& sic an paria delicta mutua compensatione tollantur, nu. 17
- 9 Si tu excipis, q. gabella nō est soluta de contractu, in quo me fun
do, & ego excipio quod nec tu soluisisti, tua exceptio non tollitur
per meam replicationem
- 10 Replicatio debet elidere exceptionem.
- 11 Bannitus potest alium bannitum impune occidere, stante statuto,
quod bannitus possit impune occidi.
- 12 Bannitus ex forma statuti non potest nec agere, nec excipere, nec
unus bannitus potest agere, nec excipere contra bannitum.
- 13 Index potest ex officio etiam parte nō excipiente personas indignas
a testimonio repellere.
- 14 Statutum tollens defensionem tam circa personam, quam circa res
an valeat.
- 15 Appellatio potest tolli per Principem.
- 16 Statutum quod bannitus possit impune offendi ualeat.
- 17 Testis, contra quem excipitur de crimine, non potest contra exci
pientem de simili crimine replicare.
- 18 Calor iracundie non excuset quem ab iniuria.
- 19 Furarius uolens repetere usuras non auditur, nisi restituas
quas extorsit.

C A P. VIII.

Dilecti filij. Per excōicationis, uel p̄iurij
sua defensione quis repelli non dēt, uel sic.
Pro defensione suā eccl̄ia p̄t q̄s opponere
exceptionē excōicationis, periurij, uel aliam l̄timam
exceptionem, nec per replicationem excōicationis,
uel periurij repelli pōt. h. d. Prima pars ponit petitiō
nem appellantis. Secunda dat iudicem, ibi, Quocirca.
Casus liter. Quidam canonicus Gradē. M. nomine ele
ctus fuit in Priorem eiusdem eccl̄ie. sed S. G. & P.
canonici. S. Mariā se opponebant electioni illius, un
de cōtra illos literas impetravit. Ipsi coram iudicibus
constituti proposuerunt, q. dictus. M. non debebat au
diri, eo q. erat excōicatus, & periurus. sed dictus M. cō
tra G. & P. in modum exceptionis & replicationis
obiecit periurium, & excōicationem & replicationē
excommunicationis cōtra S. ut eorum exceptionem
elideret. procurator illorū r̄ndit, q. probatio illius ele
cti super hoc recipi non debebat, quia et si illa ēt pro
bata, non tamen barentur,

Tome Quintus.

C 3

barentur, nō essent propterea a defensione suā eccle-
siā repellendi, & si excōicatio contra dictū electū pro-
baretur in modum exceptionis, repelleret ab agēdo,
sed replicatio excōicationis ēt probata contra S. non
repelleret eū a defendēdo. iudices interlocuti fuerūt,
quod prius reciperent probationes super replicatio-
ne pmissa, p p quod ad sedem Apostolicā appellauit.
mandat Pa. quatenus si est ita, reuocet in irritum quic-
qd fuit factū post appellationē. B.† No. a. quod excōi-
cati uel periuri pnt se opponere contra electionē de
indigno factā in eorū ecclesia, ac illa eadē crimina, q-
bus ipsi tenent, electo opponere.† Ex quo inferit, q- ex-
cōicatus, & piurus nō est ipso iure priuatus titulo sui
bñficii, quod intellige, ut no. Inn. in c. cū nostris, de cō-
ces. prēb. uide quod dixi s. in ca. querelā, de iure iur. fa-
cit c. i. de iud.† No. 3. q- electo petenti suā confirmatio-
nē, vel agēti q- sibi resistentes obstat exceptio piurij,
& excōicationis, & si ista inerant tpe electionis, ele-
ctio fuit nulla, ut in cap. si. de ele. excom. minist. & cap.
cum in cunctis, de ele. & quod no. in d. c. querelā. si aut
supuenerunt, pnt opponi ad effectū repellēdi electū
ab agendo, ut eius electio casset, ut in c. sup. his, de ac-
cu. & dic ut ibi.† No. arg. p locū a speciali, q- piuriū re-
pellit quē ab agēdo. hic. n. dī, q- non repellit quē a de-
fensione suā ecclesiā, ergo aliter agentē repellit. Io.
2. An. hic dicit, q- piurium a non impedit agentē, sed cō-
firmationē petentē sic, q- illius intentionē pimit, si-
cut repellit ordinādū, de tēp. ord. c. si. & testē, s. de test.
ca. testimoniū. Ego dico, q- piuriū nō repellit, nisi quē
admodū alia crimina. nā criminosi a multis repellunt,
ut in c. r. & in c. cū dilectus, de acc. & 4. q. 6. c. oibus. vñ
de criminosi pnt alios denūciare uel accusare, ut in iu-
ribus palle. hic. n. admittunt, quia defendebant eccle-
siā propriā, & fm hoc procedit hic arg. a speciali, an
suspensus officio & beneficio possit agere, dic ut no. j.
cap. proxi.† No. q- ubi replicatio elidit exceptionem,
dēt prius ipsius probatio admitti, quia ea, pbata rema-
neret exceptio inefficax. de hoc tū uide quod in fili di-
xi in c. de ord. cog. & l. circa, ff. de pbat. & plenius in
terminis nostris dixi post Io. An. in cap. a nobis, s. eod.
dic ut ibi.† Gl. r. colligit, q- quilibet admittēdus est ad
defensionē suā ecclesiā, et piurus & excōicatus. Sed
q- hoc, & q- tex. opp. vñ. n. q- isti non essent admittendi;
cum ipsi opponerent se isti electo, & sic erāt rei volū-
tarij, qui cāsent actores, & ad hoc c. exhibita, de iudi.
& quod no. in c. sup. eo. de electio facit c. cū inter. s. eo.
ubi excōicato permittit duntaxat stricta defensio, un-
de prohibetur reconuentio, ne remedium defensionis
permiffum trahatur ad impugnationis materiā, & sic
nullo modo excōicatus potest impugnare alium etiā
ad commodum ecclesiā, ut in d. c. exhibita. Sol. Inn. s.
eod. c. cum inter. fatetur contrarium, dicens excōica-
tum non posse excipere contra petentem confirma-
tionē, ne defensio trahat ad impugnationē, & q- cū
sit extra ecclesiam p p delictum suum, nō interest sua
nec pōt excōicationem, uel aliud crimen obijcere ar-
gu. s. di. c. una tū. & quia cum trabē gesserit in oculo
non pōt festucā de oculo fratris eruere. 3. quēst. 7. c. in
fames. in fi. Ad hāc decre. rñdet, q- loquitur in reo ne-
cessario, q- vñ colligi ex litera ibi, Trāisset in causam
& c. uoluntarius aut dēt primo fundare intentionem
suā in iudicio, quod facere non pōt excōicatus: neces-

sarius autē firmat intentionem suā in personā hoc ip-
so, q- uocatus & citatus est ad iudicium, de iu. cap. in-
telleximus, & in l. inter stipulantem, §. i. de uerb. obl.
Hof. in d. ca. cū inter, & hic tenet oppositum, adducēs
istum tex. in eo, q- isti canonici prius se opponebant
huic electo, & sic erant uoluntarij. Itē adducit casum
de translatō ad alium Episcopatū, cui per canonicum
ad impediendam possessionē opponebatur erimē cū
infamia, contra quam ipse translatus replicat excōica-
tionem, & dicit Clementem quartum diffinuisse, q-
replicatio non elidebat exceptionem, licet ille esset
reus uoluntarius prouocans, nō prouocatus. ideo cō-
cludit Hof. illam distinctionē Inn. inter reum neces-
sarium & uoluntarium non admittendā, nisi illam sal-
uando dicemus fm eum, istum, quia uult malum prēla-
tum repellere, fore necessarium, & non uoluntarium.
Quid enim grauius, intolerabilius, & periculosius est,
quam q- detur lupus loco pastoris, dissipator loco tu-
toris, homicida pro medico, tyrannus pro defen-
sore, inimicus pro aduocato: certe nihil, ut s. de ele. c.
nihil est, & c. ne pro defectu, & 40. dist. c. multi. Itē cum
excōicato referuēt exceptio contra tpalem iudicem
delegatū suspectū, fortius dēt referuari cōtra ordina-
riū, qui est ppetuus, & hoc dictum Hof. dixit Spe. cu-
riā seruare. s. q- excōicatus p ecclesia sua possit oppo-
nere q- petentē confirmationē, et si uoluntarie ueniat, ut
no. in Specu. de actore. §. i. uer. item q- excōicatus. hoc
ē vñ seq. Io. An. Et ad c. exhibita, palle. dicit posse dici,
q- si canonicus excōicatus prouocat ad iudicium dās
libellum, ut cassetur electio, repellit per exceptionē:
si uero contra prouocantem ad confirmationem exci-
pit, et si sponte ueniat, admittet. hoc ē dictum vñ se-
qui D. Ant. nec Inn. p dicit in hoc casu proposito, si be-
ne ponderantur dicta sua in c. super his, de acc. in 2.
col. ubi dicit, q- criminosus non admittitur contra pe-
tentē confirmationē, nisi sua interfit, puta q- sit futurus
suus platus, uel sit patronus. nemini. n. ius suum profe-
quenti obstat exceptio criminis. arg. 4. q. 6. c. oibus. fm
eum. & pondera bene suam rōnem, uult. n. q- excipiens
contra futurum platum suum dicitur ius suum profe-
qui, nedum ecclesia suā defendere. excōicatus autem
non repellitur a prosecutione iuris sui. procedat ergo
dictū Inn. in d. cap. cum inter. cū criminosus excipit tā
quā vnus de populo q- petentē confirmationē, & for-
te posset attentari, q- quilibet ē laicus futurus et su-
biectus esset admittendus q- petentē cōfirmationē, nō
obstante replicatione criminis per rñsionem supradī-
ctam, & facit c. auda cter. in fi. 7. q. 1. ad prādicta etiam
facit, quod no. Io. An. in c. pia. j. c. li. 6. ubi concordan-
do Inn. dicit, non admittitur excōicatus appellans ex-
tra iudicium, qñ aliquod prāiudicium ex omissione
pōt ibi generari. sed in casu nostro prāiudicium gene-
raret huic excōicato si non posset se opponere cōtra
petentē confirmationē: quia obtenta confirmatione
mitteret in possessionē & durius tunc repelleret iux-
ta ea quā leg. & no. in c. ueniēs. 2. de rest.† Opp. hic cō-

cra

A D D I T I O.

§ Periurium. Vide Ro. in fin. 39. inci. tu sai. ubi dicit, quod periurus
non potest agere in causa, in qua fuit periurus. uide Ale. in cōfi. j. col.
2. in 3. uol. & in cōfi. 75. inci. uisus. col. 4. in 5. uol. & in l. si quis maior
col. 6. c. de randa. SEB. SAP.

a tra exceptionem criminis nō dāt replicatio criminis,
& sic vñ q- exceptionem doli nō detur replicatio do-
li, quod vñ ēt probari in lapud Iulianum. §. Marcellus,
ff. de doli exce. Sed q- hoc op. de l. cum mulier, & l. uiro
atque uxore. ff. solu. mat. ubi si q- mulierem repetētem
dotem uir excipit de adulterio, admittitur replicatio
mulieris contra uirum de lenocinio. Ad idem, ca. pe. &
vlti. j. de adul. ubi q- uirum proponentem adulteriū mu-
lieris, mulier admittitur proponens adulterium vi-
ri, & sic mutua compensatione crimina tolluntur. Sol.
gl. si. hic satis in sua materia notanda intrat hanc diffi-
cultatem, & in effectu pro solutione concludit, q- re-
plicatio admittitur, qñ ea non admissa excipiens rema-
neret in lucro, exemplum in d. l. cum mulier, & d. c. pe.
reiciitur uero replicatio, si ea admissa agēs remaneret
in lucro, sic loquitur d. §. Marcellus, & casus est hic. nā
si replicatio istius electi fuisset admissa, admittet iste
electus excōicatus ad agendum, & sic reportaret com-
modum, & sic admittendo, uel denegādo eadem est ra-
tio, ne alter remaneat in lucro, alter in dāno. hoc uult
in effectu tota ista gl. hunc articulum attingit Inno. in
c. intelleximus, de adul. & aliquid posuit in c. si quis
presbyterorum, de rebus eccle. non alie. sed Barto. &
Bal. post Iac. de Are. & But. clarius procedunt in l. cum
mulier, & l. uiro, ff. solu. mat. Et primò ponā duas the-
oricas ad cognoscendum, an & qñ exceptio doli, seu
criminis tollatur replicatione doli seu alterius crimi-
nis. Secundo subiiciam exempla ad maiorem clarita-
tem, quia materia est difficilis. Tertio ponam aliquas
quāstiones notabiles & dubitabiles. Quarto formabo
ex me unam paruam distinctionem pro aliquali intro-
ductione ad materiam. Prima theorica est Legistarū,
& maxime Bar. in d. l. cum mulier, dicentis, q- aut exci-
piens certat de lucro captando, & admittitur replica-
tio doli, ne communis malitia profit sibi, & alteri no-
ceat. exemplum in d. l. cum mulier. uxor repetit dotē,
uel agit ut admittatur ad consortium uiri. maritus au-
tem excipit de adulterio ad lucrandum dotem. mulier
replicat, q- etiam ipse fuit adulteratus. certe admittit
replicatio mulieris, ut ibi, & in c. intelleximus, de adul.
Aut excipiens tractat de damno uitando, & nō admittit
replicatio. Exemplum pone hic in ca. nō, & in l.
apud Celsum. §. Marcellus. ff. de dō. exce. Item fm eum,
qñ sunt actor & reus in pari cā. magis. n. fauendum est
tunc reo excipienti, quam actori replicanti, ar. in reg.
8 in pari cā, de regu. iur. lib. 6.† Et per hoc dicit Bar. post
c Iaco. But. q- si statuto cāuetur, q- non ualeat ipso iure
q-ctus, si nō sit soluta gabella, & nos simul q- ximus, nec
soluimus gabellam, q- si postmodum peto a te, quia vē
didisti, & tu excipis de inualiditate contractus, quia
d non solui gabellam, & ego replico q- nec tu soluisti,
hāc replicatio mea non debet admitti. est tamen alia
rō efficacior, quia propter tuum non soluere gabellā
non ualidatur contractus, & sic hāc replicatio non eli-
dit exceptionē meā, quod facere debet replicatio, ut
j. dicam. Hāc dicit Bar. vera, quando replicatio oppo-
post li. conte. & ad merita causā, ut tunc excipiens cer-
tans de lucro repellatur per replicationem paris crimi-
nis, quo casu intelligitur d. c. cū ecclesiastici. s. eo. quod
no. pro intellectu illius c. secus dicit qñ exceptio inha-
bilans opponitur ad personam. tunc enim non elidit
tur per replicationem paris criminis. ratio, quia reus

eo ipso habilitatur, quod trahitur ad iudicium, iō po-
test excipere contra actorem, nec potest repelli per
replicationem, cum sit reus necessarius ut hic. ita dicit
Inno. j. eo. ca. cū in iure. & uide bo. gl. in c. a nobis. s. eo.
hāc dicit ipse uera, nisi actor sit domesticus & familia-
ris ipsius rei, quia tūc nō poterit ipse reus, licet neces-
sarius, excipere contra personam ipsius actoris, cum
ante ipsum tolerauit in familiaritate, allegat ca. nulli.
de accu. Sed aduerte, quia gl. ibi Inn. & gl. in §. hoc. 2.
q. 7. dicunt illud ca. ponere speciale in episcopo, quia
tenetur habere in sua familiaritate bonos & graues,
ideo non potest contra illos postea excipere. quinimo
Inno. uoluit restringere illum tex. ad cubicularios
duntaxat, quia prācipitur episcopo, ut eos habeat ho-
nestos & graues. 2. q. 7. c. cum pastoris. secus in alijs cle-
ricis quos interdum bonus praelatus tolerat propter
scandalum, quod est bene no. & ex his habes theori-
cam Bar. extensam & declaratam.† Venio ad secundā
quam licet senserit hic Do. An. tamen latius & clarius
posuit Io. And. s. eo. c. a nobis. non adstringens se ad re-
plicationem criminis, sed generaliter loquens dixit, q-
effectus replicationis est resoluerē, uel expugnare ex-
ceptionem. nam sicut se habet exceptio ad actionem,
ita se habet replicatio ad exceptionē. l. 2. ff. eo. ti. opor-
tet ergo ad hoc ut replicatio admittatur, & operetur
effectum suum, q- sit pertinens, & talis quā uiter exce-
ptionem. nam impertinens repellere non potest. alle-
gat ad hoc istum tex. uel q- personam afficiat, ut hic.
Et si diceres, quando dicitur resoluerē exceptionem.
dico, q- non potest dari certa doctrina, sed ex natura
exceptionis & replicationis, potest perpendi confide-
ratis maxime quā sup. dicta sunt.† Ex his inferit ad ali-
quas quāstiones, & primo pone, statutum dicit quod
bannitus possit impune offendi: accusatur Titius, quod
percussit Sempronium, excipit Titius, q- Sempronius
est bannitus, & sic poterat impune offendi. replicat Sē-
pronius, q- etiam ipse Titius est bannitus. nunquid de-
beat admitti replicatio. cōcludit Bar. post Iac. de Are.
in d. l. cum mulier, q- non, quia cum Titius sit reus ne-
cessarius potest proponere omnem exceptionem in-
habilitantem accusatorem, nec potest ipse repelli, ad
hoc optime facit iste tex. & gl. in d. c. a nobis, & quod
i s. dixi.† Secundo quāritur, quid si statuto cauetur,
ut ban-

A D D I T I O N E S.

a Replicatio criminis. Dicit q- periurus testis non replicat de crimine
contra excipientem, ut no. iste in c. testimonium, & melius in d. de te-
stibus. supra de testi. de quo est tex. in c. quicumque. 6. q. 1. ZAC.
b No. hic plenissime, an & quando contra excipientē de dolo, seu cri-
mine admittatur replicatio doli, uel al. etius criminis, & adde his, q-
scribunt D. Abb. & Doc. in c. pe. col. vlti. de adul. & uide pulchre per
Bar. in l. uiro atque uxore, in vlti. col. ff. solu. mat. & per Inno. in ca. si
quis presbyterorum, de re. ec. non alie.
c An replicatio doli, uel alterius criminis, & quando nō admittatur
contra replicationem alterius, dicas q- non admittitur, quando repli-
cans tractat de lucro, ita Bar. in l. Papinianus. §. Marcellus, ff. de doli
exce. & ibi per Ale. sed si replicans tractat de damno, admittitur repli-
catio, nisi in odium feneratoris, ut in ca. quia frustra. de usu. & nisi
qñ exceptio est de inhabilitate personā ad agendum, quia tūc iudex
ē ex officio repelleret, ut in l. quos prohibet, de postu. & habetur per
Inn. in c. intelleximus, de adul. & per Spe. in ti. de exc. in §. si. AN. FR.
c Si statuto. Vide And. Sicu. in cōfi. 93. col. 2. in 1. uol. Are. in cōfili-
101. in fi. & in cōfi. 123. col. 3. & se. SEB. SAP.
d Gabellam. Si tu excipis contra me, quod ego nō solui gabellam, nō
contrahitur replicatio mea, quod etiam tu non soluisti gabellam, nō
iueat me, & uide de hac q- per Do. Anto. hic, & Bar. in l. si. §. de
eo per quem.

a Nullitas. An & quando absolutio possit cōcedi ad cautelam, & quō fiat, & an possit fieri per iudicem appellationis, uide plene per Spe. in ti. de sen. in c. utrautem. in uer. porro. il. j. usque ad uer. postremo. & in uers. quid si scribatur. ubi plene examinatur ista materia absolutio- nis ab excoicatione ad cautelam, & ibi etiam ponit an absolutio iniu- sta teneat, siue quis si ligatus unica, siue pluribus excommunicatio- nibus, & uide etiam in ti. de prob. in c. sz. in uer. sed nunquid. & uide Inn. in c. solet. circa pri. de sen. exc.

b ¶ Iudex absolvere, pōdera bñ, ga in quantū dicebat se probare p testes nullitatē, qñ loq̃ de nullitatē q̃ resultat ex uarietate facti. AN. BAR. ¶ Absolvere. Alios casus ponit i. de Ana. in c. i. inf. de maledi. Alber- de Ros. in l. a. procedente. C. de dilatio. gl. & alii in c. significasti. inf. de eo qui duxit in mari. Abb. & Inno. in ca. ab excommunicato, sup. de rescr. SEB. SAP.

c ¶ Debemus intelligere. Pondera, quia si ista absolutio ad cautelam fit fauore ecclesie, sequitur q̃ indulgum operatur ad fauorem suspen- si, cum illud non petierit, pondera quia opposuit de nullitate; ponde- ra etiā quia non apparet de qua nullitate. uide c. solet de sen. excom. in 6. & ibi scribentes, AND. BAR.

si p[er]titerit eos fuisse culpabiles i eo, p[er] quo late fuerunt
 2 dicta fuit. Op. vi. n. q[ue] p[re]textu suspensionis non pote-
 rat isti canonici repellere ab agendo; quia suspensus ab of-
 ficio, ac et beneficio, non est priuatus cōiunctione hominū
 per c. a nobis, sup. eo. Item suspensi possunt eligere, ut
 in c. si de cle. exc. mi. Sol. gl. i. intrat hanc materiam, &
 (ut clarius intelligas gl. & hanc materiam) primo scias
 3 habere istum tex. duos intellectus principales. Primus
 est, q[uod] isti canonici uenerunt ad curiā, ut in p[re]sentia
 Papæ eligerent, forte p[ro]p[ter] scandalum sedandum in par-
 tibus, & excipiebatur nunc cōtra eos de suspensione,
 ut repellerentur ab eligendo, & tunc litera esset clara,
 quia suspensus ab officio non p[otes]t eligere, ut in c. cum di-
 lectus, de consue. & in c. cum inter R. de elec. & ad c. si
 de cle. exc. mi. respondetur s[ecundum] gl. q[uod] loquitur de suspen-
 sione minori, quam quis incurrit ex participatione cū
 excōicatio; illa n. solum priuat a participatione sacro-
 rū, & electione passiva, non actiua, ut ibi hic loquitur
 de suspensione facta a iudice, uel a canone inferente
 suspensionem in p[re]sentia delicti uel contumaciæ, &
 hæc priuat electione et actiua, ut in iuribus p[re]alle.
 4 Secundus intellectus est, q[uod] isti repellébatur a limine
 iudiciorum, dum agerent super iure eligendi, uel dum
 p[ro]sequeretur electionem iam factam in partibus. &
 hunc intellectum alternative sentit Host. & utrumque
 intellectum sentit Petrus; & tunc urget cōtrarium pri-
 mo formatum, ad quod respondet primo notabiliter
 hæc gl. q[uod] agentem negocia propria, uel ecclesiæ cum
 mandato, & sic nomine ecclesiæ nō repellit exceptio
 suspensionis, ut in contrario, sed promouentem nego-
 cia ecclesiæ nomine proprio sic, quia cum sit susp[en]sus
 ab officio & beneficio, non potest agere pro iurib. be-
 neficii, maxime spiritualib. cum ab illo sit remotus seu
 suspensus, cum eo t[em]p[or]e sua non intersit, p[re]sertim cum
 agit de iure eligendi, q[uod] suspensi exercere nō possunt:
 merito isti canonici p[re]textu suspensionis non pote-
 rant taliter repellere a limine iudiciorum. Ex hac gl. ha-
 bes colligere unum ualde notabile dictum q[uod] suspen-
 5 sus ab officio & beneficio non potest agere pro iurib.
 2 beneficii t[em]p[or]alibus, uel spiritualib. nomine proprio
 tanq[uam] beneficiatus. isti n. canonici dicebant esse suspen-
 si ab officio, & beneficio. unde uerbum suspensionis,
 positū in tex. refert ad officiū s[ecundum] Doc. ut differat a uer-
 bo amotionis, q[uod] sequit. Et aduerte, Io. And. & alii us-
 que ad t[em]p[or]e suum simpliciter transeunt cū hac gl. D. An.
 distinguens has suspensiones dicit, q[uod] suspensus a bene-
 ficio nō potest agere nomine proprio, & iure suo, q[uia]
 priuatus est administratione, & sic sua non interest, ad
 ducit nō in c. cum Vintoniensis, sup. de elec. sed certe
 male adducit. nam ibi gl. nō. q[uod] Doct. hic non reprobāt,
 dicit q[uod] suspensi a beneficio non impediuntur eligere,
 quia talis suspensio non repellit eos ab electione, nec
 a diuinis officiis, unde concludit, q[uod] suspensi omnia ne-
 gotia tā spiritualia, q[uam] temporalia possunt exercere, a-
 deo q[uod] tali tempore tales tenentur officiare ecclesiam,
 quia in p[re]sentia eorum talis suspensio introducta est, ideo
 non debet in eorum releuationem aliquid operari. di-
 cit t[ame]n, q[uod] suspensi modicam sustentationem debent tūc
 habere, ne ex toto egeant, & sic concludit totum op-
 positum. Redeo ad uerba D. An. aut est q[uod] susp[en]sus ab
 officio t[ame]n, & tunc putat, q[uod] cum non sit remotus ab
 administratione beneficii, poterit agere cās t[em]p[or]ales, &

spirituales in iudicio, quia ista non annectuntur ordi-
 ni. fallit in cā electionis, quam agere nō poterit, tum
 quia ipsam facere nō p[otes]t, tū quia annectitur ordini, &
 quia sua non interest. Ego in hoc passu cōcluderem,
 q[uod] suspensio operatur ad limites suspensionis. Aut n.
 quis suspensio ab officio & beneficio, & tunc perpe-
 tuo tene menti dictum huius gl. quam puto uerissimā,
 ut sic suspensus non possit agere nomine proprio tan-
 quam beneficiatus pro iuribus ipsius beneficii. nā t[ame]n
 dēt facere suspensio temporalis quo ad tempus, quātū
 perpetua in perpetuum, arg. in l. quæ de tota, ff. de rei
 uend. & in c. at si clerici, de iudi. Ex hac gl. et inferit, q[uod]
 7 susp[en]sus a beneficio non debet habere redditus bene-
 ficii, cum pro eo agere non possit, quod minus est, ad
 hoc bene facit c. p[re]ter. 2. dist. modicam tamen sustē-
 tationem habere poterit, si non habet, unde uiuat, ut
 dicit gl. nō in d. c. cum Vintoniensis, & gl. in cle. ut hi q[ui]
 de æta. & qualit. in uer. dimidia. facit quod nō. gl. in c.
 pastoralis, in fi. de app. & hoc puto uerius, quicquid di-
 xerit Aegid. in c. peruenit, de fideic. ubi per illū tex. &
 cōm obseruantiam dicit, q[uod] susp[en]sus refertur ad quo-
 tidianas distributiones, & non ad corpus p[re]bendæ.
 ad illū tex. dic. ut ibi nō in 5. solutione, q[uod] illa suspen-
 sio fit postmodum sine p[re]iudicio creditoris, cui red-
 ditus erant adiudicati. Vel dic quod nō intelligitur de
 redditibus beneficii, sed de propriis patrimonialibus,
 & de hoc est bo. tex. iuncta gl. in c. de multa, de p[re]b.
 q[uod] latius declaro in d. c. peruenit. Aut est quis suspen-
 8 sus a beneficio tantū, & tūc tene gl. ualde fin. in d. c. cū
 Vintoniensis, & eā declarando & limitando dico sic, q[uod]
 suspensus a beneficio potest eligere. hoc probatur in
 c. cum in cunctis. S. si iuncto c. cum Vintoniensis, de ele-
 uide gl. in c. cupientes. S. c[on]terum, in uer. a beneficiis,
 de elec. li. 6. & hoc, quia ius eligendi annectitur ordini
 seu officio a quo non reperitur suspensus. hoc nō. Do.
 in c. cum dilectus, de consue. eligi autem nō potest illa
 ecclesia, ubi est suspensus. de hoc uidetur casus sing. in
 c. per inquisitionem, de ele. & nō. gl. p[re]alleg. in d. c. cu-
 pientes. omnia alia uero, q[uod] spectat ad officium, po-
 terit exercere siue sint spiritualia, siue temporalia, &
 sic restringerem gl. in d. c. cupientes, in eo quod di-
 cit quod suspensus a beneficio potest exercere omnia
 negotia spiritualia & temporalia. nā si intelligeretur
 de negociis pertinentibus ad beneficium, a quo est su-
 spensus esset, de directo contra hanc gl. Item quō pos-
 set agere p[ro] beneficio, si ab illo suspensus esset? in hoc re-
 stringo illam gl. ut cōcordet cum ista, & facit ratio. c.
 pastoralis, in fi. inf. de appel. & sentit hic nō. Innocē. di-
 cēs, quod ex quo isti erāt amoti a beneficiis suis, licet
 t[em]p[or]aliter, tamen intra tempus amotionis suæ cōmuni-
 bus negociis ecclesiæ interesse non poterant, q[uod] dicit
 nō. dignū. Aut est q[uod] susp[en]sus ab officio t[ame]n, & tūc nec
 eligere

A D D I T I O N E S.

- a De hoc uide per D. Ab. & per Imo. in cle. quoniam, super gl. in uer. be-
 neficiorum, de ui. & ho. cle. & decide hic, ex his quæ nō. tradi. Dom.
 in c. presbyterum, in 12. col. 28. di.
 b Potest eligere. Adde Old. conf. 286.
 c Adde eundem Old. conf. 49. & quod dixi in apost. ad istum in cap.
 cum dilectus, per eum hic alleg. in apost. in uer. a susp[en]sus, & in c.
 cum inter R. nu. 6. in uer. dilectus, sup. de elec.
 d Elgere. Vide Gem. in c. presbyterum. 28. di. Anto. de But. in c. cū di-
 lectus, de consue. & Ab. in d. c. cum Vintoniensis, col. 5. sup. de cle. ubi
 extollit gl. ibi in uerbo, amiserunt.

eligere potest, nec eligi, ut in d. c. cum dilectus. ubi ple-
 ne de hoc nō. nec alia exercere, quæ sunt deputata or-
 dini, ut in c. i. de sen. & re iud. lib. 6. spectantia uero ad
 beneficium exercere potest, ut in c. presbyterum. 28.
 9 dist. facit c. studeat. 50. dist. Hæc limita; nisi sit pro ta-
 li causa suspensus ab officio, quod per consequētiam
 et censeatur suspensus a beneficio, quod q[uod] contin-
 gat, uide per gl. fin. in cle. cupientes. S. qui uero, in gl.
 nō. nouam, de p[re]n. Et uide ad materiam quod nō. in
 c. sicut, de coha. cle. & mul. & in c. cum bonæ, de æta.
 & quali. & hæc notabis, quia non habes alibi hunc ar-
 10 ticulum ita late decisum. Extra gl. scias, q[uod] Inno. tra-
 ctauit hanc materiam huius absolutionis ad cautelam,
 quæ posset hic omitti, cum eam longe diffusius tracta-
 uerit Io. An. post alios in d. c. solet. Sed ad intellectum
 terminorum dicam hic aliquid breuiter, & primo quæ-
 ro, quare ista absolutio dicitur ad cautelam? Sol. dic.
 quod dicitur ad cautelam, id est ad maiorem securita-
 tem, & ad hoc, ut res sit potius in tuto quam in peri-
 culo; unde alibi dicit lex, quod abundans cautela non
 nocet, ut in l. testamentum, C. de testa. nam p[re]t[er]ens
 excommunicationem nullam, quo casu duntaxat h[ab]et
 3 locum hæc absolutio, ut nō. in d. c. solet, & c. uenera-
 bilibus de sent. excom. li. 6. & hic, si innititur ueritati,
 nulla indiget absolutione, ut in c. per tuas, de sent. ex-
 com. & c. cum contingat, de offic. deleg. sed quia super
 nullitate litigando posset interim sibi imminere aliq[uod]
 p[re]iudicium, ut si p[re]textu nullitatis immisceret se
 diuinis, & postmodum reperirentur aliqua, uel nota-
 retur apud vulgares, quod est excoicatus, & nō se ab-
 stineret a diuinis, & a communione hominū, uel quid
 simile; & ideo, ut hæc pericula euitentur, & res sit in
 tuto, inuenerunt iura, ut peti possit seu fieri hæc abso-
 lutio ad cautelam, ut scilicet de p[re]senti absoluator,
 in quantum opus sit p[re]stita cautione de parendo man-
 datis ecclesiæ, & postmodum litigetur super ueritate
 rei, & si fuerit repertus culpabilis, compellatur satisf-
 4 cere, ut in d. c. uenerabilibus. alias in totū absolua-
 tur. unde secundum Inno. fit ad cautelam istius, qui pe-
 tit, ut tuto & cū bona conscientia, & sine aliquo ser-
 pulo possit se immiscere diuinis. Item ad cautelam aliorum, qui
 nolunt sibi communicare, & ad cautelam eorum, quæ
 iste facturus est, & ne p[re]textu excommunicationis
 infringantur, & similia, quæ studiosus ex se poterit
 cogitare. Secundo quæritur, quando habet locū hæc
 absolutio ad cautelam? Solu. quidam tenuerunt, quod
 in duobus casibus tantum. Primus, quando quis p[re]-
 tendit excommunicationem latam post appellatio-
 nem tantum. Secundus, cum dicit errorem fuisse ex-
 pressum in ipsa excommunicatione: & sic cum p[re]ten-
 ditur nullitas altero p[re]dictorum casuum, ut nō. per
 Inno. in d. c. solet, de sen. excom. lib. 6. & facit tex. in d. c.
 uenerabilibus. sed hic Inno. firmiter tenet, quod quan-
 do ex quacunque causa allegatur nullitas, semper ha-
 bet locum ista absolutio ad cautelam, & hæc opin. est
 communior, & uerior, & communiter tenetur, ut et
 nō. in d. c. solet. nam eadem est ratio, ubicūque p[re]ten-
 ditur nullitas, quæ uersatur in dictis duobus casib. vn-
 de dic. quod causa exempli tex. in d. c. uenerabilibus,
 fecit mentionem de illis duobus casibus, & ea quæ di-
 11 cuntur causa exempli, regulam non restringunt. Vl-

timo quæritur, quis iudex possit ad cautelam absolue-
 re? Sol. dicit Inno. quod quilibet de sententijs per se, uel
 autoritate sua latis; nō tamen posset sententias alio-
 rum relaxare, nisi in casibus suis remittens de hoc ad
 nō. in c. ad reprimendam, & c. pastoralis, de offic. ord.
 Quid autem de iudice delegato in sententia a se non
 12 lata? uide gl. nō. & quod super ea nō. i. d. c. solet. Vnū
 tamen in hac materia semper notabis, q[uod] ubicūque
 fit mentio de absolutione non adiecto ad cautelam,
 intelligitur de uera, & pura absolutione, quæ p[re]sup-
 ponit uinculum. ad hoc uide gl. nō. in c. capitulum san-
 ctæ crucis, sup. de resc. in fi. ubi dicitur q[uod] nunquam ab-
 solutio intelligitur fieri ad cautelam nisi exprimat[ur].
 An petitio absolutionis pure facta p[re]supponat ue-
 rum uinculum, plene dic. ut in c. uenerabilem, de elec.
 hic non sunt alia.

S V M M A R I P M.

- 1 Exceptio excommunicationis non nocet, quin excommunicatus
 possit p[ro]sequi appellationem.
 2 Excommunicatio lata in collegium uel universitatem, an afficiat
 omnes.
 3 Rescriptum quando impetratur, debet impetrans facere mentio-
 nem plene de processu & serie negocij: alias esset surreptitium,
 nisi talis processus sit factus post appellationem, quo casu de eo
 non est faciendum mentio per causas hic positas.
 4 Rescriptum non debet facere mentionem de alio rescripto, quod
 est nullum.
 5 Appellatio pendente nō est innouandum, quomodo ista regula
 intelligatur tam in persona iudicis a quo, quam in persona
 parit.

C A P. X.

Dilectæ in Christo. Per excōicationis
 exceptionē a p[re]se-
 cutione appellationis quis repellere nō dēt. sic
 cōiter summatur, sed hæc summatio non
 continet aliquam dubitationem per c. cum inter, sup.
 eo. & inf. eo. c. si ideo summo sic. Excommunicationis
 exceptione non obstante ualet rescriptum impetra-
 tum in causa appellationis, licet de excommunicatio-
 ne lata post appellationem de grauamine non faciat
 mentionem, & secundum hoc casus est notabilis, &
 forte singularis per quem posset colligi una regula,
 q[uod] de innouato post appellationem, etiam ab interlo-
 cutoria nō est necesse in rescripto facere mentionem
 de quo. inf. dicam. Diuiditur hæc decre. nam in prima
 ponitur appellantis narratio. in secunda appellatio-
 nis commissio. secunda, ibi, Quocirca. Casus literal.
 Inter priorem & cōuentum de Bucellia ex parte vna,
 & priorissam, & cōuentum de Campesina ex altera
 super quibusdam decimis q[uod] vertebatur, ad petiti-
 onem prioris & cōuentus p[re]dictorum commissio fuit
 causa illa abbati sancti Benedicti, & eius coniudicib.
 sed moniales ex grauamine sufficenti ab eis ad sedem
 apo. appellarūt, & nuncium suum ad appellationem
 p[ro]sequendam transmiserunt. Iudices appel. non ob-
 stante tulerunt excommunicationis sententiam in
 easdem. Papa appellationis causam commisit priori
 de Angles & coniudicibus suis, coram quib. pars ad-
 uersa proposuit, q[uod] cum essent excommunicata, & in
 literis appellationis nō fieret mentio de sententia ex-
 communicationis lata p[er] ipsas, literæ non ualebant, &
 quia iudices hanc exceptionem non adittebant, di-
 ctus prior ad sedem apo. appellauit, & causam fecit
 com-

A D D I T I O N E S.

In singulos de collegio. Adde quod notati in apo. ad istum in c. bonae, il 2. nu. 20. in apo. in uer. non potest, & ibi, an & quando exco-
municetur uniuersitas, & qualiter & an talis excommunicatio as-
ficiat successores. sup. de ele. Z A C.

De excommunicatione, an possit ferri in uniuersitatem, & quos li-
get, dicas q. uniuersitas non potest interdici, nec excommunicari
ex delicto unius, uel etiam plurium, tamen si excommunicetur uel
interdicatur, timenda est sententia, ut plene per Do. Fl. in l. usufru-
ctuarius uenari, ff. de usufru. & si excommunicatur uniuersitas, an
singuli sint excommunicati, uide in c. Romana. §. in uniuersitate, de
sen. excom. in 7. & uide per Spec. in tit. de sen. excom. ubi tenet, q. ne
potest excommunicari, quia non habet animam, & uide gl. in c. si-
cut. 7. q. 1. & an qui postea nau sunt, uel successerunt in locum mor-
tuorum, uel eorum, qui se absentarunt, debeant talem excommu-
nicationem timere, uide Bar. in l. quod in rerum. §. si. in ult. q. ff.
de leg. 1. & l. inter stipulantes in §. scimus, de uer. obli. & Ang. in l.
si grege, de leg. 1. & Inn. in c. grauem, de sent. excom. ANT. FRAN.
b Excommunicatus. Quando ualeat impetratio rescripti facta per ex-
communicatum, tradit Cal. in consil. 3. in tit. de refer. & in consil. 12.
in titu. de regula. & multa ponit Fel. in c. 1. colum. 6. sup. de refer. &
in c. 6. colum. 2. inf. eo.

c Nil innouari. Quando procedat illa regula, ponit D. Ias. in l. 1. c. de
bo. po. secundum tab. D. Prapositus in rub. inf. de app. uer. facite ergo
regulam. Corsin. sing. ius in uerbo. app. uer. regula est. D. Vitalis
in trac. clausularum, SEB. SAP.

d Pendente. Remedium attentatorum appellatione pen. non solum
habet locum in attentatis per iudicem, sed etiam in attentatis per
partem ad minus uolentem, & de hoc uide per Bal. in l. 3. c. de app.
& qualiter formari debeat libellus super attentatis appellatione pe-
uide hic per D. Ant. & late per eundem in c. consuluit, il. 2. inf. de ap-
pe. & quod ibi notatur.

¶ An remedium attentato-um habeat locum ita in attentatis per iu-
dicem, sicut per partem, uide Ojd. in cōf. 205. & Do. de Ro. in deci. 190.
inci. licet, in nouis. ubi dicit, non renocantur per uiam attentati quia
sunt attentata per partem, sed per officium iudicis, & beneficio iuris,
& uide et Do. de Ro. in decif. 54. inci. ad instant am. in nouis, ubi lo-
quantur de attentatis lite pendente & eosdem in deci. 60. inci. atten-
tatur in nouis. ubi dicit, q. petuntur reuocar. usque ad conclusionem
in causa, & uide contra eosdem in deci. 188. incip. q. si pars in no-
uis quia omnia sunt notanda ad materiam c. non solum, de appel.

latio enim solum rescindit effectum pronuntiati, & de
uoluit causam ad maiorem iudicē, ut l. per hanc. C. de
tēp. ap. & c. ueniens. de iureiu. Ad l. chirographis. §. si. p.
alle. pōt responderi, quod ibi bona erant affecta, cum
sentētia fuerit lata specificē super illis, ut in l. commis-
sa. ff. de publica. unde per alienationem mutatur stat^{us}
litis contra titulum, ut lite penden. ideo debet fieri
reuocatio. & hoc negat Innoc. Sed quando agitur per
sonali, bona non afficiuntur etiam per sententiam, sed
solū præcipitur quod debeat eam tradere, de quo tū di-
cendum, ut no. in l. r. de ac. emp. & dixi in c. cū Ioānes,
præalle. de fi. instrum. Item & secundo potest responde-
ri, quod si non reuocaretur ibi alienatio non posset p-
sona condemnari, sicut prius. Vel tertio potest dici, q^{uod}
id est speciale in fisco, in cuius fraudē alienatio facta
fuit, faciunt plene circa hoc no. in l. post contractum.
ff. de dona. sed prima solu. ē subtilior. Venio ad gl. quas
præter ordinem solitum in fine referuauit propter ear-
um facilitatem, & omnes claræ satis sunt præter fina-
lem, quæ diuiditur i duas partes. In prima op. quod hic
emanarunt quatuor commissiones. Prima ad abbatem
sancti Benedicti ad petitionem monachorum. Secun-
da ad priorē de Anglesia ad petitionē monialiū appel-
latiū. Tertia ad priorē de Gernemoe ad petitionē mo-
nachorū appellantium. Quarta ad decanum Linconē
ad petitionē monialium iterum appellantium. Et hæc
fuit ultima commissio, de qua ut hic in tex. cui decano
Papa mandat, q^{uod} iustificata appellatione ex parte mo-
nialiū debeat procedere sē tenorem prioris mandati
directi ad priorē de Gernemoe, sed illud fuit tertiū mā-
datū, & nō primū, ut patet ex prædictis, & ex tex. qua-
re male. Sol. gl. quod respectu primi mandati procedit
cōtrarium, sed respectu istius ultimi illud dicitur pri-
mū: fuit enim primum respectu isti^{us} ultimi. facit quod
in simili habetur in c. Ioseph. de uer. signifi. & hoc no.
pro testibus a concordandis. Secundo quærit gl. de or-
dine procedendi p istum decanū, & respondet ut in e-
patet, & in effectu uult, q^{uod} licet iustificetur appellatio
monialium interposita a priorē de Gernemoe, nō tū
per hoc cognoscat de principali causa, sed succedit in
locum prioris de Gernemoe. Hof. reprehēdit gl. dicēs
quod postquam consliterit de grauamine tertiorū iu-
dicum debet iste decanus procedere in causa principa-
li, ut probatur in litera sē eū. & hoc uoluit Papa ut eū
tarentur circuitus. Ioan. An. & communiter Doct. se-
quētes tenent cum glo. & certe glo. procedit ut ius di-
ctat. arg. c. ut debitus. de ap. sed iudicio meo non oportet
nos in illo fatigare, q^{uia} Papa mādauit huic decano
ut iustificata appellatione pcedat iuxta tenorē cōmis-
sionis primæ factæ priorē de Gernemoe, iō inspiciēda
erat illa forma & sequēda. arg. c. cū dilecta. de ref. & si
de nouo acciderēt iste ap. procedendū foret, ut habet
in gl. nisi aliud haberet forma commissionis, ut hic.

2 Pro testibus. No. pro concordia testium, & uide Do. Ant. in c. cum
 Vitonienfis. & c. si autem. de elect.

S V M M A R I V M.

1 Exceptio excommunicationis non impedit appellantem, quominus
 possit suam appellationem proseguire.

2 Nomen collectivum potest adungi verbo pluralis numeri.

3 Ecclesia quando est collegiata, electio spectat ad collegium, confir-
 matio vero ad superiorem.

- 4 Excommunicatus potest stare in iudicio semper ad sui defensionem.
- 5 Eligens indignum priuatur ipso facto potestate eligendi, & talis potestas deuoluitur ad superiorem.
- 6 Sententia ostendit super quare erat contentio.
- 7 Appellari potest a sententia per uirumque partem.
- 8 Appellari potest a sententia iudicis quando fuit commissum condemnari uictum in expensis. limita & intellige ut hic late.
- 9 Appellare non potest pars quæ habuit sententiam pro se. Sententia continens plures articulos potest in effectu dici habere unum plurius sententiarum.
- Index an teneatur condemnare uictum in expensis si non fuerunt petite. & si non condemnauit, an pars possit appellare.
- 20 Quotiescunque iudex potest aliquid facere ex officio suo, & non facit, non potest ab hoc appellari.
- Index non tenetur impartiri officium suum ad commodum priuatum, nisi petatur.
- Index si omisit condemnare partem in expensis petitis tenetur resarcire de suo, alias secus.
- 21 Iudex appellationis potest habere considerationem expensarum, licet non fuerint petite in primo iudicio.
- 22 Appellans simpliciter a sententia censetur appellasse tam in causa principali, quam ab expensis.
- Per appellationem a diffinitiuâ non potest appellans prosequi condemnationem expensarum iamdiu in eadem causa factarum, si tunc non appellauit.
- 23 Institutus non legitime ad beneficium tenetur ad restitutionem fructuum.
- 24 Excommunicatus iuste uolens ligare super iniuriâ excommunicationis, non auditur nisi petita absolutione.
- 25 Iudex appellationis si uidet appellantem fouere iniuriâ, & esse excommunicatum, an debeat pro appellante excommunicato promunari, an expectabit ipsum absolutum.
- Excommunicatus non debet in sui fauorem reportare sententiam.
- 26 Sententia absolutoria potest ferri pro reo contumace, non autem ad iudicatorio.
- 27 Exceptio excommunicationis potest in qualibet parte litis opponi etiam post sententiam ad executionem differendam.
- 28 Sententia lata in fauorem actoris excommunicati non potest mandari executioni nisi post absolutionem.
- 29 Procurator qui appellauit a sententia, an possit appellationem prosequi si postea excommunicetur.
- Procurator tenetur appellationem interponere, non autem ipsam prosequi.
- 30 Excommunicatus auditur dicendo sententiam nullam.
- 31 Excommunicatus an possit petere quod laudum reducat ad arbitrium boni iuri, uel retractari sententiam quæ non transiit in rem iudic.
- 32 Excommunicatus an audiat petens restituere aduersus sententiam, à qua non appellauit.

C A P. XI.

Significauerunt. Per exceptionem excommunicationis a prosecutione appellationis quis etiam originalis actor repellere non debet. & est casus singularis quatenus dicit de actore. Diuiditur in duas partes, in prima ponit querelam appellantis, in secunda instruit iudicem a quo ibi, mandamus. Casus literalis. Canonici de Conare elegerunt P. in suum archiepiscopum Mediolane. ipse uero eam renuit confirmare quendam Zephum clericum instituens in archiepiscopum ecclesie supradictæ, propter quod canonici

ad sedem apost. appellauerunt & causam appel. fecerunt committi præposito sancti Stephani, qui electio nem suam confirmauit, pronuncians ius eligendi pertinere ad capitulum de Conare. & absoluens partem aduersam ab impetratione clericorum, a qua sententia partes ad sedem apostoli appellauerunt & causam obtinuerunt committi abbati sancti Saluatoris Papiensis & præposito Vercellensi. coram quibus ex parte Archiepiscopi & dicti Zephi exceptio excommunicationis fuit proposita contra capitulum de Conare. Iudices non considerantes, quod a prosecutione appellationis prætextu excommunicationis non debeat quis excludi (cum omnis defensio legitima in iudicio excommunicato reseruetur) pronunciauere partem Archiepiscopi non esse cogendam ad respondendum clericis supradictis, propter quod clerici ad sedem apostolicam appellauerunt & significauerunt factum domino Papæ. Vnde mandat eiusdem iudicibus quatenus, si ita est, procedant in causa exceptione huiusmodi non obstante. Ber. & No. ibi. Significauerunt capitulum, & ibi, Capitulum appellauerunt, quod nomen habens si significatum plurare uel nomen collectivum potest coniungi cum uerbo pluralis numeri, & de hoc in c. capitulum sanctæ Crucis. de rescr. & No. 2. quod in collegiata ecclesia etiam seculari episcopus non fundat intentum suum super libera collatione, sed duntaxat super confirmatione; electio uero spectat ad collegium, ad hoc c. 1. de ele. & 18. q. 2. c. 1. iuncta gl. dixi sup. eo. c. cum uenerabilis. No. 3. q. capitulum a potest excommunicari, dic ut plene legi. & no. in c. Romana. §. in uniuersitatē, de sent. excommuni. l. 6. No. quid fiendum cum superior non uult confirmare electionem; debet enim recurrere ad suum superiorem, & potest adiri etiam appellationis uia, grauat enim in non confirmando prout de iure debet, nec tempus est præfixum ad confirmandum seu instituendum, ideo oportet (ut prædixi) recurrere ad superiorem, ut dixi post Do. de Rot. in c. 2. de conce. præb. & Nota ultimo regulam generalem, quod omnis defensio conceditur excommunicato: habet enim semper legitimam personam stadi in iudicio, & extra ubicumque se defendit legitime. concordat supra eod. c. cum inter. & Oppo. uidetur enim, quod legitime potuerit archiepiscopus non confirmare electum a capitulo. nam si capitulum eligit indignum, priuatur ipso facto potestate eligendi, & potestas deuoluitur ad superiorem, ut in c. cum in cunctis, in fi. de ele. Sol. duplex est intellectus. Primus, quod cā indignitatis electi fuit, quare archiepiscopus alium instituit, sed tunc appellatio fuisset iniusta. Secundus intellectus est, quod archiepiscopus prædebat ius eligendi ad se spectare, & non ad capitulum. Et iste intellectus magis placet gl. primæ, & e uerior p. tex. in eo quod fuit pronunciatum ius eligendi pertinere ad capitulum. Nam ex forma sententiæ presumitur qualis erat intentio, ut no. gl. in c. inter dilectos. de fi. instrum. & expressius no. gl. in c. audita, de restitut. spol. & Oppo. 2. uidetur enim, quod capitulum non poterit appellare, cum sententia

A D D I T I O.

¶ Quia capitulum. Vide Ang. in l. 1. §. fi. de acq. poss. Io. de Anan. in c. dilectus. 2. uerbi. adde prædictis. inf. de symo. cum multis congestis per Fel. in præcedenti. uide etiam Fel. in c. eam te. uer. secunda declaratio. sup. de rescr.

tentia fuerit pro eo lata, ut in l. oēm honorem. C. qñ prouo. nō est ne. Sol. dicit gl. 2. & bene, quod imò fuit lata in parte p. capm in eo, quod pars aduersa fuit ab soluta ab impetitione capituli. forte. n. fm glo. capm petijt a parte aduersa expēsas factas in causis, & pronunciari ius eligendi ad ipsum capitulum pertinere, iudices pronunciauerunt pro capitulo quoad ius eligendi, & respectu expensarum absoluerunt partem aduersam, & sic utraq; pars respectu diuersorum appellauit, q. fieri p. ut in c. Raynal. & in c. Raynu. de testa. Et ex hoc intellectu no. quod uictor in principali pōt appellare a respectu condemnationis expensarū omifia, licet pars uicta appellauerit ab ipsa sententia. Per. & Abbas tenent hic trium dicentes, q. ex quo iudex tulit hic sniam in fauorē vnus partis, non p. illa pars dehonestare iudicem appellando duntaxat ex omifione condemnationis expensarum, allegant d. l. oēm honorem. Aduerte, hæc decertatio dependet ab intellectu illius l. omnem honorem. sed cōis opi. ibi & alibi ut inf. allegabo, est in contrarium. Concludendo ueritatem, dic cum quaeritur nunquid uictor possit appellare ex sola omifione condemnationis expensarum; uel quia minus sufficienter condemnatio facta est, distinguere: aut. n. pars uicta appellauit, & non p. uictor ex eo solo appellare, & hoc iō, quia per appellationē aduersarij p. consequi reformationem expensarum, ideo ex quo p. intentum suum consequi sine appellatione, non debet appellare iudicem dehonestando, quod procedit et si pars uicta appellauerit; & appellationem non prosequatur: est. n. ius acquisitum appellato, ut possit illā inuito appellatore prosequi, & iste est uerus casus d. l. omnem honorem, licet gl. aliter ibi sentiat, & hoc tenet Bart. ibi, & Do. de Ro. decif. 364. Spec. in tit. de appe. §. in quibus, ver. 33. & Io. a. And. in addi. & Domi. An. hic: & hoc recte iudicio meo uoluit ille tex. hoc tñ limitat hic Domin. An. qñ fuit omiffa expensarum condemnatio. Si aut sit lata condemnatoria contra reum, & absolutio expensarum pro eo, tunc oportet actorem appellare, si uult expensas consequi, quia non posset releuari ex appellatione aduersarij, cum per illam non suspendatur absolutoria ab expēsis, & sic dicit posse intelligi istum tex. Sed ego non video sufficientem rationem dñæ inter hunc casum, & præcedentem. nam, qñ iudex condemnat minus sufficienter, vñ partem absolvere a reliqua parte, ubi non fuit petita certa quantitas, ut in l. 1. c. fi aduer. rem iud. fm unum intellectum, qui cōiter ibi tenetur, & no. Inno. inf. de re iud. c. cum inter. tamen uideamus, q. per appellationem aduersarij potest uictor consequi reformationem sententiæ, ut d. l. omnem honorem. In hoc tñ distinguerem, q. aut uictus appellat a snia, quatenus erat contra eum duntaxat, & tunc puto, quod oportet uictorem appellare respectu expensarum, siue iudex omiserit condemnationem expensarum, siue absoluerit. ¶ Quia cum tot in effectu sint sniæ, quot sunt articuli, ut l. et. ff. de min. & no. gl. in c. 2. de or. cog. licuit uicto appellare, quatenus facit contra se, & p. snis non reperitur sententia suspensa, nisi quatenus facit contra uictum appellantem, & iō nisi uictor appelleret, non poterit pro se aliquid dicere, facit quod no. in simili in c. cum olim. de cens. & quod habetur in d. l. et. aut uictus simpliciter appellat a sen-

tentia, & tunc indistincte potest uictor reformationem expensarum consequi, quia simplex appellatio a sententia suspendit totam sententiam, licet cōtineat plures articulos, ut in c. Raynal. & c. Raynu. de testa. & sic intelligo & restringo tex. ut in d. l. omnem honorem. Aut uictus nō appellat: & tunc p. uictor appellare. sumus. n. extra casum l. omnem honorem. Et si diceremus contrarium, sequeretur absurdum, quia ex non appellatione aduersarij uictor perderet sumptus factos in litem, & esset in optione iudicis nō condemnare ad expensas p. l. properandum, C. de iud. & c. calumnia, de pgn. & hanc opi. tenuerunt Domi. de Rota, & Bart. & Spe. in loco præalle. ¶ Sed circa prædicta quæro, quid si expensæ non fuerunt per actorem petite, nunquid possit appellare, si iudex tulit pro eo sententiā in principali, & omisit condemnationem expensarum? Domi. de Ro. deci. præalle. concludunt pro maiori parte, quod sic; quia iudex ex officio suo debebat condemnationem facere, ut l. ædiles. §. item sciendum, ff. de ædil. edic. & iura dicunt uictum uictori condemnandum, ut d. l. properandum, & c. calumnia. quidam tñ fuerunt in contraria opi. & sententia, ut ibi refert collector decisionum. sed cum prima opin. uidetur hic transire D. Ant. & Aduerte, quia hæc est subtilis consideratio: nō ubique potest iudex aliquid facere ex officio suo, si non

A D D I T I O N E S.

a Potest appellare. Vide Bald. in c. fraternitatis. sup. de testi. ubi dicit q. si uictor appellauit ab omifione expensarum quam uis talis appellatio non teneat. l. fi. C. quando prouo. non excusatur iudex negligens quin soluat expensas, quod dictum commendat D. laf. in l. properandum. §. si autem alterutra, uerfic. an autem possit appellari ab omifione. C. de iudi.

b Actorem appellare. Adde q. de hoc scribit Ang. in suo consil. 8. quod incipit in Dei nomine & suæ matris, &c. & quod no. D. Abb. in c. finem l. i. ubi prope fi. de do. & contu. in re collectis, & uide quod no. Pe. de Anch. in c. si alias inf. in 3. col. de app. lib. 6. Et pro hac parte, q. ille pro quo est lata sententia super principali, licet contra se in expensis, non possit appellare a condemnatione expensarum, est tex. in l. properandum. §. si autem ex gestis, ibi, nulle pen. tus, si l. C. de iud. sed responde q. ideo ibi non appellat, quia condemnatus in expensis erat manifestus conrumax. sed pro parte q. actor possit appellare a condemnatione expensarum, si reus appellauit a sententia principali, facit, quia amba partes possunt simul appellare ab eadē sententia, ut est tex. in c. Rayn. & c. Raynal. de test. & c. fi. duobus, in prin. de app. & uide Bald. in d. l. omnem honorem. in uer. quæro de tali casu, & ibi in uer. & no. q. ibidem dicit q. idem erit in causa nullitatis, quia si iudex dimisit condemnare uictum uictori in expensis, iudex nullitatis hoc poterit, & quando contingit ambas partes ab eadem sententia appellare, forte super diuersis articulis, an possit appellari ad diuersos iudices. uide tex. Inno. & D. Ant. & D. Card. & ibi eleganter per D. Abb. in d. c. fi. duobus.

c An appellatio ad plures iudices quādo sententia cōtinet in se plures articulos, ualeat dicat q. etiam si copulatiue fiat, ualeat de iure canonico, & intelligitur facta ad Papam, de qua uide Spec. in tit. de appe. §. nunc tractemus. in uer. sed pone aliquis. de app. & ibi per Io. a. And. in addi. ubi ponit & dicit hoc esse uerum, si quando est appellatū ad plures & non est declaratū ad quē sit interposita appellatio, declarabitur intra decem dies. de quo et per Ang. & Imo. in l. 1. in §. si qu. s. de app. & uide Alex. in consil. 143. & 182. in 2. par. consil. AN. FR. q. istum tex. lit. ut est contra tex. in d. l. omnem honorem in uer. nihil capere pro expensis iusta sit, & sic male loquitur D. Ant. AND. BARB. ¶ Reliqua parte. Pondera, quia iste male dicit, quia quando condemnatur in minus, sunt in eodem articulo. ideo non est mirum, si uideatur absolvere in residuo, sed nō est sic in casu expensarum, quia est articulus separatus a sententia. Item sumus in tacito, quando condemnatur in minus, sed quando absoluit ab expēsis, sumus in expresse & expresse nocent, tacita nō, & sic male reprehendit. AND. PAR. Facit contra se. Et ideo cautela est. q. dicat, appello in parte & partibus facientibus contra me. uide quæ dixi in c. inter dilectos, de fi. instrum. AND. BARB.

f Officio suo. Quomodo hoc procedat, late explicat Fel. in c. exceptionem, col. 3. inf. eo. Mod. in l. ubi pactum C. de transig.

si non facit, nō potest ex hoc appellari. dictum est no. Spec. in ti. de offi. iud. §. impedit, ver. quid si iudex tenet Io. And. & communiter Do. post Per. inf. c. proxi. ratio est, quia iudex non tenetur impendere officium suum ad commodum priuati, si non postuletur, ut in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de dam. infe. & no. Inn. in c. ad nostram. l. 2. de iure iur. ideo cōter dī, quod si iudex omittit condemnationem expēsarum, ideo quia non fuit petitum, nō tenetur refarcire de suo: secus, si fuit petitum, hoc no. gl. in c. fi. de resc. & Bar. in d. §. hoc aut iudicium, & d. l. properandum, & d. l. omnem honorem. & quod non possit appellare, quando expensæ non fuerunt petita, sentit Spec. in d. §. in quibus, uerfic. sed quid si uictus, & forte hęc opin. est uerior de rigore iuris; imputet enim sibi victor, quia non petit. magis n. debuit sibi prospicere, quam expectare proprium motum iudicis. Et si diceret, nōne sæpe appellat quis, ut probet non probatum, uel ut opponat non oppositum: in l. per hanc, C. de temp. app. & c. cum Io. de fi. instru. Respondeo, q̄ ob istas causas potest appellare, non autem ut de nouo aliquid petat; quia hoc nō spectat ad iudicem appel. 2. q. 6. c. fi. & leos, C. de app. dicet tu, ergo ex toto iste perdet sumptus, cum nō com petat sibi aliquod remedium: ut in l. terminato, C. de fru. & li. expen. & l. in bonæ fidei, C. de usu. dico quod sic, & sibi imputet, arg. in l. 4. C. de posi. sic limita prædicta, ut possit appellari, quando expensæ fuerunt petita. 1. Fateor tñ, quod si pars victa appellauerit, poterit iudex ad quem, habere considerationem expensarum, licet non fuerint petita in primo iudicio; quia non succedit in locum primi iudicis, sicut ille poterat ex suo officio condemnare, ita iste; facit ad hoc, quod no. Domi. de Rot. decis. 2. §. 4. ubi dicunt, quod ad appellationem alterius partis poterit iudex reformare sententiam, et in fauorem non appellantis, quia succedit loco primi iudicis; facit quod no. Bar. in l. expressim. ff. de app. Vnde consequitur appellatus ex persona alterius, quod ex propria persona consequi non pōt. simile habes in l. petendē, C. de temp. in integ. rest. & in c. auctoritate Martini, de concess. præb. lib. 6. & prædicta bene notabis, quia faciunt ad multa. 1. Subsequenter ad idem quæro, quid si aliquis fuit simul condemnatus in principali, & expensis? Sol. dicit D. Ant. q̄ oportet ipsum ab utraque appellare, & prosequi utraque, quia vna per aliam non suspenditur, & hoc dicit tenere Archi. in c. fi. in fi. de appel. lib. 6. Sed tu aduerte, quia Archi. non sic loquitur, ut allegatur. loquitur. n. ipse, qñ condēnatio expēsarum fuit facta ante diffinitiuam super aliquo articulo; si n. condēnatus nō appellauit, & lapsus est decēdium, non poterit postea in appellatione a diffinitiuā illam condemnationem protequi; & optime loquitur per c. fi. præal. quia illud grauamen non est coniunctum negotio principali: 2. imò plus uoluit Inn. in c. sæpe, de app. q̄ si iudex pronunciat super aliqua exceptione contra proponentem, licet tunc non cōdemnauit in expensis, non poterit postea appellari, si post decēdium sit condēnatio: quia ista est executio primæ pronuntiationis, unde ad propositum dico, q̄ si in eadem sententia iudex condēnauit in principali & in expensis, satis est simpliciter a sententia appellari: quia vnica potest dici sententia, ut in c. 2. sup. de ord. cog. quæ suspenditur

per unam appellationem, licet habeat plures articulos, ut in c. Raynu. & c. Raynal. de testam. Redeo nunc ad contrarium primo formatum per glo. tene sequentem solutionem in gl. quod forte capitulum petijt fructus ab instituto. & hęc solutio est bona, ex qua collige, q̄ institutus legitime tenetur ad restitutionem fructuum; quod tñ intellige secundum ea, quæ plene dixi in c. grauis, de rest. spo. Opp. 2. de contrarietate literę: nam primo innuit istos canonicos fuisse actores: & tamen postea vñ velle oppositum, dicendo q̄ excōicato defensio reseruatur. Item ex quo isti de capitulo erant actores; quia petebant confirmationem, quare non repelluntur prætextu excōicationis: contra c. pia. de excep. lib. 6. Sol. gl. in uer. defensio, quæ intrat hanc materiam. in effectu concludit q̄ isti erant actores, ut satis patet ex litera: sed, ex quo snia fuit lata contra eos, intelliguntur rei. ueniunt. n. ad appellandum stimulari ex sententia; ideo prætextu excōicationis nō debent repelli, ne ius eorum pereat. Ex hac solutione colligitur, quod dixi in sumuario, q̄ ad prosecutionem appellationis admittitur etiā actor originarius. hanc opi. clarius tenet Inn. hic dicens hoc esse expressum; quia non solum reus originarius, sed et actor p̄ appellationem suam prosequi excōicatione non obstante. Et quod capitulum fuerit actor, patet fm eum, quia primo egit coram Archiepiscopo petendo confirmationem Petri quem elegerat, & appellauit ab ipso; quam appellationem prosecuti fuerunt coram præposito. Tertio egit coram abbate S. Saluatoris & collegis, petens sententiam absolutariam latam pro aduersario retractari. Host. hic tenet contrarium: quia is, qui in principali est actor, est etiam actor in cā appellationis, facit l. hi qui ad ciuilia, C. de appe. & quod no. in c. in præsentia, de renun. sicut ergo in principali fuisset repulsus, ita & in cā appellationis. si ergo vult audiri, faciat se absolui; pro hoc facit inf. eo. c. proxi. ubi in qualibet parte litis potest repelli. dicit et, quod si tanto tpe stetit excōicatus, q̄ lapsus sit tempus appellationis exercendæ, non audietur amplius. de se. n. conqueratur, arg. ff. de min. l. cum mandato. non obstat. hęc decr. quæ uidetur admittere actorem originariū; quia quatenus capitulum petebat confirmationem, erat actor, & hoc respectu non dēt audiri; sed eo respectu, quo appellauit ab institutione Cephi, quia tenebat locum rei: quia defendebat iura ecclesię, & hoc respectu debet audiri. Io. And. instat, sed tandem concludit, quod aut appellat excōicatus ab interlocutoria, & tunc finito articulo appellationis potest prætextu excōicationis repelli, ex quo est actor, quia iam opponitur causæ principali, cum finito appellationis articulo aggrediatur iudex causam principalem. facit ad hoc, quod leg. & no. in c. 1. de ap. in 6. sed prius repelli non p̄t, cum ueniat stimulari. Aut appellauit a diffinitiuā, & tenet simpliciter opin. Inn. ut non possit repelli,

A D D I T I O.

1. Principali. Tu pondera, quia snia super expensis p̄t ferri seorsim a diffinitiuā, ut l. Paulus, ff. de rei iud. ergo una est diuersa ab alia: itē quia potest ferri snia expensarum sine snia diffinitiuā, ut in cle. 1. de resc. & in c. fi. eo. tñ. ideo non est mirum, si appellatur a diffinitiuā, & non uidetur appellari a sententia expensarum. unde d. l. omnem honorem. ubi probatur formaliter, q̄ appellatio a principali comprehendit appellationē ab expensis, etiam si fuit facta absolute: 2. expensis, ut probatur in tex. in uerbo, omittā. AND. BARB.

repelli, & hoc propter cōmissionem appellationis & principalitatis; non n. pōt cognosci de appellatione, quin cognoscatur de principali; unde potius p̄p iniquitatem grauaminis saltem re ipsa, & si non ex iudicio proposito dēt audiri et super principali, quam p̄p principale cōmittum ipsum excludi a prosecutione grauaminis. facit c. sacris, de sepul. & qd̄ ibi no. & l. vna, in prin. C. de rei vx. ac. & in c. 1. ne sede va. hanc opi. (vt audiatur) tenet Abb. in c. 1. de excep. lib. 6. & cōter moderni hic hanc opi. credo verissimam, & dico aperte probari per istum tex. nam si bene pondetur snia lata super appellatione, aperte colligitur q̄ capitulum principaliter prosequatur cām, in qua erat actor; fuit. n. pronunciatum ius eligendi ad capitulum pertinere, & confirmatus fuit ab eo electus. Itē patet ex pronuntiatione priorum iudicum in eo, q̄ decreuerunt partem aduersam non cogendam ad respondendum eisdem; & sic capitulum nūc erat actor, sicut prius, non obstat. c. per tuas, inf. de appe. quia illud procedit, cum excōicatus appellauit a snia excōicationis, & fatetur se ligatum, unde cum in oēm euentum sit absolueudus, t̄ ex quo excōicatio tenuit, ut in c. cum contingat, de offi. dele. non dēt audiri uolens litigare super iniustitia excōicationis, nisi prius absolute petat, ne ipsam excōicationem contemnere uideatur, sed hic non fuit appellatum ab excōicatione, sed super alio articulo, nec fatebatur se ligatum, unde non dēt admitti exceptio, ex quo prosequit grauamen per iudicem inflatum. non obstat. c. inf. prox. q̄ uerum est, quod in qualibet parte litis super principali potest opponi excōicatio, & ita loquitur illud c. secus i cā appellationis. Ratio diuersitatis est, quia nulum subest periculum, si repellatur a principali; sed in cā appellationis sic, quia deferretur interim appellatio, & sic non posset se defendere aduersus oppressionem iudicis. 1. Et per hoc soluitur alia quæstio, quæ sequitur in gl. præsupposito, quod audiri debeat, prout supra dictum est, quod erit officium iudicis appellationis, nūquid simpliciter reperta iniquitate snia cassabit illam, an et condemnabit reum actori excōicato: pone exemplum, actor petebat centum a reo. iudex perperam reum absoluit, a cuius snia appellauit actor. constat iudici ad quem, q̄ debuit reus condemnari actori. nūquid ipse faciet hanc condēnationem ex quo opponitur appellanti esse excōicatum? Gl. istam attingit qñem, & ponit duas opi. Prima est, q̄ cassabitur snia de præfenti, ut sic releuetur a grauamine, sed condēnatio deferretur in euentum absoluteionis; quia non dēt ferri snia pro excōicato. Secunda opi. in qua gl. uidetur residere, est, ut et feratur condēnatoria; quia cum non constet illum excommunicatum, cum nec ad probandum debeat admitti aduersarius, ex quo actor est in cā appellationis, nō potest dici q̄ snia feratur pro excōicato. no. rationem glo. vñ n. sentire, q̄ si constaret, non dēt condēnatoria pro eo ferri. Io. And. tenet idem quod su. dixi, ut ratione grauaminis admitti audiatur et super principali. Io. Cal. tenet in prima parte contra Host. q̄ actor originarius audiatur in cā appellationis per istum tex. sed dicit q̄ cassata sententia non debet iudex ferre condēnatoriam, & sic tenet primam opi. gl. sed dēt differri n̄ tps absoluteionis deferendæ. erit ergo hęc di-

uersitas in pronuntiatione ex cā, ut sicut ex æquitate potest se in cā appellationis defendere, ita dēt seruari iustitia, quæ non vult ut aliquid adiudicetur excōicato sup. de iud. c. intelleximus. Et dicit, q̄ iudex appellationis cassando sniam dēt protestari, q̄ per hoc non condēnat reum actori in principali, ex eo quia de excōicatione actori sibi est itē facta fides, & hanc protestationem dicit obseruandam, quia simpliciter cassando sniam, vñ reum actori condemnare. Sed hoc ultimum simpliciter non admitto, & contrarium vñ sentire Bar. in l. cum apud, ff. in. lo. & bene facit tex. in c. cum cā, de re iud. primum tñ tenuit Bart. in l. eos, C. de appe. ubi latius hunc articulum prosequitur. hic tñ non procedo ulterius, quia non est proprie materia nra. ideo alibi dicam. uide in d. c. cum cā. Sed redeo ad primum principale dictum, & est sciendum, q̄ pro primo dicto Calde. 1. facit quod in simili Domini de Ro. decis. 169. dicunt, q̄ licet pro reo contumace possit ferri absolutoria, non tñ potest adiudicatoria, ar. in c. cum inter, sup. e. & l. quāuis indubitati, C. de adul. D. Ant. putat hanc opi. procedere, si reus a principio opponit eum non audiendum, in quantum uelint condēnatoriam obtinere, seu declaratoriam: secus dicit, si expectat conclusionem in cā antequam opponat, quia tunc non p̄t excipi, nec probatio fieri, ut de procu. c. auditis. hęc distinctio D. Ant. mihi nō placet, quia si p̄t obijci ad condēnationem differendā ante conclusionem, ergo & post. 1. Cum hęc excōicationis exceptio sit multum priuilegiata, ut in qualibet parte litis possit obijci, ut inf. c. proxi. & c. pia. eo. ti. li. 6. ubi patet, quod et post sniam p̄t obijci ad executionem differendam, multo ergo fortius post conclusionem ad condēnationem differendam. Et pro hoc facit, quia rōnes positæ in c. pia, præal. militant et post conclusionem. Item quia æquitate suggerente qñque admittitur probatio, & suspēditur primum iudicium; ut in c. past. de cā pos. & propriet. & postmodum rep̄ri hoc idem tenere Spe. in ti. de ren. & conclu. §. 1. uerf. & scias. in hoc tñ articulo credo, quod de rigore iuris posset defendi prima opin. gl. quam sequitur Cal. quia in cōdēnatione seu declaratione cessat illa æquitas grauaminis, quæ fecit excōicatum audiri. sufficit. n. q̄ sibi provideatur aduersus stimulum iniquitatis sniæ per cassationem, nam cōcessum ē regulas iuris ex necessitate durat, quatenus vrget illa necessitas, seu cā, ut in c. Deus qui, de vi. & no. cle. & in c. ex transmissa, de præsc. alia tamen opin. vñ uerior, & minus deuata regu. iur. tum quia sequendo primam opi. fertur snia per partem contra id, quod habetur in l. in hoc iudicio, ff. fam. erc. quod no. in l. 1. C. si aduer. rem iu. & per Inn. de re iu. c. cum inter. Item oriretur alia difficultas, quia ex tempore cessat officium iudicis appellationis. Item adduco bonum tex. inf. cap. prox. ubi certo casu

fit

A D D I T I O N E S.

a 1. Ratio diuersitatis. Tu dicas, q̄ opi. Ho. confunditur per tex. ad hoc mirabilem. in l. liberatus, la. 1. ff. de in ius voc. ubi ille, qui petit absolute, est reus, sed appellans petit se absolui a sententia lata cōtra eum, ergo est reus. uide ibi Gul. & Bal. AND. BARB.

b Cassando sententiam. Nunquid, si iudex pronunciat male iudicatum, importet condēnatoriam, ubi prima sententia, a qua fuit appellatum, erat absolutoria, tradit Ang. Ar. late in l. si expressim, col. 38. uer. quæro de forma ff. de appe. l. mo. in l. in summa, ff. de re iud. & in l. ex consensu. §. 1. ff. de app.

Tomus Quintus.

D

S Y M M A R I U M.

*I Exceptio excommunicationis potest opponi contra actorem in
quacunq; parte litis, & si malitiose reus distulerit opponere
condemnatur in expensis. 22. 23. 24. ubi ponitur, an indistin-
cte hoc casu reus condemnabitur in expensis.
Iudex potest ex officio publice excommunicatum a iudicio re-
pellere.*

2 Exceptio excommunicationis est dilatoria. *Excep-*

Exceptionem. ¶ Reus in qualibet parte li-
tis excommunicationem
contra actorem obiiiciens, auditur, & si mali-
tiose distulerit in expensis condemnabitur,
& dato quod non excipiat, ipse iudex publice excom-
municatum repellat. Diuiditur, nam prima pars ponit
dictum, quod dicit speciale, & exprimit causam. secun-
da ibi, Qui si, puniri iubet reum dolosum. Tertia præci-
pit sine ope exceptionis publicum excommunicationis
repelli. ¶ Casus literalis. Exceptio excommunicationis
inter dilatorias numeratur: tamen si reus illam scien-
ter omittat, nihilominus eam in qualibet parte litis op-
ponere potest, quod est speciale in hac exceptione,
cum aliæ dilatoriae ante litis ingressum sint proponen-
dæ, & hoc statutum est ne aliquis in periculum animæ
excommunicato communicare cogatur; sed si eam omi-
terit ut actor fatigetur laboribus & expensis, condem-
nandus est in expensis legitimis actori. In fi. dicit, si ali-
quis est excommunicatus, iudex officio suo repellat
eum ab agendo, quamuis huiusmodi exceptio non op-
ponatur. B. ¶ No. ibi, In periculum &c. quod cum ex-
communicato nō communicatur sine peccato etiam
in iudicio, quod procedit indubie, cum excommunica-
tus est actor, & sic loquitur iste text. Quid autem, si est
reus, nunquid per se ualeat esse in iudicio sine aliorum
periculo, dic ut legi. & not. in c. intelliximus, de iudi.
¶ No. 2. unam regulam notabilem, quæ pōt ex tex. col-
ligi, qđ terminus præfixus simpliciter ad aliqd facien-
dum, non præcludit uiam ad faciendum seu proponē-
dum id, ex cuius omissione imminet animæ periculum
& hæc est ratio, quare in causa matrimoniali senten-
tia non transit in rem iudica. ut in c. lator, & c. consan-
guinei, de re iud. de quo uide quod plene dixi in c. iura-
uit, de prob. & uide bo. glos. in c. lator, & ibi per Hoff.
¶ No. 3. qđ excommunicationis exceptio potest propo-
ni post lit. contesta. etiam si malitiose non fuit propo-
sita tempore debito. Ex quo inferitur, qđ crimen, quod
potest pponi ordinario tēpore, & extraordinario in
subsidiū, potest illud proponi extraordinario tēpore,
etiam si malitiose fuerit p̄missum ordinario
tempore. Sed certe hoc est propter peccatum immi-
nens, quando urget pariter utroque tempore, alias ui-
deretur secus, argu. in l. auxilium, fi. de mino. ad. hoc gl.
no. in c. ad audientiam. 2. de rescip. & in c. inter mona-
sterium. inf. de re iud. & quod no. ibi Hoff. ¶ No. hic ca-
sum notabilem, in quo fertur sententia condemnatio-
nis expensarum in fauorem excommunicati. optime
facit iste rex. ad no. sup. cap. prox. ut etiam super prin-
cipali possit pro eo ferri in causa appellationis a diffi-
nitua. dicit ta. nen Inno. & placet communiter Doc.
qđ licet hic fiat condemnatio expensarum executio ta-
men differtur, donec excommunicatus fuerit absolu-
tus, uel secundum eum est speciale in pœna istius rei,
qui dolose distulit hanc exceptionem proponere. ego
fateor hoc esse speciale, sed dico, quod sicut inducitur
speciale, quando causa grauaminis est coniuncta cum
negotio principali, ut tunc in causa appellationis pos-
sit ferri sententia etiam pro actore originali, ut plene
dixi sup. c. prox. ¶ Vltimo no. quod in publicis notis iu-
dex supplet ex officio. Item, iudicem posse iudica-

a re de eo, qd est sibi notū, ut notoriū, facit ad hoc bo. tex. cū gl. in l. i. C. qui & aduer. quos. Itē inhabilem p̄t iudex a limine iudiciorū ex officio repellere, et si non repellatur a parte, quia hoc non est simpliciter statutū in fauorem partis, sed publicū, ad hoc l. quos. phibet. ff. de postulan. & tex. cum gl. in c. quārendum. 2. q. 7. qd procedit, et si pars ob culpam suam nō posset excipere, ut gl. in c. aliena. ea. cā & qst. facit qd nō gl. in c. i. d. ele. li. 6. ¶ Nūquid autē possit pars appellare, si iudex b ex officio suo inhabilem non repellit? Io. An. & Doc. p̄muniter sequentes post Pet. tenent, qd nō idē Spe. uult in ti. de of. iu. §. impedit, ubi generaliter dicit iudicem nō grauare, si non facit quod ex mero officio suo face re p̄t, ad qd bene facit qd legi. in l. 4. §. hoc aut iudiciū, ff. de dam. infe. qd est singulariter nō. & uide quod dixi sup. ca. prox. ¶ Quāto tex. hic dicit, qd exceptio ex cōicationis in dilatoriis proponēdis omīssa pōt proponi postmodum, sed reus uenit condemnandus in ex p̄sis, si malitiose proponere distulerit. quēro igitur, qn̄ est tps dilatoriū proponendarū? Sol. gl. i. hinc sum pta occasione p̄sequitur hanc materiā exceptionum proponendarum, & in effectu ponit tres species exceptionum: quādā n. sunt dilatoriæ, quādā peremptoriæ, & quādā anomalæ, & declarantur in gl. sed dic la tius & clarius, qd quādā sunt dilatoriæ tēporales, quādā perēptoriæ, & p̄petuæ: ita distinguit tex. In st. eo. §. appellatur. quādā uero sunt anomalæ respectu naturę earum, quia ex toto nō sequuntur naturā dilatoriā, uel perēptoriā. ¶ Dilatoriæ uerō sunt duplices: qdā n. concernunt ipsum iudic. ut psonam iudicis par tis, uel rescriptum; quādā concernunt ipsum nego ciū principale, seu rē de qua agitur. primæ debēt pro poni & probari añ lit. cont. seu intra terminū exp̄f sum p̄fixū a iudice ad oēs dilatorias proponendas, ut probatur in c. pastoralis. sup. eo. & c. inter monaste riū. inf. de sen. & re iu. & l. fi. C. eo. ti. & nō in l. exceptio nē. C. de prob. ubi satis habes de hac materia, & maxi me p̄ Cynū; postea at proponi non p̄nt nisi ortæ fue rint postmodū, ut in d. c. pastoralis. & c. insinuante, de of. del. & l. 2. de confor. eius. li. uel ubi de nouo puene rūt ad noticiā partis. arg. id. c. pastoralis, & in d. c. ut cir ca. de ele. li. 5. & gl. no. 3. q. 6. c. si qs ep̄orum. §. exceptio uoluit Inn. in c. pastoralis. p̄xalle. & uide qd circa hoc dixi in c. 2. in fi. de or. cog. Rō aut regulariter quare. si n̄ p̄nt opponi post li. cont. est, quia pars li. contestādo di cit se uelle litigare, & sic ingredit negotiū principale sed p̄ istas dilatorias dicit se nolle litigare, cū uenit ad differēdū iudiciū: illæ n. dicunt dilatoriæ q̄ ueniūt ad differēdū iudiciū, ut in d. §. appellant. & sic ex p̄mo tionē istarū post li. cont. resultat qdā p̄ietas ut in ca. cū cā. inf. de ap. & quod ibi nō. merito tanquam p̄rius non debet audiri, ut in c. sollicitudinē, de ap. & in l. ubi repugnantia. ff. de re. iu. Idē dicēdū, cum proponūtur post terminū datū ad dilatorias proponendas, quia il le succedit loco termini iuris. l. i. cōt. iō dēt eodē iure cū illo cēferi. d. c. pasto. & nō. Inn. in c. ex rōne. de ap. facit c. maiores. de bap. ratio aut exceptionū est, quia qd de nouo supuenerunt, uel ad noticiā nouiter pro ductę sunt, nō fuit liber consensus in litigādo; q̄a igno rans non consentit, ut l. nec ignorans. C. de don. & l. si per errorē. ff. de iur. om. iu. ¶ Dicit tñ nō. ista gl. qd excep tio declinatoria circa iudicē nō solū dēt proponi añ

li. cont. sed et ante alias declinatorias: quia proponen do alias corā iudice, v̄t approbare personā iudicis, & sic non pōt postmodum iudicē declinare. & idem te net gl. in c. inter monasteriū. inf. de re iu. & ibi plene p̄ Doc. hanc tñ opi. sequitur Bar. in l. quidā consulebant. ff. re iud. & l. fi. C. de excep. & l. nō v̄t. 2. ff. de iud. & placet mihi hęc opi. quia quēadmodū producendo testē uideor ipsius personā approbare, & postmodū repro bare nō possum. 4. q. 2. c. testes. §. si quis testib. ita & ip sum iudicē approbo litigando corā eo sup̄ aliis dilato riis, facit c. insinuante. de of. dele. & plenius dicā in d. c. inter monasteriū. Ideo cautela est ad euitandas opi. qd exceptio p̄ iudicē proponat simpliciter, aliæ uero dif ferant in exitū istius, aut proponantur sub conditio ne, si prima nō procedit. Si uero pponuntur oēs sim pliciter, dic qd v̄t in dubio proponere illam q̄ est p̄ iu dicē, & alias sub cōditione. ar. in c. cām quā. de rescri. & ita uoluit Bar. in d. l. quidā consulebant. quod est nō tādū. Secundæ dilatoriæ. s. concernentes negociū prin cipale, sunt illę, q̄ concernunt ipsam rē, de qua agit, ut est dilatoria solutiōis: unde si petis a me x. & ego dico qd ego nō teneor tibi soluere, nisi hinc ad annū, q̄a sic fuit a principio cōuētū, uel fecisti mihi pactū ex post facto, de hoc est dubiū qn̄ debeat proponi & probari, de hoc p̄ gl. hic, ut in d. l. exceptionē. & plene p̄ Inn. in d. c. pastoralis, & per Bar. & Cy. in d. l. exceptionem, & conclude sic maxime post Inn. qd aut exceptio opponi tur ad processum ut repellat actorem ab agendo, & de bet proponi & probari ante li. cōt. sic seruatur in aliis dilatoriis, nō n. potest actor agere ante tempus, ut in l. continuus. §. eoq; tempore. ff. de uerb. obliga. & litem quia. ff. de pac. Aut opponitur ad merita causæ. s. ne cō demnetur ad soluendum ante tps, & tunc sunt opinio. Quidam dicunt, qd debent proponi necessario ante li. con. & probari, unde non sufficit post li. con. propo nere, & probare, & hoc dicunt p̄ illā l. exceptionē, q̄ sic uidetur loqui, & ita uidetur uelle gl. hic, & in d. l. ex ceptionem. & in d. c. exceptio, & ita tenuit quādoque Pet. ut ibi recitat Cy. & hoc quia proponendo post li. contest. uidetur proponere causam subterfugendi iu diciū, & hanc opin. recitat et Inn. in d. c. pastor. Alii di cunt, qd satis est proponere, & p̄bare post li. cōt. tex. in d. l. exceptionē, dū dicit, qd dēt pponi ante, loquit̄ cōsilio, & nō de necessitate, & hac opinio v̄t cōior, & eā tenet Inn. in p̄xal. c. pastoralis. & Bart. in d. l. ex ceptionē. & lac. d. Are. & Pe. ut ibi recitat Cy. & mihi pl^o placet

A D D I T I O N E S.

a Iudicare. Vide D. Ant. de But. in c. bonę. co. 6. su. de postu. p̄xla. ubi dicit, quod ubi constat aliquid iudici ex actis potest supplere in nota rio, etiam si pars non petat, quem sequitur Al. x. in l. i. C. ut quā de sunt aduo. par. iu. suppl. & Fel. in c. cum ordinem. col. 7. uer. prima declaratio, & colum. 10. uer. quinta declaratio. sup. de rescrip. b Si iudex. Iudex ubi potest ex officio agentem repellere, si non repe lit, non potest tamen ab eo appellari. Ad idem uide do. Ant. hic in 4. col. circa me. uer. quid si iudex. & Pet. de Anc. post Lap. in c. pia, in an tepe. co. de excep. lib. 6. c Ortæ fuerint. Alium casum, in quo exceptio dilatoria potest opponi post li. cont. ponit Ang. in l. si quis libertatem. ff. de pet. hgr. quem sequitur Fel. in c. super eo. supra de of. del. in prin. uidelicet quando tertius comparat pro suo interesse, & casum in quo exceptio dilato ria superueniens post litis cont. non potest opponi, ponit Bar. & Bal. in l. nihil. C. de procu. uidelicet quando post dilatorium superuenien tem allegatus est aliquis actus ulterior circa merita causæ cum parte aduersa, q̄a tunc sicut li. con. sequens excludit dilatoriā, uide Fel. in c. sum. M. Ferrar. enis, uer. & hic incidenter, supra de constitutio. §. 5.

placet. nam si opponitur ad merita cāæ, satis est eam proponere post li. contest. Concludit. n. actorem. ma le petere, ut in d. iuribus Host. in d. c. pastoralis, tenuit 33 primam opi. & d. Ant. secundam. ¶ Sed circa hoc quæ ritur, vsque ad qd tps hoc ultimo casu p̄t probari? Inn. dicit ibi, qd vsq; ad conclusionem in cā, & non postea; dixerunt quidam qd per testes probari non p̄t, nisi an te publicationem attestatorum super principali: sed tu dic melius, qd aut articulus, qui nunc formatur, est directe contrarius primo; & procedit hęc opi. & pro batur i. c. fraternitatis, de test. & sic intellige & restrin ge gl. in l. peremptorias. C. senten. rescin. non pos. Aut non est directe contrarius, imò ambo facta sunt com passibilia, & tunc potest probari postea sicut obserua tur in qualibet peremptoria, ut plene dixi in cap. i. de ord. cog. & facit c. finem. de do. & cont. & in c. de testi. sup. de test. exēplum primi, si post publicatas attesta tiones dico qd ego promisi dare non pure, sed ad tps. Exemplum secundi. si dico qd ex post facto fecisti mi hi pactum de non petendo vsque ad annum; hic. n. cef sat timor subornationis, sicut in qualibet alia perem ptoria compassibili cū facto principali, & hoc exp̄f seuoluit Io. An. in hac dilatoria absolutionis, in addi. Spe. eo. ti. §. nunc dicendū. facit qd nō. Bar. in auth. qui semel. C. de prob. & facit optime tex. in d. c. exceptio nem. ¶ Ad idem q̄ritur, quid si hęc exceptio dilatoria solutionis non fuit opposita? conclude post Bar. in d. l. exceptionem, qd aut de eo non constitit iudici, & tūc simpliciter condemnabit fm instrū, & probationes actoris. Aut constitit iudici, qd reo cōpetebat hęc ex ceptio, licet non fuerit opposita, & tunc aut inerat obligationi, ut puta, quia a principio fuit cōuentum ut fieret solutio post biennū, uel fuit oppositum pa ctum in continenti de non petendo intra biennū, & tūc quia hoc pactū v̄t inesse illi obligationi, ut l. lecta, si. si cert. pet. iudex dēt illum condemnare ad soluendū in termino, quia de qua re iudex cognouit, de ea dēt pronunciare. l. de qua re. ff. de iud. & c. cum super. de cā pos. & prop̄i. & in hoc casu intellige Inn. in d. c. pasto ralis. Host. tñ ibi dicit, qd iudex dēt duplicare inducias per ea q̄ h̄r in c. vno. de plus peti. sed de hoc ultimo dic, ut ibi nō. Aut pactum de non petendo intra bien nium fuit appositum ex post facto, & tunc iudex con demnabit pure: quia ex quo nō opponit exceptio, re manet actio non elisa fm Bar. & nō. bñ hoc dictum, & ita restringe dictum Inn. ex quo hēs, qd iudex nō dēt supplere peremptoriā ad cōmodum partis non oppo nentis, licet de ea constet, facit l. i. §. hoc aut iudicium. ff. de dam. inf. & qd nō. Inn. in c. ad n̄ram. 2. de iure iu. se cus ubi constaret nullum ius cōpetere actori, ut in c. sacerdotib. u. q. i. nō. Inn. in c. i. de of. dele. & in l. si pu pilli. §. videamus ff. de neg. gest. & uide qd nō. Bar. in d. l. lecta, & hęc de dilatorijs. ¶ Circa peremptorias dic qd quādā sunt peremptoriæ respectu actionis, ut quia directe opponuntur actioni, ut pactū de non pe tendo: qdā sunt peremptoriæ respectu intentionis, ut qn̄ non cōpetit actio, puta, quia reus soluit, ut dixi sup. super rub. Item qdā peremptoriæ concernunt ipsam obsonem, ut pactum de non petendo. Quādā uero concernunt exactionem, ut est exceptio, q̄ com petit uiro; cū conuenitur super restōne dotis, ut nō te neat ultra, quā facere possit, de qua in lalia, & in l. ex

diuerso. ff. so. ma. Itē pone exemplū in exceptione cō p̄sationis, ut in l. qd in diē. §. i. ff. de cōpen. primę exce ptiones regulariter dēt proponi & p̄bari post litem contesta. usque ad conclusionem in causa. d. l. perem ptorias. intelligendo tamen, ut dixi in d. c. i. de ord. cog. ni. & secundum quod supra dixi in dilatoria solutio ne. non autem possunt proponi ante litem contesta. quia cum istæ cōcernant negotium principale, oportet qd prius partes ingrediantur iudicium super ipso negotio principali; quam deueniant ad conflictum, sicut in bello materiali, nō enim prius possunt pugna re, quam utraque pars ingrediatur in capum. hoc fal lit in exceptionibus litis finitæ, quæ possunt opponi ante, & post, ut est exceptio rei iudicatæ, transactio nis, uel iurifurandi, de quibus dicendum, ut in cap. j. de li. contest. li. 6. ratio est in illis, quia cū super instan tia lis inchoata fuerit, & finita, noluerūt iura, ut pars iterum compelleretur assumere nouum iudiciū, quia sic processus posset esse infinitus. Item fallit ubicun que peremptoria est notoria. Quia tñ in notorijs non debet iudex pati causam deduci in iudicium, ut est bo. tex. in c. qm̄, de si. presb. uoluit nō. Spe. in tit. de excep. §. dicto. uer. sed pone, & uer. maritus, & nō Io. An. in c. i. Idem si probatur per instrumentum. ¶ quod actor n̄ hil excipit, seu excipere potest, ut nō. dicit Io. And. in addi. Spec. eo. tit. §. d. uer. sed an reus. Idem ubicunque exceptio b̄ concludit actori ius non competere, ut pu ta, si excipio, qd ego solui, possum enim proponere an te lit. contesta. & impedire contestationē, quia si nul lum ius competit actori, ergo non potest agere, quia sine actione nemo experitur, ut l. si pupilli. ff. de neg. gest. ergo non teneor intrare iudicium, & hoc tenet Bar. in l. cum quærebatur, & l. vir bonus, ff. iud. solui. & bene facit ibi tex. uide aliquas alias exceptiones in materia per Spe. in d. §. dicto. uer. hoc tamen fallit, & per Arch. in d. c. testes. §. exceptio. 3. q. 6. ¶ Item scias, qd si istæ exceptiones peremptoriæ omittuntur in in stantia principali, possunt opponi in causa appellatio nis, ut in c. cum Io. de si. instrū. & l. per hanc. C. de tem po. app. nisi malitiose fuerint p̄termisse. uide ad hoc quod nō. gl. & Host. in c. inter monasterium, de re iud. & in c. ad audientiam. 2. de rescri. & hoc sequitur Do. Ant. hic, quod est nō. secus in dilatorijs. illæ enim indi stincte proponi non possunt in causa appellationis, ut est tex. nō. lita demum. C. de procur. et hoc quia in cā appellationis durat effectus contestationis factæ in principali, ut in c. per tuas, de appel. et in l. fi. C. de temp. appel. ¶ Conclude tñ, qd in illis casibus, in qui bus poterant proponi in causa principali post conte stationē, poterunt regulariter opponi in cā appella tionis, quia appellatio suspendit effectum actionis vs que ad tps lit. cont. ut dictis iuribus, et l. i. ff. ad Turpil. et in c. ueniens, de iure iu. et nō. Bar. in lita demū. Aliæ vero

A D D I T I O N E S.

a Iudex. Vide Pa. de Caf. & Alex. in l. ubi pactum. C. de transa. ubi di cunt iudicem non teneri supplere exceptionem, etiā quæ inest obli gationi. uide Fel. in cap. cum ordinem. uer. sic. 6. declaratio. de re scrip. SEB. SAP. b Exceptio. Vide Fel. in cap. super literis. in fi. uer. vlt. in quantum Abb. ubi reprobat Abbatem ibi tenentem, qd omnis exceptio perem ptoria potest opponi ante litem contest. dum pars statim & incon tinenti uelit probare eam, & idem reprobat hic, uer. sic. datur alia Fallentia. SEB. SAP.

vero peremptoria non cōcernentes principalē obligationem, sed exactionem possunt proponi; & probari post suam, ut d.l. ex diuerso, in fi. & l. qd in diem, de compen. & idem in sim. & uide ^a gl. in d.c. exceptio, 19 & no. Cy. in d.l. exceptionem. ¶ Quādam sunt (vt dixi) exceptiones anomalæ, quæ non sequuntur regulam aliarum, de perēptorijs habuisti sup. multa exempla, ut patet in illis quæ possunt opponi li. conte. uel post sententiam de dilatorijs potest exemplum poni in snia excōicationis, quæ potest opponi in qualibet parte iudicij, & uide bon. tex. in cle. una, eo. tit. Itē exceptio falsi procuratoris, & qualibet alia, quæ reddit iudicium retro nullum, potest opponi quādo cūque, de quo in c. in nostra, de procu. & in l. licet, C. eo. dico tamen, q̄ exceptio excommunicationis potest opponi, etiam post conclusionem in cā. ar. in cap. pia. præal. & no. uoluit Spe. in tit. de renun. & conclu. §. 1. ver. & scias. ¶ Regulariter autem post conclusionem non admittuntur aliquæ probationes, nec etiam allegationes, ut in c. cum dilectus, ^b de fi. instr. no. Inno. in c. pasto. de cau. pos. & proprie. nisi æquitas magna cōtrarium suadeat, ut in c. pasto. no. Spe. in uer. præal. & 21 hæc sufficiant quoad materiam primæ gl. ¶ In eo q̄ gl. ista uariat, an probata exceptione excommunicationis processus prius habitus remaneat nullus, ^c dic melius, q̄ aut probatur excommunicatio contra iudicem. & dic ut leg. & no. in c. ad probandum, de re iud. Aut contra partem, aut contra reum, & non nocet excommunicatio, ut in c. intelleximus, de eo tamen dic ut leg. & no. in c. cum inter. & c. dilecti. sup. e. Aut contra actorem, & si sumus in causa appellationis dic ut sup. c. proxi. & si in causa principali, aut agebatur coram ordinario, & ualent gesta, antequam repellatur, ut in c. pia, eo. tit. lib. 6. Aut coram delegato, & dic ut 22 in c. 1. de resc. eod. lib. ¶ Opp. & videtur, q̄ si scienter omittitur exceptio excommunicationis ante lit. contest. non possit opponi postea, ut in c. insinuante, de offi. deleg. Sol. gl. 3. hoc esse speciale in excommunicatione, ut dixi sup. ratio specialitatis colligitur ex tex. & facit hæc gl. ad id, quod dixi in notabilibus, & aduerte, quod enim hic dicitur, procedit quando excommunicatio opponitur dilatoria, scilicet differendum lites modo prædicto: si uero peremptorie, puta ad inferendam electionē nullam p̄p. excōicationem eligētium, tunc opponitur post lit. cōte. sicut alia peremptoria. 23 ad hoc quod no. in d. cle. i. e. tit. ¶ Op. & vī, q̄ reus non debeat condemnari in expēsis, si excōicationem probat contra actorem, qm̄ actor non frustra fecit illas expēsas, cum teneant omnia gesta, donec expellatur, & eo absoluto poterit illis uti, ut in d. c. pia, eo. tit. lib. 6. Sol. dicit gl. in ver. condemnandus, q̄ olim processus erat nullus, alias procederet contrarium: hodie uero secus, ut in d. c. pia, & sic sentit q̄ hodie h̄et locū ista condemnatio expensarum, & hoc respectu excōicationis actoris, sed respectu iudicis dicit gl. processum non tenere, si excommunicatio erat notoria per d. c. ad probandum, de re iud. sed gl. non aperit, an malitiose differens opponere contra iudicem sit condemnandus in expēsis, cum frustra alia pars reperiatur expensas fecisse circa processum nullum. Ego credo, q̄ aut actor ignorabat, & habebit locum condemnationis per rōnem huius tex. Aut sciebat iudicem excōica-

tum, & seipsum decipit. ideo dēt cessare cōdēnatio, ad hoc l. ff. de act. emp. & quod no. in d. c. ad probandum. Item respectu partis, dicit Io. And. per rationem huius gl. & hunc tex. q̄ si malitiose distulit reus opponere exceptionem excōicationis contra rescriptū impetratum ab excōicato, q̄ locus erit cōdēnationi expensarū, cū expensæ litis interim sint perditæ, per c. 1. de

A D D I T I O N E S.

¶ Et uide tu, quia Panor. hic uult, q̄ ista exceptio, ne maritus exigatur ultra quam facere possit, sit peremptoria, & idem uoluerunt gl. & Bar. in l. 1. C. de iur. & fa. igno. sed in hoc errant, quia in d. exceptio, q̄ quis non exigatur in effectu ultra quam facere possit, quæ cōpetit marito damnato in solidum socio militi donatori, est exceptio dilatoria: ita tenet gl. ordi. melior de iure, & no. in d. §. appellatur, in uer. agentib. in fi. de fi. inst. eo. & ibi Ang. de Are. gl. & ibi ipse met. Bar. in l. 3. ff. de excep. Bar. & alii in d. l. ex diuerso, §. fi. ff. de ma. Bar. in l. q. nomine. in fi. ff. de cond. ind. Ful. & Ias. in d. l. 1. & istud apparet uia ratione. nam illæ dicuntur exceptiones peremptoriae, quæ in totum & in perpetuum tollunt intentionem agentis. Ista uero, quæ non tollunt in totum, sed differunt aliquod tps, sunt dilatoriae, ut declarat tex. in d. §. appellatur. Sed sic est, q̄ exceptio cōpetens marito donatori, & similib. nō tollit in totum, sed differt, quia possit maritus fieri soluendo, qd lex in dubio præsumit. l. si defunctus. C. arbi. tuto. ergo apparet q̄ est exceptio solum dilatoria, item non competit nisi marito, ergo eo mortuo cessat, solum ergo est dilatoria. Tercio patet, quia si maritus soluat, non repetit, quare? quia ista exceptio censetur dilatoria, nā si censetur peremptoria, possit solutū repetere. l. quo nomine & l. nā & si maritus, ff. de cōdi. inde. ¶ An exceptione quis conueniatur ultra quam facere possit, si sit dilatoria uel peremptoria, uide q̄ h̄r in l. sunt, qui ff. de re iud. ubi per Bar. in l. 4. ff. de exce. & in l. si creditores, ff. de sepa. & uide Bar. in l. cura. §. de fidei. ff. de mu. & hon. ubi dixit, q̄ est temporalis, quia non prodest ei, qui postea locupletior factus est, & qd̄ uoluit Bar. in l. 3. præal. & in l. sed maritus, C. so. mar. & in l. non tū. §. eos de ex. tu. & uide Pau. de Cast. in consi. 111. ubi dicit q̄ talis exceptio potest opponi et in executione sententiæ, & quibus personis competat talis exceptio, & quib. nō, uide gl. & Abb. in c. cū tu. de usu. ubi inter reliqua dicit, q̄ debitor pauper in fo. consci. nō tenet ultra quā facere possit, & uide Ang. l. 1. §. hæc stipulatio, ff. si cui plus quā p. l. Fal. A. F. in c. cum dilectus. Vide ibi Fel. ampliantem, & limitantem pluribus modis, & D. Ias. in repe. l. adm. onendi. in uer. ex supra citatis omnibus. ff. de iureiur. SEB. SAP.

¶ Nullus. Tu uide et gl. in l. exceptiones autem perpetuæ, & in l. si ff. de exce. gl. & ibi Pau. de Cast. in c. inter eos, ff. de re iud. est et tex. apertior, q̄ exceptio, ne quis conueniatur, nisi in quantum facere potest, potest opponi et post sniam in l. qui id quod, in prin. ff. de don. & l. Nefen. ff. de re iud. Quod limita, ut p. Bal. in l. ab executione, circa fin. C. quorum ap. non reci. ut sit uerum nisi iudex ante sententiam statueret terminum parti ad opponendū oēs exceptiones peremptorias, dilatorias, & anomalas, prout tota die fit, tunc si istæ exceptiones, quæ diminuunt executionem, non fuerunt oppositæ ante sententiam, non poterunt et opponi post sniam, quod si est uerum, multum limitat istam doctrinam Panor. & Bal. in l. 1. C. de iur. & fa. ign. istam limitationem simpliciter sequitur D. Alex. de Imo. in d. l. ex diuerso, §. fi. & nullus contradicit, bene facit tex. in c. pasto. sup. e. tū ille tex. loquitur. in exce. dilatorijs, teneas semper cordi, quia in practica quotidie fit. secundo limita nisi tales exceptiones fuissent oppositæ ante sententiam per partē & reprobatae per iudicem, tunc non possent opponi post sententiam in executione, ratio est, quia ex quo fuerunt expresse reprobatae dicerentur tunc opponi contra sententiam, nec essent tunc compassibiles cum sententia. gl. est ord. in d. l. Nefen. §. fi. no. Dy. & Bar. l. d. l. ex diuerso, §. fi. Bal. in d. l. ab executione. Ne. Nūquid autem in istis casib. & similib. in quib. tales exceptiones peremptoriae possunt opponi post sententiam possint etiam opponi post tempus quadrimestre, quod datur condemnatis ad soluendum. gl. est multum sing. q̄ sic, quam multum not. ad extensionem huius doctrinæ in d. l. ab executione, in ver. excedat, circa med. quā Bar. ibi multum no. commendat.

¶ Circa hoc de exceptione peremptoria an possit opponi post sniam & infra tempus quod datur iudicatis ad soluendum, dicas q̄ regulariter non pōt opponi post sniam, nisi per minorem restitutum in integritudinem ad opponendum, ut in l. peremptorias, C. sent. rescin. non pōt de quo et per Pau. de Cast. in l. 1. C. de iur. & fa. ign. post alios. & uide gl. ordi. in l. ramerfi. ff. de excep. rei iud. & in l. post rem. in §. 1. ff. de transa. & uide Spec. in tit. de exce. in §. 3. uerbi. hoc tñ ubi ponit septem casus, in quibus admittitur post rem iudicā. ANT. FRAN. ¶ Adde q̄ cū exceptio semel est opposita, & sup. eo cognitū, & iudex pcessit ad ulteriora, q̄ ulterius nō pōt deduci ad eundē finē. Ro. cōsi. 312. & q̄ exceptiones possint opponi post sniam, uide Anch. consi. 60.

34 de rescr. li. 6. ¶ Sed extra gl. quæro, nunquid indistincte habeat locū hæc condemnatio expensarū data inualiditate processus, dic, q̄ non. Primo enim requiritur, q̄ malitiose reus distulit opponere, ut patet ex litera. & iō dicit Inn. q̄ si ex iusta causa reus distulit, puta quia tunc non habebat probationes paratas, cessabit hæc condemnatio, quod et placet Ho. alleg. l. argētar. §. pe. ff. de eden. adduco bo. tex. in c. plerūq. 2. q. 7. Secundo requiritur, q̄ actor ignorauerit se excōicatū, ut puta quia absens existens in remotis fuit excōicat⁹. arg. de appe. c. cum sit. & reus hoc sciebat, & malitiose distulit. unde cū actor non deprehendatur in aliqua culpa, merito reus dolosus condemnatur actori bonæ fidei, ut hic, & arg. in c. apostolica, de cle. excom. mi. si uero actor sciebat se excōicatū, tunc cessabit hæc cōdēnatio fm̄ Hof. Pet. & Abb. quia uterque reperitur in culpa, unde cōpensabitur dolus cum dolo, & culpa cum culpa, ff. de dolo. l. si duo, & ff. de compen. l. si am bo. & inf. de adul. c. pe. & ult. Ego dubito, an hoc sit uerum. Primo, quia tex. iste expōscit seu ponderat malitiam rei, & nil dicit de ignorantia actoris. Secundo, q̄ a præsupposito, q̄ actor sciat se excōicatū, non tñ est in dolo, sed in culpa duntaxat, de cler. excom. mi. c. illud. sed reus, qui malitiose distulit causa decipiendi ipsum actorem est in dolo, dolus autem præponderat culpæ, ut l. item si obstetrix, ad l. Aqu. Itē reus punitur ex suo dolo duntaxat, quia nō opposuit tempore debito, sed malitiose distulit. non enim deberet de rigore post tps admitti. pro prima tamen opi. potest sic argui. scienti non fit iniuria neq. dolus, ut in regula, scienti, de reg. iur. li. 6. & actor sciens se excommunicatum, & nihilo minus se ingerens seipsum decipit, ut in l. 1. ff. de act. emp. Item iste processus erat nullus, etiam si iste reus nūquam opposuisset saltem fm̄ hæc tpa, ut uoluit ista gl. ergo, q̄ reus nunc excipit, non lædit actorem, imo potius consulit, quia melius est nunc opponere, quam 25 nunquam opponere, forte hæc pars est uerior. ¶ Vltorius quæro, in quibus expensis fiet ista condemnatio? conclude fm̄ Inn. q̄ aut excōicatio probatur, & habetur respectus ad oēs expensas factas super principali, uel aliis exceptionibus usq. ad tempus oppositæ exceptionis excōicationis. ad expensas aut, quas reus fecit in hac probanda exceptione, non condemnabitur actor, quia in hoc nō uexauit actorem, quod pater ex snia pro ipso lata, argu. C. de iud. l. rem non nouā. Ego intelligo hoc de expēsis factis a tpe, quo fuit in mora excommunicationem obiciendi. nam ante moram, cū non fuerit in culpa, non uideo, quare debeat cōdēnari in expēsis, arg. in c. 2. de consi. & quod no. in c. cū dilecti, de do. & contu. ut puta in expensis, quas fecit actor in citando, uel libellum porrigendo, & similib. non enim tenetur reus illico obicere, cum in multis casibus potest excōicatus interuenire in iudicio, ideo potest reus ante omnia petere copiā libelli, ar. in l. nō uidetur in iudicē, & quod ibi no. ff. de iudi. Si uero reus excommunicationem probauit, tunc solum actor condemnabitur in expensis factis in hac exceptione, non autem in alijs, quia non frustra actor illas fecit, cū pos sit prosequi negotium principale. inf. c. pia, hoc ti. li. 6. 26 ¶ Quæro, quid si excommunicatio erat occulta, nunquid reuocabitur processus, uel snia, excommunicatione nō detecta? Sol. gl. antep. arguit per istum tex. q̄

non, quia nō cogitur quis diuinare. Aduerte, quia hoc poterat procedere de iure antiquo, sed hodie dic in iudice, uel legato, ut no. in c. ad probandum, præal. rescriptu actoris, dic q̄ si gestū est coram ordinario, ualeat in differēter siue sit occultus, siue publicus, ut in d. c. pia. si coram delegato, nō tenet, pcessus, si rescriptum fuit impetratum ab excōicato, licet occulto, per c. 1. de rescr. li. 6. & ibi p. Ioā. An. facit quod no. Innoc. in c. cum dilectus, de cōsue. ¶ Sed quæro, hic dicitur excommunicatum publice p iudicē repellendum, licet reus non excipiat quando dicitur publicus? Sol. dicit glo. multum no. q̄ si iudex ^b tulit illā sententiā in loco, ubi publice iudicare cōsueuit præsentibus officialibus suis, & partibus, uel altera per contumaciam absente, satis dē publicus, alias secus, ad hoc adducit l. si ut proponis, C. quomodo & quando in illa lex (ut dicit Io. An. & bene) parum facit. solum enim probat a cōtrario sensu, q̄ sententiā tenet, nō autem, quod dicatur notoria seu publica, sed melius facit fm̄ eum l. in donationibus. C. de do. & quod ibi no. & de testa. l. oia. Finaliter dicit te nēdum, quod no. in c. eos. de sepul. in gl. uer. publice, & ibi obscure loquitur. uidet tñ ibi uelle, q̄ respectu aliorū nō dē quis publice excōicatus, eo q̄ sententiā fuit lata præsentibus officialibus, & partibus, ut dicit ista gl. q̄ iura exigunt publicitatē respectu aliorum quoad hoc ut præsumatur scientia, & sic ex multitudine as sistētū tpe excōicationis dicemus eam publicam, uel occultam. Ego dicerem, q̄ aut agitur de pena incurrēda respectu cōicantiū publice ipsi excōicato, & hęc locum illud dictum Io. And. quia uerba debent stricte capi, ne quis puniatur & maxime sine culpa, nā de facili nō h̄r notitia de eo, quod iudex egit in banco suo corā paucis, sed respectu ipsius excōicati satis credo excommunicationem esse publicam, si ipse interfuit, uel fuit ad hoc citatus, quia id, quod fit in iudicio, dicit notoriū, in c. uestra, & i. c. fi. de coha. cl. & multi. quimo dē id, quod ex probatione cōstat manifestum, ut in c. olim, de uerb. sig. & p hoc infero, q̄ et ubi agitur de incurrēda pena, ut in casu illius cle. eos, respectu scientiū sententiā esse latam, prout hic dē in hac gl. dico istum dici publice excommunicatū, & sic isti incurrēt penas inflictas p cōicantes, uel sepelientes publice excōicatū, licet aliter, & minus bene uideat sententia ista gl. Itē quo ad dispositionem huius c. ut iudex illum repellat. gl. ista optime loquit, ut in d. c. uestra, in fi. Credo et, q̄ si non fuit excōicatus in iudicio, sed extra, ex quo n̄ fuit publice excōicatus, sufficit: & credo, q̄ uerbum, publice, non debet hic capi pro notorio, sed pro specie distincta a notorio, iuxta nota. in d. c. uestra, & satis est, si probari pōt excōicatus: sicut em̄ pars pōt opponere excōicationē, licet nō sit notoria, ut hic & in d. c. pia, ita & iudex, cum hoc fiat in fauorē publicū ratione cuius pōt iudex supplere ex officio, ut no. l. 4. §. hoc

A D D I T I O N E S.

¶ Ego dubito. Tu pondera, quia hic dicitur, q̄ ideo punitur reus, q̄ fati gaur actorem laboribus, & expensis. sed ista ratio habet locum, licet actor sciat se excommunicatum, ergo & c. Item quia melius agitur, cum actore hoc casu, quia aliter potest excusari, sed in reo arguitur malitia. AND. BAR.

¶ Quod si iudex. Vide Fel. in c. ad probandum. in z. col. uer. & no. q̄ si testes. inf. de re iud. ubi dicit, q̄ ad hoc ut gesta per excōicatū ualeat, requiritur quod non solum sit occultus unū partē, sed ambabus, & ibi requiritur quod non solum sit occultus unū partē, sed ambabus, & ibi late attingit, quid possit facere excommunicatus occultus. SEB. SA.

Ex qua cā quis p̄sumatur absolutus, uide Bar. in l. l. hic alle. in
ver. quæque quis absolutus. ubi dicit, q̄ p̄sumatur absolutus ex cā, quæ
apparet ex actis, & uide Do. Ale. in l. ad monendi. ff. de iure iur. & adde
q̄ absolutus p̄ sniam in iustam tenetur in foro cōscientiæ, ita Bal. in
l. cum quis. C. de iur. & fac. ign. & in auth. ad hoc. C. de uiuac. ubi di-
cit, q̄ pōt talis denunciari ecclesiæ, si fateatur iniustam sententiā.

a ¶ Prescriptio. Hanc definitionem tenet Alb. de Ros. in rubri. C. de p-
scri. rerum immo. in princ. & Pau. de Ca. in consil. 293. incip. uis &
ponderatis omnib. secundum antiquam impressionem. SEB. SA.
b ¶ An prescriptio. An prescriptio sit contra aequitatem, uide Ang. in
l. sequitur. §. si in a. ff. de usuc. qui tenet. q. sic fed. reprob. Ro. relata
per Fel. hic. & D. An. Sic in e. ex parte, l. 2. de of. del. & Ar. in c. dicitur
et. sup. de iud. & in l. si seruus. §. sequitur. ff. de verb. oblig. & ita et
tenet Bab. in c. Quintauallis, co. ult. supra de iureiu. SEB. S. AP.

contra illam regulam naturalem, neminem debere locupletari cum alterius iactura, ut in regula, locupletari, li. 6. & in l. nam hoc natura. ff. de cond. inde. sed contrarium concluditur per Io. An. & bene in supradicta regula, possessor nam infert penam negligentibus. & finem imponit litibus, quod est rationi naturali congruum. unde non simpliciter recedit ab illa regula naturali, quia non sine causa locupletatur quis ex præscriptione cum alterius iactura, sed fit ut obseruentur duæ regulæ præmissæ, unde nec ex toto recedit a iure naturali, nec ei in totum deferuit, uide plene de materia in d. regula, possessor. † Subsequenter quæro, quid est usucapio? Solu. præmitto, quod usucapio est nomen generale: comprehendit. n. lato sumpto uocabulo præscriptionis, & ecouerso præscriptio comprehendit largo modo usucapionem, ut pbat. ff. de usuca. iuncto rubro cum nigro, & ff. de diuer. & temp. præsc. per totum, sed proprie & stricte differunt inter se: nam usucapio est in rebus mobilibus & semouentibus, præscriptio uero in rebus immobilibus & iuribus incorporalibus, ut Institu. de usuc. & lon. temp. præsc. j. responso, & uide ibi glo. quæ est in uerbo, usucapiantur, & dicit Bar. in l. feruitutes, la. 2. ff. de ferui. q. olim nomen usucapionis comprehendebat usucapionem & præscriptionem, all. l. 2. & l. cum qui ædes. ff. de usuc. sed postea Iustinianus usucapionem attribuit rebus mobilibus, & præscriptionem rebus immobilibus, ut l. una C. de usuc. transfor. & quælibet solutio bona, & in usucapione sufficit triennium, ut ibi, & latius dicitur ut no. 16. q. 3. in summa. & de tpe requisito ad præscribendum uide bo. tex. in §. pôt. ea. causa & q. Et an usucapio habeat locum contra ecclesiam, uide per Dy. in d. regula, possessor, & plenius per Do. in c. 1. de in inte. rest. ubi tangam. Capiendo autem usucapionem in sua specie dicitur quod usucapio est acquisitio domini per continuationem possessionis temporis lege definita. ita diffinit iuriscultus in l. 3. ff. de usuca. & pondera bene in eo, quod dicitur, quod est acquisitio domini, & c. † Ex quo no. collige, quod per usucapionem acquiritur dominium, & idem dicitur tex. in l. traditionib. C. de pac. quod intellige fm Dy. in regula, possessor, præall. etiam de directo, nā appellatione dñij intelligit de directo, ff. si ager ueti. uel emph. per a. l. 1. & 2. quod est notandum. secus autem est in præscriptione. nam in præscriptione decem uel uiginti annorum quæ procedit in rebus priuatorum cum titulo, acquiritur dominium, sed non directum. Illud. n. remanet apud dominum, ratione cuius fm Dy. posset dominus in rem agere non contra præscribentem, sed contra tertium. In præscriptione uero longissimi temporis puta 30. uel 40. ann. non acquiritur dominium utile, aut directum: sed est tantum præscribens exceptione contra dominum, ut in l. si quis emptionis. C. de præsc. 30. annorum, & in d. §. pôt. Et ratio diuersitatis fm Dy. est, quia usucapio est inducta in merum fauorem possidentis. ideo fauor facit, ut acquiratur dominium et directum. præscriptio uero 10. uel 20. ann. est inducta partim in fauorem possidentis, ppter bonam fidem quam habet, & partim in odium negligentis, unde fauor facit, ut transeat dominium utile: odium uero ex parte domini inducit, ut apud eum remaneat dominium directum. præscriptio uero 30. uel 40. ann. est inducta in merum odium negligentis, quia cum procedat cum mala fide, iura uolunt

subuenire malæ fidei possessoribus. Et ex hac ratione dico, quod in præscriptione longissimi temporis cum bona fide, quod præscribitur contra ecclesiam. j. e. c. de quarta uel contra priuatum sine titulo, quod acquirit dominium utile, sicut in præscriptione longi temporis, cum tunc cessat ratio malæ fidei, quod uel uelle tex. in d. §. pôt. & in l. si quis emptionis, præall. & idem ibi Bar. Aduerte tñ in eo, quod dixi post Dyn. quod per præscriptionem acquiritur utile dominium, & non directum. scias. n. quod in præscriptione cum mala fide oēs conueniunt, quod non acquiritur dominium, sed tantum exceptio, ut in d. l. si quis. & d. §. pôt. Sed in præscriptione cum bona fide sunt op. uariæ. quidam. n. tenent illam op. Dy. Alij uero dicunt, quod acquiritur dominium et directum de quo uide per gl. in d. l. si quis emptionis, & plenius per Ioan. An. in d. regula, possessor. in uer. quartum, pponeretur. ubi ponit motiua urgentia ad utranq; partem, & tandem concludit, quod quo ad modum utendi acquirit præscribens omne dominium, quia pôt illa re ut uult, uti, & sicut p̄t q̄libet dominus disponere de re sua. & sic iudicio meo posset intelligi Inn. in cap. ceterum. 3. de iud. ubi dicit, quod per præscriptionem quis acquirit directum & utile dominium, quod est. notandum, quod uide per glo. & Cyn. in auth. nisi tricennale. C. de bo. ma. & per Bar. in l. 1. §. ff. de aqua plu. arcen. & l. minor. §. 1. ff. de eui. sed distingue ibi no. fm distinctionem istā. Sed capiendo dominium directum, prout de scedit a iure naturali, quod inhæret ossibus hominis, ut in l. 3. ff. pro socio, illud non præscribitur, quia non potest lege humana & ciuili tolli, quod est naturali ratione acquisitum: resistit. n. in hoc æquitas naturalis quæ satis placet. Et addo ad hoc tex. no. in ca. ad aures. j. eo. ubi dicit, quod præscriptio cum bona fide omnem prorsus actionem excludit, & uide omnino quod ibi dicā. † Vide similem quæstionem per Bar. in l. si. ff. rem ratā habere. ubi quærit, an per præscriptionem debiti tollat obligatio naturalis: & concludit idem in effectu, quod supra, quod tollitur obligatio quo ad omnem effectum, tñ remanet naturalis & utilis apud eum, ad idem uide gl. in l. obligationum fere. §. placet, ff. de actio. & obli. Aduerte, hoc pôt satis admitti de iure canonico, ubi fuit præscriptum cum mala fide. † Et quotidie hoc cōtingit hodie ppter statuta quæ post certum tempus non admittunt creditorem ad agendum, nunquid ualēt talia statuta, quin saltem possit agi in foro ecclesiastico ratione peccati, ut dixi? Bartol. fuit sibi contrarius, uidetur

ADDITIONES.

† Penam negligentibus. Tu pondera glo. in Auth. ut ecc. Rom. §. habeat itaque. ubi dicitur, quod est iniquissimum iuris subsidium, ut uoluit Bal. in l. 1. C. de præsc. 30. an. & Ang. in l. sequitur. §. si uia, ff. de usuca. AN. BARB.
† Utile dominium. Adde quale dominium acquiratur, Alex. conf. 38 Ang. conf. 162.
† Circa hoc, quod dominium acquiratur ex præscriptione: dicas, quod acquiritur utile dominium, ut per Bar. in l. minor, in §. 2. ff. de eui. & per Bal. in auth. nisi tricennale, C. de bo. mater. quod intellige uerum, nisi statuto cautum sit, quod præscriptio quærat dominium, quia tunc quæritur directum, ut statutum aliquid operetur contra ius commune, ut per Bar. in l. 2. in 2. q. ff. de usuca, & uide Arch. in c. 1. de præsc. li. 6. qui tenet, quod de iure canonico acquiritur non solum utile dominium, sed etiam directum. ANT. FR.
† Dominium. Vide late per Imo. in rep. c. fi. col. 24. inf. c. Mari. Soc. in ru. de causa poss. & propr. uer. 18. Alex. in conf. 88. inc. eximie domine uicari. col. 3. in 2. vol. uide pra. Papiensem in forma libelli in actione reali, in uerbo, in iure domini, & Dec. in l. si. col. 1. & 3. de edic. diu. Adr. to. SEB. SAP.

detur tñ magis ut ualeant, & quod tollatur omnis obligatio naturalis in effectu, sed contrarium uoluit Io. And. in c. fi. de excep. li. 5. Bar. in c. si q. p. triginta. si de feu. fue. cōtrouer. col. 10. dicit cōsideranda esse uerba statuti. Aut. n. dicit, quod creditor qui non petierit intra tñ tps, intelligat fecisse pactum de non petendo, uel intelligatur p acceptilationem debitorē liberasse, & tunc bñ tolleretur naturalis obligatio in effectu. & sic sentit, quod hoc casu non possit recurri ad ecclesiam, facit quod in fin. no. Bar. in l. oēs populi. ff. de iust. & iure, qñ statutum præsumit fictionem, uel simulationem. Aut statutum dicit, quod tollatur ratio negligentis obligatio naturalis, & tunc dicit se putare, quod in foro statuentium tollat obligatio naturalis saltem in effectu: secus in foro canonico ratione peccati, quia non pôt directe tollere naturalem, & ibi uide latius. Aut statutum se refert solū ad exercitiū, ut quia dicit, creditor non audit a post tñ tps, & tunc non tollitur aliqua obligatio, quia solū excludit psona agens, similiter in excōicato, quia tunc agit post absolutionem, & ideo hoc casu statutum non impedit, quin debeat audiri in foro ecclesiastico. no. bñ hac uerba, & uide quod dicam. j. c. fi. † Ultimo hic quæro, an p pactū possit impediri præscriptio? uide p Bar. post Dy. in l. nemo pôt. ff. de le. r. & in l. 1. ff. de usuca. ubi in effectu cōcludit, quod usucapio, seu præscriptio cum bona fide non pôt pacto directe renunciari, quia sunt inductæ in fauorem publicum ne dñia sint incerta, ut in l. ius aut publicū priuatorum non remittit. ff. de pal. ius publicū, & in c. si diligēti, de fo. comp. indirecte tñ bene remittitur ppter superuenientiam malæ fidei, quæ impedit cursum præscriptionis, ut in ca. si. j. c. præscriptio uero quæ est inducta in odium negligentis, ut illa quæ currit cum mala fide, non pôt remitti, quia non pôt quis renunciare iuri introducti in odiū alterius, ut no. in l. cū filiis. ff. ad Mace. † Ex quo infert Bar. quod si statuto cauetur, creditor non audiet post 20. ann. non pôt debitor tali statuto renunciare, & ex hoc sentit ualere tale statutum, & idem innuit in l. sequitur. §. si uia. ff. de usuca. sed cōtrariū no. in l. oēs populi. ff. de iust. & in. Tu uide in hoc quod dixi in c. quod clericus, de fo. cōpe. Quædā est præscriptio inducta in merum fauorem alicuius, & tali præscriptioni renunciari pôt. exemplū in præscriptione inducta p uolētē redhibere aial morbosum, ut l. quod si nolit. §. si qd ita, ff. de ad. l. ed. Io. An. sup. rub. huius tñ in addi. post Ros. format quoniam de eo, cui fuit constituta seruitus, & appositū pactum quod non tollat lapsū tps, & cōcludit idem quod dixi post Dy. & Bar. ut impediatur præscriptio ppter malam fidem. Itē uel sentire, quod et impediatur uel pacti. dicit. n. tale pactum nocere emptori illius fundi, in quo fuit cōstituta seruitus, quia pactum nocet & prodest hñti cām a pacifcente. l. emptori. C. de eui. & l. quoties, ff. si fa. fur. fe. dic. sed extraneo non nocet, cū fuerit psonale. l. si unus. §. ante oīa. ff. de pact. D. Ant. in c. cum non liceat. j. e. uel idē uelle. l. ut ex iuribus pacti impediatur præscriptio, quia hoc agit principaliter utilitatē priuatā, secundario publicā, cui pacto pôt renunciari, ut no. in cap. si diligēti, de fo. cōp. quod maxime procederet fm eū in præscriptione mere odiosa. nam cū possit pacto interrumpi, ut no. Dy. in l. si. C. de præsc. 30. ann. multo fortius impediri, ne inchoet. de iure in. cap. quemadmodū. Sed mihi non placet, quatenus dixit D. An. pactū ualere in præscriptione mere odiosa. nā cum illa non sit inducta in

fauorē possessoris, quia iura non fauent malæ fidei possessoribus, non uideo quomodo possit a principio p pactū renuciari, arg. c. uigilanti. & quod ibi dicam. j. eo. sed in mei e fauorabili, uel partim odiosa & partim fauorabili, posset pcedere hac opi. Io. And. ar. in cle. quādiu, de appell. in auth. si tñ, C. de tempo. ap. facit l. si quis emptionis, C. de præsc. 30. ann. & melius cap. ad apostolicā. de reg. cum ibi no. Bal. tamen in c. 1. §. præterea, de cap. Contra coll. 10. uidetur sequi. opi. Bal. simpliciter. Et hæc sufficiant ad intellectum rubricæ.

ADDITIONES.

- a Non audiat. Adde uidentum Ro. conf. 102. Per. de Anch. conf. 256 Rap. Cu. conf. 50.
- b Impeditur præscriptio. Adde quod Ro. conf. 201. dicit, quod præscriptioni completæ quis renunciare potest, futura uero non.
- c Impeditur. Vide Rom. in rep. rub. ff. de arb. col. 20. & in conf. 201. incip. pro decisione præsentis consultationis. Rapha. Comen. in conf. 129. in cap. uia copia præcepti, in fi. & Ang. in conf. 55. incip. Gulielmus, & Fran. circa fi. SEB. SAP.
- S V M M A R I V M.
- 1 Præscriptio rei ecclesiasticæ immobilis in aliquo casu potest curare per spatium trium annorum cum mala fide, quod est fauore religionis.
- 2 Præscriptio non currit contra pupillum etiam habentem tutorem, nec contra ecclesiam vacantem, licet habeat episcopum.
- 3 Præscriptio non currit contra iura imperij vacante imperio.
- 4 Præscriptio, an currat contra bona pertinentia ad capitulum, uel ad capitulum & episcopum? Capitulum, an sede vacante exerceat iura spectantia ad prælatum solum, uel ad prælatum, & capitulum?
- 6 Præscriptio incorporaliū non requirit quasi possessionem, sed scientiam & patientiam aduersarij, uel possessoris.
- 7 Præscriptio non currit contra ecclesiam excommunicatam prælatum habentem.
- 8 Præscriptio non currit contra excommunicatum.
- 9 Ecclesia restituitur aduersus præscriptionem sicut minor.
- 10 Prælati potest præiudicare ecclesiæ in iudicialibus sed in contrariis non.
- 11 Restitutio aduersus præscriptionem datur etiam maiori propter ignorantiam.
- 12 Aduersus quadriennium, quod datur ad petendam restitutionem in integ. non restituitur quis, nisi ignorauerit præscriptionem. Negligentia non cadit in ignorantem.

CAP. PRIMVM.

Lacuit. Ep̄s contra episcopum locum per se conuersum ad idem præscribitur triennio. sed cū uacat ecclesia, uel est in schismate, non præscribitur contra ipsam. Diuiditur. Nā primo ponit dictū. Secundo determinat ibi, si tñ, casum determinatum exponēs ibi, si aut. & aliū addens, ibi, Item si fuerit. Casus literalis. Episcopi & prælati negligebant plebes suas conuere ad catholicam unitatem. unde statuit Concilium illud, ut si aliquis alique locum ad catholicam unitatem conuerterit, si per triennium tenuerit locum illum nullo ipsum repetente, de cætero non repetatur ab eo. hoc uerum est, si per ipsum triennium fuit episcopus, qui possit illum repetere, & tacuit. Si uero nullus fuerit episcopus non præiudicatur ecclesiæ. Sed cum ecclesia ipsum habuerit, liceat ex ea die intra triennium ipsum repetere. Item si episcopus per triennium illud catholicus non fuerit, non currit tunc præscriptio. sed si ad catholicam unitatem conuersus fuerit, ex ea die, quia conuersus fuerit per triennium habet potestatem repetendi locum illum, qui pertinebat ad ecclesiam

ADDITIONES.

A D D I T I O N E S.

S Y M M A R I Y M.

C A P. PRIMVM

Placuit. Ep̄s contra episcopum locum per
se conuersum ad fidem prescribit
triēnio. sed cū uacat ecclesia, uel est in schis-
mate, non præscribitur contra ipsam. Diui-
ditur. Nā primo ponit dictū. Secundo determinat ibi,
Si tñ, casum determinatum exponēs ibi, Si aut. & aliū
addens, ibi, Item si fuerit. Casus literalis. Episcopi &
prælati negligebant plebes suas conuertere ad catho-
licam unitatem, unde statuit Concilium illud, ut si ali-
quis aliquem locum ad catholicam unitatem conuer-
terit, si per triennium tenuerit locum illum nullo ip-
sum repetente, de cætero non repetatur ab eo. hoc
uerum est, si per ipsum triennium fuit episcopus, qui
possit illum repetere, & tacuit. Si uero nullus fuerit
episcopus non præiudicatur ecclesiæ. Sed cum eccle-
sia ipsum habuerit, liceat ex ea die intra triennium ip-
sum repetere. Item si episcopus per triennium illud ca-
tholicus non fuerit, non currit tunc præscriptio. sed
si ad catholicam unitatem conuersus fuerit, ex ea die,
qua cōuersus fuerit per triennium habet potesta-
tem repetendi locum illum, qui pertinebat ad eccle-
siam

1 *fiam suā. B. † No. i. duo singularia ex isto tex. Primo in 3*
eo q̄ habes casum, in quo p̄ ecclesiam in re immobili,
seu in iuribus incorporalib. currit p̄scriptio p̄ spa-
tium trienij p̄ c. de quarta, in fi. j. eo. & auth. quas actio-
nes. C. de sacrosan. eccle. secūdo, q̄ currit p̄scriptio
de iure canonico ē t̄ p̄ ecclesiam cum mala fide, p̄ ca. vi-
gilanti, & c. fi. j. eo. sed dic ista emanasse in fauorem fi-
dei, ut p̄lati essent promptiores in reducendo ad fi-
delitatem loca collapsa in h̄eresim. multa. n. in fidei fa-
uorē specialia inducta sunt, ut in c. in fidei fauorē, de
h̄er. li. 6. & 2. q. 7. ca. si h̄reticus, cum similibus. Præte-
rea autoritate canonum, & per monitionem, quæ de-
bet acquisitionem p̄cedere, ut no. hic in gl. & in re-
gula, possessor, de reg. iu. li. 6. Et ex hoc & ex tex. collig-
ge, quod ex causa urgente & rationabili posset induci
 a *in certis casibus p̄scriptio cum mala fide, sed cum*
agatur de exclusionē peccati, credo autoritatem ca-
nonis necessariam. Lex autem ciuilis nō posset hoc in-
ducere, ad hoc habes tex. cum gl. no. in c. inter h̄ec. 3. 3.
 b *q. 2. No. 2. q̄ ecclesiæ matriçi uacanti, uel inutilem p̄-*
latum ad agendū habenti non currit p̄scriptio. b & dic
q̄ hoc t̄pe dormit p̄scriptio, si prius tempore habi-
lis p̄lati fuisset inchoata. unde t̄pe uacationis seu in-
habilitatis p̄lati debent de medio p̄scriptiones sub-
duci, ut in c. auditis. j. eo. Ad materiam uide quod no. j.
eo. in c. ex transmissa, & c. illud, & per Bar. in l. naturali-
ter. ff. de usufr. glo. 1. opponit, & soluit, sed quia facilis
est, ideo eā p̄ te uideas. Aduerte t̄n in eo, quod dicit q̄
istud triennium computatur post illos sex menses, qui
debent intercedere post admonitionem factam pro-
prio episcopo, ut locum propriū conuertat ad fidem
nam sane intelligas, ut sp̄ fiat continuatio trienij im-
mediate post lapsum illorum sex mensū. nā hoc trien-
nium currit a die conuersionis, seu possessionis, quia
absque possessione non curreret p̄scriptio, ut in re-
gula, sine possessione, de re. iu. li. 6. Vnde d̄nt hic Inn. &
Hofst. & bene. In p̄riis signatis in glo. ponitur t̄ps, post
quod licet populum lapsum in h̄eresim acquirere, &
lucrari. hic uero ponit t̄ps post quod ep̄s populi lapsi
non pōt illum repetere. Gl. fi. 1. colligit duos casus, in
quib. ecclesiæ non currit p̄scriptio. Secundo opp. &
soluit ut patet, in ea: sed non r̄ndet formāliter ad c. no
bis, & c. Vulturan. 12. q. 2. Gof. dicit q̄ hæc capitula nō
loquuntur in exconomo, sed in administratore, q̄ ple-
nā habet administrationē in t̄palib. Item p̄supposito
q̄ arg. esset uerū, s. q̄ exconomus posset agere, t̄n non
 a *concluderet. † Et patet instantia in tutore, q̄ pōt con-*
uenire & conueniri pro pupillo, uel pupillus eius au-
thoritate, iuxta dist. positam in l. 1. ff. de auth. tu. t̄n non
currit p̄ pupillum p̄scriptio. 30. ann. C. de p̄sc. 30.
an. l. sicut, & l. fi. C. in qui. cau. in int. resti. non est neces.
sem Inn. ego do aliam instantiam magis concludētem
 c *ad propositum. nam uacante ecclesiā inferiore non*
currit p̄ eam p̄scriptio, licet episcopus pro ea possit
agere. hoc ultimum probatur in c. fi. de succ. ab inte.
& l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. primum, s. q̄ non cur-
rat p̄scriptio tunc t̄pis, notanter firmat Inn. in capi.
olim, il. 1. de res. spol. mouetur, quia tunc ecclesiā caret
immediato defensore, & sic non est qui illius curā uti-
liter agat. & pro hoc facit q̄ licet episcopus possit agere,
non t̄n habet, uel habere potest de facto curam, si-
cut immediatus administrator, ar. op. i. c. fi. de of. Arch.

& in c. fi. de reb. eccle. non alie. † Et per hoc pōt defen-
fari & probari notabile dictum Bar. in l. naturaliter. ff.
de usuc. ubi dicit, q̄ uacante imperio nō currit contra
iura eius præsriptio, licet Papa tunc succedat in po-
testate administrandi, ut in cap. licet ex suscepto, de
fo. compe. & sic ciuitates uel alij principes non pōt
p̄scribere tunc merum & mixtum imperium, s̄m eum.
& nō. hoc dictum rōne roboratum, quia ipse non ita
bene probāt, sed facit fundamentum falsum in œco-
nomo, qui licet adsit t̄pe uacationis ecclesiæ, non tū
currit præsriptio s̄m eum, ut hic. sed hoc argu. est fal-
sum, quia œconomus agere non pōt uacante ecclesia
ut dixit glo. & hoc indubitatum est in iurib. spectanti-
bus ad solum prælatum, ad hoc c. i. in fi. ne se. ua. & in
4. cle. procuratorem, de proc. cum ibi nō. † Sed dubium
magis pōt esse in alijs bonis & iuribus quæ non perti-
nent ad prælatum tū, & profecto in bonis spectatib.
ad solum conuentum seu capitulum, satis puto q̄ cur-
rat p̄scriptio, quia nihil ad episcopum de illis, nisi for-
te sint talia & tanta, q̄ capitulum nō posset agere sup̄
illis sine consensu prælati, iuxta nō. in c. edoceri, de re
scrip. & c. i. de procur. & tunc puto in illis hūc tex. p̄-
cedere. Si aut̄ sunt bona cōia, s̄. p̄lato & ecclesiæ, tunc
non est paruum dubium s̄m me, utrum tunc præscrip-
tio currat uacante ecclesia: in quo sic dicerem, q̄ si
teneremus opi. q̄ tunc ecclesia non possit agere, quod
sentit gl. fi. in d. cle. procuratorem, non currit præscrip-
tio; quia militat in illis rō huius c. Aut teneremus cō
trarium opi. quam v̄r fouere Arch. & Pau. ut ibi not.
& tunc v̄r dicendum oppositum: & facit quod nō. Inn.
in c. cum dilecta. de consue. ubi dicit, q̄ uacante mona-
sterio per mortem abbatis licite pōt conuentus age-
re, & syndicū creare, alle. l. i. ff. quod cuiusq; uni. nom.
sed mihi plus placet, ut non currat tunc p̄scriptio, q̄
non debet p̄iudicare prælato, qui non adest, arg. in l. si
cōem, ff. quemad. ser. amit. ubi patet, q̄ p̄ p̄sonam pu-
pilli conseruat maior l̄sus in p̄dio cōi. Præterea hoc
probo p̄ istum tex. nā. (ut dicit Inn. in c. dilecti, de m̄.
& obe.) hæc sp̄ualia & dignitates ecclesiæ sunt cōia, &
cōiter tenetur ab ēp̄o et capitulo, licet ēp̄s sit caput,
ut in c. cum clerici. de uerb. sig. et tū (ut uides hic) non
currit p̄scriptio in his iurib. sede uacante. Plus ēt pla-
cet mihi prima opi. ut sede uacante non possit capitu-
lum agere sup̄ iurib. et bonis omnibus, quia p̄latus est
caput, ut prædixi, et patet in c. nouit, et c. quanto, de
his quæ fi. a prælato. unde sine capite non debet licere
membris iura communia in iudicium deducere, cum
possit præiudicari prælato; sed in alijs in quib. non ti-
metur de magno præiudicio, potest admitti ut capitu-
lum sede uacante exerceat iura pariter spectantia ad
utranque. & sic intelligo c. fi. de regu. iu. lib. 6. et capitu-
unicum, nē sede vacante, eo. lib. et hæc bene notabis,
5. quia per Docto. non sunt bene discussa. † Et notabis
illud dictum Bartoli, quod vacante imperio non
currit

ADDITIONES.

a ¶ Cum mala fide. Adde Ale. conf. i. 82. lib. 2.
b ¶ Præscriptio. Casus, in quibus dormiat præscriptio, late enumerat
Prædictus Pap. in forma responsionis rei conventi, in ver. exceptio-
nem præscriptionis, & Io. Fra. Balb. Taurin. in tracta. præsc. in 2. par.
6. par. princ. & ibi in 4. casu meminit de isto casu quando uacat ec-
clesia, vel habet prælatum inutilem. SEB. SAP.
c ¶ Vide Abb. in c. cum deputati, sup. de iud. & in ca. quoniam frequen-
ter. §. porro ut li. nō cont. & in cōli. 33. inc. ga defunctus, in j. vol. 5. S.

a currit præscriptio, "licet ecclesia succedat in' admini-
 stratione. nam ipse Barto. alibi dubitauit, & dimisit q-
 ſtionem indeciſam, ut ipſe no. in l. i. ff. de aqua plu. arcẽ.
 Item quatenus dicit Bar. in d. l. naturaliter, q̃ uacante
 imperio non præſcribitur merum aut mixtum impe-
 rium, dico idem, ſi imperium non uacat, ſed Impera-
 tor eſt in remotis, & non habet aliquem loco ſui in p-
 uincia, ut hodie contingit in Italia. nam inferior non
 6 poteſt præſcribere merum aut mixtũ imperiũ. † Quia
 in iſtis incorporalibus non acquiritur quaſi poſſeſſio,
 b niſi ſciente aduerſario, ſeu poſſeſſore, b ut in l. 2. C. de
 ſer. & 2q. not. in c. bouæ. il 2. de poſtu. præl. & c. conquẽ-
 rente, de of. ordi. & c. 2. de in int. reſti. & in multis aliis
 locis. & ideo ſi Imperator ignorat non poteſt q̃s hæc
 iurisdictionalia præſcribere, ut ipſemet Bar. uoluit in
 l. 2. ff. de aqua plu. ar. & in l. ſi publicanus, ſ. in ueſtigali-
 bus, ff. de pub. quod tene menti. ex prædicti, hẽs am-
 pliatur hoc c. ut non ponat caſum ſpecialem in eccle-
 ſia matrice uacante, ſed idem eſt in alia dignitate. † Ex-
 tra gl. quæro, quid ſi prælatus eſt excoïcatus, nunquid
 tunc q̃ eccleſiam currat præſcriptio? gl. in c. 1. actione.
 16. q. 1. tenet q̃ non: & idem hic Hoſt. qui per hanc lite-
 ram arguit, q̃ licet eccleſia habeat epiſcopũ, ſi tũ non
 eſt talis, q̃ poſſit iura eccleſiæ petere, ut quia eſt excõ-
 municatus, non currit præſcriptio eccleſiæ; allegat c.
 quia diuerſitatem, de conceſ. præb. qui tex. bene facit,
 & c. cum inter. ſ. de exce. & hoc eſt ſatis rõnabile in bo-
 nis eccleſiæ, quia malitia prælati non debet nocere eccle-
 ſiæ. 16. q. 6. c. ſi epiſcopum. & paria ſunt nullum ha-
 bere prælatum, & inuilem habere, ut in c. 2. de trãſla.
 8 præla. † Sed ego formo quæſtionem, quid in iuribus, &
 rebus propriis ipſius excõicati, an currat q̃ eum præ-
 ſcriptio, cum non deberet reportare commodũ de ma-
 litia ſua, de iud. c. intelleximus. & facit quod dixi poſt
 Hoſt. ſ. ti. proxi. c. ſignificauerunt. Sed puto idem dicẽ-
 dum, ut præſcriptio non currat. Moueor per d. c. quia
 diuerſitatem, quod loquitur de iuribus, & præminen-
 tijs ipſius excõicati, & per rõnem gl. in regula, imputa-
 ri, de reg. iu. lib. 6. Nam hoc impedimentum agendi nõ
 oritur immediate ex culpa excõicati, ſed ex pœna ex-
 cõicationis. & ideo, cum ſit impeditus a lege, non dẽt
 q̃ eum currere præſcriptio. l. 1. in ſi. C. de anna. exce. cũ
 ſi. & uide plures conſimiles caſus, in quibus nõ currit
 præſcriptio, per gl. in d. c. prima actione, & plures adhuc
 a no. per Doc. in d. c. tranſmiſſa. j. eo. ubi dicam, &
 ibi etiam tangitur, an in iſtis & ſimilibus impedimen-
 tis non currat præſcriptio; an uero currat, ſed detur re-
 ſtitutio, & dic ut ibi dicitur. † Vterius quæro, an con-
 9 tra præſcriptionem detur eccleſiæ intra quadrienniũ
 c beneficium reſtitutionis in inte. Hoſt. primo ſentit hic
 q̃ ſic. dicit. n. q̃ poſt triennium, de quo hic, non audietur
 prælatus repetens iure communi, ſed per bñficiũ
 reſtitutionis in integ. forſan q̃ ſic, remittens ad no. in
 c. 1. de reſt. in integ. ſed ſtatim ab hoc dicto recedit, di-
 cẽs per iſtum tex. reprobari opi. Naſonis, qui dixerat
 eccleſiam reſtituendam q̃ præſcriptionem, ſicut pupil-
 lus. nam (ut dicit) ſi id uerum eſſet, hæc temporalis præ-
 ſcriptio non curreret contra eccleſiam ſicut nec contra
 adoleſcentem. C. in quib. cau. in integ. reſti. non eſt
 neceſ. l. ſi. & ita tranſeunt hic cõiter Doc. ſed ipſemet
 Hoſt. tenuit contrarium in ſum. de in inte. reſti. ſ. 3. p-
 pe ſi. ubi dixit præſcriptionem currere, ſed ſibi ſubue-

nitur per beneficium restitutionis. Ego alias in hac
d. consului,^d & uarias reperi opi. & profecto est elegans
& subtile dubium. & primo Ber. Gl. multum uariat in
c. auditis, de in integ. rest. nunc in unam, nunc in con-
trariam sententiam declinando, sed tandem adhæsit
opi. Io. & Vin. qui tenuerunt restitutionem denegādā,
moti, quia iura uoluerunt ecclesiis per præscriptionē
præiudicari, ut in c. placuit. 16. q. 3. & ea. causa. q. 4. c. uo-
lumus. Itē quia si consideretur restitutio, frustra ema-
nassent iura de præscriptione loquentia aduersus ec-
clesiam. Item tenuit Goz. in sum. de in integ. resti. in 2.
col. dicens, q. nunquam inuenit ecclesiam restitui in
usucapione, uel præscriptione, licet quædam tempo-
ra subducantur de medio, ut in c. auditis. 7. e. & hic: sed
in contractu, & præscriptionibus iudicialibus eccle-
sia æquiparatur minori. hanc eandem opi. sentit gl. in
cle. 1. de in integ. rest. dicens illam cle. loqui de rest. ad-
uersus lapsum temporis, & non aduersus præscriptio-
nem, contra quam non datur restitutio, remittens ad
no. in d. c. auditis, nihil de nouo inducens. Sed in cōtra-
riam sententiam conueniunt numero plures & inge-
nio elegantiores, primo Accur. Gl. iuris ciuilis in d. au-
then. quas actiones, & apertius in Auth. de eccl. ti. §. tē-
poralibus. ubi dixit hoc cōiter teneri. secundo tenuit
hoc Ioan. Gl. decreti in c. placuit. il. 2. 16. q. 3. Idem te-
nuit Inno. Papa doctor subtilissimus, in c. 1. de in integ.
rest. hanc opi. secuti sunt Pau. de Leaza. & Zenze. Ioan.
de Lig. in cle. una, de in int. rest. Cal. in c. auditis, & idē
ibi omnes fere moderni. Host. in d. §. 1. fenserunt Bar.
& Bal. in d. auth. quas actiones. licet Cy. aliter (& male
& infideliter) recitet ibi opi. canonistarū. Pro hac opi.
ego consului in quæstione facti in quodam legato fa-
cto ecclesię fratrum minorum de Senis: & probatur
hec opi. ratione. Minori currit præscriptio, & tamē re-
stituitur. l. una, C. si aduer. usu. & l. si. C. in quib. cau. re-
sti. in integ. non est neces. no. gl. in l. sicur. C. de præsc.
30. an. ergo idem est dicendum in eccl. quę fungitur iu-
re minorum in restitutionis materia, ut in c. 1. & in ca.
auditis, de in integ. rest. & in c. 1. & 2. eo. ti. l. 6. & in cle.
una, eo. ti. Nec ualet, si dicatur dicta iura loqui in con-
tractibus

ADDITIONES.

a p*re*scriptio. In quib. succedat capitulum sede uacāte, dicas, i. quod capitulum non p*o*t conferre beneficia, quorū collatio spectat ad capitulum & episcopum simul. c. i. ne sede uacan. & uide Inn. in c. dilecti, ubi dicit, de ma. & ob. i. quod consequitur iura episcopalia. & uide gl. in c. is qui, & in ca. cum olim. eo. ii. & Bar. in l. ubi ab sunt. ff. de iur. & cur. da. ab his. ubi dicitur q*uod* capitulum uacante sede habet iurisdictionalia, de quo uide Spec. in ti. de inst. edi. in §. nunc uero aliqua, in ver. circa legitimos, & Car. in cle. i. in §. 2. de her. & in c. ad abolendā, de her. li. 6. dicas t*amen* quod capitulum sede uacante non potest p*re*sentare ad beneficia, quorum p*re*sentatio pertinet ad p*re*latū, in Spec. in ti. ne sede vac. lib. 6. ubi d*icitur* q*uod* capitulum mortuo p*re*lato p*o*t p*ro*fec*ere* ea, quæ simul sunt capta cum episcopo, & uide Do. Abb. in c. uerum, de fo. comp. & Car. in cle. 2. 14. q. de sta. mo. & in cle. i. in §. 2. in 9. q. de her. ubi d*icunt*, quod capitulum sede uacante succedit in his, quæ p*er*tinent ad episcopum iure cōi. & uide gl. in cle. i. de re. p*er*mut. que d*ixit*, quod capitulum sede vac. p*o*t auctorari in permutationib. b*en*eficiorum, nisi ambo beneficia uel alterum tantum spectet ad collationem episcopi, & uide ibi Do. Car. in 1. i. q. & in cle. 1. in §. 2. de her.

b §. Seu possessor. Vide Ias. in l. imperium, col. 6. de iur. om. iu. & Ale. in consi. 6. col. 7. in v. vol. & Fel. in c. de quarta, col. 14. in f*ine*. SEB. SAP.

c §. Intra quadriennium. Vide Do. Ias. in auth. quas actiones, col. 8. circa fi. C. de sacrosan. eccl*esi*e. Cardi. in clemen. 1. in 8. q. de restitu. in integ. & late Alexan. in consi. 81. inci. reuocatur in dubium, col. 2. in §. volu. SEB. SAP.

d §. Consului. Ade eius consi. 32. ubi idem dicit, & uide Ro. consi. 166. & 46. Ale. consi. 166. lib. 2.

tractibus & prescriptionibus iudicialibus, quia non apparet sic restringendi, si. n. aduersus p. utum per quem secuta traditione transfertur dominium, datur restitutio, ego fortius est concedenda restitutio aduersus prescriptionem, cum p. utus sit de iure gentium. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. & interuenit utriusque partis consensus, l. sicut, C. de ac. & obli. & utrinque nascitur obligatio. l. labeo, ff. de ver. sig. prescriptio autem est de iure civili. & inuenta & causata citra partium consensum. Si ergo per restitutionem fortius vinculum dissoluitur, multo fortius minus forte, auth. multo magis. C. de sacrosan. eccle. & c. cum in c. uis, de ele. Item actus iudiciales sunt multum fauorabiles, ut teneant & sit litium finis, ut in c. si. de do. & contu. & l. quidam aestimauerunt. ff. si cer. b. pet. t. Hinc alibi dixit gl. no. delictum prelati nocere ecclesie in iudicialibus, sed non in p. utu, ut no. in regula, delictum personarum, de reg. iur. l. 6. Sed aduersus actus iudiciales restituitur ecclesia etiam aduersus sententiam, ut in d. c. de integ. rest. lib. 6. & c. auditis, ergo multo fortius aduersus prescriptionem extrajudicialem. Præterea cle. una, de integ. restit. loquitur indistincte, ut aduersus lapsum temporis restituatur ecclesia, ergo aduersus prescriptionem, quæ causatur ex t. poris cursu; & pars illa profecto uerior est, maxime ubi prescriptio processit p. ignorantem de iure suo, ut erat in illa questione circa legatum ecclesie factum. 21 t. Nam, ut singulariter uoluit Bar. in l. i. §. si quis autem, ff. de iur. act. utque priuata et maior est restituendus propter ignorantiam aduersus prescriptionem, ar. illius l. Ego adduco ad idem glo. no. quæ hoc sentit in l. i. C. de pat. pote. & facit optimus tex. in l. Pantoni. ff. de acquir. hæredita. Non ob iura, quæ uoluerunt ecclesie præiudicari p. prescriptionem, quia idem reperitur in minori, & tñ conceditur restitutio. idē ēt est reperire in contractu, qui obligat, sed tñ rescinditur per restitutionis beneficium, nec sequitur, q. p. hoc iura sint frustratoria, quia hoc est falsum, cum restitutio debeat peti intra quadriennium, quo elapso, alia iusta causa non apparente firma manet prescriptio, ut in c. i. & 2. de integ. rest. l. 6. Non ob. q. de hac restitutione iure non caueatur, quia satis est, q. includatur sub uerbis generalibus iura. n. gñaliter uolunt ecclesie l. gñ succurri per restitutionis beneficium, ut in iuribus prælati. t. Sed occurrat aliud pulchrum dubium b. circa cursum illius quadriennij, quod datur ad petendum beneficium restitutionis, nam cōiter tenetur, q. aduersus illud quadriennium non datur restitutio, ne processus sit infinitus, cū ueniat ad firmandam prescriptionem, & uidetur probari in d. c. i. & 2. de integ. rest. l. 6. Qñ incipiat currere illud quadriennium, certe dicendum q. a tempore l. sionis, ut in dictis iuribus, & sic post completam prescriptionem, quia tunc ecclesia incipit ledi. Sed dico unum dictum notabile, uidelicet q. illud tempus est a principio utile; unde non currit ignorantia. hoc v. probat p. tex. illius c. ubi dicit: si quis negligenter omiserit & c. ignorans. n. non negligit, ut probatur in c. i. iuncto ca. quia diuersitatem, de concess. preb. Ad idem habes gl. in c. quam sit, de ele. l. 6. in ver. distulerit, & Instit. de ac. §. item mixta, in ver. distulerit. Et hæc opi. fin. tenuit Io. de Lig. post Zenze. in d. cle. una, in ver. continuum. Pro hoc, quia quadriennium illud succedit loco anni utilis, qui olim competebar, ut dicit tex. in l. fina. C. de

temp. in integ. resti. debet ergo esse utile a principio, ut sic sapiat naturam eius, in cuius locum subrogat, argu. c. eccle. ut li. pend. præterea ibi in d. c. i. d. post quadriennium ecclesiam non audiendam uolentem petere restitutionem id integ. nisi aliqua rationabilis causa subsit, quæ moueat superiorem ad hoc beneficium concedendum, sed profecto ignorantia est probabilis causa, cum inducat restitutionem etiam in maiori, ut supra dixi, & sic habes hoc ca. utiliter expeditum. Alia quæ tanguntur, sunt facilia. Abbas.

A D D I T I O N E S.

1 Delictum prelati. Adde quod potuit in apo. ad istum in c. si diligenti, nu. 24. in ver. nocet ecclesie. sup. de fo. comp. in ca. Imperatorum. nu. 3. in ver. præiudicat ecclesie. sup. de iur. cal. 2 Dubium. Vide Alexan. in conf. 4. in 2. uolumi. & in conf. 89. eo. uolumi. Dec. in conf. 4. in fi. Ro. in conf. 369. inci. circa primum propositæ questionis articulum, col. 7. in conf. 123. & in conf. 407. circa fi. & in conf. 8. in fi. lat. in §. rursus, col. 16. Inst. de act.

S V M M A R I V M.

- 1 Religiosi non peccant ius suum prosequendo in iudicio, licet sit honestum, ut syndicum constituant.
- 2 Peccatum, an incurrat ille, qui petendo rem suam non potest eam sine scandalo consequi.
- 3 Eum licitum est occidere pro recuperanda re sua de iure civili, de iure uero canonico omnino licet præter eadem.
- 4 Prælati quo casu peccent non repetendo res ecclesie, uel pauperum, adhuc, ut nunc strepitum iudiciorum.
- 5 Negligentia in prælato est peccatum mortale.
- 6 Papa loquens in literis in numero singulari, reddit illas falsas.
- 7 Prescribi non potest res uisita uisito reali etiam per singularem successorem, quia uisum reale sequitur quemlibet successorem.
- 8 Successor uniuersalis non prescribit etiam ex persona sua, si defunctus habuit malam fidem, etiam sine uolentia de nullo iure. Hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti.
- 9 Prescriptio interruptitur ciuilitur per protestationem, uel querelam factam coram iudice, uel episcopo, notario, uel honestis uiris.
- 10 Prescriptio interruptitur etiam per protestationem extra iudic. & quare?
- 11 Interruptio uel protestatio extrajudicialis non interruptit usucapionem inchoatam, secus si non est inchoata, uel nisi inchoata sit sine titulo. l. 2.
- 12 Prescriptio currit quadraginta annorum contra res debitas incertis personis, puta pauperibus, uel pro captiuis redimendis, et etiam ad alias pias causas.
- 13 Legatum factum pro anima dicitur ad pias causas.
- 14 Prescriptio currit contra minorem etiam curatorem habentem, item contra ecclesiam ex negligentia curatoris, uel prelati.

C A P. II.

Nihil prodest. Hoc c. legitur uariis modis in gl. & extra, ut j. patebit, sed Ioan. And. summat duobus modis secundum duas primas lec. quæ eliciuntur ex glo. fi. & primo sic. Taciturnitas prelati non nocet ecclesie, & donec sit prescriptum, secundo sic. In rebus inuasis non currit prescriptio. Posset summari & aliter, ut infra patebit, sed istud e. lec. sunt uera in se, & procedunt sine scrupulo. De aliis uero posset dubitari, ut dicam in sequentibus. Diuiditur. nam primo repetit, quod scripserat olim, secundo protestatur, ibi, Sed illud. Casus litera. Quædam domina Patricia occupauerat partem patrimonij beati Petri. Papa Grego. scripsit ei, q. ipsa dimitteret patrimonium illud, & ipsa ei rescripsit, quod parata erat facere rationem, & Papa remanens eidem,

eidem, q. nihil cum scādalo, nihil cum strepitu iudicij uolebat de causis pauperum diffinire. vlt. cum ipsa non dimitteret bona pauperum, reducit eidem dñæ ad memoriam, qualiter olim scripserat sibi dicens, q. taciturnitas, & patientia sua non faciet præiudicium successoribus suis in rebus pauperum. Ber. No. i. arg. q. pro scandalo euitando debet quis ius suum indiscussum dimittere, & idem v. probare tex. qñ res recuperari sine formali strepitu. i. contentioso iudicio non potest, ut potius sit cōtemnenda, quam in iudicio litigandum. Sed Inn. dicit, q. hæc fecit Papa ex superabundanti iustitia: nam & si cum formali strepitu hoc faceret, non peccaret. Ego hoc fateor aperte quo ad strepitum iudiciorum. 2 t. Nam & religiosi non peccant si ius suum prosequuntur in iudicio, licet sit honestum, ut constituant syndicum, ut le. & no. in c. uno, de syndico, & c. cum deputati, de iud. & §. q. 3. c. fi. & probatur apertius in omnibus in c. quod debetur. l. 4. q. 1. Sed dubito circa prædicta, & circa tex. de duobus. Primo, nunquid quis sine peccato possit rem suam sic repetere, si sine scandalo eam consequi non potest seu ualet? Secundo, nunquid prælatus citra Papam possit licite rem ecclesie, uel pauperum non repetere, ut euitet anfractus iudiciorum, sicut v. hic Papam fecisse. Circa primum hic dicerem, q. aut timetur de scandalo circa personam rem nostram detinentem, & de iure civili non est de tali scandalo curandum. Nam si non potest res aliter recuperari, licitum est eam occidere inuadentem, ut no. Bar. in l. furem, ff. de sic. multo fortius non est curandum de scandalo, quod aliunde potest contingere in personam illius illiciti detentoris. Et idem v. de iur. can. qñ non timetur cedes, sed quid ualde fauēt & horribile, ar. c. de occidēdis. 2. 3. q. 5. & i. c. 2. de homic. l. 6. Si autem tale quid graue & horridum timerent, non consulerem bono uiro, ut pro repetitione bonorum temporalium tñ scandalum suscitaret, ad hoc adduco bo. text. in c. suscepimus, de hom. & uide quod ibi no. & in c. 2. de no. oper. nunc. ubi est bo. tex. ad materiam, & uide per Inn. in c. si uero, l. 1. de sent. excom. fortius ergo dēt abstinere pro euitando aliorum scandalo, ut in d. c. 2. dic. ut ibi. t. Quo ad 2m dicerem, q. si prælatus uerisimiliter arbitrat, quod ad tps differendū recuperabit rem suam sine litigio, non peccat sup. sedendo. ar. hic, & arg. 2. 3. q. 8. c. conuenior, & c. qñ. i. 1. q. 3. hinc Apostolus: Redimētes tempus, qñ dies mali sunt. sed ubi prælatus ista uerisimiliter non arbitrat, puto ipsum peccare: quia de negligentia cōuincitur, quæ est p. tñ mortale in prælato, ut no. glo. in c. ea. de of. arch. & facit c. si quis Abb. 18. q. 2. & v. pro hac conclusionem tex. in c. in canonibus. 16. q. 1. & cap. sit rector. 63. dist. facit c. expedit, 1. 2. q. 1. & ca. error, cui non resistitur. 83. dist. t. Vltimo potes notare ibi, Vobis: & ibi, Vos, post me. quod Papa loquitur uni in plurali, & de se in singulari, & hoc fecit Greg. ex magna humilitate. hodie autem propter stylum curiæ tales literæ prefigerentur falsæ, ut in c. quam graui. de cri. fal. t. Venio ad gl. 1. & 2. sunt faciles. Vltima colligit, quod taciturnitas prelati non præiudicat successoribus, contra quod immediate opp. de c. præcedenti. ubi patet, quod taciturnitas prelati inducit prescriptio. delictum enim prelati in omittendo præiudicat ecclesie, ut no. in regula, delictum, de reg. iur. l. 6. & hoc contrarium militat contra textum, in quo Papa dicit, q. taciturnitas

sua non nocebit alijs successoribus. nam & contra Papam in iuribus Romanæ ecclesie currit prescriptio, licet requiratur centenaria, ut j. eo. c. cum nobis, & in auth. quas actiones, C. de sacrosan. eccle. Sol. metu huius contrarij iste tex. legitur uariis modis. Primo secundum gl. ut intelligatur de prescriptione non completa. nam cum sola centenaria currat contra ecclesiam Romanam, non poterat iste Papa tanto tempore uiuere, ut taciturnitas sua ecclesie præiudicaret, argu. l. fi. C. de sacrosan. eccle. hæc lect. est in se uera, sed non congruit literæ, quæ in plurali dicit, quod non nocebit posteritibus futuris & c. etiam si potuisset compleri in uita successoris. Præterea hæc le. nullam continet dubitationem, nam sola taciturnitas etiam in rebus priuatorum non nocet ante prescriptionem completam, quæ quis non presumitur consentire, ut l. filius tam. §. inuitus, ff. de fur. & j. eo. per totum. t. Secundo legitur in gl. ut intelligatur in rebus inuasis, quas ista Patricia uolenter inuaserat, in quibus non currit prescriptio, alle. 16. q. 3. c. licet in regulis. Hæc lect. est etiam in se uera, sed ad ipsius intellectum aduertem. nam respectu occurrentis nulla est specialitas saltem de iure canonico in uiolento: quia mala fides impedit prescriptionem. j. eo. c. uigilanti, & c. fi. sed respectu aliorum successorum, etiam singularium, uolentia afficit rem inuasam ut quantumcunq. habeat bonam fidem, non possit prescribere propter unum uitium reale, quod sequitur quælibet possessio, ut l. uicia, C. de acq. poss. & expressius Instit. de usuc. §. furtiuæ, cum seq. sed ille tex. loquitur de prescr. lon. tempo. uel 10. uel 20. an. cum titulo, quæ contra priuatum currit, secus in prescriptione longissimi temporis, ut 30. uel 40. an. nam illa procedit et in rebus inuasis, si successor singularis fuit bonæ fidei successor, & a se uult incipere prescriptionem, ut no. gl. in d. §. furtiuæ, pro hoc l. sicut, & l. omnes, C. de prescr. 3. o. an. t. Successor uero uniuersalis non prescribit de iure civili, si defunctus habuit malam fidem etiam sine uiolentia, ut l. cum hæres, ff. de diuer. & temp. prescr. quia censetur eadem persona cum defuncto, ut in Auth. de iure iur. a morien. preffi. in prin. sed de equitate canonica dicit Dy. in regula, possessor, de reg. iur. lib. 6. q. potest prescribere, ex quo est bonæ fidei possessor, &

A D D I T I O N E S.

- 1 Indiscussum dimittere. Pondera, quia tex. hic dicit, uelle: & sic uoluntarie, & non ex debito. AND. BARB.
- 2 Dimittere. Specialia inducunt ad uitandum scandalum ponit Fely. hic, quibus adde unum, quod refert idem Fel. in c. i. col. ult. supra de res. aliud quod ponit Io. And. post §. in c. de hoc. inf. de sim. aliud quod ponit Imo. in c. omnis. inf. de p. & remi. & Do. Ab. in c. dilecti. inf. de excess. prælati. & aliud ponit Dec. in l. fi. col. 2. in fi. C. de edic. di. Adr. tol. & multa de scandalo euitando scribit diuus Th. 2. 2. q. 43. ar. 1. & §. sen. dist. 23. ar. 6.
- 3 Scandalo curandum. Contra istud facit dictum Inn. in c. olim, de res. spo. ubi dicit, q. licitum est recuperare rem suam, uel æquivalentem, quando non potest consequi illam in iudicio, nisi esset scandalum, pro quo est gl. in c. ius militare. i. d. Ad l. furem, responde, quia loquitur, quando periculo suo non poterat illud facere. Vel dic quod loquitur in fure nocturno, & sic loquitur in casu speciali.
- 4 Conuincitur. Istud est contra istum tex. dum dicit uelle. nam si ita esset, Papa daret materiam peccandi, quod esse non debet. & ut euitetur negligentia, dico q. dēt protestari, q. p. scandalum non profertur rem ecclesie. Et ad iura in contrarium allegata responde, q. limitantur p. scandalum euitandum, & restringuntur secundum distinctionem, gl. in c. si quis scandalizauerit, de reg. iur. inf. AN. BA.
- 5 Non presumitur. Tu pondera, quia immo nocet, quia incipit cū prælato cōtinuatur in successorem, per id, quod habetur in l. Emilio. §. de mino. & l. cum fundus. ff. de fun. dot. AN. BARB.

A D D I T I O N E S.

¶ Procedere. Quia ista erat res ecclesiastica, & poterat cōueniri laicis coram ecclesiastico, ut in c. cum sit de for. compe. ideo potuit ista pro testatio fieri per iudicem causā, coram quo debet conueniri, qā potest esse iudex in causa ecclesiā, ut nō, in c. ex parte, de ver. sig. inf. & militat in inferiori ecclesiastico per dictum c. ex parte. AND. BAR. d. Denūciationes. Quomodo hoc procedat declarat lmo. in rep. c. si col. si ver. qualiter autem probari poterit, & col. 9. in fin. inf. eo & Cor. in consi. 72. in causa uertente, col. vi. in 2. vol. Ale. in consi. 89. in c. excellens in iur. consi. l. in 3. vol.

c ¶ Mala fide. Tu pondera etiam, quia non fuit opus ista prelatione, vt dicimus, quo ad illā, & quia erat in mala fide, nō erat opus protestatione. idē quo ad successōrē, nisi dicamus, q̄ hic est casus, quo de iure canonico mala fides p̄decessoris non transit in successōrē. AN. BAR. ¶ An mala fides p̄decessoris noceat successōri, dicas q̄ noceat uniuersali successōri, ut nō p̄ scribit secundum Barto. in l. Neratius. ff. de pet. h. r. & in l. si. C. commu. de usuc. & uide Pau. de Cast. in consi. 48. & in consi. 248. & per Ale. in consi. 89. in 2. par. & in consi. 30. in 4. par. & 99. & plenius in l. Pomponius, in §. i. ff. de acq. pos. ubi dicit hoc esse uerum in mala fide uera, non autem primum p̄ca causata ab errore iuris, per gl. no. in l. tutor, ff. de adm. tu. Nunquid autē noceat singulari successōri, uide Bal. in l. ancilla, C. de fur. & per Ale. in consi. 4. in 2. par. & per eundem in l. ex diuerso. ff. de rei ven. & an mala fides p̄decessoris noceat successōri in beneficio habenti bonam fidem. uide Abb. in c. inter, de iu. pat. & per Dy. in reg. pos. de reg. iu. lib. 6.

quod in rebus pauperum, seu ecclesiæ sola denuncia-
tio est post acquisitionem constituit quem in mala fi-
de, & iō tex. hic non sine ministerio dicit in rebus pau-
perum &c. & est notabilis & singularis intellectus &
multum probabilis. uideo. n. quod in petitione heredi-
tatis est speciale fm Doct. in ca. grauis. 3. de restit. spo.
& 7. c. proxi. ut is, qui audit sibi litem mouendam, con-
stituatur in mala fide. & probatur in litem ueniunt, ff.
de pet. hær. §. petitam, cum seq. fortius in rebus paupe-
rum uel ecclesiæ talis denunciatio dēt nocere, ut hic.
nam credendum est huic denunciationi. Vel saltem fa-
cit hominem vacillare, cum nō faciat pro priuato cō-
modo, sed publico. Vel possumus dicere tenēdo intel-
lectum, quem tenet D. Ant. in c. grauis, præalleg. ad d.
litem ueniunt, ubi dicit illam procedere regulariter,
qñcunq; quis possidet sine titulo, ut tunc denunciatio
constituat quem in mala fide: quod est bene notandū.
Ita dicamus in proposito, quod cum ista Patricia pos-
sideret sine titulo, merito hæc denunciatio præsertim
iterata habuerit interrompere præscriptionem etiam
bona fide inchoatam, maxime cum fit per superiorē
ut hic; & hoc est iuris antiqui, ideo de nouo hæc dec.
inducit, cum rō cesset antiqua, & ideo dixit illa uerba:
Scire uos credimus, &c. & hæc multum notabis. Ab.

ADDITIONES.

a ¶ Currit præscriptio. Pondera gl.in l. r. C. de anna. excep. quæ dicit,
quod non currit præscriptio in eo, quod consistit in voluntate al-
terius. AND. BARB.

b ¶ Pro redemptione captiuorum. Quod pauperes & miserabiles per-
sonæ quo ad præscriptionem gaudeant privilegio ecclesiæ, tenet D.
Ias. post Bal. in auth. quas actiones. circa pri. C. de sacrosanct. eccl. &
in §. ex maleficijs, colum. 1. in it. de act. SEB. SAP.

S Y M M A R I V M.

1 Ecclesia præscribit rem priuam per spatium. 30. an. cum bona fide
de & sine titulo: cum titulo vero per spatium. 10. anno. 5.
2 Quiete possidere quis dicitur, quando non stimulatur in iudicio:
sincere uero quando habet bonam fidem.
3 Bona fides in dubio præsumitur.
4 Mala fides ex quibus coniecturis probetur.
5 Res clericorum præscribuntur, sicut res priuatorum.

C A P. I I I I.

Sanctorum. † Hoc c. habet principaliter duos intellectus. Primus in præscriptione ecclesiæ actiue. Secundus passiue. scilicet primum hoc intendit. Per quietam & sinceram possessionem triginta annorum, præscribit ecclesiæ rem priuati. scilicet alium. h. d. Ecclesiæ contra ecclesiā præscribit spatio triginta annorum, quod hodie non procedit per cap. i. j. prox. ideo tene primum. Casus literal. Olim habebat locum præscriptio triginta annorum in rebus ecclesiæ, hodie non, unde tene quod hic dicit. B. † No. i. ibi, Quiete & sincere, iuncta gl. pro intellectu horum uerborum. quiete enim possidet, qui non stimuletur in iudicio: sincere uero, qui habet bonam fidem. ex quibus bene notabis, quod qui patitur controuersiam, non dicitur illam rem quiete possidere, licet controuersia sit iudicialis, quod facit ad intellectum iurium exigentium quietam possessionem, & ad no. in c. commissa, de ele. in 6. No. scd o ibi, Absq; synodali proclamatione, quod olim causæ referebantur in synodum, 6. q. 3. ca. i. & 2. & de iud. c. i. Opprimo, & uidet quod synodalis proclamatio, & iudicialis nõ sufficiunt ad præscriptionem interrompendam; sed requiritur

- 2 requiritur litis contestatio, ut l. pe. C. ne de sta. defun. & l. 6. q. 3. c. placuit. §. potest. Sol. dicit gl. 2. hunc tex. pcedere, quando non poterat actor litem contestari, sed tu dic, ut dictum fuit sup. c. pxi. & plenius notabit inf. eo. in c. illud. ubi dicam, qualiter pscriptio interrumpi tur naturaliter & ciuilitur, de quo p Bar. in l. naturaliter, ff. de vsucap. t. Quaro, quia tex. exigit hic, quod fin cere, i. bona fide quis possederit, quomodo constabit, q bona fide? Sol. dicit glo. fi. post prin. quod in dubio plumbit bona fides, & hoc no. & idem no. gl. in c. si dili genti, inf. eo. & ibi plene de hoc dicit. t. Qualiter autem pbat mala fides, no. Bar. in l. Celsus, ff. de vsuca. di cam in d. c. si diligenti. probat enim p confessionem, p priam possidentis, ut in c. 2. de confes. & p c. inquisitio nem, de elec. Item p famam, quæ erat in uicinia, argu. c. quosdam, & c. quanto, de psum. uel p denunciatio nem factam tempore pñtus. l. cum fundus, C. de rei v. e. sup. c. pxi. & in c. 1. & p similes coniecturas, arg. in c. 2. de renun. lib. 6. & l. dolum, C. de dolo. Ultimo op. de c. pxi. ubi dicit, quod p ecclesiam sola quadragenaria currit pscriptio, ut in auth. quas actiones, C. de sacro fan. eccle. Sol. hoc c. dupliciter, seu duobus modis legi, ut p dixi. Primo in glo. scilicet quod pcedit de iure antiquo, secus de iure hodierno, ut in c. rario, & hæc lec. pcedit intelligendo tex. ut loquat de pscriptio ne contra ecclesiam. Secundo principaliter intelligat de pscriptio ne ecclesie contra priuatum, secundum Host. Pet. & Abb. sed dicit Ioan. And. falsum, & remittit ad no. j. c. illud, & idem tenet in regula, qui ad agen dum, de reg. iur. lib. 6. in Merc. Et reprobare uidetur ea ratione, quia pscriptio triginta. anno. procedit secun dum ius ciuile, cum mala fide, quam pscriptio ne cano nices nullo modo admittunt. inf. eo. c. si. Sed profecto hæc ratio uidetur mihi satis debilis, nam sine titulo, & bona fide res priuatorum pscriptitur spatio triginta anno. etiam de iure ciuili, ut l. si quis emptionis, C. de pscript. trigin. anno. & l. 6. q. 3. cap. placuit. §. potest. & iste tex. expresse exigit bonam fidem per uerbum, sin cere, ut p dixi, & sic approbat illam pscriptio ne, quatenus sit cum bona fide & sine interruptione. t. Et ideo dico tenendo principaliter hunc secundum intel lectum, quod etiam hodie iste tex. procedere potest, quando ecclesia pscriptit contra priuatum bona fi de & sine titulo, & sic potest saluari gl. j. eo. c. illud. Sed si ecclesia haberet titulum, tunc pscripteretur rem pri uati, sicut priuatus contra priuatum, scilicet 10. ann. inter pñtes, & 20. inter absentes, ut l. fi. C. de pñ scri. lon. tempo. no. Io. And. in regula, qui ad agendum, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. & no. in auth. quas actiones, C. de sacro fan. eccle. nam quadragenaria requiritur so lum, quando pñscribitur cōtra ecclesiam, uel ad pias causas, ut dixi sup. c. pxi. non autem quando ecclesia pñscribit contra priuatum, ut no. in locis pñ allega. quod est notandum, et uide quod dicam inf. c. pxi. t. Tertio principaliter potest intelligi, quando pñscri buntur patrimonialia clericorum, & ita uidetur intelli gere gl. allegando hic ca. possessiones. l. 6. q. 3. et intelli ge, quando pñscribitur sine titulo: alias sufficeret tē pus 10. uel 20. anno. sicut disponitur in rebus priuato rum, ut no. in d. regula, qui ad agendum, et dicam la tius, inf. c. pxi. Et notabis singulariter gl. in d. capitu. possessiones. Abbas.

Litis contestatio. Nunquid ad interrompendam pñscrip tionē sem per requiritur litis contestatio. late ponit Fel. in ca. illud, col. 2. inf. o. & la. in l. fi. in prin. col. 2. & j. ff. de eo per quem factum erit, lo. Frac. Balb. in tra. pñscri. in j. par. 6. prin. col. 10. ver. 2. concludit. t. Patrimonialia clericorum. Cum tamen contrarium soleat dici p tex. iuncta gl. in c. ex literis, de pig. & c. quauquam, de censu. l. 6. & in ele. pñsentu, de censu. & c. similiter, l. 6. q. 1. de quo plene per Do. Anto. in c. si diligenti, inf. eo. in fi. & ibi tenet, quod res patrimonialia clerico rum pñscribuntur minori spatio 40. an. quod etiam tenet Iano. in rep. c. fi. de pñscri. in pe. & vl. col.

SUMMARIUM.

- Canonica portio, quæ debetur episcopis de decimis, & mortua rijs pñscribitur spatio. 40. an. si interim cathedralis ecclesia non uacauerit. 3.
Decime non debentur episcopo, sed decimarum quarta, decime na ro debentur ecclesie parochiali.
Quarta portio decimarum, uel funeralium debita episcopo po test per ipsum in alium transferri, & sic alienari, & aliter concedi. an autem requiratur consensus capituli, uide nu. 11.
Pñscriptio contra bona episcopi, ut episcopi, non currit minor quadragenaria, idem contra bona capituli debita a canonicis, ut a canonicis.
Pñscriptio non currit sede uacante etiam circa bona communia prelato & capitulo.
Redditus ecclesie sunt communes episcopo & capitulo.
Pñscriptio contra bona ecclesie, uel legata pia, uel alia loca pia non currit minor quadragenaria.
Pñscriptio non currit iacente hereditate.
Mala fides pñdecessoris in beneficio non nocet successoris habenti bonam fidem.
Titulus putatiuus quibus causis causetur.
Fama pñstat iustam causam credendi.
Error iuris impedit pñscriptionem, sed non error facti.
Pñscribere, an possit emens res ecclesie, uel a solo prelato, uel sine solemnitatibus requisitis?
In pñscriptione seruicium discontinuum causam habentium du plicatur tempus in alijs pñscriptionibus determinatum, & an in hoc sit differentia inter ius canonicum, & ciuile, uide nu. 14.
Ius decimandi, an habeat causam continuam. 21.
Pñscriptio circa bona patrimonialia clericorum non est minor quadragenaria.
In pñscriptionibus fere nulla differentia est inter ius canonicu, & ciuile. 14.
Vsu capio mobilium, an sit triennalis contra ecclesiam, sicut con tra priuatum, uide remissine.
Pñscriptio contra iura ecclesie habentia causam discontinuam currit non duplicato tempore prout contra priuatum.
Pñscriptio cōtra laicum habentem rem communem cum ecclesia est quadragenaria, nisi esset dare casum, quo ius ecclesie rema neret illisum.
Pñscriptio inchoata contra priuatum, cui succedit ecclesia, non finiur tanquam contra priuatum, sed sicut contra ecclesiam.
Pñscriptio inchoata contra aliquem, dormit, si eidem succedat pupillus.
Seruitutes habentes causam continuam, uel perpetuam pñscri buntur, prout res immobiles, licet in huiusmodi seruicibus nō requiratur titulus, sed scientia, & patientia illius, contra quem pñscribitur. 24.
Patientia illius, contra quem pñscribitur, per quem debet probari.
Pñscriptio seruicium habentium causam discontinuam requir it tempus de cuius initio non extet memoria.
Titulus regulariter non requiritur in pñscriptione iurium, sed in pñscriptione immobilium sic, licet aliquo casu a pari pñ scribatur.

- In pñscriptione iurium, quando pñscriptio est contra ius com mune, requiritur titulus.
Pñscribens usufructum debet habere titulum, alias non pñ scriberet.
In pñscriptione iurium respicientium & obligantium ipsam per sonam requiritur titulus.
In pñscriptione iurium requiritur necessario scientia & patien tia illius contra quem pñscribitur, scous in pñscriptione alia rum rerum, qua uere possidentur.
Pñsentes in materia pñscriptionum dicuntur illi, qui sunt in ea dem ciuitate, ibi domicilium habentes.
Ciuitas qualibet hodie habet unum uisum provincie, & habetur pro una provincia.
Seruitutes habentes causam continuam, uel discontinuam quan to tempore perdantur, siue rusticæ, siue urbanae.

CAP. IIII.

- D**E quarta. t. Quarta decimarum & fune raliu pñscribit p episcopum, si 40. an. spatio non soluatur, & cathedralis ec clesia interim non uacauit. Primo ponit di ctum. Secundo casum exceptum ibi, Nisi. Tertio ius an tiquum reprobat ibi, Nam Romana. Casus li. Quidam clericus pñscripserat quartam decimarū, & oblatio num defunctorū, quæ ad episcopum pertinebant, quæ rebat, an possit se tueri ab impetitione episcopi sup quarta pñdicta pñscriptione 40. an. Rñdet Papa se tueri posse, nisi interim ecclesia pastore uacaret, qui iura ip sius exigere debuisset. In fine rñdet tacite quæstioni, q posset fieri p canones antiquos in c. pñcedente. non ne sufficit pñc. 30. anno. ut dicunt canones? Rñdet Ro. ecc. tricennalem pñscriptionem p ecclesiam nō admittit. B. t. No. i. q. non decima, sed decimarum quarta ab eccle siis parochialibus est episcopo iure cōi debita, ipsa ve ro decima pñtinet ad ecclesiam parochialem, intra cu ius parochiam pñdia sita sunt, ut in ca. cum cōtingat. j. de deci. & dic ut ibi plene dicam, & concordat huic c. conquerente. de of. ord. t. No. 2. q. hæc quarta episco po debita, est in totum pñscripibilis. Idem in quarta fu neralium, i. eorum, quæ ueniunt occasione defunctorum, & tunc tene menti hoc ultimum, q alibi non ita bene probat, sicut hic. & quotidie est de hoc conten tio inter episcopos, & ecclesias inferiores. nam episco pi pñfas & nefas nitunt hanc quartam pñscriptione nō obstant extorquere, & male faciunt, cum tex. rotun dus hic sit, & est gl. ordi. in c. 1. de sta. reg. Idem ibi Ioā. And. & Host. in summa, de sepul. §. & quota sit. licet ali qui uideant hoc reuocare in dubium, in c. requisiti, de test. & c. certificari, de sepul. & dic ut ibi plenius dico, & pluries p hac parte consuli. dico tñ, quod cū hoc sit pñ ius cōe, ut hic, & d. c. conquerente, requirit titu lus uerus aut putatiuus, aut tanti tps cursus, de cuius initio non sit memoria, ut in c. r. de pñc. lib. 6. t. Ad pñ dicta facit, quia episcopus hanc quartam potest alteri concedere, ut est tex. no. in c. fi. 12. q. 3. cum ergo sit ab dicabilis ab episcopo per concessionem, ita per pñ scrip tionem uidetur enim alienare, qui patitur usuca pionem. l. alienationis uerbum, ff. de uerbo. significa. t. No. 3. quod contra iura debita principaliter episco po non currit pñscriptio minor quadragenaria: nam debitum episcopo, ut episcopo uidetur debitum eccle sie, ut hic aperte colligitur maxime in fi. Et per hoc infero quod contra iura, & bona capituli, uel debita

canonicis, ut canonicis, non currit minor pñscrip. t. No. 3. quod sede uacante non currit pñscrip. etiam in bonis communibus episcopo, & capitulo. nam de iure communi hæc quarta, & alij redditus ecclesie vn decunque prouenientes, sunt communes episcopo, & capitulo, ut in ca. requisiti. de test. & l. 2. q. 2. capi. qua tuor. & ca. de redditibus. & tamen uidet hic, quod ua cante ecclesia non currit pñscriptio, nec uidetur ali quis fuisse idoneus ad litigandum, pro hoc facit tex. ibi, Exigere debuisset. & facit iste tex. ad ea quæ dixi, supra capitu. 1. t. No. ultimo regulam, quod contra ecclesiam non currit pñscriptio, nisi 40. anno. idem dic in legatis ad pias causas, ut in Authen. de eccle. ti tu. §. pro temporalibus, & l. 6. q. 3. c. fi. idem dico in ho spitalibus, & locis pijs. nam ista gaudent priuilegio ec clesiarū, ut est tex. no. in l. omnia priuilegia. C. de epi. & cleri. & ibi per Bar. no. Ioan. And. in c. 2. de in integ. restitu. lib. 6. & facit hoc pro his quæ no. in gl. 1. t. Quæ ro, nunquid iacente hereditate impediatur pñscriptio, sicut uacante ecclesia? Specu. eo. titu. §. r. ver. item no. dicit quod non, immo currit tunc pñscriptio, allegat l. si pñdio, ff. de in diem adie. & l. fina. §. post mortem, ff. de vsuc. cum simili. illa tamen iura aperte non pñbant, loquuntur enim in conuentionali. sed Do. Anto. in ca. cum non liceat. infra eo. sequitur hoc dictum Spe. alia ratione, quia cum sit in facultate hæredis adeundi, cur rit pñscriptio, si per eum stat quin facere possit, ff. de regu. iur. l. qui potest facere. sed si aliter est impeditus, æquum est eum restitui ex clausula generali, ad hoc l. si prius. ff. ad Carbo. & quod no. in l. uentre, ff. de acqui ren. hære. Mihi hæc ratio non multum placet. quid. n. si scriptus hæres uoluit interim deliberare, quo tempo re actiones exercere non potest? ut in l. ait prætor, ff. de iure delibe. durum est dicere, quod currat pñscrip tio, arg. hic. Item quid si hæres scriptus repudiavit in teriecto tempore, uel est contra eum pñscriptum in iure adeundi? iuxta no. in l. licet, C. de iure delibe ran. & sic succedunt uenientes ab intestato: durum est dice re, q currat pñscriptio, cum interim in nulla mora isti uenietes ab intestato dephendant, et hæc pñscriptio est inducta partim in odium negligentis. l. 6. q. 3. c. placuit. §. pñt. unde satis posset sustineri, ar. huius tex. quod tūc non currat pñscriptio, cū tunc non sit, qui iura hæredi tatis exerceat. d. l. ait prætor. Vel si uis tenere pñrium, ar. d. l. si pñdio, dic q competit restitutio, ut no. in d. l. si pñdio. Venio ad gl. et oppono pñ tex. q pñscriptio non debeat hic habere locum. resistit enim ius commune, ut in ca. conquerente, de of. ordina. et c. requisiti. de test. ergo possessor plumbit in mala fide, ut in regula, qui pñ iura, de reg. iur. lib. 6. et l. quemadmodū, C. de agri. et censu. li. 11. Solu. gl. pe. dupliciter. primo, q potest tex. intelligi non

ADDITIONES.

- Consului. Adde eundem consi. 26. Cal. consi. 2. hoc eo. ti. Roma. cōf. 371. Lapum allega. 30.
Vsu capi. An autem res prohibita alienari per testatorem extra fa miliam possit longo tempore pñscribi, Alex. tenet quod sic in consi. 59. ver. 6. pñsupponitur. in 3. vo. & sic uidetur, quod pñscribere nō sit alienare. cogita. Aeneas de Fal.
Contra ecclesiam. Vide Abb. in c. accedentibus, in 2. no. infra de pri u. & in c. 1. col. pe. sup. de restitutio. n. int. Ale. in consi. 20. inc. super eo, quod queritur, col. 1. in 1. volu. & in consi. 9. inc. nisi dicto the mate, col. j. & col. 4. in 2. dubio, & in consi. 209. inc. statutus accurate pñspectis, in prin. & col. 2. in 2. volu.

non in eo, qui incipit possidere, sed in successore, qui reperit ecclesiam possidere, & credidit quod iuste, unde potuit
 9 a se incipere præscriptio. † No. sing. istam glo. & idem no. gl. in c. cura, de iure patro. Et ex hoc habes semper notare, quod mala fides prædecessoris in beneficio non nocet successori habenti bonam fidem, & idem no. Dyn. in regula, possessor, de reg. iur. lib. 6. & gl. in regula, cum quis in ius eo. lib. secus de iure civili saltem in hærede vniuersali, ut in l. cum hæres, ff. de diuer. & temp. præsc. sed vide quod dixi sup. c. 2. & dic ut ibi. Ioan. An. hic dicit solutionem huius gl. esse sufficientem quo ad malam fidem excludendam, sed non quo ad ualidandam præscriptionem in hoc casu, nisi tanto tempore possideret, cuius initij non sit memoria, & hoc ideo, quia ius commune est hic contra præscribentem. c. 1. lib. 6. procedit ergo ratio glo. ubi non requiritur titulus, & idem no.
 10 Dy. in d. regula, possessor, & optime isti loquuntur. † Dico tamen, quod non est semper necesse, quod interueniat
 2 a verus titulus, sed sufficit putatiuus, ut si errore iusto ductus quis credit titulum præcessisse, ut puta si procurator ecclesie dixerat se emisit, uel fama erat in loco quod res illa fuerat legata, uel quod Papa concesserat priuilegium, sed fuit perditum tempore guerræ, sicut & alia. his. n. & similibus casibus procedit præscriptio etiam contra ius, ad hoc tex. no. in l. quod vulgo, ff. pro emp. & no. ponit Bar. in l. Celsus, post prin. ff. de usufructu. quod est notandum, nam fama præbet iustam causam credendi, ut no. gl. in c. inquisitionis, de senten. excommunic. & c. cum contingat, de resc. per Bar. in l. 2. C. si ser. uel liber. ad decu. offi. aspi. lib. 10. & in d. l. Celsus. Tercio soluit hic glo. quod potuit presbyter iste habere titulum ex cessione solius Episcopi. unde occasione illius
 11 præscripsit, licet esset minus iustus. † No. gl. quod episcopus sine consensu capituli non potest hanc quartam donare alteri ecclesie, & idem dicit gl. 12. q. 3. c. si. & Hostien. hic, dicens, quod si interuenisset consensus
 22 capituli, non foret necessaria præscriptio. † Sed contra hanc solutionem glo. opp. nam si credit concessione Episcopi sufficere, errauit in iure, & per consequens non potuit præscribere, quia error iuris nocet in usucapione, ut in l. nunquid, ff. de usufructu. & l. e. & no. in c. dudum, de deci. & c. apostolica, de do. Item gl. aperte tenet contrarium, in c. 2. de his, quæ sunt a præla. per rationem prædictam. Sol. dic. has gl. concordando, quod aut habens solius Episcopi concessionem errauit in facto, ut quia credidit consensum capituli interuenisse, ar. c. ea noscitur, eodem titulo. & procedit glo. ista, ar. d. l. quod vulgo. Aut errauit in iure, ut quia credidit cessiones solius Episcopi sufficere, & procedat glo. contraria. Si autem ius, in quo errauit, erat dubium, credo quod error excusaret in præscribendo, pro hoc facit tex. no. in c. cum dilectus, de consue. & facit l. 2. ff. de iur. & fa. ignoran. Ad prædictam distinctionem reduco no. per Ioan. in c. cura, de iure patrona. & gl. & Ioan. And. in c. 2. de rebus eccle. non alie. lib. 6. ubi uidentur sentire, quod titulus solius prælati det causam præscribendi. & similis questio formari potest, cum res ecclesie fuit alienata, non seruata sollemnitate debita, de qua aliquid uide per Ioan. And. in addi. specu. super rub. eo dem titulo. & in d. c. 2. sed ego distinguere modo prædicto, & sic potest intelligi tex. in d. ca. ubi reproba-
 13 tur præscriptio. † Extra glo. assumendo no. glo. Inno-

cen. hic oppo. uidetur enim quod in præscribenda hac quarta decimarum requiritur tempus duplicatum, quia ubicunque præscribitur seruitus habens causam discontinuam, seu interuallum annorum, uel mensium, requiritur tempus duplicatum, ut in l. si sit constituta. ff. quæ admodum ser. amitta. cum glo. alias cum contra ecclesiam requiratur tempus 40. ann. regulariter, ut hic, & in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. ergo in iuribus habentibus causam discontinuam debet intercedere tempus 80. ann. nam decimæ non habent causam continuam, sed discontinuam, cum non omni die, uel singulis mensibus perueniant. Solu. dicit Innocen. quod sunt qui asserunt hanc distinctionem habere locum secundum canonem: nam ius perceptionis decimarum habet magnum interuallum scilicet de mensibus unius anni usque ad menses alterius, & de uindemijs usque ad uindemias, & tamen in hoc iure præscribendo non duplicatur tempus, ut hic, sed ipse Innocen. uidetur contrarium dicere, quia hoc ius non habet interuallum aliquod etiam horarum, immo quasi continuam causam habet, cum quotidie possint & debeant recipi decimæ non solum personales, sed etiam prædiales, cum quotidie prædia aliquos fructus producere possint, & quotidie quarta Episcopis est solueda, & idem dicit Innocen. de iure eligendi, quia quotidie potest ecclesia uacare, ar. eius quod dicitur de illicito in l. foramen. ff. de seruit. urbano. prædio. & ideo sufficiunt 40. anni, ut hic, & no. in capitulo. cum ecclesia Sutrina. de cau. possessio. & proprie. Si autem esset ius, quod interuallum certum & deputatum ab homine, uel a iure reciperet, quale est, ut quod omni anno partem oblationis in die dedicationis, uel festiuitatis reciperet. 13. qua. stio. 2. c. Eleutherius, uel quod annuatim reciperet aliquod seruitium. in ff. de censibus ca. cum uenerabilis, tunc dicit Innocen. quod secundum eos, qui dicunt tempus esse duplicandum, necessarii sunt 80. anni. Aduerte, quia Innocen. ideo loquitur sic dubitative in hoc ultimo, quia non habetur ius in hoc expressum. nam tex. in l. si sit constituta, præal. dixit duntaxat, quod seruitus non habens causam continuam amittitur per non usum duplicato tempore constituto. & gl. ponit duas opi. Quidam enim dicunt, quod requiritur tempus uiginti annorum inter præsentem & absentem, quasi solum duplicetur tempus decem annorum, non autem tempus uiginti annorum quod datur contra absentes, & ideo secundum istos, quia nulla præscriptio præter hypothecariam extenditur ad tempus quadraginta annorum. l. cum notissimi, C. de præscr. trigin. uel quadraginta annorum. Alij

ADDITIONES.

- a Verus titulus. Vide Ale. in consi. 127. col. 2. in 4. volu. Fel. capitu. cum contingat, colum. 2. sup. de reic. & in ca. si diligenti, colum. 3. infra de foro competen.
 b Verum ius percipiendi decimas dicatur habere causam continuam, uel discontinuam, & an possit præscribi, & quanto tempore, de hoc uide late per Do. Anto. in c. peruenit, in repe. in 20. col. de c. Adde uidentum Fran. Arc. consi. 30. & 154. Pet. de Auc. consi. 141.
 c Decima debentur, uel ex privilegio, uel ex præscriptione, ca. dilecti, & seq. de deci. c. accedentibus. de prim. & uide Car. in cle. 1. de excels. p. & in cle. si ad vel glosos. de p. & per Io. And. & D. Ant. in c. 1. de cens. & pau. de Cast. circa ho. in consi. 187.
 d Innocen. Et de hoc etiam uide per Do. Ant. in d. repe. c. peruenit, in 24. & 27. col. cum seq. de cens. & in c. Cumana, in 6. col. de elect.

Alij uero dicunt utroque casu tps in hoc duplicari, & in hoc vi. residere glo. illa tanquam in vltima opinione, & Inn. hic in alia glo. & satis mihi placet, cum tex. in d. l. notissimi, dicat duplicari tps constitutum. Certumque est, quod inter absentes est constitutum tempus uiginti annorum, l. si. C. de præscr. lon. temp. Præterea scias, quod respectu iuris decimandi, Innoc. hic in alia parte limitat, quod supradixerat. dicit. n. quod ius percipiendi decimas de fructibus fundi continuam hæt cam, sed ius percipiendi decimas de uino, uel grano tñ, uel de oibus minutis tantum, uel consimilibus, non hæt perpetuam causam, quia hæc percipiuntur temporibus certis tñ, ut no. j. e. c. ad aures, & multa alia circa seruitutem acquirendam, uel amittendam, Inn. hic inculcat, sed pro intellectu clariori decreui per se quælibet articulum examinare. Host. hic dicit, quod gl. ista Inn. quantum ad canones potius est subtilis, quam utilis: siue. n. agamus fm eum de corporalibus, uel incorporalibus, continuam causam habentibus, uel non regulariter est tenendum, quod sola præscriptio quadragenaria currit contra ecclesiam, & nulla minor, ut hic in fi. & si præscriptio esset contra ius, requiritur ti. supple, uel tps, de cuius initio non est memoria, c. ti. c. 1. li. 6. & recitando trāsīt Io. An. nullā opi. firmando more suo cōi, licet qñ apponit studium, optime decidat, sed raro hoc facit, quod si fecisset, arbitror quod multis scribentibus silentium imposuisset. sed credo, quod ac celerauit se, ut multa scriberet. D. Ant. dicit hic se non putare, quod minus tempus exigatur a iure canonico quam a iure ciuili, tum quia non sunt iura in hoc correctæ, tum quia plus tendit canones ad tollendas, quā ampliandas præscriptiones j. eo. c. fin. Sed dicit, quod illa dist. an habeat seruitus causam continuam, uel discontinuam, hæt locum, qñ agitur de seruitutibus realibus a debitis. s. a re rei: quia, cum ibi res non habet animum continuantem possessionem, oportet quod ipso acto continuetur, ut currat præscriptio, quæ non currit sine possessione: sed in iuribus personalibus debitis a re personæ, uel a persona personæ secus est, quia ibi animus continuat possessionem, quia possessio animo retinetur, ut est tex. in l. licet. C. de acquirend. possess. quasi per hoc velit innuere, quod cum ius percipiendi decimam, seu quartam decimarum debeatur personæ, non est necesse, quod ibi duplicetur tps. Aduerte quia hæc fuit originaliter opin. Cy. in l. 2. C. de ser. & aqua, & Bar. in l. si iusto errore. §. non mutat, ff. de usufructu. licet D. Ant. eos non alleget, & profecto licet hanc opi. habetenus fuerim secutus pp authoritatem tantorum uirorum, tñ nunc scribendo cogitavi illam opi. minime uerā esse. Et moueor primo, quia licet seruitus sit realis, i. a re rei debita, non tñ est res, q̄ acquirit, uel possidet, cum sit inanimata, sed est persona, s. dominus fundi, quod patet ex eo, quia requiritur in præscribenda seruitute, quod quis credat uti iure suo, ut l. fin. ff. quæ ad. ser. amit. & no. Inn. in c. bonæ. il. 2. de postu. præla. se cundo moueor per tex. apertum male iudicio meo in hoc ponderatum in d. l. si sit constituta. ff. quemadmo. fer. amit. ubi est clauis huius materie. ibi. n. ubi disponit de duplicatione duplicando tps pp cam discontinuam ponderatur factum hois possidentis, & non rei cui debetur seruitus: dicit. n. q̄ ideo requiritur tps duplicatū in admittenda seruitute, quia pp discontinuam causam

non fuit usus illa seruitute quia nec unī semper potuit. Præterea & melius in d. l. si sit constituta, non agitur, nec disponitur de seruitute acquirenda, sed de ea perdenda, & ponderatur duntaxat factum & animus non utentis. d. n. quod si quis habeat aquam alternis annis uel mensibus, non perdit illam seruitutem, nisi duplicato tpe constituto, quia non semp fuit in mora non utendi, cum non potuisset semper uti, si et uoluisset, cum haberet causam discontinuam, & sic ponderatur animus & factū hois. s. dñi fundi, & multo fortius hoc dicendum est, ubi tractatur de seruitute non hâte causam continuam acquirendi, ut j. latius dicam. nā patētia dñi inducit possessionem in istis incorporalibus, ut in alijs, ut ibi no. C. de ser. & aqua, & per Bart. in l. 1. ff. de aqua plu. arcen. & in d. l. seruitutē, ff. de serui. no. Inno. in d. c. bonæ. il. 2. & in c. conquerente, de off. ord. sed hæc patientia non hæt semper, ubi cā non est cōtinua, ergo possessio non debet uniformiter operari, quia animus possidentis non semper notus est aduersario, & possessor, & possessio habet plurimum facti, ut no. in c. cū nostris, de concess. præben. & forte ob ista Inn. locutus est generaliter, nec distinxit inter seruitutem realem & personalem debitā, nec Cy. nec Bar. aperte probant eorum opinionem. † Sed quantum ad principalem articulum, an sit in hoc tpe duplicando dñia inter ius canonicum & ciuile, ego præmitto, quod regulariter inter ius canonicum & ciuile quantum ad præscriptionem inducendam nulla est dñia, præter illam, quia ius ciuile admittit præscriptionem cum mala fide. l. si quis emptionis. C. de præscr. trigin. anno. quam ius canonicum damnat. j. c. prox. & c. fin. Alia. n. dñia iure non probatur. Nec obstat si dicatur, quod canonica iura exposcunt indifferēter tps quadragin. annorum, ut hic, & j. e. ca. illud. secus de iure ciuili. l. si. C. de præscr. lon. temp. quia dico, quod ius canonicum non semper requirit illud tps, sed tunc solum qñ præscribitur contra ecclesiam, & in fauorem ecclesie illud fuit inductum, & idē est de iure ciuili, ut in auth. quas actiones, C. de sacrosan. eccle. & quemadmodum contra ecclesiam Romanā de iure cano. non admittitur nisi præscriptio centenaria. j. cap. cum nobis, & eodem titulo. cap. 2. lib. 6. ita de iure ciuili dicta auth. quas actiones. unde ecclesia contra priuatum, & priuatus contra priuatum bene præscribit minori tpe, & sic disponitur de iure ciuili, ut no. in d. auth. quas actiones, & per Io. An. in regula, qui ad agēdum, de reg. iur. in Mer. † Et p gl. 16. q. 4. c. possessiones, quæ uult q̄ in bonis patrimonialib. clericorum exigatur tempus 30. ann. & de temporibus

ADDITIONES.

- a Realibus. In seruitutibus debitis a re personæ habet locum præscr. communis, secus, si deberetur a re rei, & idem dicit D. An. in c. cum ecclesia. §. fin. in 2. col. de cau. poss. & proprie. & in sua repe. in c. peruenit, in 18. col. de cens. & Bal. in l. 2. C. de ser. & aqua, in 4. col. vers. quarto ergo, si uolo præscribere ius eligendi, &c. Doc. post Imo. in c. non est, in fi. de consue. lib. 6. Dom. Ant. in c. cum non liceat, in ult. col. inf. eo. ti.
 b Realib. Quomodo præscriptio inducatur in seruitutibus realibus, uide late per Pet. de Anch. in reg. sine possessione, col. 7. de reg. iur. in 6. & Ale. consi. 108. inci. in cautā & lite. in 2. & 3. col. in 2. uolu. & in consi. 79. inci. circa primum. col. 2. in 5. uol. & Bart. Vero. in tract. de ser. urbano. prædio. c. 19. & 20. lo. Fab. Angel. & I. so. in S. æque. In situ. de ac. SEB. SAP.
 c Et ciuile. Hæc uerba refert & sequitur D. Barth. Ver. in tract. de ser. urbano. prædio. c. 24. circa fi. & Card. in cōsi. 28. inc. primo rationes, coll. 1.

poribus requisitis ad præscriptionem, vide bo. tex. in c. pla
 26 cuit. §. pōt. 16. q. 3. † His præsuppositis ad materiam s.
 tactam distinguo sic. quod aut ecclesia præscribit con
 tra priuatū, aut priuatus præscribit contra ecclesiam, & in
 locum iura ciuilia, quarum dispositio recitatur in hoc
 in d. §. pōt. ut distinguatur, an quis præscribat cum ti
 tulo, aut sine titulo, & an iura habeant cām continuā,
 vel discontinuā, facit quod no. 13. q. 2. in summa. aut
 priuatus præscribit contra ecclesiam, uel ecclesia præ
 scribit contra ecclesiam, & in immobilibus, uel iuribus hñtibz cām
 continuā nō est dubium, quin requiratur tps 40. an.
 17 ut hic, & in c. i. e. ti. li. 6. Sed dubiū est primo in mobi
 libz, utrum præ ecclesiam habeat locum usucapio triē
 nij sicut de iure ciuili, & de hoc remitto ad plene not.
 18 in c. i. de in integ. restit. † Secundo est dubium in iuri
 bz hñtibz cām discontinuā, in quo sic dicerem, qd
 ubi de iure ciuili requiritur contra priuatū tps, de cu
 ius initio non est memoria, multo fortius requireret,
 cum præscribitur contra ecclesiam, ca. i. e. ti. li. 6. & qd
 id quod est statutum in fauorem ecclesiæ de præscri
 ptione quadragenaria, nō dēt retorqueri in ipsi^o lēgio
 nem, ut in reg. quod ob gratiā, li. 6. & l. quod fauore. C.
 de legi. & optime facit d. auth. quas actiones. ubi patet
 qd præscriptio quadragenaria fuit statuta in fauorem
 ecclesiæ illis casibus, quibus contra priuatū præscri
 bebatur minori tempore: secus ergo in illis, in quibus
 requiritur tps, de cuius initio non est memoria, de qui
 bus j. dicitur. nam inducta ad augmentum non debēt
 operari diminutionem, argu. c. fi. de uerb. significat. aut
 non requiritur tm̄ tempus, sed tempus duplicatum, si
 cut qñ agit de seruitute habente causam discontinuā
 amittenda, & tunc puto qd non duplicabitur tps 40.
 ann. quia cum ius statuerit pro alijs priuatis tps proli
 xius in ecclesijs, ut hic, & in d. auth. quas actiones, &
 hoc fecerit pure, simpliciter, & indistincte, ut hic, &
 in d. auth. quas actiones, tps dēt esse vniforme, non du
 plicatum: priuilegium. n. non dēt excedere proprios
 terminos. j. de priu. c. sane, & c. porro, & 7. quæst. 2. c.
 petisti. ius. n. ciuile iō fortasse requisiuit tps duplicatū
 quia prius prouiderat de breui tpe, unde cū ecclesiæ
 fuerit concessum tps satis prolixum & longissimum. l.
 40. ann. nō dēt duplicari, sed debet esse suo priuilegio
 contenta, & hoc est satis de mente glo. in d. l. si sit con
 stituta, quæ dubitauit, nunquid tps 20. an. deberet du
 plicari, ne requireretur cursus 40. an. fortius nō est di
 cendum, qd duplicetur tps. 40. an. & hoc casu pōt sal
 29 uari opi. Host. & hæc puto uerissima. † Sed circa p̄di
 cta qro, quid si laicus hñt rem cōem & indiuisibilem
 cum ecclesia, an præ scribatur spatio a iure cōi
 statuto contra laicum? dic quod non, sed conseruatur
 ius suum pp ecclesiam, ex quo datur iuris indiuisibi
 litas, arg. optimum & quasi expressum in l. si cōem. ff.
 quemad. fer. amit. & uide bo. glo. in c. vno, de iu. pat.
 lib. 6. & ibi Ioan. An. in nouella firmat istam partē. di
 cit tñ (& bene) quod ubi posset præscribi contra laicū
 iure ecclesiæ manente illeto, quod sufficeret præscri
 ptio cōis, facit quod no. j. eo. c. ad audientiam. & 16. q. 4
 20 c. uolumus. † Sed quærit, quid si ecclesia successit lai
 co, contra quem erat inchoata præscriptio, nunquid
 utetur iure priuati an priuilegio ecclesiæ? hæc q. reti
 git gl. in auth. quas actiones, C. de sacrosan. eccl. & nō
 firmat pedes. tangit Ioan. An. in c. uno, de iu. pat. li. 6.

referendo quod in d. auth. tangunt et ibi Bar. & Bal. &
 opin. communior & uerior vñ ampliādo terminos q̄
 stionis, quod aut priuilegium, quod habet succedens
 præscriptionem extinguit, aut præscriptionem differt
 aut illam mutat. Primo casu, succedens non utitur pri
 uilegio suo. exemplum in l. si fundum, ff. de fun. do. ubi
 dñ, qd si quis incipit præscribere certum fundum, licet
 postea mulier illum assignauerit in dotem, nō minus
 currit præscriptio, licet a principio, si fuisset dotalis,
 non potuisset inchoari præscriptio. & est ratio, quia
 priuilegium unius non debet absorbere ius alteri quē
 situm, quod faceret isto casu, si mulier posset uti pri
 uilegio suo. Secundo casu, qñ differt, tunc utitur suo pri
 uilegio. exemplum in pupillo alteri succedente, cōtra
 quem non currit præscriptio durante pupillari ætate
 l. sicut, C. de præscrip. 30. uel 40. ann. Tertio casu, qñ
 mutat præscriptionem, ut in casu q. nostræ. nam præ
 scriptio contra ecclesiam currit sicut contra priuatū,
 sed alio modo, quia contra priuatū currit præscri
 ptio 10. uel 20. ann. cum titu. sed contra ecclesiam cur
 rit quadragenaria duntaxat, & hoc casu dicendum est,
 quod pro tpe præterito utitur ecclesia iure priuati,
 pro futuro utitur priuilegio suo, argu. in l. si scus, ff. de
 iure f. f. ideo si contra priuatū præsentem current
 quinque anni, & sic medietas præscriptionis, satis est
 contra ecclesiam succedētem complere aliam medie
 tatem, habito tñ respectu ad priuilegiū suum, & sic re
 quiruntur ad complendā præscri. 20. an. qui sunt me
 dietas tps respectu ecclesiæ, & idē dic in similibz, fa
 cit auth. si quis. C. de præscrip. lon. temp. quod no. quia
 21 clare & utiliter est expeditū. † Expediendo & ampliā
 do reliqua dicta Inno. quæro principaliter de duobz.
 Primo, qualiter acquirantur seruitutes, & iura consi
 milia. Secundo, qualiter perdantur, & quanto tpe. Ve
 nio ad primum, ad quod dicit Inno. qd si ius, de quo agit,
 habet cām continuā & perpetuā, sicut est seruitus
 aque ductus, q̄ sine intermissione ducit, uel hñt cām
 quasi perpetuā, ut in electione seu iure eligendi, &
 in iure percipiendi decimas ex agro, acquirunt seruitus
 per præscriptionem 10. an. inter presentes, & 20. an. inter
 absentes, ad similitudinem rerum immobilium, C. de
 præscr. lon. tem. l. fina. Sed hæc est dñia fm̄ eū inter hæc
 incorporalia, & alia corporalia immobilia, quia in re
 bz immobilibus requiritur titulus, ut in d. l. si. & in d.
 c. placuit. §. potest. 16. quæst. 3. sed in seruitutibus siue
 iuribus non requiritur, immo sufficit solus usus, ut pa
 tet. ff. si ser. uen. l. si quis diuturno, & in eo quod no. j. e.
 c. si diligēti, & incipit hoc tps currere fm̄ eum, ex quo
 quis coepit uti illo iure non ui, aut clam, nec precario
 sciente uidelicet illo, cui fiebat præiudicium, & non
 22 cōtradiciente. † Et hoc ipsum probare debet fm̄ quod
 dam, & sic intelligunt. ff. quemadmod. fer. amit. l. fin. ff.
 de itine. actus; pri. l. 1. §. Iulianus. & hæc pondera, quæ
 13 j. latius reasumam. † Si aut non habeant causam per
 petuā & continuā, ut seruitus uig. & seruitorum
 extraordinariorum p̄tatio, hæc & fñia non præscribunt
 nisi tanto tpe percipiantur, cuius initij memoria non
 existit, 10. q. 3. c. quia cognouimus. 100. dist. in. ca. contra
 morem, & ex eo, quod le. & no. j. de uerb. fig. c. super
 quibusdam. §. 3. uer. fi. & ff. de aqua plu. arc. l. 1. §. 2. & l. 2.
 & antep. & ff. de aqua quoti. & est. l. hoc iure. §. ductus
 24 aque. † Hæc sunt Innoc. dicta ad primam quæstio
 nem.

2 hæ, & vide tu bonā gl. iuris ciuilis, q̄ hoc in effectu di
 cit in l. seruitutes, la. 2. ff. de ser. aliqd in l. 1. ff. de aq. plu.
 ar. & per Bal. ibi, & in d. l. seruitutes, p. Cy. in l. 1. & 2. C.
 25 de ser. & aqua. † Et circa p̄dictorū declarationē ego
 primo qro, nūquid sit uerum, qd in istis iuribz. præscri
 bendis non requiratur titulus? Doct. hic cōiter tran
 seunt cum opi. Inno. ut titulus non requiratur. Idem uult
 gl. in c. cū ecclesia Sutrina. de cā pos. & propr. & gl. &
 Bar. in d. l. seruitutes, vñ probari id. l. si quis diuturno,
 & Dy. in regula, possessor, lib. 6. sed Doct. non reddunt
 rōnem diuersitatis inter hæc iura, & bona immobilia.
 Dy. in dicta regula, possessor, & Bar. in l. seruitutes, di
 cunt qd in præscribendo rei dñio agit de magno p̄u
 26 dicio, cum dñs prorsus ipsam rē amittit, iō cautius
 fuit agendum ut sine titulo non præscribat longo tem.
 sed longissimo sic, ut in d. l. si quis emptionis, C. de p̄sc.
 30. an. Sed qñ agit de seruitute acquirenda, nō agitur
 de tanto p̄iudicio, cū dñs non perdat ipsam rē, sed pa
 titur duntaxat seruitutem. Et hæc rōnem no. † Ego ve
 ro hoc dictū. f. qd requiratur titulus, limito multipliciter.
 c Primo, ut non procedat, qñ præscriptio est p̄ ius, per
 c. i. eo. ti. li. 6. & quanquam hoc non reperiatur speci
 fice cautum de iure ciuili, tñ idem credo esse illo iure,
 quia ius canonicum exigit titulum hoc casu, quia est
 p̄scriptio malafidei p̄ possidentem pp resistētiā iu
 ris cōis, facit optime l. quidam. C. de agri. & cens. lib.
 11. & qd ibi no. Bar. standum est in hoc dispōni iuris ca
 nonici pp pactū, ut in regula, possessor, & qd ibi no.
 pal. & inf. c. fi. & per Bar. in l. priuilegia. C. de sacrosan.
 27 eccl. † Secundo limito id dictū in usufr. præscribendo:
 licet. n. sit ius incorporale l. 1. in fi. ff. ad l. Fal. & qdam
 seruitus in reb. alienis. l. 1. ff. de usufr. acc. tñ in eo p̄scri
 bendo requiritur tit. alias non p̄scriberetur spatio 10.
 uel 20. an. ut probatur in l. si. C. de præsc. lon. temp. &
 de hoc per Dy. in dicta regula, possessor, de reg. iur. li.
 6. & per Bar. in l. iusto errore. §. non mutat. ff. de usufr.
 & est rō, quia usufr. est pars dominij. l. 4. ff. de usufr. iō
 requiritur titulus, sicut in præscribendo dñio, ut no.
 Dy. in d. regula, possessor, & dicit gl. satis no. in l. cor
 ruptionem, C. de usufr. qd si usufructus consistat in
 re mobili, tñ actio personalis ad ipsum competens nō
 tollit triennio, & ita vñ dicendum in acquisitione. &
 hoc iō quia usufructus rei immobili comparatur, ita
 no. dicit glo. pal. quam notabis. dico tñ, qd fructus, qui
 percipiunt ex agro alieno bona fide, usufructu triē
 28 nio, tex. est no. in l. sequit. §. fructus, ff. de usufr. & ibi
 per Bar. & hoc iō, quia ibi non agit de præscribendo
 iure, sed de usufructu reb. mobilibus. qd ergo dñ,
 qd quis tenetur restituere fructus extantes, ut Instit. de
 offi. iud. in prin. & no. in c. grauis. de resti. spol. hoc est
 uerum, ut p̄dixi, nisi possessor illos possederit bona
 28 fide, & iusto titulo per triennij. † Tertio limito prin
 cipale dictū, ubi agit de obliganda, uel distinguen
 da persona ad aliqd seruitium. nam tunc pp grauita
 tem saltem est necesse, qd allegetur titulus, & probet
 præsumptiue per lapsum longi tps & sic p̄t intelligi
 l. cū de in rē verso, ff. de usufr. no. Dy. in d. regula, pos
 sessor. Quarto limito, ut non procedat, cū p̄scribitur
 p̄ ecclesiam. nam tunc licet non requiratur titulus, requi
 ritur tñ tps 40. an. ut hic, & in d. auth. quas actiones, C.
 29 de sacrosan. eccl. † Secundo circa dicta Inno. reuoco in du
 biū an requiratur sciētia aduersarij in p̄scriptione isto

rum iurium. Inno. (ut patet ex p̄dictis) dicit qd sic, & re
 net idem in multis locis, in c. bon. al. 2. de post. præal.
 plenius in c. conquerente. de offi. ord. & in c. 2. C. de in
 inte. rest. cū sim. Quidam tñ, ut no. in l. 2. de ser. & aqua
 & in l. 1. de aqua plu. arc. tenuerūt p̄rium, quia præscri
 ptio currit p̄ ignorantem, ut l. si. C. de præsc. lon. tēp.
 sed primum dictū cōiter tenetur per legistas, & ca
 nonistas, ut no. in locis præal. dicentes (& bene) aliud
 esse in p̄scriptione rerum mobiliū, aliud in p̄scriptio
 ne iurium, & seruitutum. Rō est, quia primo casu quis
 possidet ipsam rem, q̄ sibi dēt sufficere, iō nō curatur
 de aduersarij scia: sed secundo casu nō possidet ipse il
 lam rem, sed dñs, iō requiritur illius scia. Redditur alia
 rō, qd plus placet Bar. in l. 1. de aqua plu. ar. & d. l. serui
 tutes. nā in istis seruitutibz. & iuribz. cū non possint uere
 possideri, non p̄t acquiri quasi possessio, nisi sciente
 aduersario, qui rē possidet, ut vñ probari in d. l. 2. C. de
 30 ser. tenet Inno. in locis præal. & sine possessione nō p
 cedit p̄scriptio, iō requiritur scia. † Tertio ad declara
 tionem p̄dictorū qro, quia dixi qd inter p̄sentes requi
 ritur tps 10. an. & 20. an. inter absentes, qui dicant præse
 tes & qui absentes? So. dico qd quis dñ præsens uarijs
 modis fm̄ materiam subiectam, de quo uide gl. not. in
 Auth. de fideius. in uer. præsentes sed quātum ad pro
 positum nostrū est tex. fin. in l. si. C. de præsc. lon. tēp.
 ubi dñ, qd p̄sentes dñr, si possidens & aduersarij hñt
 domicilium in eadem prouincia: vñ nō spectatur, ubi
 res sita est, sed ubi hñt domicilium, & si alter habe
 ret alibi domicilium, non dñr p̄ntes, & spectatur prou
 31 incia, qñ tota regitur eodem præside, ut olim erat ho
 die uero quælibet ciuitas hñt regimina sua sicut olim
 prouincia, unde existentes in ciuitate dñr p̄sentes,
 31 ut est gl. fin. ab oibz cōiter approbata, in d. l. si. † Nūc
 uenio ad secundam qōnem Inno. qualiter seruitutes
 perdantur. Sol. dicit Inno. qd fm̄ leges seruitus rustica, q̄
 non hñt interuallum, uel hñt sed modicum, puta ali
 quorum dierum uel horarum, perditur spatio 10. an.
 inter p̄ntes, & 20. an. inter absentes. si aut habeat interual
 lum annorum, uel mensium, tunc duplicatur tps, uide
 licet ut inter p̄sentes necessarij sint viginti anni & in
 ter absentes 40. arg. in d. l. si sit constituta, ff. quædamo
 32 fer. ami. Idem est dicendum fm̄ eum, si hñt interualla
 septimanarum, sunt. n. odia restringenda, ff. de li. & po
 sthu. l. cum quidam, & regula, odia, li. 6. & in hoc vlti
 mo, qd idem sit in interuallo septimanarū, no. gl. in d. l.
 si sit constituta. dicit tñ Inno. alios dicere, qd licet hñt
 inter-

ADDITIONES.

a Vide etiam de hoc, quanto, & tempore præscribuntur iura & serui
 tutes, Dom. Ant. in c. peruenit, in ii. col. cum seq. in repe. de cens. &
 ibi etiam uide Inno. in c. accedentibus, de priu. gl. in c. cum accessi
 sent. de consti. & in c. neque. 16. q. 7.
 b Agitur de magno p̄iudicio. Adde Bal. in l. quibus diebus. §. domi
 nus. ff. de condi. & demon. & Alex. conf. 187. inci. uiso ut. qua. l. i. q. 1.
 col. 2. uer. uenio ad secundum dubium, uolum. 2. & consti. 3. q. 1. inci.
 uiso processu. in i. col. uol. 3. ZAC.
 c Contra ius, qd qñ præscriptio est contra ius, requiritur tps, cuius ini
 cia si ubi uult, qd qñ præscriptio est contra ius, requiritur tps, cuius ini
 tij memoria nō existit, quod habetur loco tituli, quod late profesqui
 tur Fel. in c. si diligenti, col. 7. in i. restrictione. inf. eo. SEB. SAP.
 d Distinguenda persona. Qñ ad p̄scribendum sit necessarius titulus,
 uide late p. Inno. in repe. c. si col. 7. & seq. inf. eod. & Dec. in consti. 134.
 inci. uiso puncto, col. pe. & Fel. in d. c. si diligenti, inf. eod. SEB. SAP.
 e Quasi possessio. Vide las. in l. imperium. col. 1. 2. ff. de iur. om. in. Ale.
 in consti. 15. inci. in cā & lit. col. 4. uer. postea etiam declinari, in s. uol.
 & Barth. Veron. in tra. ser. vrb. præd. c. 10. col. 2. SEB. SAP.

l.i.c.

A D D I T I O N E S.

- C A P. V.

l.j. C. de pa. po. facit qđ in simili no. Spec. et. i. i. in uer.
pone colonus, ad contrariū tamen multum facit tex. in
d. l. fi. ubi dī nulla scia, uel ignorantia expectanda, &c.
sed potest intelligi, qđ ignorantia non impedit cursum
præscriptionis: tamen, si fuerit iusta & probabilis, est
illi subueniendum, ar. c. cū illorum, de sen. exc. uer. cir-
ca. Addo tamen ad prædicta unum notabile dictum, qđ
præscriptio currit cōtra absentem & ignorantem, ni-
si absens & ignorans possideat ciuilit̃er. nam tunc con-
tra eum non procedit præscriptio, ut l. male agitur. C.
de præscr. 30. uel 40. an. ¶ Ex hoc infero, qđ si me abser-
te aliquis ingrediatur pos. meam non incipit tunc præ-
scriptio, licet bona fide fuerit ingressus, quia per hunc
ingressum non perdo pos. ut in l. si id quod. ff. de acqu.
pos. sed oportet, qđ prius perdā pos. ut puta, quia sciēs
aliū ingressum suspicor me posse repelli. d. l. si id qđ.
uel trado obliuioni, qđ eam neglexi per decēniū, per d.
l. si id quod, & l. si de eo. & ab eo tempore & non prius
incipit currere præscriptio, ut notanter dicit Dy. in re-
gula, sine possessione, de regu. iur. l. 6. & sentit gl. notabi-
lis, & apertius ibi Barto. in l. 1. C. de ser. fug. & prædi-
cta bene notabis. ¶ An autem mala fides indistincte ni-
tiet, & impediat præscriptionem, Bar. in l. sequitur. §. si
uiam. ff. de usuc. dicit qđ nō, sed solum impedit, ubi præ-
scriptio causatur ex facto possidentis, & sic intelligit
regulam, possessor, de regu. iur. lib. 6. secus autē secundū
eum, ubi præscriptio currit ex mera negligentia non
petentis, ut in actionibus personalibus, in quibus nō
est dare poss. sionem, uel quasi. sed contrarium ipse te-
nuit in l. omnes populi, ff. de iust. & iur. ubi dicit non ua-
lere statum disponens, ut post decennium non au-
diatur creditor super debito ratione peccati. Ego hūc
articulum plenius examinabo inf. c. fi. ubi solet tracta-
ri, quia non intendo ad ostentationem meam (ut mul-
ti faciunt) transportare materias, cum difficile sit stu-
dentibus postea inuenire, sed hæc ita succinte uolui
tangere, ne quis ruditer aggredereť materiam. ¶ Quæ-
ro: certum est, qđ mala fides quandocunq; superueniēs
ante impletam præscriptionem eam interrumpit, ut
hic, & in c. fi. & in regula, possessor, de regu. iur. l. 6. no.
Bar. in l. naturaliter, ff. de usuc. quid si superuenit post
impletam præscriptionem, nunquid teneatur præscri-
bens rem præscriptam restituere? Gl. 2. hic plene exa-
minat, & tandem hic ponit tres opin. Prima opin. ha-
bet qđ sic, alias peccat non restituendo, & hanc tenuit
Hugo, ut refert hic Io. And. Secunda opi. quæ uidetur
uerior secundum gl. est huic contraria, ut non teneatur
restituere, quia non est amplius aliena, sed propria
ex præscriptione auctoritate iuris. Et hanc opi. tenuerunt
Io. Dy. Tan. Gos. Host. & Io. And. in reg. possessor
de regu. iur. l. 6. in Mer. ubi plene examinatur, & uide ibi
per eum. dicit tamen Hostien. qđ si conscientia ex hoc
esset lassa, satisfacere deberet conscientiæ, & remittit
ad lummam eodem tit. super rub. de præscrip. rerum im-
mobiliū. §. quæ exigantur, sub uer. uerum quicquid.
Tertia fuit opin. Alani distinguētis, an res fuisset præ-
scripta ex causa lucratiua, aut ex causa non lucratiua,
ut primo casu teneatur restituere, secundo nō, ar. l. 13.
q. 1. c. quod habetur. qui quidem canō parum facit. sed
hæc distinctio reprobat secundum Host. C. de præ-
scrip. lon. temp. l. pen. & inf. de don. c. apostolica. quæ
ura bene faciunt in hac materia. D. Ant. refert hic se

huc articulum disputasse, & tenuisse opi. theologorū;
ut forus canonicus non arctet ad restituendum, prout
est contentiosus, sed forus pœnitentiæ sic, quod ma-
xime procedit in eo, cui nō potest imputari negligē-
tia, quia causa quærendi cum damno alterius non est
omnino sufficiens quo ad æquitatem æqua lance men-
surandum, ut sic meum auferatur secundum eum: & sic
in effectu D. Ant. sequitur primam opi. Ego uero indi-
stincte dico opinionem secundam, quæ uidetur com-
munior canonicis, ueriores, & in foro conscientia
esse seruadā Moueor ultra alios, quia ius canonicū,
etiam quatenus disponit in foro contentioso semper
tendit in salutem animæ, de iure iu. c. cum contingat,
& quod ibi nō. nā finis iuris canonici est dirigere ho-
minem ad bonum commune, secundū quod congruit
humanæ societati, non solum ciuilitè uiuenti, sed se-
cundum fidem in Deum tenendo & uitam aliam expe-
ctando, ut in c. rex pacificus. sup. in proœ. & in c. pro-
dest. 23. q. 5. nō. in regula, peccatū, & regula, possessor,
de regu. iu. li. 6. Item lex humana iniquitatem non con-
tinens seruanda est etiam in foro conscientia, ut not.
Io. Cal. sup. in proœmio, & Io. And. post B. Tho. c. 3.
de usu. li. 6. cum ergo lex humana etiam canonica ex
iusta causa tollat actionem, & conferat dominum præ-
scribēdi saltem in effectu, ut plene dixi sup. super rub.
& facit tex. inf. ca. proximi. non apparet ratio sufficiens
quare teneatur restituere in foro animæ. facit optime
c. 1. s. eo. ubi inducitur præscriptio ex causa etiam cū
notitia rei alienæ. potest. n. lex ex iusta causa priuare
quem re sua, & alteri tradere uel ppter delictum, uel
propter bonum publicum, ut in litem si uerberatum,
fi. de rei uen. & c. pro humani, de homi. li. 6. Item ius ca-
nonicum nunquam sciēter iniicit alicui laqueum, nec
scienter defendit aliquem in peccato, ut c. lictas, de
rest. spol. & c. lator. & cap. consanguinei, de re iu. & in
c. si. Si enim præscribere cum bona fide induceret pec-
catum post noticiam habitam, completa præscriptio-
ne ius canonicum profecto non diceret quem posse præ-
scriptione se tueri, sicut facit sup. eo. c. de quarta, & j.
c. prox. & optime facit c. cum dilectus de consue. ubi
patuit præscriptionem fuisse inductam iuribus statuti
male intellecti. Nec Papa mandat præscriptionem re-
scindi, imo expresse eam approbat, ad idem facit. c. au-
ditis. inf. eo. ubi licet postmodum consliterit illi abbati
uiro religioso nullum ius competere, decreuit tamen
Papa illum debere defendi ex iuribus præscriptionis,
& hanc opi. tenet Inn. in c. cura, in fide iure pat. ubi di-
cit, q. licet post completam præscr. appareat de illegi-
timitate, nihilominus tamen salua conscientia possunt
hi, qui præscripserunt bona præscripta retinere, quia
tuti sunt autoritate illius qui potestatem condendi
ius super temporalibus habet, qui hanc pœnam amif-
sionis iurium suorum induxit in odium negligentium,
& in fauorem sollicitorum. Idem tenet in c. quia plei-
que. de immu. eccl. quo ad præscriptionem, quæ induci-
tur cum titulo & bona fide, quia illa est induc-
ta non solum in odium negligentis: sed etiam in fauorem præ-
scribentis, sed uidetur dubitare de eo, qui præscripsit
bona fide sine ti. uidetur tamen inclinare, ut ratione
bonæ fidei non teneatur, & hoc est uerius. nam præscri-
ptiones equiparantur, quod defectum tituli hic præ-
plet tempus maius, ad hoc. 16. q. 3. c. placuit. s. potest. &
facit

facit quod dixi sup. super sub. idem Bal. in c. si quis per
triginta, si de feu. fue. contro. coll. 10. ubi dicit, q. is q.
prescripsit, potest rem cum bona conscientia posside
re, alias nullus posset excipere de prescriptione: quia
cum iudex uideret eum delinquere, ex officio suo re
pelleret eum. ille enim qui prescripsit, habet ueri
tatem pro se; licet non habet primordium ueritatis.
alleg. gl. in l. i. ff. de eden. in prin. in magna gl. quam di
cit esse notandam, & maxime hæc procedunt in eo, q.
scit rem suam ab alio usucapi. & non contradicit. uide
tur. n. tacite alienare, ut l. alienationis uerbū, ff. de uer
borum significationib. & hæc sufficiant.

S V M M A R I V M.

- 1 Ius decimandi prescribitur in aliena parochia spatio. 40. anno
rum.
- 2 Una ecclesia prescribit contra aliam, etiam iura spiritualia.
- 3 Iura spiritualia non possunt possideri per laicum etiam per tan
tum tempus de cuius initio non est memoria in contrarium.
- 4 Privilegiatus quo casu utatur privilegio contra pariter privile
giatum.
- 5 Per prescriptionem tollitur omnis actio, & saluens debitum
prescriptum potest repetere: non tamen tollitur obligatio natu
ralis: uel directam dominium licet sint inefficacia ad agendum.
Prescribens dicitur solvere.
- 6 Per prescriptionem queritur de iure canonico dominium utile &
directum.
- 7 Index ex officio suo potest actorem repellere, quando constat quod
nulla competet sibi actio.
- 8 Paria sunt non habere actionem uel inuilem habere.
- 9 Titulus requiritur in prescriptione contra ius, uel tantum tem
pus, de cuius initio non sit memoria.

C A P. VI.

- 1 **D**aures. Una ecclesia in parochia alteri
40. an. spatio decimas prescribit.
Communis diuifio. secunda ibi, Tuæ. Casus
literalis. Quædā ecclesia possedit decimas in
parochia alterius. 40. annis, quæritur an tuta sit eccle
sia prescriptione? Respondet Papa, quod de iure me
lior est conditio possidentis, quia prescrip. 40. ann. ex
cludit omnem actionem. Ber. No. i. q. una ecclesia po
test contra aliam ecclesiam, etiam iura spiritualia præ
scribere, requiritur tamen tempus 40. ann. Ex quo col
lige, quod iura spiritualia sunt prescriptibilia per eū,
qui illa possidere potest; secus per laicum, qui illa pos
dere non potest. infra eo. c. causam, etiam per tantum
tempus, de cuius initio non est memoria, ut notanter
dicit Io. An. in c. 2. de præb. lib. 6. & dicam in d. c. causā.
- 2 Secundo ex eodem collige, q. privilegiatus utitur
privilegio suo contra pariter privilegiatum. nam ec
clesia ex privilegio habet, ut contra eam non præscri
batur spatio communi, sed requiritur tempus 40. an.
ut in auth. quas actiones, C. de sacros. eccl. & sup. eo. c.
de quarta. & tamen utitur hoc privilegio contra eccle
siam prescribentem, quæ est pariter privilegiata. Sed
hoc contingit, quia ecclesia non est privilegiata in p
scriptione actiua, sed passiva, & sic ecclesia prescribens
est privilegiata in illo casu, merito ecclesia utitur pri
uilegio suo contra ecclesiam aliam. & de hoc, an pri
uilegiatus utatur privilegio contra pariter privilegia
tum, uide per Bar. in auth. quas actiones, præall. tetigi
in c. in presentia, de probat. No. 3. quod ecclesia po
test se defendere ex sola prescriptione, etiam super

rebus spiritualibus. t. No. ult. & tene menti istum tex. in
fi. quod prescriptio tollit prorsus omnem actionem,
no. id uerbum, prorsus. facit enim optime hæc litera
pro opi. gl. quam sequuntur Bart. & multi alii in l. si. ff.
rem ra. ha. ubi concluditur, q. si tutus prescriptione
soluit ignoranter potest solum repetere, quia soluit
indebitū, uel saltem erat tutus exceptione perpetua,
ideo competit ei repetitio. l. qui exceptione, ff. de con
di. indeb. Item facit iste tex. pro opi. Arch. in c. i. eo. ti.
li. 6. ubi dicit, q. per prescriptionem acquiritur de iure
canonico tam utile, quam directū dominium, non ta
men allegauit istum tex. sed 16. q. 3. c. quicunque, & ca
pit. licet, sed melius facit iste tex. uide tam in dominio,
quam in actione quod dixi sup. super rub. post Bar. &
Cy. in l. si. C. ex quib. ca. ma. & per istum tex. dicit hic
D. Ant. iudicem posse repellere illum ex officio suo ab
agendo cui obstat legitima prescriptio, quia sine actio
ne nemo experitur. quod puto uerum, quia presupp
posito secundum communem opi. q. remaneat obligatio
naturalis in debito & in re prescripta remaneat domi
nium illud directum, quod competit de iure naturali,
ut dixi super rub. tamen illa sunt inefficacia, & prorsus
inutilia ad agendum, ut optime probatur hic, & est tex.
no. iuris ciuilib. in l. si pupillus. ff. de adm. tu. ubi dicit, q.
prescribens est similis soluenti. t. Et dicit Inn. in c. i. de
offi. iud. q. ubi apparet de ineptitudine libelli, licet nō
contineatur in libello, sed est notorium de ineptitudi
ne libelli, & impotentia agendi, potest tamē, & debet
iudex ex officio suo libellum lacerare, b. facit c. sacer
dotib. i. q. i. Itē nemo sine actione recte experitur. l. si
pupilli. ff. de neg. ge. & 8. dist. c. quo iure, & paria sunt
nullam habere actionem, uel prorsus inefficacem ha
bere actionem, argumen. in c. 2. de transla. prel. t. Glo.
2. hic instat, an in ista prescriptione sit necessarius ti
tulus contra ius: sed hodie est tex. apertus in c. i. eo. ti.
li. 6. ubi concluditur q. sic, cum sit contra ius commu
ne, q. una ecclesia percipiat decimas in aliena paro
chia, ut in c. ad decimas, de rest. spol. li. 6. unde requiri
tur titulus, uel tantum tempus, de cuius initio non sit
memoria, ut ibi. unde intelligo, quod interuenit titu
lus, alias secus.

A D D I T I O N E S.

- a Una ecclesia. Vide Ale. in cons. 195. in c. uiso testamento, col. pe. &
ult. uerfic. de prescripti. autem. & Io. Fran. Bal. in trac. prescri. in pri
ma parte quintæ partis principalis, q. 14. ubi tangit an eccl. sia pos
sit prescribere contra ecclesiam quam parochialem.
- b Lacerare. Vide gl. & quæ ibi Mod. no. in l. i. ff. de offi. assesso. SE. S.

S V M M A R I V M.

- 1 Laici non possunt prescribere ius decimandi, quia cum sit quid spi
rituale, non possunt illud possidere. nu. 2.
- 2 Prescribi potest id quod ex privilegio queri potest, sed nō id, quod
de iure possideri non potest.
- 3 Collatio beneficiorum, & ius excommunicandi potest per Papam
concedi laicis.
- 4 Spiritualia & eis annexa non possunt per laicum prescribi.
- 5 Laici conuersi, qui possunt dici religiosi, possunt spiritualia prescri
bere, quia non sunt simpliciter laici.
- 6 Naturalis possessio sola non est sufficiens ad prescriptionem, ciuili
lis uero sic.
- 7 Possessio nulla dicitur esse penes religiosos sine licentia eorum su
perioris.
- 8 Decime non possunt concedi laicis in titulum, sed in alimoniam
sic.

CAP.

C A P. VI.

- 1 **A**usam. Laici decimas non prescribit,
vel sic latius. t. Laici spiritualia
possidere non pnt, ergo per cōsequens nec
prescribere. h. d. & quotidie allegatur. Cōs di
uifio. secunda ibi, Ideoq. Casus lit. Inter archidiacono
m Regium, & nobile virū G. q. super decimis uer
tebatur. Papa committit eam illam, mandans iudici,
quatenus eam ipsam decidat nō obstante prescriptio
ne tps, uel concessione ecclesiasticæ personæ, uel se
cularis, si idem G. ea opponere uoluerit: q. cum laici
decimas possidere non possint, eas prescribere non va
lēt. Ber. t. No. i. ibi, non obstante prescriptio tps, & c.
a q. nulla tps prescriptio a iuuat laicum in istis spiritua
libus. pondera literam, quæ non restringit se ad prescri
ptionem certi tps, sed indistincte dicit, tps, & sic in
duco hanc literam ad probandum notabile dictū Io.
An. & Io. Mon. in c. 2. de præben. lib. 6. ubi dnt, q. laici
non pnt prescribere spiritualia et per tm tps, de cu
ius initio memoria non existat. & est rō, quia cum il
la possideri non pnt, ut hic. ergo nullo tps cursu pnt
prescribi, quia sine possessione non procedit prescri
ptio, ut in reg. sine possessione, de re. iud. lib. 6. l. ex quo
hēs limitare aliam regulam quæ hēt, q. ea quæ sunt
quælibet privilegio pnt queri prescriptione, de of.
or. c. duo simul. non procedit in his, quæ de iure pos
sideri non pnt. nam data incapacitate possidendi pnt
privilegium principis operari, & non prescriptio. pri
mum probatur ex no. in c. quamuis, de deci. fm pro
batur hic. Ratio diuersitatis patet: quia princeps per
suum privilegium potest facere quem capacem, ut
no. gl. 3. dist. s. uerum, & 96. di. c. bene quidem. quæ di
cit, q. Papa pnt laico dare pntem excōicadi. Item anti
quitus ecclesia seu papa concessit Imperatori & mul
tis Regibus pntem conferendi beneficia. 63. dist. c.
Adrianus. & in c. i. tynodo, & multis laicis contulit de
cimas, ut no. in d. c. quamuis. prescriptio uero hoc nō
pōt, quia est fundata super possessione, & sic posses
sio debet præcedere. laicus autem ex se non est capax
huius possessionis. t. Et quod dixi in spiritualibus, pro
cedit et in annexis ipsis spiritualibus nam laici nec il
la possidere ualent, nisi ex privileg. ut in c. de iure, &
c. qm. de iure pat. & ideo laicus non pōt prescribere
ius patronatus, b. saltem qm uult prescribere contra
ecclesiam non patronatam, ut no. Io. An. in re. qd ali
cui gratiose, de re. iud. li. 6. in Mer. & uide quod no. in c.
querelam. de elec. & per Arch. plene in ca. hortamur
71. di. plene ego in quadam disputatione, q. incipit, Au
gerio. t. Prædicta oia limito in puris laicis, conuersi
aut laici nō dnt tractare cum clericis spūalia; tñ pnt
iura spūalia prescribere: quia non sunt oīno laici, sed
pnt dici religiosi; ad hoc uide tex. iuncta gl. in c. ex eo,
de ele. li. 6. & per Inn. in c. 2. de inst. t. Secundo colligo
principaliter ex fine tex. iuncta gl. q. possessio ciuilib.
necessario requiritur ad prescriptionem, naturalis au
tem non sufficit. de quo plene per Dyn. in regula, sine
possessione, præalle. ubi videas. Colligitur autem hic,
q. laici bene possident naturaliter, seu detinent deci
mas: sed quia non possunt ciuilitate possidere, iō non
prescribunt. hæc autem ciuilib. possessio est illa, quæ
prolem fm glo. i. fructum parit. (acquirendo domi
nium fm Io. And. qui ita exponit gl. & bene, licet aliq

aliter, & minus bene. Et no. ex tex. iuncta gl. q. detine
re sumitur qm; pro possidere, ut hic, sic qm; econ
uerso. 12. q. 1. c. 2. nam laici pnt bene detinere decimas,
quia detentio est quid facti, & non sonat in ius, ut no.
Bar. in l. i. ff. de acq. pos. & satis sentit hic gl. quam no.
Hinc est q. seruus potest detinere, ut l. stipu. ita. s. hæc
quoque. ff. de uerb. obli. in seruum autem non cadunt
ea quæ sunt iuris, nec pnt per momentum consistere.
l. placet, ff. de acq. hæ. t. Et uide gl. in religioso simpli
ci, q. nil dicatur possidere sine licentia sui prælati: sed
tm detinere, in c. non dicatis, 12. q. 1. nec puto, q. laicus
dicatur decimas possidere et naturaliter: quia posses
sio naturalis est ius insistendi rei non prohibita pos
sideri, ut no. Bar. in d. l. i. ubi plene tractatur hæc mate
ria diuersarum spērū possessionum & detentatio
nis. t. Opp. ultimo, & vñ decimas posse laicis concedi.
10. q. 1. c. pen. & si. Sol. dicit Inn. q. in titulum non pnt
eis concedi, ut illas habeant ut clericis, sed in alimoniam
concedi pnt pauperibus laicis, ut in contrario. hoc di
co posse procedere respectu fructuum, & ad tps, ar. c.
possessiones. 15. q. 1. nam hoc modo pnt quibuscunq;
locari, ut in c. 2. de loc. & uide ad materiam quod leg.
& no. in cap. quamuis, & cap. prohibemus, de deci.

A D D I T I O N E S.

- a Prescriptio. Vide Fulg. in cons. 166. incip. in questione quæ uer
titur, & per Rapha. Cu. in cons. 83. incip. quia causa decimalis.
- b Ius patronatus. Adde eundem cons. 47.
- c Ius patronatus. Vide Abb. in disp. sua, inci. Augerio, col. 6. & cons.
106. in ver. casus, uer. 2. principaliter, in 2. uol. Alex. cons. 75. inci. ui
so, in fin. 4. uol. & d. Dec. in rub. de iud. col. pen. Abb. in cons. 76. in
cip. plura sunt examinanda, in 2. uol. Rom. in cons. 268. incip. præ
sens. consultatio, & Abb. dominum meum D. Rochum Curtium la
te in tract. de iure patr. in ult. questione. & Dec. in cons. 134. inci
piente, uiso puncto, colum. pen. SEB. SAP.

S V M M A R I V M.

- 1 Stylus curiæ Romanæ est seruandus data contrarietate canonū.
- 2 Prescribens non tenetur rem prescriptam restituere si postea su
peruenit notitia rei aliene.
- 3 Allegans interruptionem contra prescribentem, non constituitur
prescriptionem; quia excipiens, non facitur.
- 4 Prescriptio quibus, & quot modis interruptatur, uide per di
scursum.
- 5 Prescriptio aliquando non currit, aliquando dormit, & aliquan
do interruptitur.
- 6 Titulus quo casu requiratur in prescriptionibus.
- 7 Naturalis possessio aliquo casu sufficit ad prescribendum.
- 8 Mala fides an & quo casu interruptat prescriptionem.
- 9 Prescriptio indistincte interruptitur, si prescribentem rem Ti
tij quam putabam Sempronij.
- 10 Iniuria qui committit, habet animum iniuriandi, licet error in
persona.
- 11 Prescriptio an & quando interruptatur ex defectu tituli.
- 12 Prescriptio uel usucapio quomodo interruptatur per litis con
testationem, uel per alios actus ciuiles, uide per discursum.
- 13 Prescriptio 30. annorum cum bona fide, & sine titulo, quomo
do interruptatur.
- 14 Prescriptio non interruptitur per litem contestatam coram in
competenti iudice factam, uel per alios actus ciuiles inua
lidos.
- 15 Prescriptio interruptitur per contestationem factam coram ar
bitro, si compromissum in ipsum factum sit ualidum.
- 16 Actus factus coram iudice incompetenti, an saltem valeat ut
actus extrajudicialiter factus.
- 16 Mala fides presumitur ex coniecturis.

- ¶ Mala fides. Videlate p Ale. & Iafin l. 3. §. genera. colz. & 3. ff. de acq. posf. & quomodo dubitans & ignorans acquiparentur, acclatrat Do. Iafin l. i. quãmdiu. C. qui admittit. SEB. SAP.
- ¶ Sed in die uerioresse opin. Bar. in d. l. naturaliter, & D. Ant. hic, q̃ tenebat do. meus Frac. de Aret. in uoce leges hãc dec. & p hoc adduxit tex. in laur q̃ aliter. S. si q̃s dũ putat, ff. qd ui aut clam, & ibi Bar. p quẽ tex. dicebat reprobari no. i. l. 3. S. itẽ uideam q̃, iuer. ult. ff. uti posf. & idẽ in terminis, qd D. Ant. tenet hic Pe. d̃ Anc. c. i. in pen. col. e. u. li. 6. ubi alle. hoc casu l. qui balneum, ff. qui potio in pigno. habeatur.
- ¶ De statutus. Vide Alex. & Iafin l. fi. in princi. col. 3. ff. de eo. per quem factum. erit. ubi latẽ & Ro. in conf. 36. inc. in q. proposita. SEB. SAP.
- ¶ Præscriptiones statuiturq̃ interruptumpuntur sola executionis iustificoneff. dic q̃ debet interrũpi, pur p̃scriptiones iuris cõis, ut plenẽ no. lo. An. in addit. Specul. in ti. de appell. S. nunc breuiter, circa prin. Bal. in l. fi. C. in quib. cau. re. in inte. non eff. necẽ. & in c. j. S. si quis per 30. si de feu. feu. cõro. & in c. j. S. in causis, de pace iur. hr. & utrũ per solã cau. onẽ de iudicio listi, interrũptur p̃scriptio, & ppetuatur act. o. iniuriarum, dic q̃ non. tex. eff. in l. i. cũ. §. qui iniuriarum, ff. si quiscau. Ad quod Bal. conf. 167. lib. 1. dicit q̃ citatio facta etiam in alio loco, quãd domicilii interrumpit p̃scriptionem. & an indi. cium, in quo agẽs succubuit interrumpit p̃scriptionem, uide Pau. de Ca. conf. 129. in primo imp̃ressis, & q̃ citatio interrumpit p̃scrip. tionem, uide Ro. conf. 38.

13 odio negligentis sine titulo & possessione. Præterea dubitatur, quid de præscriptio. 30. ann. cum bona fide sine titulo. Bar. aperte non tangit in locis præal. Sed D. Ant. tenet hic, q. interruptitur per solam citationem, sicut illa, quæ inducitur cum mala fide, & hoc refert idem se putare dicendum in præscrip. currentibus contra ecclesiam, ubi non exigitur titulus, quia currit mera negligentia, ad quod alle. sup. eo. c. nihil. secundum unam lec. quod profecto c. nihil facit ad propositum, & profecto credo q. in hoc D. Ant. errauit. uidetur enim locus expresse contra tex. in d. s. potest, ubi expresse dicitur, q. præsc. 30. anno. sine titulo æquiparatur præscriptioni. x. uel 20. anno. cum titulo, & utraque est inducta partim in odium negligentis, & partim in fauorem possidentis cum bona fide: nam cursus maioris temporis supplet defectum tituli, & hoc etiam satis expresse colligitur in l. si quis emptionis. C. de præscr. 30. ann. Hinc est, q. utroque casu acquiritur dominium præscribenti, sed in præscriptione cum mala fide acquirebatur solum de iure civili, de quo est dicendum, ut in d. s. potest. & in d. l. si quis emptionis. q. an ualeat dictum statutum factum contra non pntem debitum intra decennium, dicam inf. eo. in c. si. in fi. Item interruptitur præscriptio ciuilitur, si non ualens litem contestari procedit per modum hic traditum in gl. & habetur in d. s. potest, & in l. ut perfectius, C. de an. excep. Item per sacrum oraculum seu petitorium, uel rescriptum fuerit posimodum subsecuta conuentio, seu citatio, ut l. 3. C. de præscr. 30. an. & an hoc casu sit necesse libellum adducere, no. ibi. & in Spe. in tit. de exc. s. i. uer. executorum, & seq. per executionem uero non fit interruptio, ut no. in c. 2. de or. cog. in glo. in uer. hic pater. Itē fit interruptio secundum gl. per solutionem usurarū. d. l. si quis emptionis. Hæc interruptio non potest habere locum in usucapione, uel in præscriptione. x. uel xx. an. uel in præscriptione de iure canonico, sed procedit cum quis uult præscribere pignus, uel debitum. nam per solutionem usurarum, quia debitum per hoc recognoscitur, interruptitur præscriptio. Item secundum gl. fit interruptio per synodalem proclamationem. sup. eo. c. sanctorū hoc intelligo, prout ibi no. gl. & dic ut ibi. Item interruptitur per secundam cautionem a debitore factam, ut l. cum notissimi, alleg. in glo. hoc procedit in præscriptione aduersus debitum. Vltimo interruptitur secundum gl. per denunciationem factam colono. sup. ut li. no. cont. c. quoniam, s. quod si super, & l. 2. C. ubi in rem act. sed intellige hunc casum, ut in illis iuribus proxime all. habetur. An autem per denunciationem extra iudicium factam interruptatur præscriptio, dic ut dixi sup. eo. in c. nihil, & no. inf. eo. in c. si diligenti. Sed quia sup. dixi, præscriptionem inductam in fauorem præscribentis, & in odium negligentis interrupti per litem cont. coram suo iudice factam, quæro, quid si fiat coram iudice incompetente. Sol. tex. uidetur dicere iun. gl. in d. l. pe. C. ne de sta. defun. q. non fiat interruptio. Idem per istum tex. uoluit gl. 16. q. 3. c. placuit. il. 2. s. potest, & in c. ex tuarum, de priuileg. & in c. ut debitus, de appel. sentit Ioā. And. in addi. Spe. in tit. de li. conte. s. effectus, & tenet Guid. de Suz. ut ipse ibi refert, quin etiam dixit per illam tex. q. interruptio non inducitur per li. conte. habitam coram

arbitro, si compromissum non ualuit propter defectu arbitri, uel compromittentium, uel aliam rationem, licet alias ualente compromisso inducatur interruptio, sicut coram iudice, ut est tex. in l. pe. C. de arb. Ad prædicta n. opi. facit quod no. Bar. in l. accusaturus, ff. de adu. & bene facit ibi ille text. per quem ibi dicit Bar. quod quædam est præscriptio, quæ per citationem libelli interruptitur, & in illa inspicitur, utrum libellus sit bene conceptus uel non, ut est casus in d. l. accusaturus, iuncta l. mariti. §. quinquennium. eo. ti. in præscriptione uero, q. interruptitur per solam citationem, inspicitur solum an citatio sit bene facta, ut l. cum notissimi. C. de præscr. 30. ann. In præscriptione uero, quæ interruptitur per li. conte. inspicimus, an sit lis nunc contestata, alle. d. l. pe. C. ne de sta. defun. Et ex his uerbis infero, q. quemadmodum præscriptio non interruptitur per lit. con. factam coram iudice incompetente, ita nec per citationem factam per iudicem incompetentem, licet alias per legitimam citationem fieret interruptio, ut in casu præal. D. An. in c. ut debitus. præal. licet prædicta omnino non referat, dicit tamen ad principalem q. quod ubi ad interruptionem requiritur litis contestatio, procedit præmissa conclusio, ut non interruptatur per actum gestum coram iudice incompetente. ubi autem exigeretur sola fides mala, si ex illo actu constitueretur in mala fide interrupteretur, alias non: quia talia ut in facto consistentia operarentur etiam sine iudicis competentia. no. in simili in ca. cum dilectus, de ord. cog. in illa questio. an per exceptionē interruptatur præscriptio. Et in simili in c. at si clerici, de iud. in illa questione, an actus gestus coram iudice incompetente ualeat saltem, ut gestus extraiudicialiter, & fuit hæc optima consideratio, licet clare non exprimat. unde clarius prosequendo & concordando dic sic, quod quandoque tale quid expressit coram iudice incompetente, quod constituit aduersarium in mala fide, ut quia informauit in facto conscientiam suam, uel tale quid dixit, quod informare debuit, argumen. l. quod te, in fi. ff. si cert. pet. & in c. inquisitioni. de sen. exc. & per Bar. in extraua. ad repr. in uer. denunciationem, in fi. & tunc est inducta præscriptio non uirtute actus iudicialis, sed propter malam fidem superuenientem; Quæ præsumitur ex coniecturis, argum. l. cum querebatur. C. unde ui, & in c. 2. de ren. lib. 6. Aut non fuit tale quid expressum, sed nuda citatio facta, uel petitio emanauit simpliciter a iudice incompetente, & tunc non fit interruptio, quia cum hæc sit interruptio non naturalis, sed ciuilis, oportet quod actus teneat mero iure, & sic loquitur l. præal. & contraria opin. pro qua fac. cap. sanctorum, iuncta glo. supra eod. Iuxta prædicta queritur, nunquid litis contestatio

A D D I T I O N E S.

- a Colono. Vide Bal. in l. 2. col. pen. C. ubi in rem actio. & Alex. in l. naturaliter, n. apo ad Bar. ff. de usuc. col. 4.
b Incompetenti. Adde eundem conf. 14. li. 2. & per quem actum interruptatur præscriptio, ubi lis contestatur, uide eundem conf. 3. q. 18.
c Non interruptitur. Vide Bald. in auth. offeratur. C. de litis contest. col. si. uer. uenio ad illud, ubi tangit an, & quando processus nullus interruptat præscriptionem, undecunque casus nullus.
d Litis contestatio. Vide O. d. in conf. 127. inci. factum tale est, in uerbo cuiusdam montis, quem refert & sequitur Bal. in l. cum ante, col. pen. C. de arbit.

SEB. SAP.

ista coram arbitratore & amabili compositore interruptat præscriptionem? Io. An. tangit in d. s. effectus, & tandem uidetur concludere, q. non: quia coram eo non est iudicium, sed habet uim cuiusdam transactionis, quod coram eo fit, in Auth. ut diff. iudi. §. si uero, & no. per Inn. in c. quinta uallis, de iure iur. ergo & c. fac. l. alienam. ff. pro emp. Hoc dictū no. & limita prout sup. dixi, nisi tale quid sit dictū quod habuit inducere malam fidem, & hæc bene notabis. Sed quæro ad declarationem prædictorum, an interruptio, seu eius effectus duret perpetuo: dic q. in naturali durat tandiu, quamdiu durat effectus interruptionis. si. n. recuperat possessionem amissam, uel superuenit bona fides, uel titulus, incipit de nouo præscribere: quia cessauit causa impediens, et superuenit ea confirmans, ut no. in simili in c. non firmatur, de reg. iur. li. 6. In interruptione uero, q. fit ciuilitur modis prædictis, idem sentit hic Inn. dicens, q. in his oportet præscriptionem inchoari. q. d. secundum Host. q. tempora pendentia non proficiunt præscribenti. Et intelligo, q. de nouo inchoatur a tempore. s. quo cessat effectus interruptionis. v. g. per lit. conte. interruptitur præscriptio, ut sup. dixi, & noua præscriptio non incipit statim post factam contestationem, sed postquam partes cessauerunt litigare, puta post peremptam instantiam, ut in l. fin. C. de præscr. 30. ann. Et scias, q. de iure ciuili actio, quæ prius erat temporalis, per contestationem litis efficitur perpetua. i. durat per 40. ann. ut in d. l. si. Sed de iure can. dicit gl. no. in c. 16. q. 3. q. ex quo facta est semel litis conte. non currit præscriptio, quia præsumitur possidens iam habere malam fidem, & de iure suo titubare, C. de acq. pol. l. nemo. unde non præscribit ad mille annos, Bar. c. si. inf. eo. & idem tenet gl. in regula, sine possessione, de reg. iur. li. 6. & sequitur D. Ant. hic. Sed ego dubito, q. pro gl. facit, quia perempta instantia per lapsum triennii, uel per renunciationem partium, durat uitium litigiosi, ut le. & no. in l. i. C. de præscr. lon. temp. unde non potest possessor præscribere communi tempore, s. 10. uel 20. an. sicut prius. ergo, cum duret, debet de iure canonico semper impedire. sup. eo. c. uigilanti. Sed hoc non obstat prius arbitror uerius, s. q. iterum possit inchoari præscriptio, si eut de iure ciuili hoc primo sentit Gra. in c. placuit. §. p. scriptionum. 16. q. 3. non faciendo ibi differentiam inter ius canonicum & ciuile. Præterea hoc est de iure ciuili inductum, & non reperitur contrarium de iure canonico. ergo & c. de no. ope. nunc. c. i. Non obfundamentum glo. in eo, quod fundat se super assistentia male fidei, quia iura canonica loquuntur de uera mala fide, non de præsumpta, sicut illa, quæ præsumitur per litis conte. nam certum est, q. illa est præsumpta & non uera, ut no. in d. l. nemo, C. de acq. pol. nam possidens re & credēs firmiter eam suam, non mouetur firmiter ad credendum contrarium ex eo, q. alius fecit sibi questio nem, alias de facili daretur materia impediendi perpetuo cursum præscriptionis, quia non haberet, nisi li. cor. Itē illa præsumptio uacillationis & male fidei iā exorta tollit & purgat per peremptionem instantiæ saltem contingentem culpa actoris, ar. c. cum cessante, de appe. Et ad prædicta optime fac. gl. no. in l. 2. C. de fr. & lit. exp. ubi dicit gl. q. perempta instantia lapsu temporis possessor facit fructus suos, uia vi bonæ fidei, nec tenet ad restitutionem, & est illa gl. multū no. Bar. ibi tñ sentit co-

trarium, & uiuelle, q. p. contestationem interruptat præscriptio, & efficiat male fidei, & q. isti effectus durent etiam perempta instantia, & cōcernat ipsam causam, & non instantiam; alle. gl. in l. propter adu. s. & si quidē, in uer. iudicii, C. de iudi. & Inn. in c. causam, de testi. qui dñt, q. perempta instantia durat uitium litigiosi. Et si uelles tenere hanc partem, posses dicere, q. ius ciuile admittit præscriptionem ibi de nouo non simpliciter, sed requiritur tps 40. an. d. l. si. nā & cū malafide currit de iure ciuili præscriptio, cū tñ tpeimo regulariter nō requirit nisi tps 3. c. an. ut in l. sicut. l. cum notissimi, præal. Sed tenēdo aliā partē possiet dici, q. lex exigit de nouo 40. an. non pp. præsumptionē male fid. sed pp. diligentiam habitā per actore, nam purgauit ad tempus negligentiam litem cōtestando, & certe articulus iste est dubius. pars gl. est tutior & cōmunior, & iudicio seruaretur, sed alia vñ uerior. Quæro qualiter interruptatur præscriptio iurium incorporalium? Sol. dicit Bar. in d. l. naturaliter, q. qdā sunt iura incorporalia debita fundo, & tunc interruptitur perdita possessione fundi dominantis, ut l. si ædes. §. i. ff. de ser. ur. præd. cē interruptit p̄ illū, qñ ille, contra quem præscribitur, impedit eum uti seruitute, ut l. sequitur, §. si uiam, ff. de usuc. cū enim in incorporalibus nihil aliud sit quasi possessio nisi aduersarii patiencia, ut l. quoties. ff. de serui. & statim, q. quis desinit pati, interruptitur quasi possessio seruitutis. Idē dicit iuribus incorporalibus non cohærentibus prædio, ut in iurisdictionibus & similib. nam statim cum fit unus actus, per quem q. phibetur uti illo iure, uidet interrupta quasi possessio, & de hoc est bo. tex. in c. auditis. inf. eo. & melius in c. cum ecclesia Sutrina, de cau. pos. & prop. quinimo sentit plus Inn. in d. c. auditis, uidelicet q. eo ipso, q. is, ad quem spectat iurisdicctio de iure exercuit illa iura intra tempus præscriptionis uidetur illam interrupisse, & facit quod no. gl. in c. r. inf. eo. li. 6. uide quod dicā in d. c. auditis. Quæro qualiter interruptatur præscriptio libertatis? Sol. dicit Bar. in d. l. naturaliter, q. p. quēcūq; actū, quo quis utat seruitute, ut in l. arborib. §. itē cōstat, ff. de usuf. Itē credo, q. quis possit interrumpere naturaliter, & ciuilitur modis prædictis eadē ratione.

A D D I T I O N E S.

- a Quod non. Adde q. illa dicta fuerunt originaliter Old. conf. 176. Et adde q. licet per lit. cont. interruptatur præscriptio de iure ciu. & ppetuet usq; ad 40. ann. ut d. l. si. hic all. tñ interruptio facta p citationē, uel executoris solā missionē, licet interruptat præscriptionē pcedentē, tñ non perpetuat actionem usq; ad 40. an. de hoc est gl. in l. cum notissimi, in prin. in uer. contra uentionem, quam sequitur & commendatibi Bar. C. de præscr. 30. ann. & idem dicit gl. 17. q. 3. c. placuit il. 2. s. potest. addens q. natura istius interruptio non perpetuat usque ad 40. ann. Et idem, q. dixi de executoris missione, uide etiam glo. in uer. executorem, in fi. in l. sicut, C. de præscr. 30. ann.
b An præscriptio interruptatur per missionē executoris, & an per illā ppetuetur actio, & quanto tpe, uide p Bal. in l. sicut, in 1. col. & in l. 3. C. de præscr. 30. anno. & Bal. & Alex. in l. si seruum, in §. sequitur, de uerb. oblig. & per Ang. in l. 2. in §. si rem. ff. pro emp. & per Alex. in l. 1. ff. de eo per quem fac. erit. ubi dicunt, q. præscriptio statutaria interruptitur per missionem executoris, & etiam perpetuat in tantum tempus, quantum habet ex statuto, sed si interruptatur per litis contestationem, perpetuat, uide per Bal. in c. 2. in §. quid ergo, de inuest. de re alie. fac. & in l. 1. in §. col. C. de fur. & per Bal. in l. naturaliter. ff. de usucap. & per Pau. de Cast. in conf. 288. inc. uis super instrumentis fieri mentione.
c In corporalium. Vide Are. in conf. 30. inc. uisio themate col. si. in pri. & late Bar. Veron. in tra. serui ur. prædiorum. c. 20. col. 1. SEB. SAP.

Tomus Quintus.

F

S V M M A R I V M.

ne. Quæro certum est qd saltem de iure civili currit p-
a scriptio contra accusationes criminales, & regulari-
ter excluduntur per tps 20. ann. ut l. querelâ, C. de fal.
dixi regu lariter, quia quædam sunt, qd p- scribuntur mi-
nori tēpore, ut accusatio adulterii, quæ præscribitur
spatio quinquennii. l. adul. C. de adul. & uide de his ple-
ne per gl. in d. l. querelam. quæritur, qualiter in his fiat
interruptio? Sol. dicit Bar. in d. l. naturaliter, qd per solâ
libelli oblationem, ut l. mariti, §. quinquennium. ff. de
adul. non ergo requiritur citatio, nec litis cont. sed sola
libelli porrectio, quod no. & aduerte, qd ideo dixi, qd
currit de iure civili; quia de iure canonico est dubium
& gl. no. in c. admonere. 3. q. 2. dicit, qd semper maritus
potest accusare uxorem etiam ad mille annos, si tātō
tempore contingeret eam uiuere. Et idem sentit in a-
liis criminibus, quia quādo cūq; crimina claruerint
punienda sunt, 2. q. 3. ecce. sed tu uide quod dixi post
Doc. in c. licet, de probat. ¶ Quæro, an interruptio ciui-
lis profit omnibus, puta si fuit litem cōtestatus contra
me & sic interruptitur p- scriptio iuxta prædicta: an
operabitur suum effectum etiam cōtra alios? Sol. com-
muniter tenetur qd non, sed prodest actum exercenti,
quasi resti: ingatur actus ad certam personam, ad hoc
l. intra quatuor, ff. de diuer. & temp. præscr. no. gl. in c.
placuit. §. hæc de præsc. 16. q. 3. in uer. interrupta. no. in
d. l. cum notissimi, & Bar. in l. naturaliter, & D. Ant. hic.
Ego dico, quod de iure ciuili satis pōt hoc admitti, sed
de iure cano. pendet iudicio meo ab alia quæstione,
quam sup. examinaui. Nam si tenemus, qd per contesta-
tionem litis efficiatur malæ fidei possessio, & qd durat
hoc uitium etiam perempta instantia, nescio uidere
quomodo non interruptatur quo ad omnes, quia qd
non est ex fide. i. conscientia, peccatum est, ut infra e.
c. si. & facit quod dixi supra. Sed si tenemus aliam opi-
nionem, quam supra dixi ueriores, qd hæc est ficta in-
terruptio, & quod non durat perempta instantia, satis
potest hæc opi. sustineri; & uide ad limitationem præ-
dictorū gl. prox. all. in d. §. hæc de præsc. quæ dicit, qd p-
testatio litis interruptit p- scriptionem, quando l. fit
eo animo, ut ducat causam usque ad finem; sed impe-
ditur postmodū p casus fortuitos, alias non prodest cō-
testatio, arg. a cōtrario sensu in l. ult. C. de præsc. 3. o. an.
& in Auth. de litig. §. oēm, circa fin. & hæc sufficiat. Pos-
sunt. n. per prædicta decidi similes quæstiones, ut puta
si res possessa efficiat sacra, uel religiosa, uel extingua-
tur naturaliter. deficit. n. p- scriptio, qd interruptitur pos-
sessio, ut in d. l. naturaliter. Vel si possessor efficiat inca-
pax illius rei dominii, ut in l. iudæo, qui non pōt habere
mancipiū Christianū. inf. de iud. c. si. & idem in similib.

A D D I T I O.

a De interruptione p- scriptiois criminalis, & per quem actum in-
terruptatur, uide plene per D. Ant. hic in 4. col. & uide per Bar. in l.
accusaturus, ff. de adul. & no. qd per citationem rei nō dicitur inchoa-
tum iudicium, ita qd sit interrupta p- scriptio, si actor qui fecit citari
eum non comparuit, secundum Bal. in l. 3. ff. de in ius uoc. qui alleg-
no. per Gl. in l. §. C. de præscr. 30. ann. ad idem uide Bal. in l. si in
prin. ff. de eo per quem fact. erit item de ista materia uide per Bar. in
d. l. si. ff. de eo per quem fac. erit.
An in criminalibus interruptatur p- scriptio, & p- quæ actus, & an p-
oblationem libelli male concepti fiat talis interruptio, uel per litem cō-
testationem factâ sine libello, uide per Spec. in titu. de excu. in uer. sed
nunquid, & in u. de libel. concep. in §. 9. & 16. in uer. item secundum
quosdā, & in u. de in ius restit. in §. an uer. si. & an interruptio facta
p accusatorē profit iudici inquirenti, uide per Bal. in l. negāda, C. qui
accu. non pos. & per alle. in l. intra quatuor, de diuer. & temp. præscr.

Hortamur, per istud uerbum committitur aliquando inuisdi-
ctio.
Rogo, istud uerbum ponitur, pro præcipio, secundum subiectam
materiam.
Agrimensor si male se gesserit in mensurando, tenetur actione in
factum, si dolo uel lata culpa fecerit in casu, de quo infra.
m. 4.
Actio locati non datur inter istos, qui exhibent operas suas consi-
stentes in aliquo notabili exercitio, uel arte liberali, ut puta
inter aduocatum & clientulum, uel medicum & infirmum, &
similes.
Actio contra agrimensorem quanto tempore duret.
Agrimensor quando eligitur, uel quando uadit ad mensurandum,
debet pars citari, quia potest ipsum melius informare.
Agrimensor dicitur & inducitur quasi ut quidam testis.
Agrimensor quando uadit ad mensuram, non est necessaria præ-
sentia iudicis.
Sententia in causa limitum est ferenda litem contestata.
In causa limitum terminandorum, quo ordine sis proceden-
dum.
Arbitratores & similes persone, quæ interueniunt inter partes
ad discordias sedandas, tenentur si aliquid dolo, uel culpa fece-
runt.
Limites ecclesiarum, uel prouinciarum, quo casu præscribun-
tur.

C A P. IX.

Via indicante. Fines pdiorum ecclesia-
ricorum 40. an. spatio p-
scribuntur. Primo ponit dictum, quod secun-
do exequendo committit, ibi, Hortamur. ter-
tio circa exceptionem instruit ibi, 40. tantum. Casus li-
tera. Inter duos orta fuit quæstio de finibus, Papa mā
dat illam quæstionem diffiniendam per agrimensores;
qui ad loca, de quibus contentio est accedant, & in p-
sentia illorum quæstionem faciant terminari, præ-
scriptione 40. ann. tantum utriq; parti seruata. B. No.
1. quid debet facere iudex, quando quæstio coram eo
mota decidi allegationibus, seu probationibus non
potest, ut puta, quia opus est industria & artificio pe-
ritorum, debet enim ire, uel saltem mittere una cum
peritis in illa arte, & ad illorum relationem quæstionē
decidere, & facit, quādo illud uulnus infirmū cōstet mor-
tale, ut iudex uadat, uel mittat una cum peritis medi-
cis. & de iudicio istorum peritorum, uide per Barto. in
proœmio flor. dixi plene in c. proposuisti, de prob.
ubi uideas. ¶ No. 2. qd per uerbum hortamur, aliquando
committitur iurisdicctio, de quo uide quod no. in ca. 2.
de testa. nam uerbum, rogo, ponitur pro præcipio, fm
subiectam materiam, ut l. & no. in c. rogo. xi. q. 3. No.
qd aduersus ecclesias non currit p- scriptio, nisi qua-
dragenaria, etiam si agatur de modico præiudicio, pu-
ta d. finibus pdiorū, ut hic, qd no. ¶ Quæro, quia hic tracta-
tur de agrimensore, quid si iste male renunciauerit, seu
i mensurando male se gesserit? Sol. dicit gl. qd tenet actio
ne in factū, dummodo dolose hoc faciat, qd de culpa, uel
negli-

A D D I T I O.

a De agrimensore. De qua culpa teneatur agrimensor, proxeneta, &
similes persone, tradit Georg. Narra. in rep. cle. cap. §. quæ omnia
fal. mo. dixerit. SEB. SAP.

negligentia non tenetur, ff. si mensor fal. mo. dix. l. 3. §. c.
a r. Gof. dicit, & bene, qd non tenetur de culpa, si leui,
sed de lata bene tenetur, quia æquiparatur dolo, ut l.
1. §. 1. ff. e. ubi rex. expressus. Item hæc actio datur here-
di, sed non p hæredem agrimensoris, quia licet respec-
tu actoris sit rei persecutoria, tñ respectu mensoris
est quodammodo pœnalis, ut ff. de eo, per quem fac.
erit. l. 1. prædicta probantur in d. l. 3. in fi. ¶ Extra gl. &
3 Doc. quæro hic de pluribus, & primo, quare non da-
tur p mensorem actio locati, cū soleat pro hmōi labo-
re accipere mercedem? Sol. tex. in d. l. 1. dicit qd inter
mensorem & illum, qui eum adhibuit, nō est proprie
locatio, sed magis opera beneficij loco præbetur, &
id, qd ad remunerandum datur, honorarium appellatur.
Si aut ageretur ex locato, uel conducto, non teneret
libellus fm tex. ibi, qd est bene notandū. Ex quo no.
ibi Bar. qd cū istis, qui exhibent operas suas consisten-
tes in aliquo artificio, uel arte aliqua liberali, non cō-
sistit locatio, sed potius dñ pberi opera beneficij gra-
tia, & hoc est fm eum pp notabile exercitium, facit
quod leg. & no. in l. 1. ff. de var. & extraord. cog. & iō di-
cit notanter, qd inter aduocatum & clientulū, doctore
& scholares, infirmum & medicū nō est proprie loca-
tio, qd no. in p- rium tñ facit, qd no. ipse Bar. in d. l. 1. §. il-
lud quoque, ff. de var. & extraor. cog. ubi quærit, qua-
liter consulēt doctore iuris circa salarium. & rñder, qd
si quidem salarium est promissum, agetur ex pmissio-
ne, alias, si iste est talis, qui profecit & consuevit ope-
ras locare, vñ locasse fm suam consuetudinē, b ut l. ex-
cepto, C. locati, & Insti. eo. post princ. & sic sentit, qd
p agere actione locati. Sed dic melius, qd ageretur pp
consuetudinem actione, quasi locati, quia nō est vera
locatio, ita uult ipse in notario, ut l. argentarius, ff. de
eden. Alij uero, qui non sunt iuris periti, pnt pro eorū
mercedibus implorare iudicis officium, de quo dicen-
dū, ut plene legit, & no. in d. l. 1. ¶ Secundo quæro, ad qd
dat hæc actio in factum p mensorem? Sol. dicit, qd ad in-
teresse, & vñ tunc cōpetere p eum, qd non subest re-
medium actori p partem. ita vñ tex. dicere in d. l. 3. ff. si
men. fal. mo. dix. Exemplum, quidam fuit iudici cōque-
stus, qd quidam promisit sibi dare decē iugera terre, &
non dedit nisi nouem, iudex uero misit mensorē, qui
mensuraret, ille renunciavit esse 10. iugera, & sic iu-
dex absoluit eum, & snia transiuit in rem iudicatam.
Secus aut, si competit remedium ut puta emit quis de-
cem iugera terre, & interueniente falso mensore assi-
gnauit tñ nouem, certe p agere p uenditorem actio
ne ex empto, ut assignet unū aliud, nec poterit agere
p mensorem, nisi uenditor nō sit soluendo, ita vñ uel-
le tex. in d. l. 3. ¶ Quæro tertio, aliquis fuit grauatus do-
lo uel lata culpa agrimensoris, intra quantum tps de-
bet conqueri? dicit Bal. in d. l. qui bona fide, ff. de dam.
infec. qd intra annum per l. qui grauatos. C. de agri. &
cens. l. 1. sed mihi nō placet, quia cum cōpetat actio
spalis dñ audiri tandiu, quādiu erit p- scriptū con-
tra actionem competentem. Actio uero ex uendito,
uel actio in factum, cum sint personales, durant 30.
annis. l. si. C. de præsc. 30. an. Vel saltem non proce-
det dictum Bal. qd grauatus intra annum fuit conque-
stus, saltem extra iudicium, sicut in simili no. Bart. in
petitione reductionis ad arbitrium boni uiri, in l. si so-
cietatem §. arbitrorū, ff. pro so. ¶ Quarto quæro, nun-

quid partes debent esse p- sentes tpe mensuratio-
nis? Sol. dico qd sic. ¶ Vnde iudex debet specialiter eas
citare ad hoc, ut sint die tali & hora tali cum tali ma-
gistro, uel secum, ut in l. 3. C. si regū. no. Bar. in d. l. qui
bona fide. §. in quadam, ff. de dam. infec. & facit l. ge-
neraliter §. pen. ff. de iure iur. Et est ratio, quia per par-
tis p- sentiam potest iudex, uel agrimensor aliter in-
formari, & ideo consuluit Bart. qd iudex de hoc, cum
est in loco, faciat confici instrumentum, alias proces-
sus posset periclitari. ¶ Quinto circa prædicta quæro,
nunquid iudex teneatur p- sentialiter ire tempore
mensurationis? uidetur iste tex. uelle hic qd sic, ego cre-
do hoc esse utile, argu. op. hic, sed non est necessarium
satis enim est, quod iudex mittat mensorem, partibus
ut interfint, citatis, & siue partes uadant, siue non, po-
test mensor suum officium exercere, & per se, uel nū-
cium uel epistolam iudici renunciare, tex. est in d. l. 3.
C. fini. regun. iuncta l. 1. in fi. cū seq. ff. si men. fal. mod.
dix. & clarē sentiunt gl. & Doct. in d. l. 3. C. fini. regun.
& fortē ob hoc dicit text. hic, Hortamur & c. qd in se
non est necessitatum, sed exhortatum, ut in c. de-
nique §. hæc & si legibit, 4. distin. isti enim sunt quasi
quidam testes, unde satis est, ut uideant & iudici refe-
rant. 3. q. 9. c. testes, & l. si quando, C. de testi. & in pro-
posito nostro uidetur bo. tex. in cap. fraternitatis, in
prin. de fri. & male. & in l. 1. ff. de uent. in spi. ¶ Sexto
quæro, an in causa limitum possit procedi ad diffini-
tiam lite non contest. gl. in d. l. 3. C. fini. reg. quod non,
dicens quod ibi erat lit. contest. tempore sententiæ,
vnde appellatur ibi quæstio, sed in principio appella-
tur ibi querimonia, quia lis nondum erat contesta. ex
qua gl. colligitur ibi notabilis differentia inter queri-
moniam, & quæstionem. Bar. dicit ibi posse dici, quod
lite etiam non conte. potest procedi ad diffinitiam,
quia hoc casu non est de remedio menforum proui-
sum, alleg. not. in auth. si omnes, C. si mi. se ab hæ. ab-
sti. sed Bal. sequitur ibi gl. melius, quia cum hoc casu
non reperitur recessum a regula iuris, illi est insisten-
dum; & profecto theoricā Bart. confunditur in c. uer.
ut lite non contest. dic. ut ibi no. & bene facit, quod
leg. & no. in c. 1. ut li. non contest. ¶ Vltimō quæro su-
per hac gl. de modo procedendi in causa limitum.
Sol. uide bon. gl. in d. l. 3. & ibi per Doct. maximē per
Bar. & duplex potest dari practica. Prima ut deposita
querela iudex inquireat, quis possideat, & quantum.
postmodum videat circa proprietatem, quantum de-
beat quisque habere, & hac informatione adhibita
uadat cū agrimensore, uel aliū mittat citatis partibus, &
& in-

A D D I T I O N E S.

a Gof. dicit & bene. Dic, qd ista est uera opi. non enim tenetur de leui-
tina, sed nec de leui, licet Abb. anti. hic, & Do. aliq. obrepāt. Pro opi.
Gof. facit qd Bar. no. idē Do. in l. qd Netua, col. pe. ff. de po. & in l. 1. §.
1. ff. si mē. fal. mod. in fi. Bal. & Ale. in l. ubi exigit, ff. de eden. ZAC.
b Consuetudinem. Adde quod uoluit Fede. can. 218.
c Nunquid partes. Vide ad hanc materiam per Ang. de Are. in §. que
dam, ante finem, Inst. de actionib. SEB. SAP.
d Quod sic. Adde qd in relatione, quam facit iudici, non est necessa-
ria citatio ut dicit Rom. conf. 61.
e Ad hoc, de agrimensore referre iudici mēsurā p eū factā, uide Spe. i.
u. de i. & 2. de i. in §. uidēdū, i. uer. exactione at. & uide eūdem in ti. do-
paro. in uer. & quia, & qd hñ l. 1. & toto u. ff. si mē. fal. mo. dix. A. F.
¶ Citatis parib. Aduerte dū dicit, qd partes dñt citari qd hoc est uerū,
ut interfint, si uelint in mensuratione, quia mensores pnt facere co-
rū relationē parte nō citata, sicut nō sicut, ita no. Ang. l. 1. §. Marcell.
ff. si cui plus quā per l. fal. & Bar. in l. Theopompus, ff. de do. p. q. ZAC.

& iniungat, ut circa probationem habitam mensuret agrum assignando cuique quod suum est, & terminos statuatur. postmodum vero iudex pronunciet illos terminos in futurum ut legitimos obseruandos. Secunda practica est, ut iudex habita in formatione pronunciet terminos ponendos secundum probationem habitam. prima tamen certior & melior, arg. Inst. de act. §. curare, & plus placet ibi Bal. gl. tamen ibi sentit secundum, & dic ut ibi. Et aduerte, quia ut dicit Io. And. hic, & originaliter fuit dictum gl. in d. l. 3. tunc est standum in hoc iudicio agrimenforis, quando constat quot iugera. i. mensuras terræ debet habere utraque pars: unus, x. ex parte superiori, alter x. ex parte inferiori, alias tæpe potest contingere, q. quæstio finium per agrimenforē diffiniri non poterit. Ex prædictis habes vltra gl. & Doc. nostros hanc materiā clare, & utiliter expeditam. Sed unum nolo omittere, agrimenfor teneatur de dolo & lata culpa: quid de alijs, qui adhibentur inter partes ad aliquam discordiam sedandam, ut rationem, seu calculum faciant, ut sunt arbitratore, uel similes: nunquid isti teneantur de dolo, & lata culpa, sicut agrimenfor? dic q. sic, tex. est no. & ibi per Bar. in l. si. si. si. menfor fal. mod. dix. & per eundem in l. vlt. ff. de var. & extraor. cog. quod est notandum. & uide bo. gl. in arbitro, Inst. de obli. q. ex quasi deli. n. al. cun. in prin. puto etiam, q. isti, qui exercent aliquam artem tanquam periti & magistri teneantur non solum de lata culpa, sed etiam de leui uel leuissima scdm quantitatem culpæ & imperitiæ. fuit enim in culpa immiscendo se rei, quæ ad se non pertinebat, sicut dicimus in iudice, qui per imperitiā iudicat, ut no. Inst. de obli. quæ ex quasi deli. in gl. 3. probatur in l. illicitas. §. sicuti, ff. de offic. præsid. & in regula, non est sine culpa. de reg. iur. lib. 6. & l. imperitia, ff. eod. & in c. tua, & ibi no. de hom. & in c. ad aures, de æta. & qualita. Aliæ autem gl. sunt faciles. Et ad glo. si. in si. dicas, q. limites parochiarum & prouinciarum, seu episcopatum bene possunt præscribi iure proprietatis, sed non iure restringatur, ne confundantur termini, de quo uide bo. gl. 16. q. 3. c. quicunque, & quod no. inf. de parochijs c. si. & in c. ex literis, de proba. ubi de materia ista hñ.

A D D I T I O.

- 1 Hoc est uerum, etiam si per mille annos in diocesi uicina non fuisset episcopus, ut est gl. in c. si. in c. si. 16. q. 1.
2 Adde quod Ol. conf. 32. dicit, q. limites diocesis non potest præscribi, sed fines territorij sic.

S V M M A R I V M.

- 1 Præscriptio non currit tempore hostilitatis.
- 2 Ecclesia parochialis, sine baptismalis potest pertinere ad ius monachorum.
- 3 Oblationes, quæ fiunt capellis suis iuxta aliquam parochiam, cedunt de iure ecclesie parochiali, sub qua sunt sitæ.
- 4 Præscriptio continuatur cum tempore habili, remoto tempore, quo dormiuit.
- 5 Præscriptio dormit non solum tempore hostilitatis, sed etiam quando in loco non redditur ius ex defectu iudicis, uel rei, quibus casibus operiet, quod actor protestetur, quod non potuit ius suum prosecui, uide infra n. 14. ubi uidetur poni contrarium.
- 6 Impedimentum non sufficit probare, nisi probetur, quod fuit causa impeditiua, quod probatur, si ipse fuit sollicitus, non tamen potuit agere.
- 7 Præscriptio interruptitur, uel dormit tempore pestis. Præscriptio licet currat tempore pestis, si in loco reddebatur ius,

tamen ille, contra quem præscribitur, restituitur ex clausula generali.
Citatus in loco, ubi est pestis, habet iustā causam non comparēdi.
Præscriptio dormit contra ecclesiam, quæ non habet prælatum, uel habet, sed inutilem.
Præscriptio dormit aduersus eos, qui non ualent agere, num. 18.
Præscribi non possunt res, quæ sub conditione debentur.
Præscriptio currit etiam tempore feriarum, licet aliquo casu ille, contra quem præscribitur, restituitur.
Præscriptio, an & quo casu currat aduersus illum, qui abest causa reipublicæ.
Præscriptio in casibus in quibus interruptitur, uel dormit, an interruptatur, uel dormiat ipso iure, an uero currat, sed aduersus eam de iure restitutio?
Præscriptio an indistincte non currat non ualent agere.

C A P. X.

Transmissa. Tempore hostilitatis non currit præscriptio. Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudices ibi, Discretionem. Casus literalis. Ecclesia de Camenone pertinet ad monasterium de Haben. & homines de Sibino Vitonien. ecclesiæ sunt parochiani matricis ecclesiæ, & illi de Sibino, qui prædictam habent ecclesiam minutatim omne ius parochiale præter ius funerandi subtraxerunt illi matrici ecclesiæ, scilicet decimas & oblationes. unde Abbas necnon monachi de Haben. pro ecclesia sua matrice de Camenone conuenerunt D. Pa. unde Papa mandat iudicibus, quatenus faciant restituere decimas & oblationes cum alijs obventionibus prædictæ matrici ecclesiæ de Camenone. non obstante præscriptione tempore hostilitatis, a clericis prædictarum ecclesiarum. Ber. No. primo, quod ecclesia parochialis & baptismalis, quæ aliter dicitur matrix, potest pertinere ad ius monachorum, de quo uide quod le. & no. in c. de monachis, & c. in Lateran. de præben. No. secundo, quod prælati potest agere pro ecclesijs sibi subiectis; de quo in cap. fin. de success. ab inte. et plene dixi in cap. cum deputati. de iud. No. tertio, & tene menti, quod oblationes, quæ fiunt in capellis sitis intra alicuius ecclesiæ parochiam, cedunt de iure ipsi ecclesiæ parochiali, non autem pertinent ad capellas; & facit per locum a speciali tex. in c. ad audientiam, de eccle. adi. & uide quod ibi dixi, & super rub. de parochijs, & c. pasto. de his quæ fi. a præla. No. quarto, quod ius funerandi pertinet ad ecclesiam parochialem, quod intellige secundum quod leg. & no. in c. in nostra, de sepul. No. q. matrix ecclesiæ. ecclesia baptismalis, uel plebanalis fundat intentum de iure cōi super decimis; & facit iste tex. quod decimæ non pertinent ad capellas, sed ad ecclesiam plebis: tu uero dicas, ut plene dico post Doc. in c. cum contingat, de deci. Et tenendo, q. pertineat ad ecclesiam parochialem, ut uidetur tex. in c. ad decimas, de resti. spo. li. 6. & d. c. cum contingat, quod

A D D I T I O N E S.

- 1 Ecclesiæ parochiali. Adde Innoc. in cap. primo, in princip. de sepul. Flo. in l. statuas, de usufruc. & Cadin. in clem. dudum, §. olim, de sepul. ZAC.
2 Ecclesiæ plebis. Adde Calder. consil. secundo, de decimis, & quod consuluit Federicus consilio. 224. ubi tenetur, quod capellæ tenentur ad reparationem plebis, cum illa non est sufficiens, & quod a capellis possint exigere iura episcopalia, illis non solutis per plebanum.

quod mihi satis placet. potest dici ad istum tex. quod istæ capellæ non habebant parochiam distinctam: uel melius dic, quod loquitur de decimis personalibus quæ debentur ubi quis audit diuina, ut in c. si. de parochijs.
¶ Vltimo collige unum casum, in quo non currit præscriptio, scilicet tempore hostilitatis. Et pondera text. in eo, quod dicit, tunc non currere præscriptionem. Dormit aut tunc præscriptio; non tamen interruptitur, quod tenet Inn. & communiter Do. ita quod finita hostilitate tempus sequens continuabitur cum præcedente, & sic perficitur præscriptio quadraginta annor. subducto tempore medio. inf. eo. c. auditis, & habet locum secundum Inn. non tantum secundum canones in ecclesijs, sed etiam secundum leges, & in laicis: & siue una die tantum, siue pluribus annis hæc hostilitas interuenerit, semper hoc tempore præscriptio dormit, & hoc tempus, quantumcumque, magnum, siue modicum sit, de medio subducitur, secundum Inn. quod satis iudicio meo, probatur hic in fine, ubi in fine dicitur, Hostilitatis tempore non currente præscriptione. facit c. solite, de ma. & obe. & 3. q. 1. c. quod si dormierit simile inf. c. auditis, & c. de quarta. Sed quæro nunquid sunt & alii casus, in quibus non currit præscriptio, sed dormiat, quam in casu nostro? Sol. Inn. ponit hic plures casus, quorum aliquos enumerat glo. inf. eo. c. cū nō liceat, ubi bo. gl. & in c. prima actione. 16. q. 3. & hic enumerabo, ut eos examinem, & postmodum subiiciam regulam generalem, an & quando currat præscriptio.
¶ Secundus est secundum Inno. in quo non currit præscriptio, ubi ius non redditur propter defectum iudicis, uel rei, allegat. ff. ex quib. cau. ma. l. sed & si per prætorem, per totum, usq. ad §. quoties. limitat tamen Inno. multum notanter hunc casum & præcedentem. dicit. n. q. est necesse, q. actor doceat se uoluisset agere, sed non potuit propter causas prædictas impeditus, ut quia ius non reddebatur in illo loco propter hostilitatem; & sic intelligit istum tex. uel propter iudicis defectum, uel Rei, nō potuit ius suum prosecui, allegat d. l. sed & si p. prætorem. §. si feriat. unde & utile est secundum eum, ut si protestetur super hoc. C. de ann. except. l. ut pfectius, & leg. & no. sup. de of. ord. c. pasto. §. si qd bene notabis. Ex quo tene menti, quod non sufficit, p. bare impedimentum affuisse, nisi doceatur, q. id impedimentum fuit causa non agendi, & id probatur, p. bādo tunc temporis sollicitudinem, & idem no. Arch. in c. prima actione, præall. & Bar. in l. 2. §. qd dicimus, ff. si quis cau. ubi dicit non sufficere probare tēpestatē fuisse tūc tēporis in mari, adeo quod nauigare non potuisset, nisi p. bet se iussisse ad mare, ut nauigaret, sed p. p. tēporis qualitatē nō potuisset nauigare, facit et quod ipse no. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, ff. de ope. no. nun. Et sub istis duobus casibus potest cōprehēdi casus quē ponit Bar. in l. naturaliter, ff. de usuc. ubi dicit, qd sicut tpe hostilitatis, seu guerræ hominū nō currit præscriptio: ut hic, & in d. c. prima actione, ita nec tpe mortalitatis, seu pestilentie, qn̄ ita sequit in loco, quod ius in eo non redditur. plus ego credo, quod etiam si ius reddat in loco mortalitatis: tamen si actor erat absens p. timorem, quia pestis multum sequebat in loco, quod non currit præscriptio: tamen est iusta cā petendi restitutionē ex clausula generali, ad hoc allego notabile dictū Bar. in l. de etate, ff. ad Trebel. ubi dicit,

q. tunc citatus hēt iustā causam non cōparendi; alle. in arg. bo. tex. in c. ad supplicationem, de renun. ego al lego bo. gl. in c. si uero, de iureiurā. & in c. cōis filius. 23. di. facit tex. 22. q. 4. in c. innocens. §. ult. uer. quisquis, & uide quod dixi in c. cum dilecti, de do. & contu. ¶ Terti⁹ casus comprehendens in se multos alios est, cum ecclesia nullum habet prælatum, uel habet inutilem ad agendum, & sub isto cōprehēditur tēpus uacationis ecclesiæ, de quo in c. 1. sup. eo. tempus excommunicationis, uel suspensionis, uel captiuitatis ipsius prælati. de cōcel. præben. c. quia diuersitatem, & 16. quæst. 3. c. 1. & c. porro, & de ele. c. quia diligentia. Item tempus prælati dilapidantis, seu alienantis, ut in cap. si sacerdotes 16. q. 3. facit, quod legi. & no. in c. 1. de in integrum resti. li. 6. uide ad prædicta gl. in d. c. prima actione. ¶ Quartus casus etiam satis generalis est, cum quis de iure impeditur agere. exemplum in filiofam. uiuente patre, ut in l. 1. in fi. C. de anna. excep. & in uxore uiuente marito, respectu rerum dotalium. l. in rebus, C. de iud. item in pupillo etate pupillari durante. l. sicut, ultra medi. ¶ C. de præscrip. triginta anno. ¶ Quintus casus tempore schismatis. inf. eo. c. cum nobis. Sextus in rebus, quæ sub conditione debentur, nō enim currit præscriptio durante conditione, ut in l. cum notissimi. §. sed illud, C. de præscri. 30. ann. quia tunc nulla committitur mora. ¶ Septimus est dubitabilis, scilicet tempore feriarum, & in hoc dicit Innoc. quod in usitatis, & solennibus feriis bene currit præscriptio, quia p. uideri potuerūt, de quo est tex. in d. l. sed & si per prætorem. §. si feriat. ff. ex quibus cau. ma. facit l. 2. ff. si quis cau. & l. si quis domum, ff. loc. sed in repentinis feriis currit præscriptio, sed indulgeri potest restitutio tanti temporis, quanti fuit causa reipublicæ & impedimēti, & hoc, quia iste feriæ repentinæ non potuerunt præcaueri, ut dicit tex. in d. si feriæ. ergo a ratione literæ secundum hoc, si non potuissent usitate feriæ & solennitates præcaueri, etiam in illis daretur restitutio, arg. eorum quæ no. in c. licet, de prob. ¶ Octauus casus in absente causa reipublicæ. In hoc tamen dicit Innoc. supra in præcedenti casu, quod currat præscriptio, sed indulgetur restitutio pro tempore absentie, limitat tamen hunc casum & præcedentem, quando præscriptio fuit completa tempore ferarum, uel tempore absentie causa reipublicæ, uel parum post: scilicet, si post magnū tempus post reuersionem computandum completa sit: quia tunc fit nulla restitutio, cum habuerit tempus satis prolixum ad conueniendum aduersarium, & interruptendam præscriptionem: negligentia ergo sua & non tempus feriarum, uel absentie fuit causa præscriptionis. nam beneficium restitutionis in integ. cū sit extraordinarium, nō est relaxādū, sed poti⁹ restrin-gendum

A D D I T I O N E S.

- 1 In laicis. Adde Pan. de Cast. consil. 188. in primo imp. pressis. & uide per eundem Abba. consil. 49. & 93. lib. 2.
2 Plures casus. Vide practica Pap. in forma responsionis Rei conuēti in uer. exceptionem præscriptionis. SEB. SAP.
3 Tempore hostilitatis. Nunquid autem currat præscriptio contra populum hostilitate destructum post tempus hostilitatis, uide Bal. tenet temp. q. non, in consil. 358. incip. proponit q. quidam, uer. 3. quæritur in 1. volum. Nunquid autem, quando quis habet saluum conductum, contra eum currat præscriptio causa hostilitatis, uide Aret. in consil. 16. inci. præsupponitur in facto. & Fel. in c. accedens. 2. col. 1. & 4. sup. ut li. non conte. & Felyn. hic col. 2.

gendum, ut patet in l. in causa. 2. ff. de mino. ex quo ergo sibi potuit providere iure ordinario, non tñ debet sibi subueniri remedio extraordinario. Goffre. recitat primo hanc opin. quę placuit Inno. & pro ea adducit uerba pretoris, qui ait: Si quid ex bonis absentis reipublicę causa præscriptum fuerit, cum is abesset, postea uero restituam &c. dicens, quod id, postea, ad modicum tempus refertur, scilicet dum reuersus conduxit hospitium, componit sarcinulas, & aduocatum querit, quę modica præsentia pro absentia reputatur, ut in l. ab hostibus. §. sed quo simpliciter. ff. ex quibus cau. ma. fa. cit l. hæc adiectio. ff. de uerbo. signi. Secundo ponit aliā opin. quę habet, ut non solum unum tempus, sed etiā plura tempora talis absentię per istā restitutionem debeant de præscriptione subduci, quia ex totali tempore præscriptionis quis læditur, non tantum ex eo, quod præscriptio completur; alioquin solum ultimi diei, uel momenti tempus præscriptionis laboretur reo, & ad illud solum restitui deberet, quod uideretur absurdum. & hoc tenentes dicunt, quod hæc opin. habet æquitatem, & iuuatur legibus. ff. ex qui cau. ma. l. necnō. §. si quis sapius. C. de temp. in int. restit. l. ult. cum si. subdit tamen Gof. quod dominus suus dicit in summa, quod licet ista opi. sit æquior: prima tamē secundum leges est securior, & sic recitando trāsfit simpliciter Io. An. hic. iudicio meo prima opi. In. est uerior, & satis uidet, præbati in l. ab hostibus. præal. & facit c. dilecto. inf. de uerb. signif. licet adduci possint pro & contra no. in c. ex ratione, de app. in illa q. quando impedimentum continet intra annum appellationis exercendæ. ¶ Nunc ultimo, ut habeamus in materia regulam, quęro an in prædictis & similibus casibus impediatur præscriptio, ita quod non sit opus restitutionem petere; an uero currat, sed de restitutione? Sol. But. & sequaces dixerunt, quod opus est benescio restitutionis, arg. ff. ex quibus cau. ma. l. ab hostibus. in fi. & C. de test. mil. l. 2. & lignorare. sed Inno. tenet, quod ipso iure impeditur præscriptio, nisi in casibus supra exceptis, ita quod illa tempora impedimenti subducunt de medio præscriptionis, ut in iuribus. sup. inductis. nec obstant iura proxime allegata: quia loquuntur secundum Inno. de rest. in integ. quę dāt absenti cā reipublicę. cū .n. præscriptio sit odiosa, ut patet ex eo, quod legi. & no. in c. uigilanti, sup. eo. non est relaxanda, sed potius restringenda, ar. ff. de li. & posth. l. cū quidā. bene est ergo sū Inno. quod ex causis supradictis retardat usucapio, nec currat, & p cōsequēs nec restitutio necessaria sit, & notanda est hæc ratio. Bar. uero in d. l. naturaliter, ponit casum hostilitatis, ut tunc non currat præscriptio: sed dicit, quod si in aliis casibus, quis impediatur agere, currat & eum præscriptio, sed restituitur, ut in titulo, quibus. ex cau. ma. per totū, & maxime in l. sed & si quis p p̄torē, in prin. Sed idem Bar. aliam theoricā ponit sequendo Guil. de Cu. in l. senatus. ff. de offi. præf. dicēs. quod aut aliquis est impeditus impedimento iuris, aut facti. Primo casu aut impedimentum accidit ante actionē cōpetentē aut post. Si ante, non ualent agere non currat præscriptio, ut in d. l. in fi. C. de anna. excep. Si uero impedimentum superuenit post actionem cōpetentē, tunc currat præscriptio, dāt tñ restitutio. d. l. senatus. Secundo casu principali, quod impedit impedimento facti, & tunc aut impedimentum est iustum, & præscriptio currat, sed datur restitutio, ut in l. & Atilicinus. ff. de ser. ru. p̄d. Si uero non est

iustum impedimentum, & tunc præscriptio currat, & non datur restitutio, ut l. 2. ff. si quis cau. Jacob. But. reprehendit Guil. in primis duobus casibus, ut refert Bar. in d. l. senatus. primo in eo, quod Guil. dicit, quod si impedimentum accidit ante actionem competentem, non currat præscriptio. nam contra hoc adducit d. l. senatus. dicēs, quod si illi officiales contraxissent postquam in provinciam peruenerunt, multominus debet eis ius dici, ut ibi no. in l. gl. ma. Item respectu secundi membri in eo, quod Guil. dicit, quod superueniente impedimento post actionem competentem currat præscriptio, sed datur restitutio; adducit in contrarium l. si. §. donec. C. de iud. delib. ubi superueniente impedimento præscriptio non currat. unde ipse Iaco. But. ponit aliam theoricā, & sic in ordine quartam, dicens, quod aut est impedimentum ex parte rei, quod res ipsa non est præscriptibilis, & tunc tale impedimentum superueniens non tollit præscriptionem inchoatam, sed impedit inchoandā, ut in l. si fundū. ff. de fund. do. & no. hoc membrum, pro quo etiam facit tex. in l. Aemilius. ff. de mi. & quod no. Io. An. in cap. uno, de iure patron. lib. 6. Si uero impedimentum est ex parte agentis, seu agere debentis: & tunc aut omnino impeditur agere, & tale impedimentum impedit præscriptionem inchoatam & inchoandā. d. l. 1. §. si. C. de anna. excep. Aut non impeditur omnino agere, sed commode non potest agere, & tunc currat præscriptio, sed datur restitutio, & ita intelligebat d. l. senatus, & uidetur hæc distinctio satis probabilis. sed Bar. (ut dixi) sequitur opin. Guil. dicens, quod l. senatus, non facit pro opi. Iac. quia ibi nil dicitur, an currat præscriptio, si impedimentum accidit ante actionem competentem. Nec obstat secundum eum. §. donec, præal. quia potest dici, quod ibi impedimentum accidit cum actione cōpetente. & cum Bar. transit D. Anto. hic: sed certe iudicio meo ille tex. hanc restrictionem non patitur. unde optime facit pro opin. Iaco. ad quam etiam adduco bo. tex. in c. ea nobis. inf. eo. ubi de præscriptione tolluntur tempora intercedentium schismatum. & pōdera uerbum, intercedentium, quasi schisma intercesserat post inchoatā præscriptionē, & nihilominus impeditur ipso iure præscriptio ad idē c. auditis. j. eo. ubi expresse probatur, quod tēpus uacationis ecclesię intercedens post inchoatā præscriptionem subducitur ipso iure de medio, ita ut illo tempore non curreret præscriptio. facit et c. q. a diuersitate, de concess. præb. unde dicerem, quod aut quis directe impeditur seu inhabilitatur a iure ad agendū, & ipso facto impeditur præscriptio durante impedimento, siue impedimentum acciderit a principio, siue post inchoatā præscriptionē. exēplū in filiofam. durante paterna potestate. dicta l. j. C. de anna. excep. & in muliere durante matrimonio in rebus dotalibus. d. l. in reb. C. de iure do. & in prelato excommunicato, uel suspensio, uel mortuo. nam ecclesia tunc inhabilitatur ad agendū. Aut directe quis non inhabilitatur ad agendū, sed extrinsecus uenit impedimentum, & tunc licet illud sit iuridicū, currat præscriptio, sed datur restitutio, & sic potest procedere quod dixi sup. de tpe feriarum repentinarum

A D D I T I O.

¶ Impeditur. uide Bal. in repet. l. si. col. 12. C. de præsc. lon. temp. Alex. in l. si. §. donec, circa med. de iud. delib. Bal. in l. si. ut ad fin. ubi Ang. C. de præsc. 30. uel 40. an. & quomodo quis dicatur non posse agere, de clarat Bal. in l. in rebus, col. 2. C. de iud. dot. SEB. SAP.

tinarum: uel si per iudicem steterit, ut pbat in d. l. sed & si p p̄torē, in prin. & §. si feria, ff. ex quibus cau. ma. licet aliud in hoc ultimo sentiat hic Inno. ut supra dixi. hoc uerū, nisi ubi p̄riū, ut præscriptio non currat, reperit expressum. nā tunc seruatur ius expressum, ut est tpe schismatis, hostilitatis, & similibus, & sic potest intelligi gl. no. in c. auditis. j. eo. in uer. imponentes, prope mediū. Ad l. senatus, potest multipliciter responderi. primo, quod ibi loquitur de impedimento extrinsecō, uel scdō, uidelicet, ut ibi gl. dicit, quod quā quis potest interrompere præscriptionē, licet non commode, ideo datur restitutio. uel tertio loquitur in officialibus priuilegiatis, unde dispositio specialis non potest impedire dispositionē iuris cōis, quare currat præscriptio, sed datur restitutio. ¶ & hoc ultimū tenuit hic Old. ¶ Sed circa prædicta quæro, utrum indistincte non ualent agere non currat præscriptio. gl. in d. l. senatus, uel uelle hoc mirabiliter limitare, quā quis non potuit præscriptionē interrumpere, puta mittendo executorem, uel alias extrajudicialiter, iuxta ea quę hñr in l. ut perfectius, C. de anna. exce. & 16. q. 3. c. placuit. §. potest aliā aut currat præscriptio, sed si non potuit commode interrompere, datur sibi restitutio; & sic intellexit illam l. ut sup. tetigi, & hoc firmat D. Ant. hic, sed mihi non placet. nam cui dubium est, quod tēpore hostilitatis, quantuncumque ius non reddatur, possit actor adire ep̄m loci, uel protestari corā tabellione, uel aliis bonis uiris? & tñ text. hic indistincte dicit, quod illo tempore non currat præscriptio. sic etiam potuisset facere filius, uel uxor, cum hæc querimonia seu protestatio cōsistat in facto: & tñ iura indistincte dicunt, quod tunc non currat præscriptio. Et ad l. ut perfectius, dico quod loquitur in interruptione, per quā conuassatur tota tela præscriptionis. unde est necesse de nouo incipere. sed nos loquimur ad effectū, ut præscriptio dormiat, & ad hunc effectū cassandū sufficit iuris impedimentum, ut in dictis iuribus. Fateor aut, quod impeditus uolens sibi pinguius providere, utile est, si poterit præscriptionem interrompere: si tñ non facit, non currat tempus, ex quo agere non potest; & hunc intellectum apertissime sentit hic Inno. in fi. ubi dicit, quod in casibus, in quibus supra dictum est, præscriptionē non currere, seu dormire, licitum est actori, si uult, interrumpere præscriptionē, siue litem contestando in casibus in quibus sola protestatio sufficit, ut §. de offic. ord. c. pastoralis, in fi. C. de anna. excep. l. ut perfectius. illud. n. beneficiū a iure concessum, quod aliquibus casibus currat præscriptio, non tollit maius beneficiū, scilicet ut præscriptionem interrumpat, secundum eum; quod est bene notandum. hic non sunt alia utilia.

S V M M A R I V M.

1. Procuraciones, quę debentur nuncijs sedis apostolicę, nullo tempore non præscribuntur, non solum contra ipsos nuncios, sed etiam aliqui clerici contra totum clerum.
2. Ad procuraciones debitas legatis, & nuncijs sedis apostolicę tenentur contribuere omnes ecclesię, & episcopus loci.
3. Non omne, quod potest concedi per priuilegium, potest præscribi. Procuraciones debitas legatis & c. possunt priuilegio remitti.
4. Canonici non tenentur ad præstationem procuracionum debitarū legatis sedis apostolicę, uel ad alia similia onera, quando est eis assignata aliqua præbenda pro eorum sustentatione tantum.
5. Præscribere an possit una ecclesiā, ne teneatur ad onera, ad quę tenentur totus clerus?

Titulus causatur præscriptione tanti temporis, de cuius inuit, non sit memoria.
Causa in dubio præsumitur.
Immunitas onerum concessa aliquibus an operetur, ut onus incumbens imminet in solidum reliquis?
Appellare non licet ab eo, quod motu proprio princeps concedit.
Præscribi an possint illa, ad quę tenentur ecclesię pro consecratione episcoporum suorum.

C A P. XI.

Accedentes. Procuraciones, quę debentur legatis, & nuncijs apostolicę sedis, præscribi non possunt. Prima pars ponit querelam. secunda dat iudicem, ibi, Volentes. ¶ Casus lit. Præpositus Sancti Nazarij & A. canonicus S. Stephani syndici, & procuratores primicerij, & clerici Mediol. ad se. apo. accedentes cōquesti sunt grauiter de ordinariis maioris ecclesię, quod cum ipsi procurent legatos, & nuncios apostolicę sedis, dicti ordinarij nolunt illos procurare, nec aliquid conferre ad procuraciones præstandas. uolens Papa, ut quod omnib. imminet, ab omnibus comportetur, mandat abbati de Ciriato, quatenus, nisi dicti ordinarij per speciale priuilegium apo. sed. a præstandis procuracionibus ostenderint se immunes, decernat ipsos teneri ad procuraciones ordine debito faciendas, etiā si longissimo tempore non impenderint procuracionem, cū in talibus non habeat locū præscriptio. B. No. quod clerici et habentes dignitatem & canonicatū possunt esse syndici, seu procuratores clericorū, de quo uide quod leg. & no. in c. in nostra. de procu. No. 2. ibi, Syndici & procuratores, & tene menti tex. pro consuetudine hodierna, quod non vitiatur procuratoriū, licet accumulentur plura & diuersa nomina administratorū. ista. n. hic pro eodem sumuntur, licet striete inter se differant, sed satis est, quod constet de intentione constitutis, de quo uide quod le. & no. in c. petitio, de procu. solent. n. hæc & similia ad cautelam accumulari. No. 3. ibi, Primicerij, & Clerici, & tene menti, quod clerus ciuitatis potest conuenire, & constituere uniuersitatem, & creare in factis pertinentibus ad clerum, syndicū, quod agat nomine totius clerici. habent. n. clerici totius ciuitatis pp onera, & alia eis cōiter incubentia iustā cām cōueniendi in unū. & ideo possunt uniuersitatem constitutur. l. i. ff. de colle. illi. hoc idem uoluit Inno. in c. dilecta, de excess. pla. circa fi. ubi dicit, quod clerici ciuitatis, uel castri possunt cōstituere uniuersitatem causa religionis. l. ut missas celebrent pro uiuis, & defunctis, & similibus; ut puta pro oneribus eis incumbenibus, ut hic. Et no. bene quod possunt facere uniuersitatem sine episcopo, & possunt hñre alium p̄sidentem, ut erat primicerius, facit quod no. Inno. in c. cum ab ecclesiā, de offic. ord. quinimo notanter dicit Inno. in c. cum non ignores, de præb. quod ad esse collegij non sequitur de necessitate rector, sed ipsum collegium tenet locū rectoris respectu singulorū, facit. l. i. ff. quod cuiusque uni. ¶ No. quod nedum legatis, sed et nuncijs apo. sed. debent procuraciones p clerum totius ciuitatis; & intellige, quod et tenent clerici rōne ecclesiā. vñ hoc onus vñ principaliter imminere ecclesiis, ut in c. cū instātia, de cels. & tene-

A D D I T I O.

¶ Amplia istum tex. multum ne, ut per Do. Ant. post Inno. in c. cum ex officij. in 3. col. infra eo. ut.

& tenetur et ep̄s in his contribuere, ar. hic, & melius in c. ego, de iureiur. & in c. cum instat, præall. No. ibi. Ordinarij, q̄ canonici appellant ordinarij, & est vulgare illius loci: Rauennæ vero dñr Cardinales. ¶ No. q̄ ualeat priuilegium eximens, aliquos a procuracione legatorum & nunciorum sed. apost. præscriptio uero non ualeat. Et sic no. q̄ multa possint quæri priuilegio, b̄ quæ non p̄nt quæri præscriptione, facit quod dixi sup. eo. c. cam. quod p̄t intelligi, q̄n præscriptio, uel consuetudo non inducit ad conscientiam illius, qui p̄t priuilegiu tribuere, alias secus, ut sentit hic D. An. pro hoc adducit. l. de quib. ff. de legi. ubi h̄r, q̄ inducta cōsuetudo ab habente p̄tatem h̄t vim legis; & qui patit p̄scriptio. v̄ alienare, ut l. alienationis uerbū, ff. de ver. sig. facit c. duo simul, de offi. ord. q̄d no. ¶ No. q̄ canonici ecclesiæ cathedralis tenent de redditib. præbendarum ad procuraciones legatorū, & nunciorū apostolicorū, & idem v̄ in alijs onerib. toti clero incumbentibus, q̄d probat iudicio meo lra, in verbo, Volentes. Opp. ¶ hoc, & p̄ tex. v̄. n. q̄ canonici non deant ad hoc astringi, quia onus hoc incumbit ecclesijs. d. c. cū instantia. canonici uero non habent ecclesiam, quia ep̄s est sponsus ecclesiæ cathedralis. s. de transla. præla. c. 2. & c. quanto. & ipse est, qui percipit redditus ecclesiæ pro onerib. incumbentib. ut in c. videntes. 12. q. 1. canonici uero sunt assignatæ p̄bendæ pro eorum necessarijs. 12. q. 1. c. videntes. s. si. vñ dñr beneficiati personaliter, ut no. in c. p̄senti, de offi. ord. l. 6. certum est, q̄ quis non dēt indebite grauari in hac cōtributione fienda ultra quā possit, sed dēt cōsiderari ne egeat, ut no. in d. c. cum instantia. Sol. ¶ rium v̄ difficile, nec per Doct. tactum. Ego dico, q̄ canonici nō allegabāt hic impotentia, sed p̄scriptionem tñ. quare fateor plane q̄ si canonicis fuissent assignatæ p̄bendæ pro eorum sustentatione tñ reliquis bonis ecclesiæ remanentib. penes ep̄m, q̄ ipse ep̄s solus pro sua ecclesia subiret hæc onera, ar. bo. ex his q̄ no. in c. de monachis, de præben. & in cle. 1. de iurepat. s. 1. ubi bon. tex. sed p̄bendæ solent cōiter assignari pro vicu, & alijs necessarijs. d. c. videntes. s. si. 12. q. 1. Ex hoc dico, q̄ in ecclesijs regulariib. maxime cathedralibus, in quib. de antiqua consuetudine, uel statuto bona oīa remanēt penes ep̄m, uel abbatem modica portione relicta conuentui pro fratrū sustentatione, & hæc & similia onera dēt subiri per p̄latum, & non per conuentū. Idē dico in ecclesijs pertinetib. ad ius & proprietatē monachorum in quib. ponunt rectores uel uicarios, eis assignata modica portione pro eorum sustentatione duntaxat, ut in d. cle. 1. de iurepat. s. 1. iuncta gl. in uer. obseruentur, q̄d notabis. Quæro, hic dñr, q̄ procuratio non p̄scribitur, an procedat indistincte? Sol. Io. de Lig. quē sequit hic D. An. dicit, q̄ clerici non p̄nt p̄scribere p̄ legatos & ita intelligit hunc tex. sed aliqui bene p̄nt p̄scribere contra reliquos clericos, puta in terminis capituli, cum potuissent ordinarij seu canonici isti p̄scribere contra totum residuum cleri. nam tota procuratio præstabitur per alios clericos. nihil autem præiudicabitur legatis & nuncijs sedis apo. & sic cessat ratio prohibitionis huius c. quod procedit fm Do. Car. nisi p̄scribentes essent tot, q̄ indirecte minueretur procuratio, quia reliqui non sunt soluendo, uel nimis grauatur, nam tunc possent appellare, uel iudicis of-

ficiū implorare, ut inf. dicam. Et quamquam hoc dictum uideatur subtile; tñ iudicio meo iste tex. vehementer resistit. hic. n. non conquerebantur legati, aut nuncii sedis apost. sed clerici, nec proponebatur q̄ isti ordinarij nollent procurare legatos simpliciter, sed q̄ ipsi clerici legatos & nuncios deuote recipiebant & procurabant; ipsi uero ordinarij tenebantur procurare, & procurantibus ad expensas subsidium impartiri. vnde pōdera hoc ultimum. ex quo clare infertur, q̄ legatis nil deerat in procuracionibus debitis, sed totum onus incumberebat residuo cleri; & tñ Papa mandat, ut hoc onus ab oībus comportetur, et si longissimi tpe aliqui procuracionis offm non impenderint, reddens rōnem, q̄ in talib. p̄scriptio non procedit. hoc ergo v̄ impræscriptibile, forte p̄ bonum obedientiæ, ar. inf. eo. c. cum non liceat, & p̄ utilitatem cōm. facit optime ad prædicta quod no. in cle. 1. de cens. iuncta gl. in uer. ltimam. Ex qua iuncto tex. inferitur, q̄ in onerib. alias p̄scriptibilib. ualeat p̄scriptio per aliquos clericos, uel ecclesias p̄ residuum cleri, & sic alias consului dñr in qōne facti, quæ talis erat. Quædam ecclesia non curata per tps, de cuius initio non erat memoria, cum alijs ecclesijs ciuitatis ad onera cōiter incumbencia minime contribuit; sed alijs soluentibus pro rata illa minime soluerat. vrgebat per clerum ut solueret, cōsuetudine nō obstante. dixi q̄ poterat se defendere ex illa p̄scriptione. allegabam d. cle. 1. de cens. iuncta gl. ubi probat, q̄ p̄scriptio prodest in his onerib. uitandis; in his tñ p̄scriptibilia sunt. Et forte iō illa gl. adiecit hac limitationem; quia dubitabat, nunquid aduersus cathedralicū currat p̄scriptio. nam gl. in c. quicunq; 16. q. 7. uoluit, q̄ licet currat p̄scriptio in quantitate, non tñ in totū, ut nihil debeat. aliud tñ sentit Archi. in c. 1. de præben. lib. 6. & plenius de hoc per Io. And. in c. cum uenerabilis, de cens. Item dubitatur in charitatiuo subsidio, sentit. n. Io. An. in d. c. cū uenerabilis, q̄ non possit ecclesia suo noīe allegare p̄scriptionem,

A D D I T I O N E S.

a Dñr Card. ita dicit Io. And. in add. ad Spe. in ti. de iura. ca. s. restat videre. uer. quid si aliquid de quo et per Car. in cle. 2. post gl. in prin. de cele. mis. ubi idē dicit de canonicis ecclesiæ Cōpostellana, qui dñr Cardinales, sed non sunt simpliciter Cardinales, ut 32. q. 2. c. pudor. b Vtrum omne, quod potest acquiri ex priuilegio, possit acquiri ex consuetudine, uel p̄scriptione, uide quod late scribitur post gl. in c. catholicam. 21. dist. & de hoc in terminis per Ang. in Auth. ut eccle. Ro. c. ann. gaud. p̄ se circa si. ubi dicit, quod non ualeat pactum quod non currat nisi centenaria p̄scriptio. c Procuratio, Vide Abb. in conf. 94. incip. v̄ primo, in 1. uol. ubi dicit, q̄d licet in procuracione legatorū & nunciorum sedis apost. non currat p̄scriptio, tñ cōtra residuum cleri bene currit, de quo et meminit Io. Fran. Balb. in tract. præser. in 1. parte quintæ partis prin. q. 16. d Cōsului. Adde eundē cōs. 126. 2. li. Ro. conf. 368. Lapū alle. 6. Cal. cōf. 2. & dñr domini de Ro. deci. 10. hoc et. in antiquis, q̄ ecclesia parochialis & hospitalarij possunt p̄scribere iura aliarum ecclesiarum. ¶ An ecclesia parochialis & hospitalaria possint p̄scribere bona aliarum ecclesiarum, dicas q̄ potest p̄scribere, sicut p̄scribit ecclesia contra ecclesiam, quia appellatione ecclesiæ ueniūt omnia monasteria, & omnis locus pius, scdm Io. An. in c. 2. in prin. de in te. rest. in 6. Nouel. & Abb. in c. 2. de consue. & Car. in cle. 2. in 3. q. de iudic. q̄d sine dubio procedit, q̄n hospitale est constructum auctoritate ep̄i, quod in dubio p̄sumitur, si in eo missæ celebrantur, ut per Archi. in c. nemo, de conse. dist. 1. & adde, q̄ hospitale constructum auctoritate ep̄i h̄t oīa priuilegia, q̄ h̄t eccl. ut in cle. quia contingit, de reli. do. & per Bal. in auth. quas actiones, C. de sacros. eccl. & p̄p̄a dicit, q̄ bona hospital. gaud. eo. priuilegio, quo bona eccl. l. omnia, & ibi per Bar. C. de epi. & cle. & vide Alex. in conf. 120. in 1. par. conf. & in conf. 9. in 1. par. & Pau. de Cast. in conf. 178. & 245. ubi dicit, q̄ aduersus hospitale non detrahuntur falcidia, uel Trebellianica, sicut nō detrahuntur aduersus alia loca pia, ut in auth. similiter, C. ad l. fal. ANT. FR.

scriptionem, & idem in procuracione ratione uisitationis, ut in c. cū ex officij. j. eo. & in p̄curacione legatorum nunciorum sedis apo. ut hic. sunt ergo quædam impræscriptibilia: in alijs uero onerib. regulariter currit p̄scriptio, ut et sentit Io. And. in d. c. cum uenerabilis. uidemus. n. q̄ in quarta decimarum & mortuario rum currit p̄scriptio, et contra ep̄m, ut in c. de quarta. 3. eo. Item una ecclesia p̄scribit decimas in parochia alterius. s. e. c. ad aures, & c. 1. e. ti. li. 6. ¶ Et præsertim hoc procedit in p̄scriptione tanti tps, de cuius initio non est memoria. illa. n. p̄scriptio h̄t uim tituli, seu concessionis. d. ca. 1. l. hoc iure. s. ductus aquæ, ff. de aq. quot. & alti. & l. 1. r. s. 1. & 2. & l. 2. s. p. ff. de aqua plu. ar. Præterea uidemus, q̄ in p̄scriptione cēsus & seruitorū sufficit allegare tñ tps, de cuius initio non est memoria, alia cā non allegata, quia cā p̄sumitur ut no. Io. An. in c. puenit. de cens. & Bar. in l. cum de in rem uerso. ff. de usu. & gl. in c. nullus ep̄s. r. q. r. ergo fortius est admittendū in p̄scriptione libertatis, & plenius de hoc uideas in d. conf. 95. ¶ Nunc quæro, certū est, q̄ Papa p̄t aliquē eximere ab istis onerib. ut hic, & c. cum instantia, de cens. ¶ Nunquid onus incūbens a immineat insolidū reliquis? & est notabilis q̄ & quotidiana, cū sape ciuis uel comitatus, uel forensis ab istis onerib. eximatur, an integrum onus oībus incumbens remaneat reliquis? ut priuilegium sic tendat in dispendium aliorū, cum alij plus aggrauabūtur quibusdam exemptis. iste tex. facit q̄ sic, & idem v̄ uelle d. c. cum instantia, facit optime l. ab omnib. ff. de leg. 1. ubi patet, q̄ si testator mandauit p̄ hæredes suos solui cētum, & postea aliquem ex hæredibus exemit ab onere soluendi, tenentur reliqui ad integram solutionem. nam & princeps qui h̄t plenitudinem potestatis, p̄t quem uult ab onerib. eximere, & cui uult onera imponere, ut patet. C. de profes. & me. l. medicos, & ff. de iure immu. per totum. & l. una, C. de superind. li. 10. In ¶ rium facit quod no. Spe. in ti. de cens. b̄ s. nunc dicendum, uer. quid si uniuersitas. ubi dicit q̄ si aliqua uniuersitas tenet ad aliquam annuā p̄stationem dño suo, si dñs aliquē exemerit, nō tenet illi de uniuersitate ad integram solutionem; sed tñ minus, quātum est illud, quod debebat soluere priuilegiatus, & idē v̄ sentit Bar. in d. l. ab omnib. in obligatione ex cōtractu, ut vno liberato reliqui non teneantur in solidum, ar. in Lepistola, & l. si unus. s. oīa. ff. de pact. cum si. & de hac q̄stione ibi per eum & plenius p̄ Io. An. in c. 2. de immu. eccl. Et cōcludendo & reducendo oīa ad cōcordiam dicerem, q̄ si onus imminet plurib. non in solidum, sed pro uirili portione, & tunc aut incūbit ex p̄ctu, aut ex ultima uoluntate, aut ex dispōne iuris cōis, aut ex cōsuetudine. Primo casu uno exempto p̄ creditorē, alij tenent pro uirili portione, & nō in solidum p̄ iura superius alle. facit l. 1. C. si plures una sententia iud. sint. secus, si fuissent obligati in solidum, ut l. si. ff. de duo. re. no. Bar. in d. l. ab omnib. Secundo casu, cum tenetur ex ultima uoluntate, & si testator exemit aliquem, reliqui tenentur in solidum. d. l. ab omnib. quia hoc v̄ fuisse de mente testatoris, cuius mens est habenda pro lege. 13. q. 2. c. ultima uoluntas, & d. l. ab omnib. Tertio casu cum ex dispositione iuris Imperator solus potest eximere regulariter in temporalibus, & Papa in spiritualibus q̄ onus accrescit alijs, & sic intellige hunc tex. &

ea quæ plene nō. per Io. An. in c. 2. de immu. eccl. alij uero reges, principes, & barones, & similes nō habentes iura imperij, licet possint eximere aliquem in eorum præiudicium, non tamē in præiudicium aliorum, & pro hoc tex. opt. in l. uacuatis, iuncta gl. & Bar. C. de decu. li. 10. per eundem Bar. in l. 2. ff. de iure immu. idem dicerem in obligatis ratione statuti, & sic distinguerē secundum Bar. & Ia. de Are. in d. l. ab omnib. ubi dicit per illam l. q̄ si statuto cauetur, ut comitatiui teneantur soluere salariū Potestati, & postea uilla aliqua eximitur ab oneribus, tenentur reliqui comitatiui soluere integrum salarium. hoc puto uerum nisi ex causa rationabili quis eximatur per inferiorem, ut l. 1. C. de decu. li. 10. sentit Bar. in d. l. uacuatis, in fi. Quarto membro, in obligatis rōne consuetudinis credo idem dicendum, quod in obligatione ex cōtractu, quia ex quo omnes tenentur ad onus ratione consuetudinis, non debet unus eximi in aliorum præiudicium; facit quod no. Ioan. An. in ad. Specu. in d. s. nunc dicendum. in 3. col. ubi dicit, q̄ si de consuetudine forenses consueuerunt esse immunes ab oneribus, nō possunt nūc ad illa per statutum obligari; facit quod in simili no. Bar. in l. quod semel, ff. de dec. ab or. fa. & prædicta notabis. Ex his inferitur ad q̄stionē. quid si multi p̄ priuilegium apostolicum sint exempti a p̄curacionibus legatorum, ita q̄ alij nimium grauentur? So. modicam lationem debent sustinere, ut in l. quoties, C. de preci. imp. off. no. in c. rescripta. 25. q. 2. & etiā magnam, ubi clare constaret de intentione Papæ, ut in ca. in memoriam. 19. dist. sed in dubio princeps non p̄sumit hoc uelle, ut in c. super eo. de offi. deleg. & melius in ca. suggestum. c. dilecti, de dec. & l. ex facto. ff. de vulg. & pup. sub quo casu dicit Car. q̄ reliquus Clerus p̄t resistere, ne soluat totam procuratorem, & appellare, expressa in appellatione hac causa, quia enormiter ex hoc grauatur, & debet princeps hoc uiso priuilegia illa reuocare tanquam tendentia ad noxam. d. c. suggestum, uel procuracionem minuire, & ita dicit se consuluisset. ¶ Ego aliter dicerem, & sic, quod aut priuilegia fuerunt concessa proprio motu principis, & tunc non uideo, super quo possit fundari appellatio, cum contra principis dispositionem non sit licitum appellare. 9. q. 3. ca. cuncta per mundum, & c. per principale sed si nimium grauat, debet implorari remediū a principe, cuius est decernere de suis priuilegijs, ut no. in c. cum uenissent, de iud. & in c. suggestum, præal. Si uero fuerint concessa ad instantiā, tūc poterit dicit, q̄ emanauerunt uel p̄ ambitionē, uel per importunitatē impetrantium. quod si princeps sciuisset, q̄ talia p̄cessissent, nūquam concessisset cum tanto eorum p̄iudicio maxime cū sint contra Rempublicā, & a iure dānata, ff. si contra ius uel uti. pu. l. si. et l. uacuatis, C. de decu. lib. 10. et si hæc exceptio nō admittat, poterit appellari. ar. in c. sup. eo, de offi. deleg. et hæc v̄r de mente Io. An. in

A D D I T I O N E S.

a Nūquid onus. Vide Bal. l. 1. et. in ult. co. C. de exe. rei iud. Card. in cle. p̄senti, in ult. q. de cens. & Pet. de Ancha. in conf. 243. inc. ad p̄dicta, & in cō. 406. inc. uiso in lra, ad fi. Ro. in l. 4. in prin. de rei iud. & cōf. 252. inc. decisio p̄positæ cōsultationis, & Alex. in cōf. 101. inc. iustis in lra, in 1. uol. & in cōf. 162. inc. in cā & lra, in 2. uol. s. s. in lra, in 2. uol. Adde Pet. de Ancha. conf. 2. 1. qui hoc dicit sequitur. b Aut priuilegia. Aliam distinctionem ponit Do. Jac. in lra uis neptis, col. 3. ff. de pac. ubi plura ad propositum, SEB. SAP.

11 An. in simili q. in d. c. 2. de im. eccl. t. Itē p. p. d. i. c. t. v. f. solui q. quam insoluta reliquit hic Host. quærens, quid de capellis nolentibus contribuere ad expensas, q. fiunt p. consecratione Ep. eorum suorum prætendentes solam p. scriptionem, uel consuetudinē: & arguit q. non iuuetur per hoc c. cū suis concordantijs: demū remittit ad no. in c. ut p. teritæ, de ele. Ego dico, q. expensæ principaliter incumbunt ipsi prælato, cuius factum agitur, ut no. in d. c. ut præteritæ. Si uero facultates prælati non sufficiunt, tunc alij subditi tenentur ad charitativum subsidium, ut in c. cum apostolus, de cens. & no. in d. c. ut præteritæ. So. ergo q. t. ionis depēdet nunc, an cōtra charitativum subsidium currat p. scriptionis, & saltem possint aliqui contra residuum clerici p. scribere; vide quæ supra ultra alios plene examinaui.

ADDITIONES.

a Vide D. Ant. & d. Bar. de Bellen. in c. si archiepiscopus, de temp. ord. 2.
b Ut præteritæ. Adde pro hac opin. quod uoluit Fel. consi. 224.

S V M M A R I V M.

- 1 Subditi nullo tempore p. scribunt obedientiam domino. 3.
- 2 Clerici tenentur obedire capitulo siue sede vac. siue non. Episcopus cum capitulo debet explicare negotia ecclesie, non unus sine alio. Capitulum & singuli canonici non iudicantur a pari, nam plus est capitulum, quam singuli canonici.
- 3 Obedientia propter quæ crimina est deneganda prælati?
- 4 Clerici vel prælati notorie fornicatores vel simoniaci, sunt ipso iure suspensi a beneficio.
- 5 Hæreticus est priuatus omnibus iuribus & bonis, & est excommunicatus.
- 6 Tanquam hæreticus punitur ille, qui credit ecclesiam non habere potestatem canones condendi.
- 7 Res prohibita alienari per legem, vel statutum, vel defectum, siue per pactum, an possit p. scribi: vide per discursum.
- 8 Error iuris impedit p. scriptionem: error facti non, nisi. 9.
- 10 P. scriptionis non currit contra pupillum, furiosum, aut prodigum, & quatenus currat, restituitur.
- 11 P. scribere non possunt colonus habens precario, usufructuarius creditor pignoris, & similes persone.
- 12 P. scribere potest ille, qui bona fide emit rem a colono: sed dominus ignorans aduersus hanc p. scriptionem restituitur. Deficit. 13.
- 14 Articuli non sunt admittendi, quando ueniunt contra decisionem alicuius textus.
- 15 P. scriptionis libertatis, quam faciunt subditi, procedit sine p. sensione.
- 16 P. scribere licet quis possit iura imperij in territorio suo; tamen non potest p. scribere, ut nemini substat. Imperator non potest concedere priuilegium omnimodæ exemptionis, quia esset lacerare imperium.
- 17 Abbas potest p. scribere iura Episcopalia. Monachi possunt exercere curam animarum, ubi de hoc est consuetudo. Abbas potest p. scribere aliquam ecclesiam contra Episcopum.

C A P. XII.

1 **U**m non liceat. t. Subditus nō p. scribit obedientiam contra prælatum. Sunt duæ partes. Prima reprehendit factum istorum, quibus scribitur, ex primendo causam. Secunda illud corrigi præcipit, & exceptionem remouet, ibi. Ideoq. Casus literalis. Archiepiscopus Bracharen. conuictus est Do. Papæ, q. priores de Costa & de sancto Donato denegabāt sibi obedientiam, & reuerentiā exhibere, licet ecclesie suæ

diocesi ipsius archiepiscopi essent constitutæ, dicentes, q. eā sibi exhibere nō consueuerunt. Mādat Papa dictis prioribus quatenus p. dicto archiepiscopo exhibeant obedientiam & reuerentiā debitā, sicut alij clerici suæ diocesis, p. scriptione t. p. is non obstante. Ber. No. primo, q. episcopus d. f. esse caput omnium de diocesi inferioris uero prælati dicuntur esse membra; & sic non solū canonici dicuntur membra, ut in c. nouit, de his quæ fi. a pla. facit q. d. leg. & no. in c. significasti, de ele. in fi. No. secundo, quod quis nō pōt esse sine capite: esset. n. acephalus, de quo uide tex. cū gl. in c. nulla rōne. 93. di. Et no. quod caput est honorabilis membrū, quod sit in corpore. mēbra. n. sequunt caput, & nō econtra. hinc est, quod solū caput sine alijs mēbris facit locū in quo sepeliūt, religiosum. l. cū in diuersis, ff. de reli. & sum. fu. & amputato capite frustra iactat se quis hēre reliqua mēbra. i. q. i. c. illi offerunt, in fi. t. No. tertio, quod oēs clerici diocesis, & si sint prælati tenentur Epō ad obedientiam & reuerentiā. concordat quod leg. & no. in ca. his, q. de maio. & obed. ubi fit mētio de obedientia, & reuerentia, & honorificentia, & dic ut ibi de d. fia inter hæc. Et aduerte, quia v. uelle iste tex. q. non solū Epō tenentur obedire, & eum reuereri, sed et capitulum, ut patet, ibi, Archiepiscopo & ecclesie. nam appellatio- ne ecclesie uenit capitulum, ut in c. requisisti, de testa. Io. An. intelligit istum tex. respectu capituli sede uacāte, alleg. c. his quæ. & c. cum olim, de ma. & obed. & sic sentit, quod superstitē Epō non tenentur inferiores capitulum ad obedientiam & reuerentiā. Ego uero dico contrarium p. tex. expressum in c. cū clerici, de uer. fig. ubi patet, q. clerici iurant obedire Epō, & ecclesie. i. capitulo, & dicit ibi tex. in fi. q. p. tale iur. Episcopo tanquam capiti principaliter obligatur; & per illum tex. dicit Inn. in c. dilecti, de ma. & obed. quod spiritua- lia & dignitates ecclesie sunt cōia, & cōiter tenentur per Episcopum & capitulum, licet Ep. sit caput. satis bene facit ille tex. in d. c. dilecti. cū materia sua. proborōne. Episcopus oīa facit aut cum consilio, aut cum consensu capituli, aut simul per utrumq. explicantur, faciunt. n. unum corpus, iuxta ea quæ habent & no. in c. nouit, & c. quanto. de his quæ fi. a præla. & in c. edo- ceri, de refer. & in c. i. de proc. qua ratione oēs de diocesi debent exhibere reuerentiā, & obedientiam Epō & capitulo, sed Episcopo tanquam capiti, & nō sic dico in singulis canonicis, quia aliud est capitulum, aliud singuli; pro hoc faciunt no. per Inn. in ca. cum dilectus, de consue. ubi dicit, q. singuli canonici non habent publicum officium, sed capitulum. Idem no. ipse in c. cū Vintonien. de elec. per D. An. in c. illa, eo. ti. & sic aliud est capitulum, aliud singuli, ut hic dicit Io. And. & dic ut no. in ca. ad probandum. 7. de re iudi. & 12. q. 2. c. qui manumittitur. Nec obstat illud c. his quæ, & c. cū olim, allegata per Ioan. quia dico; q. uacan. sede debetur capitulum obedientia & reuerentia principaliter, & insoludum, sicut Epō. sed sede repleta debet accessorie tanquā mēbris Epī, facit quod in fi. no. Io. Mo. in ca. sup. eo. de hære. li. 6. t. Op. contra tex. & v. f. q. liceat recedere a plato, ut in c. lane. 24. q. 2. & c. q. diligētia, de ele. cum fi. So. dicit gl. i. q. regulariter pcedit, quod d. hic in tex. fallit in casibus, ut in crimine hæresis primo, se- cūdo in schismate, tertio in crimine notorie fornicationis, quarto i. simonia i. ordine cōmissa, si p. bari pnt. 32. dist.

a 32. dist. c. p. ter. §. verum. In aliis autē criminibus, & si sint notoria, non est licitum ab obedientia p. lati ante sententiam p. eum ferendam, recedere. 8. q. 4. c. nonne, & no. bene hanc gl. idem no. gl. in c. nullus, 32. dist. Quare autem in p. dictis casibus licitum est ante sententiam ab obedientia recedere? dicit glo. q. inuoluti in illis criminibus sunt a iure suspensi. Sed p. hoc gl. instat, nā & alij criminosi uidentur phibiti a p. ceptione sacramentorum, de conse. di. 2. c. quotidie. Solū dicit glo. q. canon dicit q. istos simoniacos, & fornicarios uitare possumus, sed alios non, nisi sint excommunicati, uel suspensi, uel depositi. hæc gl. secundum Io. An. (& bene) non reddit sufficienter rationem diuersitatis, quia repetit id ipsum: quare ipse Ioan. And. dicit q. rō diuersitatis, seu specialitatis in simoniacis in ordine est, q. a intus ortus occidit, quantumcūque occultus, ut no. de simo. c. tanta. v. f. tex. i. q. i. c. quibusdam. fornicatio autē inquinat animam, & corpus. Item quia nimis frequenter, ideo iura magis exasperant. 32. q. 7. c. quid in omnibus. & ff. de p. enis. l. aut facta, in fi. & idem no. Goff. in d. c. tanta. Aduerte latius, quia cum quærit, an & quando sit licitum recedere ab obedientia p. lati, primo. n. licet, quando p. latus est ab ecclesia p. cisus, ut quia exco- municatus, de app. c. p. latus in fi. & 11. q. 3. c. excommuni- catus, & c. cum excommunicato. & dicit Inn. in c. i. de schisma. q. quantumcūque iste toleret, dummodo p. bari possit, si uocat aliquem subditum ad ordines, uel ad alia sacramenta, potest ei dici, non recipiam hoc a te, quia es excoicatus, unde tibi participandum non est. & ex hac cā legitima, est app. f. m. e. i. secus dicit in aliis, puta irregularibus, infamibus, & alijs criminosis: q. p. eos non esset admittenda talis exceptio, non recipiam hoc a te, quia es irregularis. sufficit. n. q. toleret. 8. q. 4. c. nonne. Ratio diuersitatis secundum eum est; quia exco- municato non potest communicari sine periculo, sed in aliis secus. & adde ad hoc q. no. idem Inn. in c. inter dilectos, de exce. pla. & in c. sciscitatus, de refer. & in c. cum sup. de offi. dele. Idem quod in excommunicato dicit hic Inn. in notorio fornicatore, & simoniacis; & hoc ea ratione, quia ab eorum obedientia sua auctori- tate recedere licet 32. di. ca. uerum. No. hoc dictum; & idem uoluit gl. hic, licet non ita clare. Ex quo habes, q. non solum in diuinis possumus p. pria auctoritate uitare fornicatorem notorium, & simoniacum in ordi- ne, sed et possumus recedere ab eorum obedientia; iu- ra tamen clare non dicunt, sed potest sic argui pro hac opi. t. isti fm cōem opi. sunt ipso iure suspensi ab offi- cio, de quo dic, ut no. in c. ueltra, de cohabi. cle. & mu. in ca. p. tuas, de ma. & obe. ergo & a beneficio; de quo dic, ut no. in c. cupientes, de p. enis, in gl. noua. Præ- rea suspensus ab officio, est suspensus a iurisdictione, ut no. in c. cum dilectus, de consue. Sed an hoc sit uerū indistincte, quod notorius fornicator b sit suspēsus ab officio, dicit no. in d. c. ueltra. Idem quod supra dic in alijs p. cisus ab ecclesia, ut in suspensis, & depositis, ut hic in gl. & in d. c. i. per Inn. t. Et hæc est ratio specia- litatis in hæretico, & schismatico, hæreticus. n. est priuatus omnibus iuribus, & bonis, & est excommunica- tus, ut in c. excommunicamus, de hære. & ca. uergentis. eo. ti. & c. cum secundum leges. eo. ti. li. 6. Schismaticus etiam est excommunicatus, ut in c. licet, de ele. li. 6. & 23. di. c. in nomine domini. Adde alios duos casus mul-

tum no. primum ponit gl. in cap. sacerdotes, il. 2. q. 7. fi. prælatus non seruat canones, & uide hoc mirabile, nec iudicio meo aperte iure probat; potest tamen ad- duci c. alieni. 2. q. 7. sed non facit multum, intelligendo ut ibi no. glo. quæ intelligit istum tex. in schismatico. t. Possit tamen intelligi in non obseruante canones il- los contemnendo, quia non credit ecclesiam habere potestatem condendi. talis. n. debet puniri, ut hæreti- cus, ut no. gl. in c. generali, de elec. li. 6. facit tamen pro illa gl. alius casus, quem ponit Io. And. in ca. i. de cens. post Host. melius loquitur, & clarius Host. in c. licet in corrigendis, de of. ordi. ubi dicit q. si p. latus corrigens subditum eodem peccato mortali æquali, uel minori notorio, sit detentus, videtur appellatum ab eo; & ui- de no. in d. c. de priore, de app. in fi. ubi dicit q. a præla- to etiam religioso cōstituto in mortali peccato, cuius crimen est notorium, uel famosum, si est incorrigibi- lis, potest appellari; & si desert bene quidem, alias acri- ter puniret p. c. de priore, de app. & reddit causam; q. a iudicialis correctio ad talem p. latum nō spectat. 3. q. 7. c. iudicet. & quanquam istorum sit magna auctoritas, ego tamen hoc non puto uerum, & est expresse con- tra auctoritatem huius gl. quæ dicit q. regulariter, et si crimina sint notoria, non est licitum ante sententiā recedere a prælato. 8. q. 4. c. nonne. & idem no. gl. in d. c. nullus, & d. c. sacerdotes, & ad c. iudicet, dic, ut respō- det Gra. in c. sancimus. §. item in euangelio. 3. q. 7. q. cri- minosus non iudicat ex merito uitæ: alias sibi nocet; sed eius iudicium non debent subditi uitare, quandiu toleratur, ad hoc c. dictum. i. q. i. facit optime quod no. Inn. in d. c. sciscitatus. et uide bo. tex. in c. sacerdotes, il. 2. q. 7. ubi traditur regula, q. subditi debent obedi- re p. ceptis prælatorum, licet ipsi aliter agant, quam debeant, nisi in fide errauerint, et sic solū excipit unū casum. non ergo licet ab eis recedere prætextu crimi- nis, nisi reperiatur iure pmissum: quod no. Ultima glo. diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponit 26. casus, in quibus p. scriptionis non procedit, aut dormit. In secunda ponit quinque personas, quæ non p. scribunt. In tertia prope fi. firmat unum contrariū cō- tra tex. et soluit. secunda pars ibi, Item quidam sunt, tertia ibi, arg. est contra. Et pro intellectu primæ partis scias, q. quandoque p. scriptionis currit, sed per inter- ruptionem tota tela conquassatur, ita q. non profunt p. cedentia tempora, quod quando contingat, non est materia nostra: sed eam expediui sup. eo. in c. illud. Quadoque uero p. scriptionis dormit iam inchoata p. aliquod

ADDITIONES.

a In alijs autem criminibus, limita hoc dictum per glo. in c. sacerdotes, 2. q. 7. quæ uult, q. prælato non seruanti constitutiones, seu canones, possit impune leuari obedientia, & ab eo recedi etiam ante lata sup. hoc sententia, q. t. gl. limita, ut per Ge. ibi. f. si non seruet ex simplici- tate: secus, si ex contemptu, ut et no. Car. in cle. i. q. 10. de a. t. & quali. Aliā gl. habes in c. uenerabili, & ibi Gem. & Celsus in apo. ad ipsum, de ele. li. 6. q. ad hoc singularizat Ro. fin. 496. in c. curialis de Flor. 2. Circa hoc an obedientia possit leuari non seruanti canones, uel leges non expectata sententia, dicas, q. canones sunt ab omnib. obser- uandi, qui sunt Christiani & subditi papæ, ut in c. i. de consi. & super- riori quib. tenet obedire, ut in c. legebatur. de ma. & obe. & recusans obediendi & superiori potest ab eo puniri, ut per Spe. in ti. de ac. in §. 6. in ver. si credit. adde tñ, q. obedientia et papæ non est præstan- da in illicitis, ut per Inn. in c. inquisitionis, de sen. excō. & in c. propo- fuit, de cōces. pb. & habetur in c. si dñs, & in c. qui resistit. 11. q. 1. A. F. b Notorius fornicator. Adde Ale. in consi. 72. l. lib. c Canones. Adde Rom. sing. suis. fo. 14.

aliquod accidens superueniens: non tñ conquassatur præscriptio: sed cessante impedimento currit, et continuatur pcedentia tpa cum sequentibus, nec est ista materia nostra, sed eam tradidi in c. ex transmissa, sup. eo. Quandoque uero præscriptio nullo modo currit, ita q non est opus, ut interrumpat, aut ut dormiat, & hæc est pprie materia nra, & sic gl. imptinenter ponit hic aliquos casus, in quibus præscriptio dormit. Scire. n. debet, q lex seu canon in multis casibus directè impedit usucapionem, ut in tex. nro, & in multis casibus notatis in gl. in quibus casibus non pdest bona fides possidenti, ut dicit tex. in l. ubi lex. ff. de usuc. & quatenus hæc gl. dicit q in rebus fisci nō currit usucapio minus pfecte materiam fisci explicat in tpe præscriptionis. nā in trium vñ tex. in l. quamuis, ff. de usu. & l. inter quatuor, & l. in omnibus, ff. de diuer. & temp. psc. & l. i. C. de quadri. psc. nec etiam hoc Doc. declarant. Ego uero dicam latius, j. eo. c. cum nobis. quia hoc. c. satis est one ratum. Et circa istam primam partem glo. quæro, qd si lex uel canon directè, seu expresse non inhihet usuc. sed tacite, ut quia probet rem alienari, nunquid possit usucapi, seu præscribi? & vñ primo q non, quia res, pphibita alienari, tacite, phibet usucapi, ut no. glo. in d. l. ubi lex. vñ tex. in l. alienationis uerbum, ff. de verb. sig. ubi dicit q alienationis uerbu continet usucapio, uix est enim ut non uideatur alienare, qui patit usucapi. In cōtrarium facit, quia res minoris, phibetur alienari sine decreto, ut C. de prædi. mi. sine decre. non alie. p totū, & tamē potest pscibi, si bona fide res fuit empta, puta quia emptor putabat illum maiorem, ut l. 2. §. si a pupillo, ff. pro empto. Item res ecclesiæ, phibentur alienari de rebus eccle. non alie. p totum, & tamen pscibunt, ut hic: licet possit rñderi, q iura non simpliciter alienationem prohibent rerum pupilli, uel minoris, uel ecclesiæ, sed prohibent sine causa & certa solemnitate: & sic iura non resistunt simpliciter alienationi, ut sentit Bar. in l. i. C. in quibus cau. in int. rest. non est ne. Item aliud est expresse prohibere usucapionem, aliud tacite, puta p prohibitionē usucapionis, ut no. gl. in d. l. ubi lex. Pro solutione dico, q quandoque lex prohibet rem alienari, quia eius commercium haberi non potest, nec possessio, ut in rebus sacris, religiosis, & spiritualibus respectu laicorum, & in illis non pcedit usucapio: quia deficiente possessione non pcedit præscriptio, ut in c. causam, sup. eo. Quandoque res, phibet alienari simpliciter favore ipsius rei, exemplum in fundo dotali, & tunc phibitio ipsa impedit usucapionem inchoari, ut in l. si fundum, ff. de fund. do. no. glo. & Barto. in l. 2. C. de usuc. p emp. sed si erat inchoata, & postmodum superuenit qualitas, super qua se ius fundat in phibitione, ut puta quia post factum res efficit dotalis, tunc non impedit usucapio. tex. est in d. l. si fundū. ff. de fund. do. Idem est, quādo res puenit ad priuilegiū, ut non possit p eum præscribi, ut no. Ioan. And. in ca. unico, de iure patro. lib. 6. Et intellige semper q possidens sit bona fidei, ut quia ignorat prohibitionem iuris probabiliter, alias autem error iuris nō iuuaret in usucapione. d. §. si a pupillo, & l. nunquam, ff. de usucap. no. in c. apostolicæ, de do. Et quandoque res non phibet simpliciter alienari, seu sine certa solemnitate, ut in rebus minorum, & ecclesiæ, & tunc data bona fide, & exclusio iuris errore pcedit præscriptio, si habet con

comitantiam suam, ut in triis alleg. superius, facit q dixi sup. eo. c. de quarta. ut puta emi rem ecclesiæ a prelato, sed putabam capituli consensum intercessisse, q tamen non intercesserat, ut dixi in d. ca. de quarta. uel putabam uenditorem maiorem, qui tamē erat minor. Secus si errabam in iure, ut quia putabam minorem posse uendere sine decreto, uel prælatum sine consensu capituli, ut d. §. si a pupillo. sic intellige gl. in ca. 2. de his quæ fi. a prelato. & tex. iuncta gl. in c. i. de re. ecc. non alie. lib. 6. & sic intelligo, & distinguo Barto. in l. i. C. in quibus cau. in integ. restit. non est neces. prædicta pcedunt, quando res est phibita alienari per leges, uel canones. Quandoque res est phibita alienari per defunctum, & tunc idem dicendum, quod in phibitione legis, ut usucapi non possit, tex. est no. in l. 2. C. de usucap. pro emp. & ibi glo. & Bar. qui idem no. in l. ubi lex, præalleg. nam dispositio testatoris in impediendo alienationem habet uim legis, ut no. Inno. in ca. Raynaldus, de testa. & no. in l. i. C. de reb. eccle. non alie. facit 13. q. 2. c. vltima uoluntas. & hoc intellige, qn phibitio fit p testatorem ex cā. nam sine cā nō ualet, ut leg. & no. in l. filiis, ff. de leg. 1. ubi plene p Bar. Idē no. & sing. dixit Bar. d. l. ubi lex, qn phibitio fit in pñtu, et est talis, quæ habet impedire dñij translationē. quod qñ fit, ibi psequitur: remitto ad plene no. p eum et alios in l. ea lege, C. de condi. ob cau. et l. nemo, ff. de pac. et in effectu dicit q tunc impedit p pactum dñij translatio, cū paciscēs reseruat sibi aliquod ius in re. exēplū in creditore, cui res est obligata, et apposuit pactū, ut illa res interim non alienaret. tūc n. impedit dñij translatio, tex. est no. et singularis in l. si creditor. §. vlti. ff. de distr. pig. alias nō impedit dñij translatio, sed si paciscētis interest, agit ad interesse, ut in l. i. C. de pac. in temp. emp. et vñ. et no. in dictis iurib. Sed ego dubito, an illud dictū Bar. sit uerū, ut pactū hoc casu hēat impedire usucapionē. moueor, q pactū priuatorū non pōt impedire præscriptionē, ut ipsemet Barto. no. in l. nemo pōt. ff. de leg. 1. et in l. i. ff. de usuc. dixi §. sup. rub. q hoc est introductū in fauorē publicū, et in odiū negligētis. §. eo. c. uigilanti, et in d. l. i. et hæc nō pnt pactiōnib. priuatorū remitti. c. si diligēt. de fo. cōp. Nō ob. quod §. dixi in defuncto, q pōt dici speciale in ipsius phibitione, q uoluntas defuncti p lege seruanda est, ut in Auth. de nup. §. disponat. no. in c. uultu. uolūtas. Idem dic ubi phibitio fit p statuta, ut no. Bar. in d. l. ubi lex. nam statutū est loco iuris ciuilib. i. dñi ius ciuile. c. ius ciuile. r. di. & hoc no. Et secūdo qro, dñi in gl. q pupillū nō currit præscriptio, et est tex. in l. i. C. de præscrip. 30. anno. nunquid idem sit in furioso, et prodigo? uide in furioso

ADDITIONES.

1. Vñ cap. Adde Ale. conf. 1. 4. lib. 1. 2. Vñ cap. Vide circa hanc materiam pulchre p Bal. in l. 1. col. 5. cū se. C. de fer. fu. per pau. de Ca. in l. i. §. p. c. cōmū. de leg. per Mod. in l. filiis, ff. de leg. 1. & Ale. in conf. 59. inc. attentis uerbis testamenti, col. 3. in 3. vol. & D. Soc. in cōf. 2. 5. in c. qñ in pñti, co. pe. Cor. in cōf. 3. eo. inc. placet, in 4. col. in 1. vol. & in cōf. 304. inc. re arduā, in 4. col. in 4. uol. & Bal. in cōf. 121. inc. Quid non possit, in fi. in 4. par. ubi dicit q phibita alienari fauore publicæ utilitatis præscribi nō pnt. Contra pupillum. Vide Alex. in l. i. si curatorem habens, in 2. no. C. de in inte. resti. min. ubi tradit, an priuilegia concessa minorib. habeant locum in prodigo & furioso. uide quomodo furiosus & minor acqui parentur, per Fel. in c. pastoralis, col. 2. de iudi. & quomodo minor, & prodigus acqui parentur, per Fel. in c. i. col. 5. circa si. sup. eo. l. i. in l. i. cui bonis, col. 2. ff. de y. ob. SEB. SAP.

furioso gl. no. in l. 2. C. de cur. fur. q singulariter dicit, q priuilegia & bñficia collata minori in pscitionib. & in alijs, uidentur collata furioso. Idē in prodigo dicit Io. An. post Vber. de Bob. in add. Spe. e. ti. sup. rub. in 2. col. ar. illius l. cum simi. l. 2. ff. de cur. fur. Et ad omne dubiū tollendū dicit, q præsupposito, q currat dare tñ restitutio, & no. hoc vltimū pro his, q in eccl. dixi. §. c. ti. c. fi. Venio ad secundam partem glo. quæ dicit pscitionem quæque impediri defectu psonæ. & primo exemplificat in precario tenente. & rō huius est, quia non ipse, sed dñs possidet. l. certe. §. is qui rogauit. de pca. Secundus casus est in colono: & eadē rōne in isto quia non ipse, sed dñs possidet per eum, ut in l. male agit. C. de præscr. 30. anno. & in l. i. C. comm. de usuc. Tertius casus est in eo, qui alieno noīe possidet. j. e. c. si diligenti, & hoc præmissa rōne, quia is cuius noīe possidetur possidet c. cum uenissent, de rest. spol. Quartus casus est in usufructuario. iste n. non pscibit proprietatem ipsius rei; tum quia non possidet ipse ciuilit, sed naturaliter, ut in l. naturaliter, ff. de acquiren. possessio. tum quia non hēt bonam fidē, ut dicit tex. In l. p. quas perso. nob. acqui. §. fructuarius. usumfructum uero posset quis bene pscibere, si haberet bonam fidem, ut l. i. C. de præscr. lon. temp. & no. in l. corruptionem. C. de usu & habi. l. si iusto errore. §. non mut. ff. de usu. p Bar. quintus & ultimus casus est in creditore, qui nunquam pscibit pignus. quod intelligit gl. in longa pscitione, non in lōgissima. §. 30. an. ut l. i. C. de psc. 30. an. Aduerte, illud proccedit de iure ciuili, non aut de iure canonico, repugnā te mala fide j. e. c. si. Circa istā partem qro. certum est quod colonus nō pscibit, ut §. dixi. nec pōt sibi mutare cām possessionis, ut l. nemo. C. de acq. pos. pone q colonus alteri bona fide recipiēti uendit & tradidit: nunquid iste emptor poterit pscibere, qui hēt causam a colono? Spe. hanc quæstionem tangit eo. ti. §. 1. uer. pone colonus. & ibi tandem concludit, q sic: sed si dñs ignorauit, poterit petere restitutionem in integ. ex clausula gñali. l. 1. ff. ex q. cau. ma. & no. hoc ultimū ad ea q dixi §. eo. in c. uigilanti. Ego reperi, q gl. iuris ciuilib. format hanc qstionē, & late eā psequit in d. l. cū nemo, & tandē concludit, quod pscibere pōt, q colonus ipse nō pscibit, quia non possidet, & hēt malam fidē: sed emptor acquisiuit possessionē p traditionem. l. 3. §. quod si seruus, ff. de acquiren. posse. & l. i. C. eo. Item hēt bonā fidem, nā credebatur possessionem & titulum habere a colono: & circa hoc uide, q late scribit Bar. in l. cum solus, ff. de usuc. & hæc de scda parte

ptio nō procedit, ut in regula, sine possessione. li. 6. Ex quo inferit, q quis simpliciter nō pōt pscibere, ut nō sit suo superiori subiectus ut hic; sed si alter in eo exercuit iurisdictionē, tunc bñ pōt pscibere ille contra superiorē istius, ut in c. auditis, & ibi p Inn. j. eo. & istud est clarum. Item fm Cal. pōt iste subditus pscibere, ut non subfit isti, sed alteri, & in hoc præscribit iste libertatem contra superiorē suum, & ita loquit d. cap. cum olim, & d. ca. cum persona. Et idem uoluerunt in effectu D. de Ro. deci. 226. ubi dicit, q si subditus Epō format articulos, q est exemptus ab omni sua iurisdictione, & q pscipit oīmodā libertatem, tales articuli nō sunt admittēdi; q sunt p istū tex. & rōnes pdictas; secus aut, si dicit q alter præscripsit in eis hanc iurisdictionē; uel q ipse præscripsit, q esset alteri subiectus; allegant no. hic, & in d. c. auditis. Sed contra hoc sic op. vñ. n. quod non possit dicere se præscripsisse, ut alteri sit subiectus, quia sicut dixi. §. sine possessione præscriptio non procedit. sed iste nihil possedit, si alius in eū exercuit iurisdictionem; ergo non pōt allegare pscitionem. Sol. est duplex. primo aut allegat pscitionem ex parte superioris, & pōt ipse allegare: quia inter est sua nō mutare dñm, ut plene no. in c. si de maior. & obe. & j. e. c. auditis, p Inno. probat in c. imperialem. §. pteca ducatus. de prohib. alie. feu. p Fed. colla. 10. Secundo pōt allegare ex persona sua allegando, q præscribit libertatem. Nā fm Cal. aut pscipio inducitur ad acquisitionē rei, uel iuris in re; & tunc proprie pcedit regula pdicta, q sine possessione, & c. Aut inducitur ad extinguendum ius alterius, uel ad defensionem ius alteri cōpetens, & tunc tali defendēti non est necessaria uera possessio, uel quasi, alias sequerēt, quod non psciberetur actioni psonali, cōtra id quod hñ in l. 2. C. de cōsti. pec. & l. i. C. de præscrip. trig. anno. quia nemo uere eam possidet, nisi is, cui uere cōpetit, ut no. Inn. in c. in literis, de res. spol. In pscitione aut obedientie duo sunt cōsiderāda, unū est inquantum dicit relationem duorum terminorum. l. pscipien. tis & obsequentis; & tunc pcedit, qd dictū est, q nemo sibi ipsi imperat, cū sint relatiua. Natura. n. relationum est, ut unū non sit aliud, j. de baptis. c. debitum, cum sim. & sic ipse non dñ pscibere obedientiā, siue subiectionē uel exceptionem, sed alius, ut j. eo. c. cum ex officij Aliud, inquantum hēt effectum abnegatiuū; cuius uigore dicit se liberum ab obedientia huius epī scopi, uel prælati, & per consequens dicit se pscibere non

ADDITIONES.

1. Adde, q licet creditor non possit pscibere pignus, ut dicit hic gl. & in c. clerici. 16. q. 3. tamen præscribit, ne conueniatur pignoratitia actione a debitore, gl. est no. in l. 1. §. p. in uer. pro fo. in h. C. de ann. exc. & gl. in l. pignori. ff. de exc. ille autem, qui cepit pscibere rem alienam nō debuit pscibere, licet eam tradiderit pignori, tex. est in l. qui pignori, ff. de acquirenda possessione. & in l. non solum, §. qui pignori ff. de usucapio. quod est uerum, si ea traderetur pignori uero domino, quem etiam ignoraret esse dominum, text. est in d. l. non solum. §. si rem tuam. Et similiter erit interrupta: præscriptio, si locaret uero domino uel deponeret penes uerum dominum, tex. est in l. ei a quo. ff. de usucapio. quod est uerum nō solum, si ille, sed si datus res pignori, a prin. erat dominus rei pig. sed etiam si tempore dati pignoris creditor cui fuit datum pignus, uō erat dominus, sed superuenit ex post facto, quia ex tempore superuenientis domini interruptum præscriptio, casus est no. in l. i. rem alienam, ff. de pign. act. quod est uerum etiam si creditor debitori pignoraui eandem rem precario concessisset, ut est casus in d. l. i. rem alienam. 2. Præscribere. Vide Oldr. in conf. 263. & in cōf. 253. & Pet. de Anch. in conf. 16. incip. clarior & breuior.

non obedientiam proprie loquendo, sed libertatem. C. de præsc. quæ pro li. in rubro & nigro. ff. de acquir. poss. l. 3. §. si seruus, facit l. si partem, ff. quemad. ser. amit. & sic potest intelligi. d. c. cum olim. & c. cum perfo. 16. n. Et per hunc tex. & prædicta puto Bar. non bene sensisse in l. infamem. ff. de pub. iud. in fi. & in l. hostes. ff. de capti. ubi sentit, q. contra Romanum imperium possit aliquis princeps, uel cōitas præscribere, ut sit ab illa iurisdictione uniuersali exemptus, uel exempta, & ut sit loco Imperatoris in suo territorio nullum superiorem recognoscendo. hoc. n. non v. possibile, ut hic. f. ateor q. possit præscribere iura imperij, ut in cap. super quibusdam, de uer. sig. & quod leg. & no. in l. si publicanus. §. in uestigalib. ff. de pub. sed quod ipse possit præscribere, ut nemini subfit, non est possibile, p. rationes prædictas, & c. nulla. 93. di. & 8. di. c. quo iure. no. Ho. in c. per uenerabilem, qui fi. sint leg. ubi dicitur. nec etiam Imperator posset concedere priuilegiū omnimodæ exēptionis, quia esset lacerare imperium, & abdicare a se iurisdictionē, quod non est possibile. arg. l. legatus, ff. de of. præsid. & hoc ultimum tenet Bal. in proœmio super li. feu. Potest decidī alia q. stio, quæ de facto pendet hic Senis. † Quidam abbas exemptus habens in monasterio suo certam parochiam populi non exempti exercuit curam animarum per monachos suos, nūc uni, nunc alteri commitendo, prout uidebatur sibi expedire, nec, nunquā recepit ipse curam ab episcopo, nec ab eo fuit ipse abbas, uel præpositus curæ per eum uisitatus, & hoc durauit per tantum tempus, de cuius initio non est memoria. nunc episcopus uult uisitare, & allegat tria cōtra abbatem. Primo q. contra uisitationem non currit præscriptio. 7. eo. c. cum ex officij, & arg. hic. Secundo, q. Abbas non potest per suos monachos curam exercere, sed hoc debet facere per capellanum, qui curam populi debet ab episcopo habere, ut in ca. 1. de capell. mo. Tertio, q. ius instituendi quo ad curam populi nō potest præscribi p. inferiorem episcopo, ut in c. cū fatis, de of. Arch. & ibi tenuit hoc Host. & profecto circa hoc multa possunt scribi, quæ breuitatis causa omitto, & cōclusiue teneo contrarium. Cum enim Abbas hoc casu non intendat seipsum præscribere, cum subfit superiori suo, sed potius præscripsit contra Episcopum, ut ipse committat curam, q. præpositum curæ uisitet, corrigat, & castiget, nō est impugnanda præscriptio, quia potest præscribere iura episcopalia, ut in c. auditis, & c. cum olim. 7. eo. per Io. And. in c. cum episcopus, de of. ord. li. 6. & dixi in c. cum contingat, de foro cōpet. Ipse uero abbas uisitabitur a superiore suo, cum sit exemptus, & sic cessat prima obiectio episcopi. Non obstat secunda, quia procedit, nisi sit consuetudo, ut per monachos cura exerceatur, ut no. Io. de Lig. post Lau. in cle. ne in agro. §. ceterū, de statu reg. & Io. An. in ca. statutum, de ele. lib. 6. & sentit Paul. de Lea. in cle. frequens, de excef. prælat. dico plenius in d. c. 1. de capell. Ex his colligitur tertia obiectio. dico. n. quod imo ualeat præscriptio, ut in d. c. auditis, & in c. cum olim. & sentit Inn. in d. c. auditis. & Io. An. in d. c. si Episcopus, & in d. c. cum uenerabilis, de cens. & Pau. in d. cle. frequens. facit quod no. Archi. 16. q. 2. in summa & Io. And. in c. literas, de rest. spol. & gl. iuncto tex. in c. accedentibus. de excef. prælat. in istis. n. ultimis con-

cordantijs patet, quod ea quæ sunt dignitatis episcopalis possunt per inferiorem præscribi. In prioribus uero concordantijs expresse dicitur de cura, & ad c. cum satis, dic ut ibi nota.

ADDITIONES.

a. Possibile. Vide Socin. in consil. 275. inci. in causa fratrum col. 2. & 3. in 2. par. la. in l. imperium, col. 1. ff. de iur. iom. iudic. D. Præpo. in c. per uenerabilem, in §. opp. qui fi. sint leg. SEB. SAP.
b. Iura episcopalia. Adde Bal. consil. 93. §. lib.

S V M M A R I V M.

- 1 In feudum bona ad Romanam ecclesiam pertinentia solus Papa potest, sed an hoc possit facere sine causa?
- 2 Censui, an debeat alicui ratione consuetudinis.
- 3 Priuilegium Papæ facit fidem de contentis in eo etiam contra laicum possessorem, de quo uide infra nu. 9.
- 4 Liber censualis alicuius ecclesiæ repertus in loco non suspecto facit fidem.
- 5 Camera camerarij Papæ, uel alterius Cardinalis uel episcopi, dicitur locus non suspectus.
- 6 Notarius præsumitur bene & diligenter exercere officium suum & non præsumitur aliud scribere, nisi id quod testes dicunt.
- 7 Testis asserens se non ita deposuisse, prout notarius scripsit, an creditur magis sibi, quam notario?
- 8 Instrumenta in quibus casibus habeant maiorem fidem, quam testes?
- 9 In dubijs plenissime creditur assertioni Papæ.
- 10 Libri antiqui probant diuisionem diocesis.
- 11 Libris extractis ex archiuo publico habentibus testimonium notarij chini, fides adhibetur.
- 12 Præscriptio tantum centenaria currit contra Romanam ecclesiam sed de rebus ad ipsam principaliter spectantibus: secus, si secundario.
- 13 Subditorum interest non mutare dominum.
- 14 Papa non habet superiorem in orbe.
- 15 Feudum, an quis possit præscribere respectu uilis domini quod est penes uasallum, directo remanente penes dominum? 16 Feudum potest quis præscribere possidendo per triginta annos, & seruitia præstando. 17 Vasallus, an possit præscribere libertatem & directum dominum aduersus feudi dominum?
- 18 Præscriptio an currat aduersus præstationem census, aut tributum?
- 19 Præscriptio contra supremam potestatem Papæ nunquam currit.

C A P. XIII.

Audientiam. In feudo Romanæ ecclesiæ contra ipsam ecclesiam, & uasallum currit sola præscriptio centum annorum. Vel generalius sic. In iuribus ad Romanam ecclesiam spectantibus, currit sola centenaria præscriptio. Duæ sunt partes principales. In prima ponitur processus narratio. In secunda diffinitio, ibi, Nos igitur. Prima subdividitur. primo ponit petitionem actoris. Secundo responsum rei. ibi, Sed ea. Tertio probationes actoris, ibi, Ad quod. Quarto probationum ipsarum impugnationes, ibi, Sed inter. Causa literalis. Inter nobilem uirum Mataselonē ex una parte, & castellum de castro Palatioli ex alia uertebat quæstio super quibusdam iuribus, quæ nobilis prædictus dicebat se debere percipere in dicto castro p. eccl. Ro. partibus p. hoc in præsentia Papæ constitutis. ex parte ipsius nobilis proponebatur, q. Alex. Papa concesserat sibi in dicto castro 40. solidos Papienses, quos Ro. eccl. ibi consueuit percipere annuatim, in super commessiones, placita, banna, & omnia iura, q. ibi Ro. eccl.

ele. habebat. Castellanus econtra dicebat se ad ea nulla ratione teneri. Ad hoc probandum prædictus nobilis inducebat priuilegium Alexandri, & librum censuale, & hoc idem nitebatur probare per testes, qui dicebant se uidisse prædictum censum nunciis apost. sedis a 50. annis & j. fuisse solutum. Sed ex aduerso fuit responsum, q. nec priuilegium, nec liber censualis aliquid commodi conferebant, cum ipso priuilegio usus non fuerit spatio 30. anno. nec liber censualis, quia suspectus erat ex eo, q. non fuerit inuentus in camera Papæ, & notarius aliter scripserat dicta testium, quam dixissent. D. Pa. considerans potius auctoritatem priuilegij, quam dicta testium, nec librum censuale habens suspectum, licet in camera Papæ non fuisset inuentus, nec credit notarium aliter scripsisse dicta testium, quam dixissent, cum notarij sit officium suum fideliter exequi, considerans insuper, q. est longe ualidius negotium ipsum tangere principaliter Ro. eccl. 3. quam nisi centenaria non currit præscriptio, condemnauit dictum castellum in solutionem omnium petitorum iniungendo eidem, ut dicto nobili non tanquam sibi, sed tanquam Ro. eccl. cuius auctoritate percipere debet prædicta, & cuius etiam uasallus propter prædicta exilit, persoluat. B. t. No. 1. q. solus Papa potest etiam laico in feudum concedere certa iura in aliquo loco ad Ro. eccl. spectantia. potest ergo solus bona ecclesiæ alienare. An autem ualeat hoc sine causa legitima facere, uide per Archi. in c. non liceat Papæ. 12. q. 2. quod no. Io. Mo. in c. super eo, de hæreti. li. 6. t. No. 2. ibi, Consuevit, q. census potest deberi ratione solius consuetudinis, sufficit ergo in petitione census consuetudines exprimere p. causa, & uidetur concordare tex. in c. dilectus, de of. ord. & ibi per Io. And. sic limita quod l. & no. in c. per uenit, de cens. dic tamen melius, ut ibi no. & per Bar. in l. cum de in rem uerso. ff. de usu, & uide gl. 1. q. 1. in c. nullus Episcopus grauamen, quæ requirit tantum tempus, de cuius initio non sit memoria, dic ut in iuribus præalleg. t. No. 3. in versi. Nos igitur, mirabilem tex. q. priuilegium Papæ facit fidem de contentis in eo, etiam contra laicum tertium possessorem, & de hoc aliquid inf. t. No. 4. & tene menti q. creditur libro censuali antiquo alicuius ecclesiæ, dum modo reperiatur, & contra feruetur in loco non suspecto. a. uide quod dixi in ca. cū causam, de proba. & quod no. Bar. in l. si cer. pe. facit auth. ad hæc, de fide instr. t. Et no. q. camera camerarij Papæ, uel Cardinalis est locus probabilis & non suspectus. Idē dixit hic Pet. de camera Episcopi, quod no. & uide quod no. in ca. post cessionem, de proba. & glo. in c. 1. 8. q. 1. & in cle. ne Romani, de elec. t. No. 5. in ver. Nec credentes, q. præsumitur pro tabellione, q. diligenter exercuerit officium suum. b. nec præsumit a. scripsisse depositiones testium, quam ipsi dixerint, licet sine testium præsentia illorum dicta receperit, ut hic, & dicit Inno. spale esse in actis, ut soli notario creditur sine testium inscriptione, nisi probetur contrarium, de quo remittit ad no. in c. post cessionem, de proba. & dixi plenius in c. quoniam contra falsam de proba. & facit tex. in l. in donationibus, C. de don. t. Et facit iste tex. no. ad q. testis publicatione dicti facta dixit se ita non dixisse, sicut notarius scripsit, cui debeat magis credi, sibi an notario? & fuit hæc quæstio domicalis, & eam plene Spe. prosequitur in t. de teste. §. j.

ver. sed pone ecce iudex. & in t. de inst. §. di. §. restat, ver. sic. quid si dum attestaciones, cum duobus sequentibus. Et ibi in effectu concludit, q. in civilibus debet credi notario per hunc tex. cum testes sint singulares. Et notarius ratione publici officij præsumitur diligenter suū exercuisse officium, ut hic, & hoc uerum, nisi notarius sit suspectus, uel testis sit multum notabilis persona, facit quod in simili no. Cy. in l. si quis decurio, C. de fal. & Ioan. And. in ca. cum parati, de testi. præsertim si testes sint multi, & omnes conueniant, sed si contra testem ageretur criminaliter de falso, & produceretur dictum suum, & ille negaret se sic dixisse. Specu. dixit in d. §. restat, uer. quid si unus, omnes Doc. in sua examinatione priuata concordasse, ut scripturæ notarij nō credatur, quia in criminalibus debent esse probationes luce meridiana clariores, ut in l. sciant cūcti. C. de proba. canonizata. 2. q. 7. in c. sciant. nec creditur dicto testis contra notarium, cum sint sing. licet plures sint. de elec. c. cū dilecti. & uide de hoc quod no. in c. sicut, de testi. ultimo collige ibi, Beneficia, q. feudum dicitur beneficium, & clarius probatur in c. quibus cau. feu. amit. ubi dicitur, quod beneficium generaliter sumptum diffinitur, q. est beneuola actio gaudium tribuens capienti. Alia declarabuntur cum gl. ad quas descendendo primo quæro de intellectu istorum, quæ fuerunt data in feudum hic, ut commessiones, banna, placita, & foris facta

ADDITIONES.

a. Etan & quando scriptura producta de archiuo probet, uide p. Inno. in c. 1. in vl. sua gl. & quod ibi notarij, de proc. & quod habetur in auth. ad hæc C. de fide instr. Adde quod libri censuales faciunt plenam fidem, Ro. consil. 127. Abb. consil. 67.

b. An credatur libris & scripturis repertis in archiuo publico, uide q. habentur in c. 1. de proba. & quis dicatur archiuus, uide gl. in cle. j. in fi. de iureiu. & gl. in auth. ad hæc, C. de fide instr. & an credatur libro censuali canonicorum, uel aliorum etiam scripto manu priuata, uide glo. & Inno. in c. ad audientiam, de præsc. ubi dicitur q. probat t. pro tempore præterito, quam futuro. & uide Io. And. in addi. Spe. in ti. de instru. ad in §. nunc dicendum, in 3. additio. & habetur p. Bal. in rub. C. de fide instr. in pe. col. & in l. exemplo, C. de prob. & ibi per Sal. qui dicit q. probat contra subditos, non contra alios. & eundem Bal. in l. fi. C. sine cen. uel re. ubi dicit q. si in libro censuali reperitur sic esse scriptum per 10. an. non est aliud querendum, & per tales probatur consuetudo. uide Pet. de Anch. in consil. 12. inci. in Christi nomine, circa primum dubium. ANT. FRAN.

c. Officium suum. Vide Bal. in c. literas, sup. de præsump. & Io. de Ana. in c. cum dilecti, col. 3. inf. de accu. Sal. in l. si quis decurio, ff. de fal. Ro. in l. 1. §. fi. col. vl. ff. de ver. ob.

d. Cui credendum sit, si testis dicat se dixisse contrarium eius, quod scripsit notarius, uide hic D. Ant. & Abb. ipsum in c. cum eam, il. t. circa prin. de testi. & eundem aliter loquentem in c. sicut, e. i. & de hoc et per Inn. in c. cum Joannes, circa prin. de fide instr. & audiui al legari, & uidi allegatum, sed non potui reperire tnn. hoc dicere in c. quoniam contra, de prob. sed hoc ibi aperte decedit Do. Ant. in 14. col. in ver. in quantum dixi, & de hoc per Bar. remissum in l. ff. quæ admo. test. ape. & Inno. in cle. 1. in vl. col. de hære. & uide Pet. de Anch. in c. cum ab uno, in fi. de re iud. li. 6. ubi allegat Cy. in l. si quis decurio. C. de fal. & de isto articulo uide pulchre per Fel. in l. de errate, in fi. ff. de prob. & Bar. in apo. in l. ob carmen, in 3. col. ver. sed quid si testes, ff. de testi. ubi dicit q. non creditur testi, & allegat Inn. in d. ca. cū Joannes, & in d. c. qm contra, & de hoc articulo uide Ange. & Sal. in l. si quis decurio, C. de fal. ubi simant, quod credi debeat notario si non est suspectus, dicens de hoc esse catum in l. 3. §. duæ. ff. de Carb. edi. & uide et per Imo. hic, & uide no. q. 1. de app. in c. cum parti. & q. potius credi debeat notario quam testi, tenet Ro. in l. 1. §. fi. in 5. col. ff. de ver. ob. hoc referendo, & sequendo Cy. in d. l. si quis decurio. C. de fal. de quo uide ibi per Sal. in vl. col. Adde Ale. consil. 563. lib. 4. An magis credatur notario asserenti uerum in instrumento, q. testibus deponentibus contrarium, dicas q. magis creditur notario in dubio, nisi alia sint presumptiones in contrarium, ut per Cy. in l. si quis decurio, hic al. & q. testes descripti, uel non, in instr. faciant uacillare fidem instrumenti uide per Bal. & alios in l. in exercendis, C. de fide instr. & in l. proxime, & ibi per Bar. ff. de his qui in test. delen. ANT. FRAN.

facta. Sol. glo. 1. & 2. exponunt duo ex prædictis, & dicunt in eis. sed Ioan. And. exponit comestiones. i. albergaras, seu procuraciones, quas a singulis, seu certis percipere poterat. Banna. id est ius indicendi bannum, uel ædictum. Placita. dicunt in gl. & alludit uulgari, sicut j. ne clerici uel monachi. c. 1. & 15. q. 1. c. placita. Forisfacta. dicunt in gl. & est uulgare loci. t. Opp. contra tex. in ver. Nos igitur. ubi dicitur, quod Papa magis considerauit priuilegium, quam dicta testium. Nam priuilegiū, seu instrumentum, & testes habent parem uim in probatione fienda, ut in l. in exercendis, C. de fide instru. & c. Ioan. de fide instru. Sol. dicit gl. 3. q. contrarium a procedit regulariter, fallit primo in antiquitate facti. nam facta antiqua melius probantur per instrumenta, quā per testes, quia hominum memoria labilis est. C. de p. ba. l. census. Secundo fallit, ubi scriptura est necessaria. l. 1. C. de man. prin. quod quando sit habes gl. no. in c. 1. de cen. lib. 6. Tercio ubicunque allegatur priuilegium, magis n. tunc creditur scripturæ, quam testibus. ar. in c. porro, & c. cu. olim, de priui. Prima solutio est uera in se, sed non conuenit huic literæ, quia priuilegium non fuit confectum tempore quo census competit Ro. ecc. sed post, testes autem deponerent de longiori tempore. s. de 30. ann. & j. & sic debebant inducere ualidiorem probationem. t. Et forte ob hoc Ioan. And. soluit hic aliter dicens, q. Papa habuit hic respectum ad factum narratum, quia testes dicebant solum uidisse censum solutum, priuilegium uero assererat illum debitum, & facit secundum eum de priuilegiis, c. si papa. lib. 6. & pp. hoc probatio priuilegij erat ualidior, facit quod se. & no. de cens. in c. puenit. Ex prædictis sentit Ioan. And. unum mirabile, ut dixi super tex. q. assertis contentis in priuilegio papæ, super quib. fundat papæ intentio, creditur etiam ad præiudicium laici non suppositi, licet narrata tendat in fauorem Ro. ecc. & commodum, quod si est uerum, extendit miro modo cle. in literis, de proba. In contrarium tamē facit quod no. Inno. in c. inquisitioni, de sen. excommuni. ca. cum. n. laicus hoc casu non sit subiectus papæ, nec ratione psonæ, nec causæ, non apparet quare debeat credi uerbis suis enunciatiuis ad commodum Ro. ecc. & in præiudicium laici non suppositi. potest dici iudicio meo, q. forte istud castrum Palatioli erat de patrimonio Ro. ecc. & ab isto castellano tenebatur in feudum, ratione cuius debebat soluere censum, ut patebat in libro censuali, & subire alia onera, quæ hic narrantur, unde ratione rei causa erat supposita foro ecclesiæ, ut in c. si clericus laicum, de foro compet. merito credendum erat papæ. t. Vel secundo speciale est in papa, ut in dubiis credatur plenissime assertioni suæ. ar. in c. per uenerabilem, qui si. sint le. & in c. 1. 40. di. & ca. quicunque. 11. q. 1. Ex quo infertur, q. d. cle. in literis, debet intelligi indistincte. Vel tertio dic, q. hic nō creditur priuilegio ad plenum præiudicium laici: nā ponderantur hic censuali liber, & dicta testium, sed p. maxime priuilegium, & sic facit cum aliis plenam probationem, non autem p. se tantum, & qualibet solutio est per se notabilis, & posset sustineri. t. Gl. 3. adducit duo similia. sicut. n. creditur hic libro censuali, ita in simili p. libros antiquos probatur diuino d. & c. sum; de quo dicendum, ut plene dixi in c. cum causam. de proba. Itē credet pari ratione instrumento producto ex archiuo

publico habenti testimonium publicum, ut in auth. ad hanc, C. de fide instru. Et dī habere testimonium publicum, siue magistratus attestetur illud de archiuo publico esse, ar. hic: siue manu commentariensis hēat signa solita & consueti imponi, & dic commentariensis. i. tabellionis super archiuo deputati; tamen si non sit tabellio dūmodo sit publice deputatus ad illud officium, sufficit ad fidem imponendā, ut no. in d. auth. ad hanc, & est archiuus, locus in quo solent reponi scriptura publicæ, & authenticæ. Quæro, quare Papa dicit q. hoc negotiū tangebatur principaliter Ro. ecc. ideo erat necessaria pscriptio? So. dicit gl. in vers. principaliter, q. ideo, quia si non principaliter, sed secundario spectaret ad Papam, non requireretur tam longa pscriptio. ar. j. de priui. c. accedentibus, & c. si de terra, ubi p. ecclesiam inferiorem subiectam currit in suis iuribus 40. anno. pscriptio, & tamen qualibet ecclesia spectat ad Papam: sed iura illarum p. tinent ad Ro. ecc. secundario, non principaliter. t. Et no. hanc solutionem iuncto tex. pro intellectu iurium dicentium p. Ro. ecc. solum currere pscriptiōem centenariam: debet. n. intelligi respectu rerum & iurium principaliter, & nō secundario. t. Spectantium ad Ro. eccle. Et idem uoluit Hostiē. hic exponens uerbum principaliter. i. proprie. quo ad propriam mensam, uel patrimonium, quod tāquam principale, & proprium ab aliis est exclusum, in Auth. hanc constitutio, coll. 8. Et sic non colligit secundum Ioan. And. ecclesiam Ro. se posse opponere p. omnem quadragenariam pscriptiōem factam contra minorem ecclesiam, quasi illa primo & principaliter sibi sit subiecta, sicut quidam arguebant in c. 2. j. c. p. illum tex. quod est falsum, ut hic patet. Fateor enim quod Papa audiret p. iuribus ecclesiæ illius, quæ principaliter ad eum pertinerent, secus in spectantibus ad illam ecclesiam inferiorem, & de hoc uide tex. iuncta gl. no. in c. uolumus. 16. q. 4. quæ dicit q. contra ecclesiā exemptam currit pscriptio communi tempore, quatenus præiudicatur illi ecclesiæ, sed non quatenus præiudicatur Papæ. Idem & clarius dicit glo. no. in ca. dilectus, de capel. mona. in ver. generetur, quæ dicit q. contra monasterium exemptum præscribitur spatium 40. anno. licet non contra Papam, & alleg. d. ca. uolumus, & vī hoc procedere etiam respectu exemptionis, quatenus pscriptio præiudicat exempto tantum, ad hoc alle. bo. tex. in c. cum dilecta, in ver. quia uero, de confirmat. uti. uel inuti. sicut enim ecclesia inferior potest præscribere libertatem, & priuilegia contra Episcopum, ut dixi sup. eo. in c. cum non liceat. ita & Episcopus potest præscribere contra libertatem, et priuilegia libertatis spatium 40. anno. non tamen præiudicabit ecclesiæ Romanæ respectu iuris sui, ut in d. capi. cum dilecta.

ADDITIONES.

- a Contrarium. Quod in multis admittatur probatio per testes, in quibus non admittitur per instrumentum, uide And. sic. in rep. rub. supra de fide instru. col. 21. & 12. in rep. l. admonendi, col. 23. ff. de iur. iur. uide etiam Dec. in cons. 29. in vi. col. in 3. dub. & in cons. 82. in 2. col. SEB. SAPIA.
- b Cle. in literis. Ad intellectum d. cle. in literis, uide Are. in c. cum a nobis, sup. de testam. Pau. de Cast. in cons. 156. incip. uiso & examinato, ad si. secundum antiquam impressionem. SEB. SAP.
- c Archiuo publico. Adde Ro. cons. 316. & dicit idem Ro. cons. 310. q. scriptura archiuu publici facit notorium.
- d Secundario. Adde Pet. de Anc. cons. 116.

dilecta. unde poterit dicere Episcopus quo ad te libertas ædes habeo. l. loci corpus, §. competit. ff. si ser. uen. Ex quo infert, q. ecclesia inferior, p. cuius libertatē est pscriptum, non poterit se tueri ex persona Papæ, cui forte papa constituit pcuratricem Abbatissam monasterij, ut posset allegare ius competens Romanæ ecclesiæ, ut in d. c. cum dilecta. quod alias allegare non potuisset. In trium tamen iudicio meo multum facit, qd no. in c. mandatum. §. de rel. ubi concludit, q. quis potest defendere, se ex iure tertij, ex quo concludit acto r ius non competere, saltem ubi non allegat turpitudinem propriam; facit c. cum dilectus. de iurepat. & ca. auctoritate Martini. de concess. p. ben. sed certum est, q. p. ecclesiam Romanam etiam respectu iuris, quod habet in ecclesia exempta non currit pscriptio, nisi cētenaria, ut in d. c. cum dilecta, ergo potest ecclesia inferior dicere Episcopo: non potest ergo nos uti iurisdictione, quia sumus immediate subiecti ecclesiæ Romanæ p. quam non est completa pscriptio. t. Nam inter subditorum non mutare dominum, maxime Papā, quo nullus est in orbe maior, ut no. j. eo. in c. auditis, p. Inn. & in c. si. de ma. & obe. per Host. & tunc oportet dicere ad c. cum dilecta, q. ad maiorē cautelam papa constituit illam Abbatissam pcuratricē: & forte hęc pars est uerior cum exemptus non possit, et si uelit, expresse renunciare priuilegio libertatis, uel in inferiorē iudicem consentire, ut in c. cum tempore, de arb. no. Io. And. in regula, scienti, de regu. iur. lib. 6. in Mercu. facit quod no. Pau. de Lea. in cle. frequens, de exce. praela. & reus pot. uti diuersis exceptionibus etiam contrarijs, ut in regula, nullus pluribus, & quod ibi no. de reg. iur. li. 6. in l. nemo, §. de excep. & uide ad prius dicta Archi. in d. c. uolumus. & in d. c. 2. eo. ti. lib. 6. qui dicit, q. ecclesia Lateran. cui Papa immediate p. fidet, & res ipsius ecclesiæ, & gñaliter omnia quæ immediate p. tinent ad dispositionem apostolicæ sedis, gaudent hoc priuilegio pscriptiōis, sed intellige, ut dixi in iuribus, & bonis, q. immediate p. tinent ad dispositionem ipsius Papæ, & idem uoluit Ioan. And. j. c. pxi. ubi dicit, quod ecclesia Romana gaudet hoc priuilegio quo ad singulare primonium suum. alle. no. hic. Ex his infert ad questionē, quæ sequit in gl. an iste castellanus potuisset p. scribere communi spacio contra illum uasallum Papæ, ut ipse esset uasallus Romanæ ecclesiæ? & concludit q. sic, quia p. hoc nullum p. iudicium patitur Papa, cum solum p. scribatur ius uasalli. t. Ex hac gl. fin. no. q. quis pot. p. scribere feudum resp. u. util. dñij. a quod est penes uasallum, directo remanente penes dominum. sed hoc nō credit Host. q. ecclesia Romana habeat uasallum, quē nollet, uel quem sibi hñe non expedit. Et idem pari ratione est dicendū in alio domino. Ego reducendo hęc ad concordiam dicerem, q. gl. saluari pot. qñ dominus sentit illum extraneum se gerere, p. uasallo, & non contra dicit. nam sicut potest de nouo acquirere p. hñm patiētiā ius feudale, ut in c. si quis p. 30. si de feu. fue. b contr. coll. 10. ubi dī q. si quis p. 30. an. rem aliquam, ut feudum possidet, et seruitiū domino exhibuit, quāuis de ea re nunquam fuit inuestitus, pscriptiōem tamen 30. an. poterit se tueri, et est tex. no. fortius patiēte domino potest hoc ius iam formatum, et constitutum et in alium traslatum p. scribere, sed ubi dominus ignorauit, et potest p. tendere aliquod interesse in im-

mutatione uasalli, posset forte pcedere dictū Host. cū quo transeunt hic cōiter Doc. facit quod in simili leg. & no. maxime p. Inn. in c. ueniens. il. 2. de test. & in ca. Pisanis, de test. spoli. Sed nihilominus, licet hoc uideat æquum, contrarium tamen puto uerius, ut hoc casu et non possit dñs istum, qui p. scripsit ad minus spacio 30. an. molestare. hoc p. bo per tex. apertum iuncta gl. quæ sequit ibi Bal. in ca. j. de capi. Contra. §. 1. ubi dī, q. licet domino alienationem feudi factam nulla obstante p. scriptione reuocare, & intelligit ibi gl. & bene, de p. scri. ro. uel 20. an. secus in quadragenaria, nec distinguitur ibi scientia, vel ignorantia domini, ex quo nō agit de p. scriptione proprietatis. Nam & contra ignorantē in sui p. iudicium currit pscriptio, maxime 30. ann. in l. si. C. de p. sc. lon. temp. & l. si. C. de p. sc. 30. ann. facit quod dixi sup. eo. in c. uigilanti, & hoc uidetur sentire Inno. hic dicens, quod p. sc. 40. ann. hic currebat contra istum. sed ex p. sona ec. Ro. contra quam non currit nisi centenaria, iste iuuat ar. in l. si cōem, ff. quemad. ser. ami. & sic sentit, q. si iste castellanus uoluisset excludere ecclesiam Romanam, ualuisset pscriptio contra illū, & satis hoc iudicio meo innuit tex. iste. t. Sed Io. And. in addi. Spe. in ti. de feu. sup. rub. in 2. col. ver. 38. post Pile. sentit cōtrarium. ibi enim uult, q. licet pscriptum sit contra uasallum spacio 30. ann. tamen dominus cui uasallus cōtinue seruierat, & casum ignorauerat, potest feudum recuperare. & illud eripere a manibus p. scribentis, nec tenet amplius restituere primo uasallo, quia fuit negligens, & ingratus in patiēdo feudum p. scribi. alienauit enim quantum in se fuit, feudum, ut in l. alienationis uerbum, ff. de uer. sig. Et fundamētum primi dicti est, quia dominus possidebat ciuilem, & sic nō currebat pscriptio contra eū, iuxta no. in l. 1. C. de ser. fug. dixi plene in c. uigilanti, sup. eo. & sic sentit, secus si sciuisset dñs alium possidere, uel si ignorasset, nō tamen fuisset in possessione ciuili: sed ista consideratio licet multum æqua posset pcedere respectu proprietatis, nō aut respectu usufructus, quem habet uasallus, ut in c. 1. in si. qui. cau. feu. amit. Nam ad usufructum p. scribendum sufficit naturalis, seu corporalis possessio, ut l. si. C. de p. sc. lon. tem. no. Bar. in l. 1. si. de acq. pos. dico tamen, q. tenendo pscriptiōem currere, daret restitutio domino ignorati, ne cogatur habere uasallum, quem noluit, iuxta ea quæ dixi in d. c. uigilanti. Opinione tamen distinguemus inter scientiam, & ignorantiam, est multum æqua. Et no. illud incidet actū, quia dñs feudum recuperans non tenet id restituere uasallo. t. Sed quæro & reuoco in dubium quanto tpe p. scribat contra uasallum respectu iuris sui? dico q. ad hoc, ut p. iudicet domino, non currit pscriptio minor 30. an. & est speciale in feudo, quantumcunque p. scribens habuerit titulū & bonam fidem; casus est in d. c. 1. iuncta gl. de capi. Cōra. & sentit Io. An. in add. sup. in p. xima gōne allegata: sed respectu, & in p. iudicium solius uasalli quo ad utile dñum suum est magis dubiū, & p. fectō,

ADDITIONES.

- a Utiles dominij. Adde Ro. cons. 146. & Anch. ubi sup.
- b Si quis. Vide Ale. in cons. 169. inc. uiso themate, in 1. col. in 2. vol. & in cons. 113. inc. uiso & diligenter considerato, col. 1. in 4. vol. & Ange. in cons. 106. inc. sanctissima. Dec. in cons. 144. inc. & mature, col. 3. ver. sed his non obstantibus lac. de S. Georgio in sua inuestitura feudali, in ver. ita q. ipsi inuestiti habeant, col. 2. SEB. SAP.

Tomus Quintus.